॥ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ॥

# သံယုတ္တနိကာယေ

# မဟာဝဂ္ဂဋီကာ

## ၁. မဂ္ဂသံယုတ္တံ

### ၁. အဝိဇ္ဇာဝဂ္ဂေါ

### ၁-၂. အဝိဇ္ဇာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁-၂. ပုဗ္ဗင်္ဂမာ** တိ ပုဗ္ဗေစရာ။ အဝိဇ္ဇာ ဟိ အညာဏလက္ခဏာ သမ္မုယှနာကာရေန အာရမ္မဏေ ပဝတ္တတီတိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနမ္ပိ တဒာကာရာနုဝိဓာနတာယ ပစ္စယော ဟောတိ။ တထာ ဟိ တေ အနိစ္စာသုဘဒုက္ခာနတ္တသဘာဝေပိ ဓမ္မေ နိစ္စာဒိတော ဂဏှန္တိ, အယမဿာ တေသံ သဟဇာတဝသေန ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ။ ယံ ပန မောဟေန အဘိဘူတော ဟပကိရိယာယ အာဒီနဝံ အပဿန္တော ဟဏံ ဟနတိ, အဒိန္နံ အာဒိယတိ, ကာမေသု မိစ္ဆာ စရတိ, မုသာ ဘဏတိ, အညမ္ပိ ဝိဝိဓံ ဒုဿီလျံ အာစရတိ, အယမဿ သဟဇာတဝသေန စ ဥပနိဿယဝသေန စ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ။ **သမာပဇ္ဇနာယာ**တိ တဗ္ဘာတပဇ္ဇနာယ အကုသလပ္ပတ္တိယာ။ **သဘာဝပဋိလာဘာယာ**တိ အတ္တလာဘာယ။ တေနာဟ **"ဥပ္ပတ္တိယာ"**တိ။ သာ ပနေသာ ဝုတ္တာကာရေန အကုသလာနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတာ အဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ယဒေတန္တိ** ယံ ဧတံ ဟပဟိဇိဂုစ္ဆနတာယ ဟပတော **အလဇ္ဇနာကာရသဏ္ဌိတံ အပဟိရိကံ,** ဟပဟနုတ္တာသတာယ **ဟပတော အဘာယနာကာရသဏ္ဌိတဉ္စ အနောတ္တပ္ပံ, ဧတံ** ဒွယံ **အနုဒေဝ** အန္ဒတဂတမေဝ။ **အနု**-သဒ္ဒေန စေတ္ထ **ဧတေန္တိ** ဥပယောဂဝစနံ။ **အနုဒေဝ**တိ ဧတဿ အတ္ထော သဟေဝ ဧကတောတိ။ ဧတ္ထ အဝိဇ္ဇာယ ဝုတ္တနယာနုသာရေန တပ္ပဋိပက္ခတော စ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အယံ ပန ဝိသေသော – တတ္ထ ယထာ အကုသလကမ္မပထဝသေန ပဝတ္တိယံ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ အဝိဇ္ဇာယ, ဧဝံ ကုသလကမ္မပထဝသေန ပုညကိရိယဝတ္ထုဝသေန စ ပဝတ္တိယံ ဝိဇ္ဇာယ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ ဝိမံသာဓိပတိဝသေန ပဝတ္တိယံ အာဓိပစ္စာကာရဝသေန စ ပုဗ္ဗင်္ဂမတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒွိဟေတုကတိ စ အဝဓာရဏံ အာဓိပစ္စာကာရဿ သဟဇာတေနေဝ သင်္ဂဟေတဗ္ဗတော။

**လဇ္ဇနာကာရသဏ္ဌိတာ** တိ ဟပတော ဇိဂုစ္ဆနာကာရသဏ္ဌိတာ။ **ဘာယနာကာရသဏ္ဌိတ** န္တိ ဥတ္တာသနာကာရသဏ္ဌိတံ။ **ဧတ္တော** တိ ဟိရိဩတ္တပ္ပေ။ ဝိဒတိ, ဝိန္ဒတီတိ တ **ဝိဇ္ဇာ။ ဝိဒ္ဒသူ** တိ စ သပ္ပညပရိယာယောတိ အာဟ **"ဝိဒ္ဒသုနောတိ ဝိဒုနော"**တိ။ **ယာထာဝဒိဋ္ဌိ** တိ အဝိပရီတာ ဒိဋ္ဌိ, သံကိလေသတော **နိယျာနိကဒိဋ္ဌိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပဟောတီ** တိ ဧတ္ထ သာ ဝိဇ္ဇာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **န ဧကတော သဗ္ဗာနိ လဗ္ဘန္တိ** သမ္မာတစာကမ္မဿာဇီတနံ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခာရဿ အနေကရူပတ္တာ။ **လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ဧကတော လဗ္ဘန္တိ** ကိစ္စတော ဘိန္နာနမ္ပိ တာသံ တတ္ထ သရူပတော အဘိန္နတ္တာ။ ဧကော ဧဝ ဟိ ဝိရတိ မဂ္ဂက္ခဏေ တိဿန္နမ္ပိ ဝိရတီနံ ကိစ္စံ သာဓေန္တီ ပဝတ္တတိ, ယထာ ဧကော ဧဝ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပရိဇာနနာဒိဝသေန စတုပ္ပိဓကိစ္စံ သာဓေန္တီ ပဝတ္တတိ။ တာနိ စ ခော သဗ္ဗာနိ အဋ္ဌပိ ပဌမဇ္ဈာနိကေ မဂ္ဂေ လဗ္ဘန္တီတိ ယောဇနာ။ **ပဌမဇ္ဈာနိကေ** တိ ပဌမဇ္ဈာနဝန္တေ။

**တထာဘူတဿာ** တိ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိနော။ **ယဿ္မာ မဟာသဠာယတနသုတ္တေ ဝုတ္တံ** "သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ ပဉ္စန္နံ ဧဝ အင်္ဂါနံ ဝသေနာ"တိ, **တဿ္မာ ပဉ္စင်္ဂိကော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ ဟောတိ** ॥ "ပုဗ္ဗေဝ ခော ပနာ"တိ ဟိ ဝစနံ တဒာ မဂ္ဂက္ခဏေ ဝိရတီနံ အဘာဝံ ဉာပေတိ, တဿ္မာ ကာမာဝစရစိတ္တေသု ဝိယ လောကုတ္တရစိတ္တေသု ဝိရတိ အနိယတာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ပရိသုဒ္ဓဘာဝဒဿန** န္တိ ပရိသုဒ္ဓသီလဘာဝဒဿနတ္ထံ။ **အယမေတ္ထာ ဒီပိတော,** န အရိယမဂ္ဂေ ဝိရတီနံ အဘာဝေါ။

ယဒိ ဓေံ ကသ္မာ အဘိဓမ္မေ မဂ္ဂဝိဘင်္ဂေ ပဥ္စင်္ဂိကတရော အာဂတောတိ အာဟ **“ယမ္ပိ အဘိဓမ္မေ”** တိအာဒိ။ **တန္တိ** “ပဥ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတီ”တိ ဝစနံ။ **“ဧကံ ကိစ္စန္တရံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တ”** န္တိ ဝတ္ဝာ တံ ဒဿေတုံ **“ယသ္မိဥ္ဟိ ကာလေ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ယသ္မိဥ္ဟိ ကာလေ** တိ လောကိယကာလေ ။ တေန “ဧကံ ကိစ္စန္တရ”န္တိ ဝုတ္ဝာ တံ အင်္ဂကိစ္စံ ဒဿေတိ။ ဝိရတိဥပ္ပာဒနေန မိစ္ဆာဝါစာဒီနိ ပုဂ္ဂလေန မဂ္ဂသမယေ ပဇဟာပေန္တီတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အာဒီနိ “ပဥ္စ ကာရကင်္ဂါနီ”တိ ဝုတ္တာနိ။ သမ္မာဝါစာဒိကိရိယာ ဟိ ဝိရတိ, တဥ္စ တေနိ ကာရာပေန္တီတိ။ **ဝိရတိဝသေ နာ**တိ ဝိရမဏကိရိယာဝသေန ကာရာပကဘာဝေန, ကတ္တုဘာဝေန တတိ အတ္ထော။ “ဝိရတိတ္တယဝသေနာ”တိ တ ဟ ဌော။

**သမ္မာကမ္မန္တော ပူရတိ** တိ ဣမေဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီဟိ သမ္မာကမ္မန္တကိစ္စံ ပူရတိ နာမ တေဟိ ဝီရိယာဒိကေဟိ တဒတ္ထသိဒ္ဓိတော။ တမ္ပိ သန္ဓာယ **“ဧကံ ကိစ္စန္တရံ ဒဿေတု”** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဣမံ ကိစ္စန္တရံ ဒဿေတု** န္တိ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေပိ ဣမာနေဝ ပဥ္စ သမ္မာဝါစာဒိဝိရတိတ္တယဿ ကေက္ခဏေ ကာရာပကင်္ဂါနီတိ ဒဿေ တုံ။ **ဧဝံ ဝုတ္တ** န္တိ “တသ္မိံ သမယေ ပဥ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတီ”တိ (ဝိဘ. ၄၉၄) ဧဝံ ဝုတ္တံ။ လောကိယမဂ္ဂက္ခ ဏေ ပဥ္စေဝ ဟောန္တိ, ဝိရတိ ပန အနိယတာ, တသ္မာ “ဆအင်္ဂိကော”တိ အဝတ္ဝာ “ပဥ္စင်္ဂိကော”ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ တယိဒံ အဘိဓမ္မေ ပဥ္စင်္ဂိကတရဒေသနာယ ကာရဏကိတ္တနမဂ္ဂေါ, အရိယမဂ္ဂေါ ပန အဋ္ဌင်္ဂိကောတတိ ဒဿေ တုံ, **“ယာ စ, ဘိက္ခဝေ”** တိအာဒိမာဟ, တံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒိကာ ဒသ, တပ္ပစ္စယာ အကုသလာ စ ဒသာတိ ဝီသတိ အကုသလပက္ခိယာ, သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိကာ ဒသ, တပ္ပစ္စယာ ကုသလာ စ ဒသာတိ ဝီသတိ ကုသလပက္ခိယာ မဟာစ တ္တာရီသကသုတ္တေ ဝုတ္တာ။ **မဟာစတ္တာရီသက** န္တိ တဿေတံ နာမံ။ **မိဿကောဝ ကထိတော** လောကုတ္တရ ဿပိ ဣဓ လဗ္ဘမာနတ္တာ။

ယသ္မာ ကောသလသံယုတ္တေပိ ဣဓ စ ထေရေန “ဥပဍ္ဎမိဒံ, ဘန္တေ, ဗြဟ္မစရိယဿာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ “မာ ဟေဝံ အာနန္ဒာ”တိအာဒိနာ ပဋိက္ခိပိတ္ဝာ “သကလမေဝိဒံ အာနန္ဒာ”တိအာဒိနာ ဘဂဝတာ ဒေသိတံ သုတ္တံ အာဂတံ။ တဿတ္ထော ကောသလသံယုတ္တဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တော, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ကောသလသံယုတ္တေ ဝုတ္တတ္ထမေဝ တ”**တိ။

အဝိဇ္ဇာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. သာရိပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃. သာဝကဗောဓိ သာဝကပာရမိယော, တပ္ပရိယာပန္နံ ဉာဏံ သာဝကပာရမိဉာဏံ, တံ ပန ဒွိန္နံ အဂ္ဂသာဝကာနံ တ တ္ထာပိ ဓမ္မသေနာပတိနော ဧဝ သဝိသေသံ မတ္ထကံ ပတ္တံ, န ဣတရေသန္တိ အာဟ – **“သာဝက။ပေ။ အပ္ပတ္တ တာယာ”**တိ။ တသ္မာ တဿ မတ္ထကပ္ပတ္တိယာ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယေ ဣဓ္ဈန္တေ တဿ ဧကဒေသော ဣဓ ဣဇ္ဈ တိ, န သကလန္တိ။ န ဟိ အဒ္ဓဗြဟ္မစရိယံ နာမ အတ္ထိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ, **“သကလမ္ပိ ။ပေ။ လဗ္ဘတီ”** တိ, တံ ပန ဘဏ္ဍာကရိကော နာညာသိ ဉာဏဿ သာဝကဝိသယေပိ သပ္ပဒေသိကတ္တာ, ဓမ္မသေနာပတိ ပန ဉာဏဿ တတ္ထ နိပ္ ပဒေသိကတ္တာ အညာသီတိ။ တေနာဟ – **“အာနန္ဒတ္ထေရော။ပေ။ အညာသီ”** တိ။ **ဧဝမာဟာ**တိ “သကလမိဒံ, ဘန္ တေ”တိ ဧဝံ အတောစ။

သာရိပုတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၄. ဇာဏုဿောဏိဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄. ဝဠဝါဘိ-သဒ္ဒော ဝဠဝါပရိယာယောတိ အာဟ **“စတူဟိ ဝဠဝါဟိ ယုတ္တရထေနာ”** တိ။ **ယောဓရထောတိ** ယောဓေဟိ ယုဇ္ဈနတ္ထံ အာရောဟိတဗ္ဗရထော။ **အလင်္ကာရရထော** မင်္ဂလဒိဝသေသု အလင်္ကတပဋိယတ္တေဟိ အာရော ဟိတဗ္ဗရထော။ **ဃနဒုကုလေန ပရိတရိတော**တိ ရဇတပဋ္ဋဝဏ္ဏေန သေတဒုကုလေန ပဋိစ္ဆာဒိတော။ ပဋိစ္ဆာဒနတ္ ထော ဟိ ဣဓ ပရိတရသဒ္ဒော။ **ရဇတပနာဠိသုပရိက္ခိတ္တာ** သေတဘာဝကရဏတ္ထံ။

**ဆန္နံ ဆန္နံ မာသာန**န္တိ နိဒ္ဒါရဏေ သာမိဝစနံ။ **ကေတရံ နဂရံ ပဒက္ခိဏံ ကရောတီ**တိ ဣဒံ တသ္မိံ ဌာနန္တရေ ဌိတေန ကာတဗ္ဗံ စာရိတ္တံ။ **နဂရတော န ပက္ကန္တာ**တိ နဂရတော ဗဟိ န ဂတာ။ မင်္ဂလဝစနေ နိယုတ္တာ **မင်္ဂလိကာ,** သုဝတ္ထိဝစနေ နိယုတ္တာ **သောဝတ္ထိကာ။ အာဒိ**-သဒ္ဒေန ထုတိမာဂဓဝန္ဒိကာစရိယကေ သင်္ဂဏှာတိ။ **သုကပတ္တသဒိသာနိ** ဝဏ္ဏတော။

**ဝဏ္ဏဂီတ**န္တိ ထုတိဂီတံ။ ဗြဟ္မဘူတံ သေဋ္ဌဘူတံ ယာနံ, ဗြဟ္မဘူတာနံ သေဋ္ဌဘူတာနံ ယာနန္တိ တ **ဗြဟ္မယာနံ။ ဝိဇိတတ္တာ** ဝိသေသေန ဇိနနတော။ **ရာဂံ ဝိနယမာနာ ပရိယောသာပေတီ**တိ သဗ္ဗမ္ပိ ရာဂံ သမုစ္ဆေဒဝိနယဝသေန ဝိနေတိ, အတ္တနော ကိစ္စံ ပရိယောသာပေတိ။ ကိစ္စပရိယောသာပနေနေဝ ဟိ သယမ္ပိ ပရိယောသာနံ နိပ္ဖတ္တိံ ဥပဂစ္ဆတိ။ တေနာဟ **“ပရိယောသာနံ ဂစ္ဆတိ နိပ္ဖဇ္ဇတီ”** တိ။

**ဓုရ**န္တိ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **“တတ္ရမဇ္ဈတ္တတာယုဂေ ယုတ္တာ”** တိ။ **ဤသာ**တိ ယုဂသန္ဓာရိကာ အရယုဂဋ္ဌာ။ ယထာ တ ဗာဟိရံ ယုဂံ ဓာရေတိ, တဿာ ဌိတာယ ဧဝ ကိစ္စသိဒ္ဓိ, ဧဝံ ကိရိယာဝသေန လဒ္ဓဗလေန တတ္ရမဇ္ဈတ္တတာယုဂေ ထိရံ ဓာရေတိ, တေဟေဝ အရိယမဂ္ဂရထဿ ပဝတ္တနံ။ **ဟိရိဂ္ဂဟဏေန** စေတ္ထ တံသဟစရဏတော ဩတ္တပ္ပမ္ပိ ဂဟိတံယေဝ ဟောတိ။ တေနာဟ **“အတ္တနာ သဒ္ဓိ”** န္တိအာဒိ။ နာဋ္ဌိယာ မိနမာနော ပုရိသော ဝိယ အာရမ္မဏံ မိနာတီတိ **မနော**။ ကတရံ ပန တံ မနော, ကထဉ္စဿ ယောတ္တသဒိသတာတိ အာဟ **“ဝိပဿနာစိတ္တ”** န္တိအာဒိ။ တေန ယောတ္တံ ဝိယာတိ ယောတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ လောကိယဝိပဿနာစိတ္တံ အတိရေကပညာသ ကုသလဓမ္မေ ကောဗဒ္ဓေ ကေသင်္ဂဟိတေ ကရောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ တေ ပန “ဖဿော ဟောတိ။ပေ။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတီ”တိ စိတ္တင်္ဂဝသေန **ဓမ္မသင်္ဂဟေ** (ဓ. သ. ၁) အာဂတနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **လောကုတ္တရဝိပဿနာစိတ္တ**န္တိ မဂ္ဂစိတ္တံ အာဟ။ **အတိရေကသဋ္ဌီ** တိ တေ ဧဝ သမ္မာကမ္မန္တာဇီဝေဟိ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယာဒီဟိ စ သဒ္ဓိံ အတိရေကသဋ္ဌိ ကုသလဓမ္မေ။ **ကောဗဒ္ဓေ** တိ ကေသ္မိံ ဧဝ အာရမ္မဏေ အာဗဒ္ဓေ။ **ကေသင်္ဂဟေ** တိ တထေဝ ဝိပဿနာကိစ္စဝသေန ကေသင်္ဂဟေ ကရောတိ။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝေန အာရက္ခံ သာရေတီတိ **အာရက္ခသာရထိ။ “ယထာ ဟိ ရထဿ။ပေ။ သာရထီ”**တိ ဝတွာ တံ ဒဿေတုံ **“ယောဂ္ဂိယော”** တိ ဝုတ္တံ။ **ဓုရံ တဟေတိ** ယောဂ္ဂေ။ **ယောဇေတိ** ယောဂ္ဂေ သမဂတိယဉ္စ။ **အက္ခံ အဗ္ဘဉ္ဇတိ** သုခပ္ပဝတ္တနတ္ထံ။ **ရထံ ပေသေတိ** ယောဂ္ဂစောဒနေန။ **နိဗ္ဗိသေဝနေ ကရောတိ** ဂမနဝီထိယံ ပဋိဟာဒနေန သန္နိယောဇေတိ။ **အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ** တိ အာရက္ခံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတိ အသမ္မောသသဘာဝတ္တာ။ **ဂတိယော**တိ ပဝတ္တိယော, နိပ္ဖတ္တိယော တ။ **သမန္နေဝသတီ**တိ ဂဝေသတိ။

အရိယပုဂ္ဂလဿ နိဗ္ဗာနံ ပဋိမုခံ သမ္မာပနေ ရထော ဝိယာတိ **ရထော**။ ပရိကရောတိ ဝိဘူသယတီတိ **ပရိက္ခာရော,** ဝိဘူသနံ, သီလဉ္စ အရိယမဂ္ဂဿ ဝိဘူသနဋ္ဌာနိယံ။ တေန ဝုတ္တံ **“စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလာလင်္ကာရော”** တိ, သီလဘူသနောတိ အတ္ထော။ **ဝိပဿနာသမ္ပယုတ္တာန** န္တိ လောကိယာယ လောကုတ္တရာယ စ ဝိပဿနာယ သမ္ပယုတ္တာနံ။ ဝိဓိနာ ဤရေတဗ္ဗတော ပဝတ္တေတဗ္ဗတော **ဝီရိယံ,** သမ္မာတဿာမော။ သမံ သမ္မာ စ ဓိယတီတိ သမာဓိ, ဓုရဉ္စ တံ သမာဓိ စာတိ ဓုရသမာဓိ, ဥပေက္ခာ ဓုရသမာဓိ ဧတဿာတိ **ဥပေက္ခာဓုရသမာဓိ,** အရိယမဂ္ဂေ ဥပေက္ခာသင်္ခါတဓုရသမာဓီတိ အတ္ထော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ဗျဉ္ဇနံ အနာဒိယိတွာ ဓုရသမာဓိသဒ္ဒါနံ ဘိန္နာဓိကရဏတာ ဝုတ္တာ။ **ပယောဂမဇ္ဈတ္တေ**တိ ဝီရိယသမတာယ။ **အနိစ္ဆာ** တိ ဣစ္ဆာပဋိပက္ခာ။ တေနာဟ **“အလောဘသင်္ခါတာ”** တိ။ **ပရိတရဏ**န္တိ ပရိတရော, ပရိစ္ဆဒေါတိ အတ္ထော။

**မေတ္တာ**တိ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ တထာ **ကရုဏာ။ ပုဗ္ဗဘာဂေ**တိ ဥဘိန္နမ္ပိ ဥပစာရော။ ဒွေဝပိ ကာယစိတ္တဝိဝေကာ ဝိယ ပုဗ္ဗဘာဂဓမ္မဝသေန ဝုတ္တာ။ **အရိယမဂ္ဂရထေ** တိ ပရိသုဒ္ဓမဂ္ဂသင်္ခါတေ ရထေ။ အရိယမဂ္ဂရထော စ မဂ္ဂရထော စာတိ **အရိယမဂ္ဂရထော,** ဧဝံ ဧကသေသနယေန တ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ **“ဣမသ္မိံ လောကိယလောကုတ္တရမဂ္ဂရထေ ဌိတော”**တိ။ **သန္နဒ္ဓဓမ္မော** တိ ယောကဝစရဿ ပဋိမုက္ကစမ္မံ။ **န နံ တေ ဝိဇ္ဈန္တီ** တိ ဝစနပထာ န နံ ဝိဇ္ဈန္တိ။ ဓမ္မဘေဒနဝသေန န ဘဉ္ဇတိ, တဿ အရိယမဂ္ဂဿ ရထဿ သမ္မာ ယောဇိတဿ အန္တရာ ဘင်္ဂေါ နတ္ထီတိ အတ္ထော။

**အတ္တနော ပုရိသကာရံ နိဿာယ လဒ္ဓတ္တာ** အတ္တနော သန္တာနေတိ အဓိပ္ပာယော။ **အနုတ္တရ** န္တိ ဥတ္တရရဟိတံ။ တတော ဧဝ **သေဋ္ဌယာနံ,** နဿ ကေနစိ သဒိသန္တိ **အသဒိသံ**။ ဓိတိသမ္ပန္နတာယ **ဓီရာ ပဏ္ဍိတပုရိသာ လောကမှာ**

**နိယ္ယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ**။ “ဇယံ ဇယ”န္တိ ကထာယံ ဝစနဝိပလ္လာသေန ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဇိနန္တာ ဇိနန္တာ”** တိ။

ဇာဏုဿောဏိဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၅-၆. ကိမတ္ထိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၅-၆. နိယမတ္ထော** တိ အဝဓာရဏတ္ထော။ **တေန** နိယမေန အဝဓာရဏေန – **အညံ မဂ္ဂံ ပဋိက္ခိပတိ** ဣတော အညဿ နိယ္ယာနိကမဂ္ဂဿ အဘာဝတော။ “ဒုက္ခဿ ပရိညတ္ထ”န္တိ ဝုတ္တတ္တာ **ဝဋ္ဋဒုက္ခံ ကထိတံ** ။ အရိယမဂ္ဂေ ဂဟိတေ တဿ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေါ ဝိပဿနာယ ဂဟိတော ဧဝါတိ **“မိဿကမဂ္ဂေါ ကထိတော”** တိ ဝုတ္တံ။ **ဥတ္တမေဝ** အပုဗ္ဗဿ အဘာဝတော။ အယံ ပန ဝိသေသော “ရာဂက္ခယော”တိအာဒီဟိ ယဒိပိ နိဗ္ဗာနံ ဝုတ္တံ။ တထာပိ အရဟတ္တံ ဝိယ ဗြဟ္မစရိယမ္ပိ။ တေန နိဗ္ဗာနံ ဧဝ ဝုစ္စတိ **“ဣဒံ ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာန”** န္တိ။

ကိမတ္ထိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၇. ဒုတိယအညတရဘိက္ခုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၇. ရာဂဝိနယာ**ဒိပဒေဟိ နိဗ္ဗာနံ တပိ ဝုစ္စေယျ အရဟတ္တံ တပိ။ ယသ္မာ သော ဘိက္ခု ဥဘယတ္ထပိ နိဝိဋ္ဌဗုဒ္ဓိ, တသ္မာ ဘဂဝတာ တဿ အဇ္ဈာသယဝသေန “နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ခေါ ဧတ”န္တိအာဒိနာ နိဗ္ဗာနဓာတုံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ပုန “အာသဝာနံ ခယော တေန ဝုစ္စတီ”တိ အာဟ။ ယသ္မာ အရိယမဂ္ဂေါ ရာဂါဒိကေ သမုစ္ဆေဒဝသေန ဝိနေတိ, အာသဝေ စ သဗ္ဗသော ခေပေတိ, တေန စ ဝုတ္တံ နိဗ္ဗာနံ အရဟတ္တဉ္စ, တသ္မာ တဒုဘယံ **“ရာဂဝိနယောတိအာဒိ နာမမေတ”**တိ ဝုတ္တံ။ **အနုသန္ဓိကုသလတာယ ပုစ္ဆန္တော ဧဝံ အဝေစာ** တိ ဣမိနာ “ပုစ္ဆာနုသန္ဓိ ဣဓ လဗ္ဘတီ”တိ ဒီပိတံ, အဇ္ဈာသယာနုသန္ဓိပိ ဧတ္ထ လဗ္ဘတေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဒုတိယအညတရဘိက္ခုသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၈. ဝိဘင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၈. ဧကေန ပရိယာယေန အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂံ ဝိဘဇိတွာ** တိ “သမ္မာဒိဋ္ဌီ”တိအာဒိနာ ဧကေန ပရိယာယေန အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဝိဘာဂေန ဒဿေတွာ “ကတမာ စ, ဘိက္ခဝေ, သမ္မာဒိဋ္ဌီ”တိအာဒိနာ **ပုန အပရေန ပရိယာယေန ဝိဘဇိတုကာမော**။ ဥဂ္ဂဟဓာရဏပရိစယညာဏာနိပိ သဝနညာဏေ ဧဝ အဝရောဓံ ဂစ္ဆန္တီတိ **“သဝနသမ္မသနပဋိဝေဓပစ္စဝေက္ခဏဝသေနာ”**တိ ဝုတ္တံ။

**ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော** တိ ကမ္မဋ္ဌာနပဋိပတ္တိ။ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဥဂ္ဂဏှိတွာတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဣဋ္ဌံ ကန္တံ မနာပန္တိ** နိရောဓမဂ္ဂေသု နိန္နဘာဝံ ဒဿေတိ, န အဘိနန္ဒနံ, တန္နိန္နဘာဝေ ဧဝ စ တတ္ထ ကမ္မကရဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဧကေနေဝါတိ ကာရဏေန သစ္စာနံ ပဋိဝေဓနိမိတ္တတာ, သော ဧဝ အဘိမုခဘာဝေ ဧတံ သမာဂမောတိ **ကောဘိသမယော**။

**အညာဏ** တိ ဉာဏဿ, ယောဂိနော ဝါ။ ဧတ္ထ စ ကေစိ “လောကိယဉာဏမ္ပိ ပဋိဝေဓော သဗ္ဗဿ ယာထာဝဗောဓဘာဝတော”တိ ဝဒန္တိ။ နနု ဥဂ္ဂဟာဒိပဋိဝေဓော စ ပဋိဝေဓော, န စ သော လောကုတ္တရောတိ? တံ န, ကေဝလေန ပဋိဝေဓ-သဒ္ဒေန ဥဂ္ဂဟာဒိပဋိဝေဓာနံ အဝစနီယတ္တာ, ပဋိဝေဓနိမိတ္တတ္တာ တ ဥဂ္ဂဟာဒိဝသေန ပဝတ္တံ ဒုက္ခာဒိသု ပုဗ္ဗဘာဂေ ဉာဏံ “ပဋိဝေဓော”တိ ဝုစ္စတိ, န ပဋိဝေဓတ္တာ, ပဋိဝေဓဘူတမေဝ ပန ဉာဏံ ဥဇုကံ ပဋိဝေဓောတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ **ကိစ္စတော**တိ ပရိညာဒိကိစ္စတော။ **အာရမ္မဏပဋိဝေဓော** တိ သစ္ဆိကိရိယာပဋိဝေဓမာဟ။ **ကိစ္စတော**တိ အသမ္မောဟပဋိဝေဓံ။ ဥဂ္ဂဟာဒီဟိ သစ္စဿ ပရိဂ္ဂဏှာဟနံ **ပရိဂ္ဂဟော** ။

**ဒုဒ္ဒသတ္တာ** တိ အနမိဂတညာဏေန ယာထာဝသရသလက္ခဏတော ဒဋ္ဌုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ ဥပ္ပတ္တိတော ပာကဋ္ဌာနိပိ။ တေနာဟ **“ဒုက္ခသစ္စံ ဟိ”** တိအာဒိ။ **ဥဘယန္တိ** ပုရိမံ သစ္စဒွယံ။ **ပယောဂေ**တိ ကိရိယာ, တယာမောတ။ တဿ မဟန္တတရဿ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတံ ဒုက္ကရတရတဉ္စ ဥပမာဟိ ဒဿေတိ **“ဘဝဂ္ဂဂ္ဂဟဏတ္ထ”** န္တိ

အာဒိနာ။ ယထာ ပုရိမံ သစ္စဒွယံ ဝိယ ကေနစိ ပရိယာယေန အပဟာတဗ္ဗတာယ ပရမဂမ္ဘီရတ္တာ ဥဂ္ဂဟာဒိဝသေန ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဝတ္တိဘေဒံ ဂဟေတွာ **"ဒုက္ခေ ဉာဏ"** န္တိအာဒိနာ စတုဗ္ဗိခံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ကေမေဝ တံ ဉာဏံ ဟောတိ** ကောဘိသမယဝသေနေဝ ပဝတ္တနတော။

**ကာမပစ္စနီကဋ္ဌေနာ** တိ ကာမာနံ ဥဇုပစ္စနီကဘာဝေန။ **ကာမတော နိဿဋဘာဝေနာ** တိ ကာမေဟိ ဝိသံယုတ္တဘာဝေန။ **ကာမံ သမ္မသန္တဿာ** တိ ဒုဝိဓမ္ပိ ကာမံ အနိစ္စာဒိတော သမ္မသန္တဿ။ ပဇ္ဇတိ ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ ပဒံ, ကာမဿ ပဒန္တိ **ကာမပဒံ,** ကာမဿ ဥပ္ပတ္တိကာရဏဿ ဃာတော သမုဂ္ဃာတော, တံ **ကာမပဒဃာတံ**။ တေနာဟ **"ကာမဝူပသမ"** န္တိ။ ကာမေဟိ ဝိဝိတ္တံ **ကာမဝိဝိတ္တံ** ။ သော ဧဝ စ နေသံ အန္တော သမုစ္ဆေဒဝိဝေကေတိ ကတွာ တသ္မိံ သာဓေတဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နောတိ ဝုတ္တံ **"ကာမဝိဝိတ္တန္တေ ဥပ္ပန္နော"** တိ။ ကာမတော နိက္ခမတီတိ နိက္ခမော, သော ဧဝ **နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပော** ။ ကမ္မသ္မိံ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပဿ သဒ္ဒတ္ထဝိဘာဝေန ယထာဝုတ္တော ကာမပစ္စနီကဋ္ဌာဒိကော အတ္ထနိဒ္ဒေသရဏဝိသေသော အန္တောဂဓော။

**ဧသေဝ နယော**တိ ကမ္မိနာ ဗျာပါဒပစ္စနီကဋ္ဌေန ဝိဟိံသာယ ပစ္စနီကဋ္ဌေနာတိအာဒိကံ အဗျာပါဒအဝိဟိံသာသင်္ကပ္ပာနံ အတ္ထနိဒ္ဒေသရဏဝိဓိံ အတိဒိသတိ။ **နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပာဒယော** တိ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန အဗျာပါဒအဝိဟိံသာသင်္ကပ္ပေ ဧဝ သင်္ဂဏှာတိ။ **ကာမ။ပေ။ သညာန**န္တိ ကာမဝိတက္ကာဒိဝိရတိသမ္ပယုတ္တာနံ နေက္ခမ္မာဒိသညာနံ။ **နာနတ္တာ**တိ နာနာခဏိကတ္တာ။ **တီသု ဌာနေသူ**တိ တိပ္ပကာရေသု ကာရဏေသု။ **ဥပ္ပန္နဿာ** တိ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟဿ။ ဘူမိလဒ္ဓဥပ္ပန္နံ ကိလေသဓိပ္ပေတံ။ သေ နယော ကိတော ပရေသုပိ။ **ပဒစ္ဆေဒတော** တိ ကာရဏုပစ္ဆေဒတော။ **ပဒ**န္တိ ဟိ ဥပ္ပတ္တိကာရဏန္တိ ဝုတ္တောတယမတ္ထော။ **အနုပ္ပတ္တိသာဓနဝသေနာ** တိ ယထာ သင်္ကပ္ပော အာယတိံ နုပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ အနုပ္ပတ္တိသာဓနဝသေန။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဝိယ **ကောဓာ ကုသလသင်္ကပ္ပော ဥပ္ပဇ္ဇတိ** ။

**စတူသု ဌာနေသူ**တိ ဝိသံတဒနာဒီသု စတူသု ဝီတိက္ကမဋ္ဌာနေသု။ ပဗ္ဗဇိတာနံ မိစ္ဆာဇီဝေ နာမ အာဟာရနိမိတ္တကောတိ အာဟ **"ခါဒနီယဘောဇနီယာဒီနံ အတ္ထာယာ"** တိ။ သဗ္ဗသော အနေသနာယ ပဟာနံ သမ္မာအာဇီဝေတိ အာဟ **"ဗုဒ္ဓပ္ပသတ္ထေန အာဇီဝေနာ"** တိ။ ကမ္မပထပတ္တာနံ ဝသေန **"သတ္တသု ဌာနေသူ"**တိ ဝုတ္တံ။ အကမ္မပထပတ္တာယ ဟိ အနေသနာယ သော ပဒဃာတံ ကရောတိယေဝ။

**တထာရူပေ တ အာရမ္မဏေ** တိ ယသ္မိံ အာရမ္မဏေ ကမ္မဿ ပုဗ္ဗေ ကိလေသာ န ဥပ္ပန္နာ, တသ္မိံ ဧဝ။ **အနုပ္ပန္နာန**န္တိ အနုပ္ပာဒဿပိ ပတ္တနာဝသေန အနုပ္ပန္နာနံ။ **ဝီရိယစ္ဆန္ဒ** န္တိ ဝီရိယဿ နိဗ္ဗတ္တေတုကာမတာဆန္ဒံ။ "ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တဝီရိယဉ္စာ"တိ ဝဒန္တိ။ ဝီရိယမေဝ ပန အနုပ္ပန္နာကုသလာနုပ္ပာဒနေ လဗ္ဘမာနဆန္ဒတာယ ဓုရသမ္ပဂ္ဂဟတာယ ဆန္ဒပရိယာယေန ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ဝီရိယံ – "အနိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ အနိက္ခိတ္တဓုရတာ"တိ (ဓ. သ. ၂၆) နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ ကောသဇ္ဇပက္ခေ ပတိတုံ အဒတွာ **စိတ္တံ ပဂ္ဂဟိတံ ကရောတိ။ ပဓာန** န္တိ ပဓာနဘူတဝီရိယံ။

**ဥပ္ပတ္တိပဗန္ဓဝသေနာ** တိ နိရန္တရုပ္ပာဒနဝသေန။ **စတူသု ဌာနေသု ကိစ္စသာဓနဝသေနာ**တိ ယထာဝုတ္တေသု စတူသု ဌာနေသု ပဓာနကိစ္စဿ နိပ္ဖာဒနဝသေန အနုပ္ပာဒနာဒိဝသေန။ **ကိစ္စသာဓနဝသေနာ**တိ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မေသု သုဘာသုခနိစ္စအတ္တကဟဝိမနဝသေန အသုဘဒုက္ခာနိစ္စနတ္တသာဓနဝသေန။

**အယ**န္တိ ယထာဝုတ္တော သဒိသာသဒိသတာဝိသေသော။ **အဿာ** တိ မဂ္ဂဿ။ **တ္ထေ ကထ** န္တိ ယဒိ ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာနတော ပဌာယ ယာဝ သဗ္ဗဘဝဂ္ဂ ဈာနင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂာနံ သဒိသတာ, ဧဝံ သန္တေ "အာရုပ္ပေ စတုက္ကပဉ္စကဈာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဉ္စ လောကုတ္တရ"န္တိ ဧတ္တ ကထံ အတ္တော ဂဟေတဗ္ဗောတိ အာဟ **"ဧတ္တာပီ"**တိအာဒိ။ **တံဈာနိကာတ**တိ ပဌမဈာနာဒီသု ယံ ဈာနံ မဂ္ဂပဋိလာဘဿ ပာဒကဘူတံ, တံဈာနိကာဝ **အဿ** အရိယဿ ဥပရိပိ **တယော မဂ္ဂ** ။ **ဧဝ**န္တိ ဝုတ္တာကာရေန။ **ပာဒကဈာနမေဝ နိယမေတိ** အာရုပ္ပေ စတုက္ကပဉ္စကဈာနုပ္ပတ္တိယံ။ **ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ ခန္ဓာ** တိ သမ္မသိတခန္ဓေ ဝဒန္တိ။ **ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယော နိယမေတိ** ပာဒကသမ္မသိတဈာနာနံ ဘေဒေ။ ယဿ္မာ သင်္ခာရုပေက္ခာဉာဏမေဝ အရိယမဂ္ဂဿ ဗောဇ္ဈင်္ဂာဒိဝိသေသံ နိယမေတိ, တတော ဒုတိယာဒိပာဒကဈာနတော ဥပ္ပန္နဿ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏဿ ပာဒကဈာနာတိက္ကန္တာနံ အင်္ဂာနံ အသမာပဇ္ဇိတုကာမတာဝိရာဂဘာဝတော ကမ္မတရဿ စ အတဗ္ဘာဝတော တီသုပိ တဒေသု ဝိပဿနာဝ နိယမေတီတိ ဝေဒိတ

ဗ္ဗော, တသ္မာ ဝိပဿနာနိယမေနေဝ ဟိ ပဌမတဒေပိ အပါဒကဇ္ဈာနာဒိပါဒကာပိ မဂ္ဂ ပဌမဇ္ဈာနိကာ ဟောန္တိ။ ဣ
တရေဟိ စ ပါဒကဇ္ဈာနေဟိ ဝိပဿနာနိယမေဟိ တံတံဈာနိကာဝ။ ဧဝံ သေသတဒေသု ဝိပဿနာနိယမော ယထာသမ္
ဘဝံ ယောဇေတဗ္ဗော။ ဒုတိယတဒေ တံတံဈာနိကတာ သမ္မသိတသင်္ခါရဝိပဿနာနိယမေဟိ ဟောတိ။ တတ္ထ ဟိ ဝိပ
ဿနာ တံတံဝိရာဂဘာဝနာ ဘာဝေတဗ္ဗာ, န သောမနဿသဟဂတာ ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဟုတွာ ဈာနင်္ဂါဒိနိယမံ မဂ္
ဂဿ ကရောတီတိ ဧဝံ ဝိပဿနာနိယမော ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣမသ္မိဉ္စ တဒေ ပါဒကသမ္မသိတဇ္ဈာနု
ပနိဿယသဗ္ဘာဝေ အဇ္ဈာသယော ဧကန္တေန ဟောတီတိ **"ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယော နိယမေတီတိ ဝဒန္တိ"** တိ ဝုတ္တံ,
အဋ္ဌကထာယံ ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဿ ဧတိဿာ အဋ္ဌကထာယ ဧကသင်္ဂဟိတတ္တာ **"တေသံ တဒဝိနိစ္ဆယော။ပေ။ ဝေ
ဒိတဗ္ဗော"**တိ ဝုတ္တံ။ **ပုဗ္ဗဘာဂေ**တိ ဝိပဿနာက္ခဏေ။

ဝိဘင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၉. သူကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉. **သူက**န္တိ သာလိယဝါဒီနံ တလမာဟ။ သော ဟိ နိကန္တကသဒိသော ပဋိမုခဂတံ ဟတ္ထံ ဝါ ပါဒံ ဝါ ဘိန္ဒတိ, တ
သ္မာ ဘေဒံ ဣစ္ဆန္တေန ဥဒ္ဓဂ္ဂံ ကတွာ ဌပိတံ **သမ္မာပဏိဟိတံ** နာမ, တထာ အဋ္ဌပိတံ **မိစ္ဆာပဏိဟိတံ** နာမာတိ ဝုတ္
တံ။ **မိစ္ဆာပဏိဟိတာယာ**တိ ကမ္မဿကတပညာယ မိစ္ဆာဌပနံ နာမ – "ဣမေ သတ္တာ ကမ္မဝသေန သုခဒုက္ခံ ပစ္စနုဘဝ
န္တိ, တံ ပန ကမ္မံ ဣဿရဿ ဣစ္ဆာဝသေန ဗြဟ္မာ နိမ္မိနာတီ"တိအာဒိနာ မိစ္ဆာပကပ္ပနံ။ ကေစိ ပန "နတ္ထိ ဒိန္နန္
တိအာဒိနာ နယေန ပဝတ္တိံ, တဿ ဝါ ဉာဏဿ အပ္ပဝတ္တိ"န္တိ ဝဒန္တိ။ **မဂ္ဂဘာဝနာယာ**တိ ဧတ္တောပိ မိစ္ဆာမဂ္ဂဿ
ပဝတ္တနံ, အရိယမဂ္ဂဿ ဝါ အပ္ပဝတ္တနံ မိစ္ဆာဌပနံ။ တေနာဟ **"အပ္ပဝတ္တိတတ္တာ"**တိ။ **အဝိဇ္ဇံ ဘိန္ဒိဿတီ**တိ
အဝိဇ္ဇံ သမုစ္ဆိန္ဒိဿတိ။ **မဂ္ဂနိဿိတံ ကတွာ**တိ မဂ္ဂေ ဧဝ ပက္ခိပိတွာ။ တဉှိ ဉာဏံ မဂ္ဂဿ မူလကာရဏံ မဂ္
ဂေ သိဒ္ဓေ တဿ ကိစ္စဿ မတ္ထကပ္ပတ္တိတော။ "သမ္မာပဏိဟိတာယ ဒိဋ္ဌိယာ သမ္မာပဏိဟိတာယ မဂ္ဂဘာဝနာ
ယာ"တိ ဝုတ္တတ္တာ **မိဿကမဂ္ဂေ ကထိတော**။ ဆဝိဘေဒသဒိသော စေတ္ထ အဝိဇ္ဇာဘေဒော, လောဟိတုပ္ပာဒသဒိ
သော လောကုတ္တရမဂ္ဂဘာဝေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သူကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၁၀. နန္ဒိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀. **ဆန္နပရိဗ္ဗာဇကော**တိ ဝတ္ထစ္ဆာဒိယာ ဆန္နဂ္ဂပရိဗ္ဗာဇကော, န နဂ္ဂပရိဗ္ဗာဇကော။

အဝိဇ္ဇာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၂. ဝိဟာရဝဂ္ဂေါ

## ၁. ပဌမဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁. **အဒ္ဓမာသ**န္တိ အစ္စန္တသံယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ **ပဋိသလ္လီယိတု**န္တိ ယထာဝုတ္တံ ကာလံ ပဋိ ဒိဝသေ ဒိ
ဝသေ သမာပတ္တိယံ ဓမ္မစိန္တာယံ စိတ္တံ နိလီယိတုံ။ **ဝိနေတဗ္ဗော**တိ သမုစ္ဆေဒဝိနယေန ဝိနေတဗ္ဗော အရိယမဂ္ဂါဓိ
ဂန္တဗ္ဗော။ **တန္တိ** ဒိဋ္ဌာနုဂတိအာပဇ္ဇနံ။ **အဿာ**တိ ဇနတာယ။ **အပဂစ္ဆတီ**တိ သတ္ထု သန္တိကတော အပေတိ။ **သူ**
တိ နိဟတမတ္တံ။

**ပဒေသေနာ**တိ ဧကဒေသေန။ သဟ ပဒေသေနာတိ **သပဒေသော**။ သွာယံ သပဒေသော ယသ္မာ ဝေဒနာဝသေနေဝ
ဟဋ္ဌိယံ အာဂတော, တသ္မာ ပရမတ္ထဓမ္မကောဋ္ဌာသေ ဝေဒနာ အနဝသေသတော လဗ္ဘတိ, တေ ဂဏှန္တော **"ခန္ဓပ
ဒေသော"**တိအာဒိမာဟ။ **တံ သဗ္ဗ**န္တိ ခန္ဓပဒေသာဒိကံ သဗ္ဗမ္ပိ။ **"သမ္မသန္တော"** တိ ပဒဿ အတ္ထဒဿနဝသေန
**"ပစ္စဝေက္ခန္တော"** တိ အာဟ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဣဓ သမ္မသနံ နာမ, န ဝိပဿနာ။ ဝိပဿနာသမ္မသနံ ပန ဘဂဝ

တော ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ ဧဝ နိပ္ဖန္နံ, တသ္မာ ဘဂဝတော အညာဘူမိကာပိ ဝေဒနာ အညာဘူမိကာနံ သတ္တာနံ ဝိရုဒ္ဓာ ဥပ္ပဇ္ဇတေတိ ဝုတ္တံ **“ယာဝ ဘဝဂ္ဂ ပဝတ္တာ သုခာ ဝေဒနာ”** တိ။ **သဗ္ဗာကာရေနာ** တိ သရူပတော သမုဒယတော အတ္ထင်္ဂမတော အဿာဒါဒိတောတိ သဗ္ဗာကာရေန။ **ပရိဂ္ဂဏှန္တော** ဥပပရိက္ခန္တော။

**နိပ္ပဒေသာနေဝ** အနဝသေသာနေဝ။ ဣန္ဒြိယသတိပဋ္ဌာနပဒေသော သုဝိညေယျောတိ အနုဒ္ဓတော။ **အဿာ** တိ ဘဂဝတော။ **ဌာနေ**တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌာနေ ဩကာသေ။ **သာ သာ စ ဝိဟာရသမာပတ္တီ** တိ ခန္ဓဝသေန အာယတနာဒိဝသေန စ ပဝတ္တိတွာ တေသံ ဧကဒေသဘူတံ ဝေဒနံယေဝ ပရိဂ္ဂဟေတွာ တံ သမ္မသိတွာ အနုက္ကမေန သမာပန္နာ ဈာနသမာပတ္တိ ဖလသမာပတ္တိ စ။ ဖလသမာပတ္တိ ဟိ တထာ သမ္မသိတွာ ပုနပ္ပုနံ သမာပဇ္ဇနဝသေန အတ္ထတော အဘိန္နာပိ အဓိဋ္ဌာနဘူတဓမ္မဘေဒေန ဘိန္နာ ဝိယ ဝုစ္စတိ, ယတော စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿဘေဒာ ဒေဝသိကံ ဝဠဉ္ဇနသမာပတ္တိယော အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တာ။ ကာမံ အညဓမ္မဝသေနပိ ဇာတာ ဧဝ, ဝေဒနာဝသေန ပနေတ္ထ အဘိနိဝေသော ကတော **ဝေဒနာနုဘာဝေန ဇာတာ**။ ကသ္မာ ဧဝံ ဇာတာတိ? ဗုဒ္ဓါနံ ဉာဏပဒဿ အန္တရဝိဘာဂတ္တာ။ တထာ ဟိ ဘဂဝါ သကလမ္ပိ အနုမာသံ ဝေဒနာဝသေနေဝ သမ္မသနံ ပဝတ္တေတိ, တဒနုသာရေန စ တာ ဝိဟာရသမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇိ။ တယိဒံ အစ္ဆရိယံ အနညသာဓာရဏံ ဘိက္ခူ ပဝေဒေန္တော သတ္ထာ – “ယေန သွ တဟ”န္တိအာဒိမဝေါစ။

**အကုသလာတ**တိ ပာဏာတိပါတ-အဒိန္နာဒါန-ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ-မုသာဝါဒ-ပိသုဏဝါစာသမ္ဖပ္ပလာပ-အဘိဇ္ဈာ-ဗျာပါဒဝသေန တံတံမိစ္ဆာဒဿနဝသေန စ အကုသလာ ဝေဒနာ ဧဝ ဟောတိ။ ဗြဟ္မလောကာဒီသု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ တတ္ထ နိစ္စာ ဓုဝါ ဘဝိဿာမာတိ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိ ဥပနိဿာယာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဒေဝကုလာဒီသု** ဒေဝပူဇတ္ထံ, သဗ္ဗဇနပရိဘောဂတ္ထံ တ **မာလာဝစ္ဆံ ရောပေန္တိ။ ဝဇေန္တနာဒီနီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အဒိန္နာဒါန-မိစ္ဆာစာရ-မုသာဝါဒ-ပိသုဏဝါစာ-သမ္ဖပ္ပလာပါဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝိပါကဿ အပစုရတ္တာ အပါကဋတ္တာ စ **“ဘဝန္တရဂတာန”** န္တိ ဝုတ္တံ။

**ဣတိ နေသန္တိ** ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော အာဒိအတ္ထော, ပကာရတ္ထော ဝါ။ တေန ယထာ ဖရုသဝါစာဝသေန, ဧဝံ တဒညေသမ္ပိ အကုသလကမ္မာနံ ဝသေန သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ အကုသလဝေဒနာပ္ပဝတ္တိ ယထာရဟံ နိဟရိတွာ ဝတ္တဗ္ဗာ။ **ဧဝံ နယော**တိ ဣမိနာ ယထာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ စ ကုသလာကုသလဝိပါကဝေဒနာ သဟဇာတကောဋိယာ ဥပနိဿယကောဋိယာ စ ဝသေန ယထာရဟံ ယောဇေတွာ ဒဿိတာ, ဧဝံ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပပစ္စယာဒီသုပိ ယထာရဟံ ယောဇေတွာ ဒဿေတဗ္ဗာတိ ဣမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။ **ဆန္ဒပစ္စယာ**တိ ဧတ္ထ တဏှာဆန္ဒသဟိတော ကတ္တုကာမတာဆန္ဒော အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ဆန္ဒပစ္စယာတိအာဒီသု ပန ဆန္ဒပစ္စယာ အဋ္ဌလောဘသဟဂတစိတ္တသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ”**တိ။ **ဝိတက္ကပစ္စယာ**တိ ဧတ္ထ အပ္ပနာပ္ပတ္တော ဝိတက္ကော အဓိပ္ပေတောတိ ဝုတ္တံ **“ဝိတက္ကပစ္စယာ ပဌမဇ္ဈာနဝေဒနာတ”**တိ။ ဝိတက္ကပစ္စယာ ပဌမဇ္ဈာနဝေဒနာယ ဂဟိတတ္တာ **“ဌပေတွာ ပဌမဇ္ဈာန”** န္တိ။ ဥပရိ တိဿော ရူပါဝစရာ, ဟေဋ္ဌာ တိဿော အရူပါဝစရာ ဧဝံ **သေသာ ဆ သညာသမာပတ္တိဝေဒနာ** ။

**တိဏ္ဏာ** န္တိ ဆန္ဒဝိတက္ကသညာနံ။ **အဝူပသမေ**တိ ပဋိပက္ခေန အဝူပသမိတေ။ တိဏ္ဏဉှိ တေသံ သဟဘာဝေန ပစ္စယတာ အဋ္ဌလောဘသဟဂတစိတ္တေသု ဧဝ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ တံ ဝုတ္တမေဝ။ **ဆန္ဒမတ္တဿာ** တိ တေသု တီသု ဆန္ဒမတ္တဿ။ **ဝူပသမေ ပဌမဇ္ဈာနဝေဒနာဝ** အပ္ပနာပ္ပတ္တဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **ဆန္ဒဝိတက္ကာနံ ဝူပသမေ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိဝေဒနာ အဓိပ္ပေတာ** သညာယ အဝူပသန္တတ္တာ။ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိဝေဒနာဂဟဏေန ဟိ သဗ္ဗာ သညာသမာပတ္တိယော စ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ။ **တိဏ္ဏမ္ပိ ဝူပသမေ** တိ ဆန္ဒဝိတက္ကသညာနံ ဝူပသမေ **နေဝသညာနာသညာယတနဝေဒနာ အဓိပ္ပေတာ**။ ဘဝဂ္ဂပ္ပတ္တသညာ ဟိ ဝူပသမန္တိ ဆန္ဒသင်္ကပ္ပာနံ အစ္စန္တသုခုမဘာဝပ္ပတ္တိယာ။ ဟေဋ္ဌာ “သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ”တိ ဧတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိပိ ဂဟိတာဝ ဟောတီတိ အာဟ – **“အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာတိ အရဟတ္တဖလဿ ပတ္တတ္ထာယာ”** တိ။ အထ ဝါ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဓိဂမေန ဝိနာ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ နတ္ထီတိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဓိဂမံ အတ္ထာပန္နံ ကတွာ **“အရဟတ္တဖလဿ ပတ္တတ္ထာယာ”** တိ ဝုတ္တံ။ အာယမေတိ ဖလေန မိဿိတော ဟောတိ ဧတေနာတိ **အာယာမော,** သမ္မာဝါယာမောတိ အာဟ **“အတ္ထိ အာယာမန္တိ အတ္ထိ ဝီရိယ”**န္တိ။ **တဿ ဝီရိယာရမ္ဘဿာ** တိ အညာဓိဂမကာရဏဿ သမ္မာဝါယာမဿ ဝသေန။ ဟဋ္ဌိယံ ဌာန-သဒ္ဒော ကာရဏပရိယာယောတိ အာဟ – **“အရဟတ္တဖလဿ ကာရဏေ”** တိ။ **တပ္ပစ္စယာ** တိ ဧတ္ထ **တံ**-သဒ္ဒေန “ဌာနေ”တိ ဝုတ္တကာရဏမေဝ ပစ္စာမဋ္ဌန္တိ အာဟ – **“အရဟတ္တဿ ဌာနပစ္စယာ”** တိ။ **စတုမဂ္ဂသဟ**

**ဇာတာ**တိ ဧတေန ‘‘အရဟတ္တဖလဿ ပတ္တတ္ထာယာ’’တိ ဧတ္တ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂါနံ အတ္ထာပတ္တိဝသေန ဂဟိတဘာဝမေဝ ဇောတေတိ။ ကေစိ ပန ‘‘စတုမဂ္ဂသဟဇာတာတိ ဝတ္ွာ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရဝေဒနာတိ ဘူတကထနံ ဝိသေသနံ။ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရဝေဒနာတိ ပဉ္စမံ အပေက္ခိတဗ္ဗံ, ပဏ္ဍာ စတုမဂ္ဂသဟဇာတာ’’တိ ဝဒန္တိ။

ပဉ္စမဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. ဒုတိယဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂. မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဝူပသမတိ သဗ္ဗသော ပဟီယတိ ဧတေနာတိ **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝူပသမော**။ ‘‘မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝူပသမော နာမ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဘဝန္တရေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တော အတိဒူရေတိ မညမာနော ဝိဟာကဝေဒနံ န ဂဏှာတီ’’တိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။ **‘‘ဣမိနာ နယေနာ’’**တိ အတိဒိသိတ္ဝာပိ တမတ္ထံ ဟာကဋ္ဌတရံ ကာတုံ **‘‘ယဿ ယဿာ’’** တိအာဒိံ ဝတ္ွာ ဧဝ သာမညဝသေန ဝုတ္ွာ တမတ္ထံ ပစ္ဆိမေသု တီသု ပဒေသု သရူပတောဝ ဒဿေတုံ **‘‘ဆန္ဒဝူပသမပစ္စယာ’’** တိအာဒိမာဟ, တံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။ **ဝုတ္တတ္ထာနေဝ** အနန္တရသုတ္တေ။

ဒုတိယဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃-၇. သေက္ခသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၃-၁၇. တိဿန္နမ္ပိ သိက္ခာနံ သိက္ခနံ သီလံ ဧတဿာတိ **သိက္ခနသီလော**။ သိက္ခတီတိပိ တ**သေက္ခော**။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ‘‘သိက္ခတီတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တသ္မာ သေက္ခောတိ ဝုစ္စတိ။ ကိဉ္စ သိက္ခတိ? အဓိသီလမ္ပိ သိက္ခတီ’’တိ အာဒိ (အ. နိ. ၃.၈၆)။ **တီဟိ ဖလေဟိ** ဟေဋ္ဌာ။ သာပိ စတုတ္ထမဂ္ဂေန သဒ္ဓိံ ဥပ္ပန္နသိက္ခာပိ။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဟိ သိက္ခာကိစ္စံ န နိဋ္ဌိတံ ဝိပ္ပကတဘာဝတော, ဖလက္ခဏေ ပန နိဋ္ဌိတံ နာမ။ **ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ** ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ။

သေက္ခသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဝိဟာရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. မိစ္ဆတ္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

**၂၁-၃၀. မိစ္ဆာသဘာဝန္တိ** အယာထာဝသဘာဝံ အနိယျာနိကသဘာဝံ။ **သမ္မာသဘာဝန္တိ** ယာထာဝသဘာဝံ နိယျာနိကသဘာဝံ။ **မိစ္ဆာပဋိပတ္တာဓိကရဏဟေတူ** တိ ဧတ္ထ **အဓိ**-သဒ္ဒော အနတ္ထကောတိ အာဟ – **‘‘မိစ္ဆာပဋိပတ္တိကရဏဟေတူ’’**တိ။ ဉာယတိ ပဋိဝိဒ္ဓဝသေန နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတီတိ **ဉာယော**။ သော ဧဝ တံသမင်္ဂီနံ ဝဋ္ဋဒုက္ခဟတော ဓာရဏဋ္ဌေန **ဓမ္မော** တိ အာဟ – **‘‘ဉာယံ ဓမ္မန္တိ အရိယမဂ္ဂဓမ္မ’’** န္တိ။ ဉာဏဿ မိစ္ဆာသဘာဝေ နာမ နတ္ထီတိ ဝိညာဏမေဝေတ္ထ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ပဝတ္တံ ဉာဏ-သဒ္ဒေန ဝုစ္စတီတိ အာဟ **‘‘မိစ္ဆာဝိညာဏော’’**တိ။ **မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏော**တိ ကိဉ္စိ ဟာပံ ကတ္ွာ ‘‘အဟော မယာ ကတံ သုကတ’’န္တိ ဧဝံ ပဝတ္တော မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏော။ ကေသီလကေဝတာဒိပူရဏံ မုတ္တီတိ ဧဝံ ဂဏှာတော **မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ** နာမ။ မိစ္ဆာပဋိပဒါဒီဟိ ဝိဝဋ္ဋန္တိ ဧဝံ **ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋံ ကထိတံ။ ပုဂ္ဂလော ပုစ္ဆိတော**တိ နိဂမိတော စ ‘‘အယံ ဝုစ္စတိ, ဘိက္ခဝေ, အသပ္ပုရိသော’’တိအာဒိနာ။ ကိဉ္စာပိ ‘‘မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ဟောတီ’’တိအာဒိနာ ပုဂ္ဂလောဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌော, တထာပိ ပုဂ္ဂလသီသေနာယံ ဓမ္မဒေသနာတိ အာဟ **‘‘ဓမ္မော ဝိဘတ္တော’’**တိ။ တေနေတဟ **‘‘ဓမ္မေန ပုဂ္ဂလော ဒဿိတော’’** တိ။ **ဓမ္မေနာ** တိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒိကေန ဓမ္မေန။ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနတော ပဋ္ဌာယ သဗ္ဗသော **သပ္ပုရိသာ** နာမ, ခီဏာသဝေ **သပ္ပုရိသတရော။ သုပ္ပဝတ္တနိယော** တိ သုခေန ပဝတ္တေတုံ သက္ကုဏေယျော။ **ဓာဝတီ**တိ ဂစ္ဆတိ။ ပစ္စယုပ္ပန္နေန ဥပေစ္စ နိဿိတဗ္ဗတော ဥပနိသာ, ပစ္စယော, ဧကဿ သ-ကာရဿ လောပံ ကတ္ွာ တတိ အာဟ – **‘‘သဥပနိသံ သပစ္စယ’’**န္တိ။ ပရိကရဏတော **ပရိက္ခာရော,** ပရိတရောတိ အာဟ – **‘‘သပရိက္ခာရံ သပရိတရ’’**န္တိ။ သဟဇာတဝသေန ဥပနိဿယဝသေန စ သပစ္စယတာ ကိစ္စသာဓနေ နိပ္ဖာဒနေ သဟာယဘာဝူပဂမနေ စ သပရိတရတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

မိစ္ဆတ္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၄. ပဋိပတ္တိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၁-၄၀. **အယာထာဝပဋိပတ္တိ,** န ယထာပဋိပတ္တိ, ဟေတုမ္ပိ ဖလေပိ အယာထာဝတ္တသာနေတော။ **ဓော သုတ္တံ ဓမ္မဝသေန ကထိတံ** ပဋိပတ္တိဝသေန။ **ဓော သုတ္တံ ပုဂ္ဂလဝသေန ကထိတံ** ပဋိပန္နကဝသေန။ သံသာရမဟောဃသ္သ ပရတီရဘာဝတော ယော နံ အဓိဂစ္ဆတိ, တံ ဟရေတိ ဂမေတီတိ ဟာရံ, နိဗ္ဗာနံ, တဗ္ဗိဓုရတာယ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဟာရန္တိ အဟာရံ, သံသာရောတိ ဝုတ္တံ – **"အဟာရာဟာရန္တိ ဝဋ္ဋတော နိဗ္ဗာန"**န္တိ။ **ဟာရင္ဂတာ** တိ အသေကေ္ခ သန္ဓာယ။ **ယေပိ ဂစ္ဆန္တီ**တိ သေက္ခေ။ **ယေပိ ဂမိဿန္တိ** တိ ကလျာဏပုထုဇ္ဇနေ။ **ဟာရကမိနောတိ** ဧတ္ထ ကိတ-သဒ္ဒေါ တိကာလတာစီတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။

**တီရန္တိ** ဩရိမတီရမာဟ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဝဋ္ဋမေဝ အနုဓာဝတီ"** တိ။ ဧကန္တကာဠကတ္တာ စိတ္တဿ အပဘဿရဘာဝကရဏတော ကဏှာဘိဇာတိဟေတုတော စ ဝုတ္တံ **"ကဏှန္တိ အကုသလဓမ္မ"**န္တိ။ တေအနဘာဝတော စိတ္တဿ ပဘဿရဘာဝကရဏတော သုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတော စ ဝုတ္တံ – **"သုက္ကန္တိ ကုသလဓမ္မ"**န္တိ။ ကိလေသမာရ-အဘိသင်္ခါရမာရ-မစ္စုမာရာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတာယ ဩကံ ဝုစ္စတိ ဝဋ္ဋံ, တဗ္ဗိဓုရတာယ အနောကန္တိ နိဗ္ဗာနန္တိ အာဟ – **"ဩကာ အနောကန္တိ ဝဋ္ဋတော နိဗ္ဗာန"**န္တိ။

ပရမတ္ထတော သမဏာ ဝုစ္စန္တိ အရိယာ, သမဏာနံ ဘာဝေ သာမညံ, အရိယမဂ္ဂေ, တေန အရဏီယတော ဥပဂန္တဗ္ဗတော သာမညတ္ထော နိဗ္ဗာနန္တိ အာဟ – **"သာမညတ္ထန္တိ နိဗ္ဗာနံ, တံ ဟိ"** တိအာဒိ။ **ဗြဟ္မညတ္တ**န္တိ ဧတ္ထာပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဗြဟ္မညေန** အရိယမဂ္ဂေန။ **ရာဂက္ခယော** တိ ဧတ္ထ **က္ခတိ**-သဒ္ဒေါ အာဒိသဒ္ဒတ္ထော။ တေန "ဒေါသက္ခယော မောဟက္ခယော"တိ ပဒဒ္ဝယံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဝဋ္ဋတိယေတတိ ဝဒန္တိ** "ရာဂက္ခယော"တိ။ ပရိယာယေန ဟိ အရဟတ္တဿ ဝတ္တဗ္ဗတ္တာတိ။

ပဋိပတ္တိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၅. အညတိတ္ထိယပေယျာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၄၁-၄၈. အပရာပရံ ပရိဝတ္တမာနေန ဝတ္တသမ္ဘန္ဓေန သံသာရဒုက္ခနပရိညာဝသေနေဝ နိဗ္ဗာနဿ ပတ္တဗ္ဗတ္တာ ဝုတ္တံ – **"နိဗ္ဗာနံ ပတွာ ပရိညာတံ နာမ ဟောတီ"** တိ။ **နိဗ္ဗာနံ ပတွာ** တိ နိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိဟေတု။ ဟေတုအတ္ထော ဟိ အယံ **တွာ**-သဒ္ဒေါ ယထာ – "ဃတံ ပိဝိတွာ ဗလံ ဟောတိ, သီဟံ ဒိသွာ ဘယံ ဟောတီ"တိ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ အပရိညေယျပရိဇာနနကိစ္စေန နိဗ္ဗာနဿ ပတ္တိယာ အဒ္ဒုက္ခပရိညာသိဒ္ဓိ ဉာယတိ, တသ္မာ ဥပစာရဝသေန နိဗ္ဗာနံ "အဒ္ဒုက္ခပရိညာ"တိ ဝုစ္စတိ ယထာ "ဟိမဝန္တံ သူရိယံ ဥဂ္ဂမေတီ"တိ။ **ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယတ္ထ**န္တိ ဧတ္ထ **ဝိဇ္ဇာ**တိ အဂ္ဂမဂ္ဂဝိဇ္ဇာ။ **ဝိမုတ္တီ** တိ အဂ္ဂမဂ္ဂသမာဓိ အဓိပ္ပေတော။ တေသံ ဖလံ အညာတိ အာဟ – **"ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလေန အရဟတ္တံ ကထိတ"**န္တိ။ ယာထာဝတော ဇာနနတော ပစ္စက္ခတော ဒဿနတော စ ဉာဏဒဿနန္တိ လဒ္ဓ ဖလနိဗ္ဗာနပစ္စဝေက္ခဏာ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ – **"ဉာဏဒဿနေန ပစ္စဝေက္ခဏာ ကထိတာ"** တိ။ **သေသေဟီ**တိ ရာဂ-ဝိရာဂ-သံယောဇနပ္ပဟာန-အနုသယသမုဂ္ဃာတ-အဒ္ဒုက္ခပရိညာ- အာသဝက္ခယ-ဝိဇ္ဇာ-ဝိမုတ္တိ-ဖလသစ္ဆိကိရိယာ-ဉာဏဒဿန-အနုပာဒါပရိနိဗ္ဗာနပဒေဟိ။

အညတိတ္ထိယပေယျာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၆. သူရိယပေယျာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၄၉-၆၂. ယထာ အရုဏုဂ္ဂံ သူရိယုဂ္ဂမနဿ ဧကန္တိကံ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ, ဧဝံ ကလျာဏမိတ္တတာ အရိယမဂ္ဂုပ္ပတ္တိ ဘာဝဿာတိ သဒိသူပမာ **အရုဏုဂ္ဂံ ကလျာဏမိတ္တတာယ**။ ကလျာဏမိတ္တောတိ စေတ္ထ အရိယော, **အရိယမဂ္ဂေ** တ ဒဋ္ဌဗ္ဗော **သူရိယဟေတုဘာဝေ ဝိယ** တေန ဝိဓူပနီယန္ဓကာရဝိဓမနတော။ **ကုသလကတ္တုကမျတာဆန္ဒော**

**ဆန္ဒသမ္ပဒာ** ဣတရဆန္ဒတော သမ္ပန္နတ္တာ။ **ကာရာပကအပ္ပမာဒသ္သာ** တိ သစ္စပဋိဝေဓဿ ကာရာပကဿ။ ဇံ သဗ္ဗတ္တေ၀ သမ္ပဒာသဒ္ဒာ ဝိသေသာဓိဂမဟေတုတာယ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **အညေနပိ အာကာရေနာ**တိ ''ဝိဝေကနိဿိတ''န္တိအာဒိအာကာရတော အညေန ''ရာဂဝိနယပရိယောသာန''န္တိအာဒိနာ အာကာရေန။

သုရိယပေယျာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၇. ဧကဓမ္မပေယျာလဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ

**၆၃-၁၃၈. တထာ တထာ ဝုတ္တေ ဗုဇ္ဈနကာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ကထိတော,** တသ္မာ ''ဝုတ္တော ဧဝ အတ္ထော, ကသ္မာ ပုန ဝုတ္တော''တိ န စောဒေတဗ္ဗံ။

ဧကဓမ္မပေယျာလဝဂ္ဂါဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၈. အပ္ပမာဒပေယျာလဝဂ္ဂေါ

### ၁. တထာဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၃၉. ကာရာပကအပ္ပမာဒေါ** နာမ ''ဣမေ အကုသလာ ဓမ္မာ ပဟာတဗ္ဗာ, ဣမေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗာ''တိ ဝုတ္တဝဇ္ဇေတဗ္ဗဝဇ္ဇနသမ္ပာဒေတဗ္ဗသမ္ပာဒနဝသေန ပဝတ္တော အပ္ပမာဒေါ။ **သော**တိ အပ္ပမာဒေါ။ **လောကိယော၀။** န လောကုတ္တရော။ **အယန္တိ သော**တိ စ အပ္ပမာဒမေဝ ဝဒတိ။ **တေသန္တိ** စတုဘူမကဓမ္မာနံ။ **ပဋိလာဘကဋ္ဌေနာ**တိ ပဋိလာဘာပနဋ္ဌေန။

တထာဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၂. ပဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၄၀. ဇင်္ဂလာန** န္တိ ဇင်္ဂလတသီနံ။ **ဇင်္ဂလ** -သဒ္ဒော စေတ္ထ ထဒ္ဓဘာဝသာမညေန ပထဝီပရိယာယော, န အနုပဋ္ဌာနဝိဒူရဒေသတစီ။ တေနာဟ – **''ပထဝီတလတသီန''**န္တိ။ ပဒါနံ ဝုစ္စမာနတ္တာ **''သဟာဒကဟာဏာန''**န္တိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ **သမောဓာန**န္တိ အန္တောဂဓဘာဝံ။ တေနာဟ – **''သြဓာနံ ဥပက္ခေပ''** န္တိ, ဥပနေတ္ဗာ ပက္ခိပိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။

ပဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၃-၁၀. ကူဋသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၄၁-၁၄၈.** ဝဿိကာယ ပုပ္ဖံ **ဝဿိကံ** ယထာ ''အာမလကိယာ ဖလံ အာမလက''န္တိ။ **မဟာတလသ္မိ** န္တိ ဥပရိ ပာသာဒေ။ **''ယာနိ ကာနိစိ''**တိ ပဒေဟိ ဣတရာနိ သမာနာဓိကရဏာနိ ဘဝိတုံ ယုတ္တာနီတိ **''ပစ္စတ္တေ သာမိဝစန''** န္တိ ဝတ္ဗာ တထာ ဝိဘတ္တိဝိပရိဏာမော ကတော။ **''တန္တာဝုတာန''** န္တိ ပဒံ နိဒ္ဒါရဏေ သာမိဝစနန္တိ တတ္ထ ''ဝတ္ထာနီ''တိ ဝစနသေသေန အတ္ထံ ဒဿေတုံ **''အထ တ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ကူဋသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အပ္ပမာဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၉. ဗလကရဏီယဝဂ္ဂေါ

### ၁. ဗလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄၉. ကမ္မာနိယေဝ **ကမ္မန္တာ** ယထာ သုတ္တန္တာ။ **အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂ** န္တိ ဧတ္ထ နာနန္တရိယကတာယ ဝိပဿနာပိ ဂဟိတာ ဧဝ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **"သဟဝိပဿန"** န္တိ။

## ၂. ဗီဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅၀. ပဉ္စဝိဓမ္ပိ သမူဟဋ္ဌေန **ဗီဇကမော နာမ။ တဒေတတိ** မူလဗီဇာဒိ **ဧဝ။ သမ္ပန္န** န္တိ သဟဇာတမူလဝန္တံ။ **နီလ ဘာဝတော ပဌာယာ**တိ နီလဘာဝတပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ။

## ၃. နာဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅၁. **ဗလံ ကဟေန္တိ** တိ အတ္တနော သရီရဗလံ ကဟေန္တိ။ တံ ပန နာကနံ ဗလပ္ပတ္တိ ဧတတိ အာဟ – **"ဗလံ ဂဏှ ဟန္တိ"**တိ။ **သမ္မေဒ္ဓမုခဒ္ဓတရ** န္တိ မဟာသမုဒ္ဒေန သမ္ဘေဒဂတမဟာနဒီနံ မုခဒ္ဓတရံ။ **နာက ကာယံ ဝမေန္တိ** တိ အာဒိ ယသ္မာ စ ဘဂဝတာ ဥပမာဝသေန အာဘတံ, တသ္မာ **ဧဝမေဝ ခေါတိ ဧတ္ထာ** တိအာဒိနာ ဥပမံ သံသန္ဒတိ။ **အာဂ တေသူ**တိအာဒီသု တီသု ပဒေသု ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏော။

## ၅. ကုမ္ဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅၃. **န ပတိအာဝမတီ**တိ စ နိကုဇ္ဇိတဘာဝေန ဥဒကဝမနော ဃဋော, န တံ ပုန မုခေန ဂဏှာတိ။ တေနာဟ **"န အန္တော ပဝေသေတီ"**တိ။

## ၇. အာကာသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅၅. **တေနေတံ ဝုတ္တ** န္တိ တေန အရိယမဂ္ဂဿ ဣဇ္ဈနေန ဧတေသံ သဗ္ဗေသံ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ ဣဇ္ဈနံ ဝုတ္တံ။

## ၈-၉-၁၀. ပဌမမေဃသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၅၆-၁၅၈. **ပံသုရဇောဇလ္လ** န္တိ ဘူမိရေဏုသဟဇာတမလံ။ **တဏှိဇကောပမေ**တိ တဏှိဇကောပမပဌမသုတ္တေ စာ ပိ။

## ၁၁-၁၂. အာဂန္တုကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၅၉-၁၆၀. သဟဝိပဿနဿ အရိယမဂ္ဂဿ ဘာဝနာယ ဣဇ္ဈနေန **တေ** အဘိညာပရိညေယျာဒိဓမ္မာနံ အဘိညာပရိဇာနနာဒီနံ ဣဇ္ဈနံ **ဝုတ္တံ** ခတ္တိယာဒီနံ ဝိသယအာဒိကံ ကရောန္တဿ ကထာယ သဇ္ဇိတတ္တာ။

ဗလကရဏီယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၁၀. ဧသနာဝဂ္ဂေါ

## ၁. ဧသနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆၁. **ကာမာန**န္တိ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမာနံ။ ကိလေသကာမောပိ ဟိ ကာမိတန္တိ ပရိကပ္ပိတေန ဝိဓိနာ စ အဓိက ရာဂေဟိ ဧသနီယော။ **ဘဝာန**န္တိ တိဏ္ဏံ ဂတီနံ။ ဒိဋ္ဌိဂတိကပရိကပ္ပိတဿ ဗ္ရဟ္မစရိယဿ နိမိတ္တဘာဝတော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ "ဗ္ရဟ္မစရိယ"န္တိ အဓိပ္ပေတာ။

## ၂-၁၁. ဝိဓာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၆၂-၁၇၁.** သေယျထာပဟမသ္မိတိအာဒိနာ တံတံဝိဘာဂေန ဓိယန္တိ ဝိဓိယန္တီတိ **ဝိဓာ,** မာနကောဋ္ဌာသာ, မာနဋ္ဌပနာ တ။ **နီဟနန္တိ** တိ ဝိဇာဓေန္တိ။

သေနာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၁၁. ဩဃဝဂ္ဂေါ

### ၁-၂. ဩဃသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၇၂-၁၇၃.** ဝဋ္ဋေ ဩဟနန္တိ ဩသီဒာပေန္တီတိ **ဩဃာ။ ရူပာရူပဘဝေ**တိ ရူပဘဝေ စ အရူပဘဝေ စ ရူပာရူပတဏှာပဟာပနိဿယာ ရူပာရူပာဝစရကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ။ ယောဇနဋ္ဌေန **ယောဂေါ**။

### ၃-၄. ဥပာဒာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၇၄-၁၇၅.** ကာမနဝသေန ဥပာဒိယနတော **ကာမုပာဒာနံ**။ တေနာဟ **''ကာမဂ္ဂဟဏ''** န္တိ။ **နာမကာယဿာ** တိ ဝေဒနာဒီနံ စတုန္နံ အရူပက္ခန္ဓာနံ။ **ဃဋ္ဋနပဗန္ဓနကိလေသော** တိ ဟေတုနာ ဖလဿ ကမ္မဝဋ္ဋဿ ဝိပာကဝဋ္ဋေန ဒုက္ခဉ္စ ပဗန္ဓသညိတဿ ဃဋ္ဋနဿ သမ္ဗန္ဓနဿ နိဗ္ဗတ္တကကိလေသော။ **အန္တဂ္ဂာဟိကဒိဋ္ဌိ** သဿတုစ္ဆေဒက ဟော။

ဥပာဒာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၅-၁၀. အနုသယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၇၆-၁၈၁. ထာမဂတဋ္ဌေနာ** တိ သတ္တသန္တာနေ ထိရဘာဝူပဂမနဘာဝေန။ **ထာမဂတ**န္တိ စ အညေဟိ အသာဓာရဏော ကာမရာဂာဒီနံယေဝ အာဝေဏိကော သဘာဝတေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ကာမရာဂေ**တိ ကာမရာဂေ ဧဝ အပ္ပဟီနော။ သောသတိ ပစ္စယလာဘေ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟတာယ သန္တာနေ အနုသေတီတိ **အနုသယော။ သေသေသုပီ**တိ ပဋိဃာနုသယာဒီသု။ ဩရမ္ဘာဂေ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတု ရူပာရူပဘာဝတော ဟေဋ္ဌာဘူတတ္တာ။ တတ္ထ ပဝတ္တိယာ ပစ္စယဘာဝတော **ဩရမ္ဘာဂိယာနိ** ယထာ ''ပစ္ဆိယော ကေဒုဟကော''တိ။ သံယောဇေန္တီတိ **သံယောဇနာနိ,** ဟေဋ္ဌာ ဝိယ အတ္ထော ဝတ္တဗ္ဗော။ **ဥဒ္ဓမ္ဘာဂေ** မဟဂ္ဂတဘာဂေ, တဿ ဟိတာနီတိ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ န ဝုတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။

အနုသယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဩဃဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဂ္ဂသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၂. ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ္တံ

## ၁. ပဗ္ဗတဝဂ္ဂော

### ၁.ဟိမဝန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၂. ဗုဇ္ဈတိ စတုသစ္စံ အရိယသာဝကော ဧတာယာတိ **ဗောဓိ,** ဓမ္မသာမဂ္ဂီ, အရိယသာဝကော ပန စတုသစ္စံ ဗုဇ္ဈတီတိ **ဗောဓိ။ အင်္ဂါ** တိ ကာရဏာ။ ယာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာတိ သမ္ဗန္ဓော။ တဏှာဟာဝသေန **ပတိဋ္ဌာနံ,** ဒိဋ္ဌိဝသေန **အာယူဟနာ**။ သဿတဒိဋ္ဌိယာ **ပတိဋ္ဌာနံ,** ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယာ **အာယူဟနာ**။ လီနဝသေန **ပတိဋ္ဌာနံ,** ဥဒ္ဓစ္စဝသေန **အာယူဟနာ**။ ကာမသုခါနုယောဂဝသေန **ပတိဋ္ဌာနံ,** အတ္တကိလမထာနုယောဂဝသေန **အာယူဟနာ။ ဩဃတရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ** (သံ. နိ. ၁.၁) –

> ''ကိလေသဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, အဘိသင်္ခါရဝသေန အာယူဟနာ။ တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ ပတိဋ္ဌာနံ, အဝသေသကိလေသာဘိသင်္ခါရေဟိ အာယူဟနာ, သဗ္ဗာကုသလာဘိသင်္ခါရဝသေန ပတိဋ္ဌာနံ, သဗ္ဗလောကိယကုသလာဘိသင်္ခါရဝသေန အာယူဟနာ''တိ –

ဝုတ္တေသု ပကာရေသု ဣဓ အဝုတ္တာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒါယ ဥဋ္ဌဟတိ** တိ ဧတေန သိခါပတ္တဝိပဿနာသဟဂတာနမ္ပိ သတိအာဒီနံ ဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝံ ဒဿေတိ။ **စတ္တာရိ** တိအာဒိနာ မဂ္ဂဖလေန သဟဂတာနံ။ သတ္တဟိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေဟိ ဘာဝိတေဟိ သစ္စပဋိဝေဓော ဟောတီတိ ကထမိဒံ ဇာနိတဗ္ဗန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **''ယထာဟာ''**တိအာဒိ။ **ဈာနင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါဒယော ဝိယာ** တိ ဧတေန ဗောဓိဗောဇ္ဈင်္ဂသဒ္ဒာနံ သမုဒာယာဝယဝဝိသယတံ ဒဿေတိ။ **သေနင်္ဂရထင်္ဂါဒယော ဝိယာ** တိ ဧတေန ပုဂ္ဂလပညတ္တိယာ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိဘာဝံ ဒဿေတိ။

ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိ ဝုတ္တံ ''ကာရဏတ္ထော အင်္ဂသဒ္ဒော''တိ။ ဗုဇ္ဈတီတိ ဗောဓိ, ဗောဓိယာ ဧဝ အင်္ဂါတိ **ဗောဇ္ဈင်္ဂါ** တိ ဝုတ္တံ **''ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ''** တိ။ ဝိပဿနာဒီနံ ကာရဏာနံ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗာနံ သစ္စာနံ အနုရူပံ ပစ္စက္ခဘာဝေန ပဋိမုခံ အဝိပရီတံ သမ္မာ ဗုဇ္ဈန္တီတိ ဧဝံ ဝတ္ထုဝိသေသဒီပကေဟိ ဥပရိမဂ္ဂေဟိ အနုဗုဇ္ဈန္တီတိ အာဒိနာ ဝုတ္တဗောဓိသဒ္ဒေဟိ နိပ္ပဒေသေန ဝုတ္တံ ''ဗုဇ္ဈနတာသာမညေန သင်္ဂဏှာတီ''တိ။ ဧတ္ထ စ လီနပတိဋ္ဌာန-ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ-ဥစ္ဆေဒအဘိနိဝေသာနံ ဓမ္မဝိစယ-ဝီရိယပီတိပဓာန-ဓမ္မသာမဂ္ဂီ ပဋိပက္ခော။ ဥဒ္ဓစ္စာယူဟနအတ္တကိလမထာနုယောဂ-သဿတာဘိနိဝေသာနံ ပဿဒ္ဓိသမာဓိ-ဥပေက္ခာပဓာန-ဓမ္မသာမဂ္ဂီ ပဋိပက္ခော။ သတိ ပန ဥဘယတ္ထာပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ သာ သဗ္ဗတ္ထိကာ ဝုတ္တာ။

သံ-သဒ္ဒော ပသံသာယံ။ ပုနဒေဝ သုန္ဒရော စ အတ္ထောပီတိ အာဟ **''ပသတ္ထော သုန္ဒရော စ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ''**တိ။ **အဘိနိဗ္ဗတ္တေတီ** တိ အဘိဝိသိဋ္ဌဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တေတိ သဝိသေသဘာဝံ ဝဒတိ။ **''ဧကေ ဝဏ္ဏယန္တိ''** တိ ဝတ္တတ တတ္ထ ယထာဝုတ္တဝိဝေကတ္တယတော အညံ ဝိဝေကဒ္ဒယံ ဥဒ္ဓရိတ္တ ဒဿေတုံ **''တေ ဟိ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဈာနက္ခဏေ တာဝ ကိစ္စတော ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကနိဿိတံ, ဝိပဿနာက္ခဏေ အဇ္ဈာသယတော ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိဝေကနိဿိတံ ဘာဝေတီတိ။ တေနာဟ – ''အနုတ္တရံ ဝိမောက္ခံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိဿာမီ''တိ။ တတ္ထ တတ္ထ နိဿယတာယ ကသိဏဇ္ဈာနင်္ဂဟဏေန အနုပ္ပာဒနမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဟိမဝန္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၂. ကာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၃. တိဋ္ဌန္တိ ဧတေနာတိ ဌိတိ, ကာရဏံ။ ကမ္မဥတုစိတ္တာဟာရသညိတော စတုဗ္ဗိဓော ပစ္စယော ဌိတိ ဧတဿာတိ **ပစ္စယဋ္ဌိတိကော** ။ အာဟာရပစ္စယသဒ္ဒော ဟိ ဧကတ္ထော။ **သုဘမ္ပိ** တိ ကာမစ္ဆန္ဒော ပစ္စယော, အသုဘေ သုဘာကာရေန ပဝတ္တနတော သုဘန္တိ ဝုစ္စတိ။ တေန ကာရဏေန ပဝတ္တနကဿ အညဿ ကာမစ္ဆန္ဒဿ နိမိတ္တ

တတ္ထ **သုဘနိမိတ္တ**န္တိ။ **သုဘဿာ**တိ ယထာဝုတ္တဿ သုဘဿ။ **အာရမ္မဏမ္ပိ**တိ သုဘာကာရေန, ဣဋ္ဌာကာရေန ဝါ ဂယှမာနံ ရူပါဒိအာရမ္မဏမ္ပိ သုဘနိမိတ္တံ ဝုတ္တာကာရေန။ **အနုပာယမနသိကာရော**တိ အာကင်္ခိတဿ ဟိတသုခဿ အနုပာယဘူတော မနသိကာရော, တတော ဧဝ **ဥပ္ပထမနသိကာရော**တိ အယောနိသောမနသိကာရော။ **တသ္မိံ**န္တိ ယထာနိဒ္ဓာရိတေ ကာမစ္ဆန္ဒဘူတေ တအာရမ္မဏဘူတေ စ ဒုဝိဓေပိ သုဘနိမိတ္တေ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန "သုဘာရမ္မဏေ"ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, သုဘနိမိတ္တန္တိအာဒီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏဿ အာဟာရဒဿနပါဠိ ဥတ္တာနာတိ ကတွာ ဝုတ္တံ – **"ဧဝံ သဗ္ဗနီဝရဏေသု ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ"**တိ။

**ပဋိဃောပိ ပဋိဃနိမိတ္တံ** ပုရိမုပ္ပန္နဿ ပစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ နိမိတ္တဘာဝတော။ **ပဋိဃာရမ္မဏံ** နာမ ဧကူနဝီသတိ အာဃာတဝတ္ထုဘူတာ သတ္တသင်္ခါရာ။ **အရတီ**တိ ပန္တသေနာသနာဒီသု အရမဏံ။ **ဥက္ကဏ္ဌိတာ**တိ ဥက္ကဏ္ဌဘာဝေါ။ **ပန္တေသူ**တိ ဒူရေသု, ဝိဝိတ္တေသု ဝါ။ **အဓိကုသလေသူ**တိ သမထဝိပဿနာဓမ္မေသု။ **အရတိ** ရတိပဋိပက္ခော။ **အရတိတာ**တိ အရမဏာကာရော။ **အနဘိရတီ**တိ အနဘိရတဘာဝေါ။ **အနဘိရမဏာ**တိ အနဘိရမဏာကာရော။ **ဥက္ကဏ္ဌိတာ**တိ ဥက္ကဏ္ဌနာကာရော။ **ပရိတဿိတာ**တိ ဥက္ကဏ္ဌနဝသေနေဝ ပရိတဿနာ။

**အာဂန္တုကံ,** န သဘာဝသိဒ္ဓံ။ **ကာယာလသိယ**န္တိ နာမကာယေ အလသဘာဝေါ။ **သမ္မောဟဝိနောဒနိယံ** ပန "တန္ဒီတိ ဇာတိအာလသိယ"န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဝဒတီ**တိ ဧတေန အတိသီတာဒိပစ္စယာ သင်္ကောစာပတ္တိံ ဒဿေတိ။ **ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ** ကိလေသဝတ္ထုဝိဘင်္ဂေ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၅၇)။ **တန္ဒီ**တိ ဇာတိအာလသိယံ။ **တန္ဒိယနာ**တိ တန္ဒိယနာကာရော။ **တန္ဒိမနကတာ**တိ တန္ဒိယာ အဘိဘူတစိတ္တတာ။ အလသဿ ဘာဝေါ **အာလဿံ**။ အာလဿာယနာကာရော **အာလဿာယနာ**။ အာလဿာယိတဿ ဘာဝေါ **အာလဿာယိတတ္တံ**။ ဣတိ သဗ္ဗေဟိပိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ ကိလေသဝသေန ကာယာလသိယံ ကထိတံ။

**ကိလေသဝသေနာ**တိ သမ္မောဟဝသေန။ **ကာယဝိနမနာ**တိ ကာယဿ ဝိရူပတော နမနာ။ **ဇမ္ဘနာ**တိ ဖန္ဒနာ။ ပုနပ္ပုနံ ဇမ္ဘနာ **ဝိဇမ္ဘနာ။ အာနမနာ**တိ ပုရတော နမနာ။ **ဝိနမနာ**တိ ပစ္ဆတော နမနာ။ **သန္နမနာ**တိ သမန္တတော နမနာ။ **ပဏာမနာ**တိ ယထာ ဟိ တန္တတော ဥဋ္ဌိတပေသကာရော ကိဉ္စိဒေဝ ဥပရိဋ္ဌိတံ ဂဟေတွာ ဥဇုံ ကာယံ ဥဿာပေတိ, ဧဝံ ကာယဿ ဥဒ္ဓံ ဌပနာ။ **ဗျာဓိယက**န္တိ ဥပ္ပန္နဗျာဓိတာ။ ဣတိ သဗ္ဗေဟိပိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ ကိလေသဝသေန ကာယဖန္ဒနမေဝ ကထိတံ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၅၈)။

**ဘတ္တပရိဠာဟော**တိ ဘတ္တဝသေန ပရိဠာဟုပ္ပတ္တိ။ **ဘုတ္တာဝိဿာ**တိ ဘုတ္တဝတော။ **ဘတ္တမုစ္ဆာ**တိ ဘတ္တဂေလညံ။ အတိဘုတ္တပစ္စယာ ဟိ မုစ္ဆာပတ္တော ဝိယ ဟောတိ။ **ဘတ္တကိလမထော**တိ ဘုတ္တပစ္စယာ ကိလန္တဘာဝေါ။ **ဘတ္တပရိဠာဟော**တိ ဘတ္တဒရထော။ ကုစ္ဆိပူရံ ဘုတ္တဝတော ဟိ ပရိဠာဟုပ္ပတ္တိယာ ဥပဟတိန္ဒြိယော ဝိယ ဟောတိ, ကာယော ခိဇ္ဇတိ။ **ကာယဒုဋ္ဌုလ္လ**န္တိ ဘုတ္တဘတ္တံ နိဿာယ ကာယဿ အကမ္မညတာ။

**စိတ္တဿ လီယနာကာရော**တိ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ သင်္ကောစပ္ပတ္တိ။ **စိတ္တဿ အကလ္လတာ**တိ စိတ္တဿ ဂိလာနဘာဝေါ။ **ဂိလာနော**တိ အကလ္လကော ဝုစ္စတိ။ တထာ စာဟ "နာဟံ, ဘန္တေ, အကလ္လကော"တိ။ **အကမ္မညတာ**တိ စိတ္တဂေလညသင်္ခါတော အကမ္မညနာကာရော။ **ဩလီယနာ**တိ ဩလီယနာကာရော။ ဣရိယာပထိကမ္ပိ စိတ္တံ ယဿ ဝသေန ဣရိယာပထံ သန္ဓာရေတုံ အသက္ကောန္တော ဩလီယတိ, တဿ တံ အာကာရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **"ဩလီယနာ"**တိ။ ဒုတိယပဒံ ဥပသဂ္ဂေန ဝဍ္ဎိတံ။ **လီန**န္တိ အဝိပ္ဖာရိကတာယ သင်္ကောစပ္ပတ္တံ။ ဣတရေ ဒွေ အာကာရနိဒ္ဒေသာ။ **ထိန**န္တိ အဝိပ္ဖာရိကတာယ အနုဿာဟနာ အသင္ဂဟနသင္ဂဟနံ။ ထိယနာကာရော **ထိယနာ။ ထိယိတတ္တ**န္တိ ထိယိတဿ အာကာရော, အဝိပ္ဖာရိကတာတိ အတ္ထော။

**စေတသော အဝူပသမော**တိ စိတ္တဿ အဝူပသန္တတာ အသန္နိသိန္နဘာဝေါ။ တေနာဟ – **"အဝူပသန္တာကာရော"**တိ။ **အတ္ထတော ပနေတ**န္တိ သွာယံ အဝူပသန္တာကာရော ဝိက္ခေပသဘာဝတ္တာ ဝိက္ခေပဟေတုတာယ စ အတ္ထတော ဧတံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စမေဝ။

**ဝိစိကိစ္ဆာယ အာရမ္မဏဓမ္မာ** နာမ "ဗုဒ္ဓေ ကင်္ခတီ"တိအာဒိနာ အာဂတအဋ္ဌကင်္ခါဝတ္ထုဘူတာ ဓမ္မာ။ ယသ္မာ ဝိစိကိစ္ဆာ ဗျာပါဒယော ဝိယ အနု အနု ဥဂ္ဂဟဏပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တသ္မာ ကင်္ခါဋ္ဌာနီယံ အာရမ္မဏမေဝ ဒဿိ

တံ ''ဝိစိကိစ္ဆာယ အာရမ္မဏဓမ္မော''တိ။ ယသ္မာ ပုရိမုပ္ပန္နာ ဝိစိကိစ္ဆာ ပစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာယ ပစ္စယော ဟောတိ, တသ္မာ ဝိစိကိစ္ဆာပိ ဝိစိကိစ္ဆာဌာနီယဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထာယံ ဝစနတ္ထော – တိဋ္ဌန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထာတိ ဌာနီယာ, ဝိစိကိစ္ဆာ ဧဝ ဌာနီယာ **ဝိစိကိစ္ဆာဋ္ဌာနီယာ** ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန အာရမ္မဏဿပိ တတ္ထ ဝိသေသပစ္စယတံ ဥပာဒာယ **''ကာမစ္ဆန္ဒော ဝိစိကိစ္ဆာတိ ဣမေ ဒွေ ဓမ္မာ အာရမ္မဏေန ကထိတာ''** တိ ဝုတ္တံ။ သုဘနိမိတ္တဿ ဟိ ပစ္စယ ဘာဝမတ္တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ, တထာပိ ယထာ ''ပဋိဃမ္ပိ ပဋိဃနိမိတ္တ''န္တိ ကတ္ဝာ ''ဗျာပာဒော ဥပနိဿယေ န ကထိတော''တိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ သုဘမ္ပိ သုဘနိမိတ္တန္တိ ကတ္ဝာ ကာမစ္ဆန္ဒော ဥပနိဿယေန ကထိတောတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ **သေသာ** ထိနမိဒ္ဓဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာနိ။ တတ္ထ ထိနမိဒ္ဓံ အညမညံ သဟဇာတာဒိဝသေန ပစ္စယော, တထာ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စန္တိ။ ဥဘယေသမ္ပိ ဥပနိဿယကောဋိယာ ပစ္စယဘာဝေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ အာဟ **''သဟဇာတေန စ ဥပနိဿယေန စာ''**တိ။

ယသ္မာ သတိ နာမ ''စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ''တိအာဒိနာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ အနုဿရဏဝသေန ဝတ္တတိ, တသ္မာ တေ ဓမ္မာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာနီယာ နာမ။ လောကုတ္တရဓမ္မေ စ အနုဿတာဒိဝသေန ဂဟေတွာ တထာ ပဝတ္တတေဝ။ တေန ဝုတ္တံ **''သတိယာ''**တိအာဒိ။

ကောသလ္လံ ဝုစ္စတိ ပညာ, တတော ဥပ္ပန္နာ **ကောသလ္လသမ္ဘူတာ။ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ** တိ အနဝဇ္ဇာ ဟုတ္ဝာ သုခဝိပါကာ ဝိပစ္စနကာ။ ပဒဒွယေန ပစ္စယတော သဘာဝတော ကိစ္စတော ဖလတော ကုသလဓမ္မံ ဒဿေတိ။ အကုသလနိဒ္ဒေသေပိ ဧသေဝ နယော။ **သာဝဇ္ဇာ** တိ ကရယှာ။ **အနဝဇ္ဇာ** တိ အကရယှာ။ **ဟီနာ** လာမကာ။ **ပဏီတာ** သေဋ္ဌာ။ **ကဏှာ** ကာဠကာ အသုဒ္ဓါ။ **သုက္ကာ** ဩဒါတာ သုဒ္ဓါ ။ **ပဋိဘာဂ-**သဒ္ဒော ပဋိမေ ဝိကပ္ပေ သဒိသကောဋ္ဌာသတ္တော, ဒုတိယေ ပဋိပက္ခကောဋ္ဌာသတ္တော, တတိယေ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗပဋိပက္ခကောဋ္ဌာသတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကုသလကိရိယာယ အာဒိကမ္မဘာဝေန ပဝတ္တဝီရိယံ ဓိတိသဘာဝတာယ ဓာတူတိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **''အာရမ္ဘဓာတူတိ ပဌမာရမ္ဘဝီရိယ''**န္တိ။ လဒ္ဓာသေဝနံ ဝီရိယံ ဗလပ္ပတ္တံ ဟုတ္ဝာ ပဋိပက္ခံ ဝိဓမတီတိ အာဟ – **''နိက္ကမဓာတူတိ ကောသဇ္ဇတော နိက္ခန္တတ္တာ တတော ဗလဝတရ''**န္တိ။ အဓိမတ္တာဓိမတ္တတရာနံ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ ဝိဓမနသမတ္ထံ ပဈုပဈုတရာဒိဘာဝပ္ပတ္တံ ဟောတီတိ အာဟ – **''ပရက္ကမဓာတူတိ ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနတာယ တတောပိ ဗလဝတရ''**န္တိ။

တိဋ္ဌတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနီယာ။ အာရမ္မဏဓမ္မာ, ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဌာနီယာတိ **ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာနီယာတိ ''ပီတိယာ အာရမ္မဏဓမ္မာ''** တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ အပရာပရုပ္ပတ္တိယာ ပီတိပိ တထာ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ ဝုတ္တံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ''ပီတိယာ ဧဝ တံ နာမ''န္တိ။ **ဒရထပဿဒ္ဓိ** တိ ဒရထော ကိလေသပရိဠာဟော, သော ပဿမ္ဘတိ တေနယာတိ ဒရထပဿဒ္ဓိ, ကာယပဿဒ္ဓိယာ ဝေဒနာဒိခန္ဓတ္တယဿ ဝိယ ရူပကာယဿပိ ပဿမ္ဘနံ ဟောတိ, စိတ္တပဿဒ္ဓိယာ စိတ္တဿေဝ ပဿမ္ဘနံ, တတော ဧဝေတ္ထ ဘဂဝတာ လဟုတာဒီနံ ဝိယ ဒုဝိဓတာ ဝုတ္တာ။ တထာ သမာဟိတာကာရံ သလ္လက္ခေတ္ဝာ ဂယှမာနော သမထောဝ **သမထနိမိတ္တံ,** တဿ အာရမ္မဏဘူတံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တမ္ပိ။ ဝိဝိဓံ အဂ္ဂံ ဧတဿာတိ ဗျဂ္ဂေ, ဝိက္ခေပေါ။ တထာ ဟိ သော အနဝဋ္ဌာနရသော ဘန္တတာပစ္စုပဋ္ဌာနော ဝုတ္တော။ ဧကဂ္ဂဘာဝတော ဗျဂ္ဂပဋိပက္ခောတိ **အဗျဂ္ဂေ,** သမာဓိ, သော ဧဝ နိမိတ္တန္တိ ပုဗ္ဗေ ဝိယ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တေနာဟ **''တဿေဝ ဝေဝစန''** န္တိ။

ယော အာရမ္မဏေ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာကာရံ အနာဒိယိတွာ ဂဟေတဗ္ဗော မဇ္ဈတ္တာကာရော, ယော စ ပုဗ္ဗေ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာဝသေန ဥပ္ပန္နော မဇ္ဈတ္တာကာရော, ဒုဝိဓောပိ သော ဥပေက္ခာယ အာရမ္မဏဓမ္မောတိ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ – **''အတ္ထတော ပန မဇ္ဈတ္တာကာရော ဥပေက္ခာဋ္ဌာနီယာ ဓမ္မာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော''** တိ။ **အာရမ္မဏေန ကထိတာ** အာရမ္မဏဿေဝ တေသံ ဝိသေသပစ္စယဘာဝတော။ **သေသာ**တိ ဝီရိယာဒယော စတ္တာရော ဓမ္မာ။ တေသဥ္ဟိ ဥပနိဿယော သာတိသယော ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ။

ကာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၈၄. ခီဏာသဝသ္ဟ လောကုတ္တရံ သီလံ** နာမ မဂ္ဂဖလပရိယာပန္နာ သမ္မာဝါစာကမ္မန္တာဇီဝ သီလလက္ခဏာ ပ္ပတ္တာ တဒညေ စေတနာဒယော။ **လောကိယံ** ပန ကိရိယာဗ္ဗာကတစိတ္တပရိယာပန္နံ စာရိတ္တသီလံ, ဝါရိတ္တသီလဉ္စ ပန သမ္ဘတေ ဧဝ နတ္ထိ ဝိရမဏဝသေန ပဝတ္တိယာ အဘာဝတော။ ''ပုဗ္ဗဘာဂသီလံ လောကိယသီလ''န္တိ ကေစိ။

**စက္ခုဒဿန** န္တိ စက္ခုပြဟိ ဒဿနံ။ **လက္ခဏဿ ဒဿန** န္တိ သဘာဝဓမ္မာနံ သင္ခတာနံ ပစ္စတ္တလက္ခဏ ဿ ဉာတပရိညာယ, အနိစ္စာဒိသာမညလက္ခဏဿ တီရဏပရိညာယ ဒဿနံ။ ပဇဟန္တောပိ ဟိ တေ ပဟာတဗ္ဗာ ကာရတော ပဿတိ နာမ။ နိဗ္ဗာနဿ တထလက္ခဏံ မဂ္ဂဖလေဟိ ဒဿနံ, တံ ပန **ပဋိဝိဇ္ဈနံ** ။ ဈာနေန ပထဝီကသိ ဏာဒီနံ, အဘိညာဟိ ရူပာနံ ဒဿနမ္ပိ **ဉာဏဒဿနမေဝ။ စက္ခုဒဿနံ အဓိပ္ပေတံ** သဝနပယိရုပာသနာနံ ပရတော ဂ ဟိတတ္တာ။ **ပဥ္စဟပယိရုပာသန**န္တိ ပဥ္စဟုပ္ပန္နဝသေန ပယိရုပာသနံ အညကမ္မတ္တာယ ဥပသင်္ကမနဿ ကေဝလံ ဥပသင်္ကမနေနေဝ ဇောတိတတ္တာ။

အရိယာနံ အနုဿတိ နာမ ဂုဏဝသေန, တတ္တာပိ လဒ္ဓဩဝါဒဝသေန့နမုခေန ယထာဘူတသီလာဒိဂုဏာနုဿရဏ န္တိ ဒဿေတုံ **''ဈာနဝိပဿနာ''** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အညေသံယေဝ သန္တိကေ** တိ အရိယေဟိ အညေသံ သာသနိကာနံ ယေဝ သန္တိကေ။ တေနာဟ – **''အနုပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမာ''** တိ။ **အညေသူ**တိ သာသနိကေဟိ အညေသု တာပသပရိဗ္ဗာဇကာဒီ သု။ တတ္ထ ဟိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ အရိယာနံ အနုပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ။

**သတသဟဿမတ္တာ** **အဟေသုံ** သမန္တဟာသာဒိကတ္တာ မဟာထေရဿ။ **လင်္ကာဒီပေ** တိ နိဿယသီသေန နိ ဿိတသလ္လက္ခဏံ။ န ဟိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဒီပပဋိလဒ္ဓာ, အထ ခော ဒီပနိဝါသိအာစရိယပဋိလဒ္ဓာ။ **မဟိန္ဒ။ပေ။ ပဗ္ဗဇန္တိ နာမ** တဿ ပရိဝါရတာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာယာတိ။

**သရတီ**တိ တံ ဩဝါဒအနုသာသနိဓမ္မံ စိန္တေတိ စိတ္တေ ကရောတိ။ **ဝိတက္ကာဟတံ ကရောတီ** တိ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝိ တက္ကနေန တဒတ္ထံ ဝိတက္ကနိဟ္ဖဒိတံ ကရောတိ။ **အာရဒ္ဓော ဟောတီ** တိ သမ္မာဒိတော ဟောတိ။ တံ ပန သမ္မာဒနံ ဟာရိပူ ရိ တေတိ အာဟ **''ပရိပုဏ္ဏော ဟောတီ''** တိ။ **တတ္ထာ** တိ ယထာဝုတ္တေ ဓမ္မေ။ **ဉာဏစာရဝသေနာ**တိ ဉာဏဿ ပဝ တ္တနဝသေန။ **တေသံ တေသံ ဓမ္မာန** န္တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဩဝါဒဓမ္မေ အာဂတာနံ ရူပာရူပဓမ္မာနံ။ **လက္ခဏ** န္တိ ဝိသေသလက္ခဏံ သာမညလက္ခဏဉ္စ။ **ပဝိစိနတီ**တိ ''ဣဒံ ရူပံ ဧတ္တကံ ရူပ''န္တိအာဒိနာ ဝိစယံ အာပဇ္ဇတိ။ **ဉာဏဥ္စ ရောပေတီ**တိ ''အနိစ္စံ ခလံ ပလောကံ ပဘင်္ဂု''တိအာဒိနာ ဉာဏံ ပဝတ္တေတိ။ **ဝီမံသနံ။ပေ။ အာပဇ္ဇတီ** တိ ရူပသတ္တကာ ရူပသတ္တကက္ကမေန ဝိပဿနံ ပစ္စက္ခတော ဝိယ အနိစ္စတာဒီနံ ဒဿနံ သမ္မသနံ အာပဇ္ဇတိ။

**ဥဘယမေ့တ** န္တိ ဖလာနိသံသာတိ ဝုတ္တဒ္ဒဝယံ။ **အတ္ထတော ဇေကံ** ပရိယာယသဒ္ဒတ္တာ။ **ပဋိကစ္စာ** တိ ပဂေဝ။ **မရဏကာလေ**တိ မရဏကာလသမီပေ။ သမီပတ္ထေ ဟိ ဣဒံ ဘုမ္မန္တိ အာဟ **''မရဏဿ အာသန္နကာလေ''** တိ။

**သော တိဝိဓော ဟောတိ** ဉာဏဿ တိက္ခမဇ္ဈမုဒုဘာဝေန။ တေနာဟ **''ကပ္ပသဟဿာယုကေသု''** တိအာဒိ။ **ဥပ ဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ နာမ** အာယုဝေမဇ္ဈံ အတိက္ကမိတွာ ပရိနိဗ္ဗာယနတော။ **ယတ္ထ ကတ္ထစီ** တိ အဝိဟာဒီသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ။ **သပ္ပယောဂေနာ** တိ ဝိပဿနာဉာဏသင်္ခါရသင်္ခါတေန ပယောဂေန, သဟ ဝိပဿနာပယောဂေနာတိ အ တ္ထော။ သုဒ္ဓါဝါသဘူမိယံ ဥဒ္ဓံယေဝ မဂ္ဂသောတော တေဿာတိ **ဥဒ္ဓံသောတော** ။ ပဋိသန္ဓိဝသေန အကနိဋ္ဌဘဝံ ဂစ္ဆတီတိ **အကနိဋ္ဌဂာမီ** ။

အဝိဟာဒီသု ဝတ္တမာနောပိ ဇေကသတော ဥဒ္ဓံဂမနာရဟော ပုဂ္ဂလော အကနိဋ္ဌဂာမီ ဧဝ နာမာတိ ဝုတ္တံ **''ဧကော ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂါမီတိ ပဉ္စ ဟောန္တိ''**တိ။ **တေသ**န္တိ နိဒ္ဓါရဏေ သာမိဝစနံ။ ဥဒ္ဓံသောတဘာဝတော ယဒိပိ ဟေဋ္ဌိမာဒီသုပိ အရိယဘူမိ နိဗ္ဗတ္တတေဝ, တထာပိ တတ္ထ ဘူမီသု အာယုံ အဂ္ဂဟေတွာ အကနိဋ္ဌဘဝေ အာယုဝ သေနေဝ သောဠသကပ္ပသဟဿာယုကတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ''သတ္တ ဖလာ သတ္တာနိသံသာ ဟဋ္ဌိကင္ခာ''တိ ဝုတ္တတ္တာ **''အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ ကထိတာ''** တိ ဝုတ္တံ။ သတ္တန္နမ္ပိ သဟဘာဝေ လဗ္ဘတီ တိ **''အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ''** တိ ဝုတ္တံ။ တယိဒံ ဟင္ဒိယံ တတ္ထ တတ္ထ ''တသ္မိံ သမယေ''တိ အာဂတ ဝစနေန ဝိညာယတိ, ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ ပန နာနာသဘာဝတ္တာ **''နာနာလက္ခဏာ''**တိ ဝုတ္တံ။

သီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၄. ဝတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၅. **“သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ”တိ ဧဝံ စေ မယှံ ဟောတီ** တိ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ နာမ သေဋ္ဌော ဥတ္တမော ပဝရော, တသ္မာဟံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂသီသေန ဖလသမာပတ္တိံ အပ္ပေတွာ ဝိဟရိဿာမီတိ ဧဝံ စေ မယှံ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဟောတီတိ အတ္ထော။ **“အပ္ပမာဏော”တိ ဧဝံ မယှံ ဟောတီ**တိ သွာယံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, သဗ္ဗသော ပမာဏကရကိလေသာဘာဝတော အပ္ပမာဏဓမ္မာရမ္မဏတော စ အပ္ပမာဏောတိ ဧဝံ မယှံ အန္တောသမာပတ္တိယံ အသမ္မောဟဝသေန ဟောတိ။ **သုပရိပုဏ္ဏော** တိ ဘာဝနာပာရိပူရိယာ သုဋ္ဌု ပရိပုဏ္ဏောတိ ဧဝံ မယှံ အန္တောသမာပတ္တိယံ အသမ္မောဟဝသေန ဟောတီတိ။ **တိဋ္ဌတီ** တိ ယထာကာလပရိစ္ဆေဒသမာပတ္တိယာ အဝဋ္ဌာနေန တပ္ပရိယာပန္နတာယ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ တိဋ္ဌတိ ပဋိဗန္ဓဝသေန။ **ဥပ္ပာဒံ အနာဝဇ္ဇိတတ္တာ** တိ ဥပ္ပာဒဿ အနာဝဇ္ဇနေန အသမန္နာဟာရေန။ ဥပ္ပာဒသီသေန စေတ္ထ ဥပ္ပာဒဝန္တော သင်္ခါရာ ဂဟိတာ။ **အနုပ္ပာဒ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ ဥပ္ပာဒာဘာဝတော ဥပ္ပာဒဝန္တေဟိ စ ဝိနိဿဋတ္တာ။ **ပဝတ္တ** န္တိ ဝိပါကပ္ပဝတ္တံ။ **အပ္ပဝတ္တ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ တပ္ပဋိက္ခေပတော။ **နိမိတ္တ** န္တိ သဗ္ဗသင်္ခါရနိမိတ္တံ။ **အနိမိတ္တ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ။ **သင်္ခါရေ** တိ ဥပ္ပာဒါဒိအနာမသနေန ကေဝလမေဝ သင်္ခါရဂ္ဂဟဏံ။ **ဝိသင်္ခါရ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ။ **အာဝဇ္ဇိတတ္တာ** အာဝဇ္ဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ အာရဒ္ဓ ပဝတ္တိယာ **သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ တိဋ္ဌတိ။ အဋ္ဌဟာကာရေဟီ**တိ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ။ **ဇာနာတီ**တိ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတကာလေ ပဇာနာတိ။ **အဋ္ဌဟာကာရေဟီ** တိ ဥပ္ပာဒာဝဇ္ဇနာဒီဟိ စေဝ အနုပ္ပာဒာဝဇ္ဇနာဒီဟိ စ ဝုတ္တာကာရဝိပရီတေဟိ အဋ္ဌဟိ အာကာရေဟိ **စဝတ္တံ** သမာပတ္တိဝသေန အနဝဋ္ဌာနတောပိ ဂစ္ဆန္တံ **စဝတီ**တိ ထေရော **ပဇာနာတီ**တိ။

**ဖလဗောဇ္ဈင်္ဂာ** တိ ဖလသမာပတ္တိပရိယာပန္နာ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ ကိံ ပန တေ ဝိသုံ ဝိသုံ ပဝတ္တန္တီတိ အာဟ **“ယထာ ဟီ”**တိအာဒိ။ **သီသံ ကတွာ**တိ ပဓာနံ သေဋ္ဌံ ကတွာ။ **တဒန္ဝယာ**တိ တဒနုဂတာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ အနုဂစ္ဆန္ကာ။ တဥ္စ ခေါ တထာ ကတွာ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန။ ကေစိ ပန ‘‘တံ ပစ္စဝေက္ခဏာဒိကံ ကတွာ’’တိ ဝဒန္တိ။

ဝတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၅. ဘိက္ခုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၆. **ဗောဓာယာ**တိ တတ္ထ ဗောဓော နာမ ဗုဇ္ဈနံ, တံ ပန ကိဿ ဗောနာတိ ပုစ္ဆန္တော **“ကိံ ဗုဇ္ဈနတ္ထာယာ”**တိ ဝတွာ တံ ဒဿေန္တော **“မဂ္ဂေနာ”** တိအာဒိမာဟ။ မဂ္ဂေန နိဗ္ဗာနံ ဗုဇ္ဈနတ္ထာယ သံဝတ္တန္တိ, ပစ္စဝေက္ခဏာယ ကတကိစ္စတံ ဗုဇ္ဈနတ္ထာယ သံဝတ္တန္တိ, ပဌမဝိကပ္ပေ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယော ဧဝ ဒဿိတောတိ တေန အတုဋ္ဌော **“မဂ္ဂေန ဝါ”** တိ ဒုတိယဝိကပ္ပမာဟ။ **ဝိဝေကနိဿိတံ ဝိရာဂနိဿိတ** န္တိ ပဒေဟိ သဗ္ဗံ မဂ္ဂကိစ္စံ တဿ ဖလဥ္စ ဒဿိတံ။ **နိရောဓနိဿိတ** န္တိ ဣမိနာ နိဗ္ဗာနသစ္ဆိကိရိယာ။ **ကာမာသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတီ** တိအာဒိနာ ကိလေသပ္ပဟာနံ။ **ဝိမုတ္တသ္မိံ ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏံ ဟောတီ** တိအာဒိနာ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဒဿိတာ။

ဘိက္ခုသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၆-၇. ကုဏ္ဍလိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၈၇-၁၈၈. နိဗဒ္ဓတာဝသေန အာရာမေ နိသီဒနသီလောတိ **အာရာမနိသာဒီ**။ ပရိသံ ဩဂါဟေတွာ ဟုတွာ စရတီတိ **ပရိသာဝစရော**တိ အာဟ – **“ယော ပနာ”**တိအာဒိ။ **ဝေ**တိ ဣမိနာကာရေန။ **ဂဟဏ**န္တိ နိဂ္ဂဟဏံ။ တေန ပုစ္ဆာပဒဿ အတ္ထံ ဝိဝရတိ။ **နိဗ္ဗေဌန** န္တိ နိဂ္ဂဟနိဗ္ဗေဌနံ။ တေန ဝိဿဇ္ဇနပဒဿ အတ္ထံ ဝိဝရတိ။ **ဣမိနာ နယေနာ**တိ ဧတေန ‘‘ဣတိတဒေ’’တိ ဧတ္ထ ဣတိ-သဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတိ။ ဥပာရမ္ဘာဓိပ္ပာယော ဝဒတိ ဧတေနာတိ **တဒေ,** ဒေသော။ **ဣတိတဒေ ဟောတီ**တိ ဧဝံ ဣမဿ ဥပရိ တဒရောပနံ ဟောတိ။ **ဣတိတဒပ္ပမောက္ခော** တိ ဧဝံ တတော ပမောက္ခော ဟောတိ ။ ဧဝံ တဒပ္ပမောက္ခာနိသံသံ ပရေဟိ အာရောပိတဒေသဿ နိဗ္ဗေဌနဝသေန ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဒေသပဝေဒနဝသေန ဒဿေတုံ **“အယံ ပုစ္ဆာယ ဒေသော”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

**တ္တေကံ ဌာန** န္တိအာဒိတော ပဌာယ ယာဝ ''တိဏ္ဏံ သုစရိတာနံ''တိ တ္တေကံ ဌာနံ။ **ဣမံ ဒေသနံ** န္တိ ''ဣန္ဒြိယ သံဝရော ခော''တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ ဣမံ ဒေသနံ။ **နာဘိဇ္ဈာယတီ** တိ န အဘိဇ္ဈာယတိ။ **နာဘိဟံသတီ**တိ န အဘိတုသ္သတိ။ **ကေစရဇ္ဇုတ္တေ ဌိတံ ဟောတီ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနာရမ္မဏေ သမာဓာနဝသေန ဌိတံ ဟောတိ အဝဋ္ဌိတံ။ တေနာဟ **''သုသဏ္ဌိတ''** န္တိ။ **သုသဏ္ဌိတ** န္တိ သမ္မာ အဝိက္ခေပဝသေန ဌိတံ။ **ကမ္မဋ္ဌာနဝိမုတ္တိယာ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနာနုယုဥ္ဇနဝသေန ပဋိပက္ခတော နိဝရဏတော ဝိမုတ္တိယာ။ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တန္တိ **သုဝိမုတ္တံ။ တသ္မိံ** အမနာပရူပဒဿနေ **န မင္ကု** ဝိလက္ခော န ဟောတိ။ **ကိလေသဝသေန** အဝသဝသေန။ **အဋ္ဌိတစိတ္တော** အထဒ္ဓစိတ္တော။ ကောဝေသေန ဟိ စိတ္တံ ထဒ္ဓံ ဟောတိ, န မုဒုကံ။ **အဒီနမာနသော**တိ အောမနဿဝသေန ယော ဒီနဘာဝတေ, တဒဘာဝေန နိဒ္ဒောသမာနသော။ **အပူတိ စိတ္တော**တိ ဗ္ယာပဇ္ဇာဘာဝေန သီတိဘူတစိတ္တော။

ဣမေသု ဆသု ဒွာရေသု အဋ္ဌာရသ ဒုစ္စရိတာနိ ဟောန္တိ ပဉ္စကံ ကာယဝစီမနောဒုစ္စရိတဘေဒေန။ တာနိ ဝိဘာဂေန ဒဿေတုံ **''ကထ''**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ အာပာထဂတေ** တိ နယအနမတ္တမေတံ။ တေန ''အနိဋ္ဌာရမ္မဏေ အာပာထဂတေ အောသံ ဥပ္ပာဒေန္တဿာ''တိအာဒိနာ တိဝိဓဒုစ္စရိတံ နီဟရိတ္ဝာ ဝတ္တဗ္ဗံ, တထာ ''မဇ္ဈတ္တာရမ္မဏေ မောဟံ ဥပ္ပာဒေန္တဿာ''တိအာဒိနာ စ။ မနောဒုစ္စရိတာဒိသာမညေန ပန တိဏ္ဏံယေဝ ဒုစ္စရိတာနိ ဟောန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

**ပညတ္တိဝသေနာ** တိ ဝတ္ထုံ အနာမသိတ္ဝာ ပိဏ္ဍဂဟဏမုခေန ကေဝလံ ပညတ္တိဝသေနေဝ။ **ဘာဝနာပဋိသင်္ခာ နေ**တိ ဘာဝနာသိဒ္ဓေ ပဋိသင်္ခာနေ, ဘာဝနာယ ပဋိသင်္ခာနေ တတိ အတ္တော။ **ဣမာနီ**တိ ယထာဝုတ္တာနိ ဆဒွာရာရမ္မဏာနိ။ **ဒုစ္စရိတာနီ** တိ ဒုစ္စရိတကာရဏာနိ။ အပ္ပဋိသင်္ခာနေ ဌိတဿ ဒုစ္စရိတာနိ သုစရိတာနိ ကတ္ဝာ။ **ပရိဏာမေတီ**တိ ပရိဝတ္တေတိ ဒုစ္စရိတာနိ တတ္ထ အနုပ္ပာဒေတ္ဝာ သုစရိတာနိ ဥပ္ပာဒေန္တော။ **ဧဝန္တိ** ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ **ဣန္ဒြိယ သံဝရော။ပေ.။ ဝေဒိတဗ္ဗော** ဣန္ဒြိယသံဝရသမ္ပာဒနဝသေန တိဏ္ဏံ သုစရိတာနံ သိဇ္ဈနတော။ တေနာဟ **''တ္တောဝ တာ''**တိအာဒိ။ **တ္တောဝတာ** တိ အာဒိတော ပဌာယ ယာဝ ''တိဏ္ဏံ သုစရိတာနံ ပရိပူရေန္တီ''တိ ပဒံ, တ္တောဝတာ။ **သီလာ နုရက္ခကံ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ**န္တိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလဿ အနုရက္ခကံ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလံ ကထိကံ။ ကထံ ပန တ ဒေဝ တဿ အနုရက္ခကံ ဟောတီတိ? အပရာပရုပ္ပတ္တိယာ ဥပနိဿယဘာဝတော။

**တိဏ္ဏံ သီလာနီ**တိ ဣန္ဒြိယသံဝရ-အာဇီဝပာရိသုဒ္ဓိ-ပစ္စယသန္နိဿိတ-သီလာနိ။ **လောကုတ္တရမိဿကာ** တိ လောကိယာပိ လောကုတ္တရာပိ ဟောန္တီတိ အတ္တော။ **သတ္တန္နံ ဗောဇ္ဈင်္ဂာန** န္တိ လောကုတ္တရာနံ သတ္တန္နံ ဗောဇ္ဈင်္ဂာနံ။ **မူလဘူတာ သတိပဋ္ဌာနာ ပုဗ္ဗဘာဂ,** တေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''စတ္တာရော ခော, ကုဏ္ဍလိယ, သတိပဋ္ဌာနာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ပရိပူရေန္တီ''တိ။ **တေပီ**တိ ယထာဝုတ္တသတိပဋ္ဌာနာ။ **သတိပဋ္ဌာနမူလကာ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ**တိ လောကိယသတိပဋ္ဌာနမူလကာ ဗောဇ္ဈင်္ဂာဝ။ **ပုဗ္ဗဘာဂကတ**တိ တ္တေ ကေစိ ''ပုဗ္ဗဘာဂ စာ''တိ ဟဋ္ဌံ က တ္ဝာ ''ပုဗ္ဗေဝ လောကုတ္တရာ ပုဗ္ဗဘာဂ စာ''တိ အတ္တံ ဝဒန္တိ။ **ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိမူလကာ**တိ ''သတ္တ ခော, ကုဏ္ဍလိယ, ဗောဇ္ဈင်္ဂာ ဘာဝိတာ ဗဟုလီကတာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိံ ပရိပူရေန္တီ''တိ ဧဝံ ဝုတ္တာ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ လောကုတ္တရာဝ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိသဟဂတဘာဝတော။

ကုဏ္ဍလိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၈. ဥပတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၈၉. **ပစ္စတ္တ** န္တိ ကရဏနိဒ္ဒေသော အယန္တိ အာဟ – **''အတ္တနာတ''**တိ။ **ကုရုမာနောယေဝာ**တိ ဥပ္ပာဒေန္တော ဧဝ။ **ကမ္မဋ္ဌာနဝိမုတ္တိယာ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တ** န္တိ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရေန နိဝရဏာနံ ဒူရီဘာဝတော တေဟိ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တံ။ **အတ္တံ ကရိတ္ဝာ** တိ ဘာဝနာမနသိကာရံ ဥတ္တမံ ကတ္ဝာ။ ''မဟာ ဝတ မေ အယံ အတ္တော ဥပ္ပန္နော''တိ **အတ္ထိ ကော ဟုတ္ဝာ**။

## ၉. ပဌမဥပ္ပန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉၀. **တထာဂတဿ ဟတုဘာဝ** တိအာဒိနာ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒကာလေ ဧဝ ဗောဇ္ဈင်္ဂရတနပဋိလာဘောတိ ဒဿေတိ။

ပဗ္ဗတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. ဂိလာနဝဂ္ဂေါ

### ၁-၃. ဟတ္ထသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၉၂-၁၉၄. **ယေသန္တိ** ယေသံ သတ္တာနံ။ **စတ္တာရော ဣရိယာပထာ အတ္ထိ** လဗ္ဘန္တိ တဒုပဂသရီရာဝယဝလာဘေန။ **တေန္တိ** ''စတ္တာရော ဣရိယာပထေ ကပ္ပေန္တီ''တိ ဧတံ ဝစနံ။ ''ဝိဝေကနိဿိတ''န္တိအာဒိဝစနတော **''သဟ ဝိပဿနကေ မဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂေ''**ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **ဒုတိယတတိယာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ** ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ။

### ၄-၁၀. ပဌမဂိလာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၉၅-၂၀၁. **ဝိသုဒ္ဓံ အဟောသိ** ဝိသဘာဂဓာတုက္ခောဘာဘာဝတော ပသန္နံ။ ဝူပသမေန္တံ။ တေနာဟ – **''ဟေကုရပတ္တေ ။ပေ.။ ဝိနိဝတ္တိတ္ဝာ ဂတော''**တိ။ **ဧသေဝ နယော** ဟဋ္ဌတော အတ္ထတော စ စတုတ္ထေန ပဥ္စမဆဋ္ဌာနံ သမာနတ္တာ။ **ဝိသရုက္ခတတသမ္ဘဝေနာ**တိ ဝိသရုက္ခသန္နိဿိတတတသမ္ဘဝေန။ **မန္ဒသီတဇရော** တိ မုဒုကော သီတဇရော။ **သေသန္တိ** ဝုတ္တာဝသေသံ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ သတ္တမာဒီသု စတူသု။

ဂိလာနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. ဥဒာယိဝဂ္ဂေါ

### ၁-၂. ဗောဓနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၀၂-၂၀၃. **ကိတ္တကေန နု ခော** ကာရဏေန **ဗုဇ္ဈနကအင်္ဂါ နာမ ဝုစ္စန္တိ** ဗုဇ္ဈနကဿ ပုဂ္ဂလဿ အင်္ဂါတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘန္တိ။ **မိဿကဗောဇ္ဈင်္ဂါ ကထိတာ** သဟဝိပဿနာ မဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါ ကထိတာတိ ကတ္ဝာ။ **ဓမ္မပရိစ္ဆေဒေ ကထိတေ** ဂဏနာမတ္တေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ ဝုတ္တတ္တာ န ဘူမန္တရပရိစ္ဆေဒေ, ဝိပဿနာဒိပရိစ္ဆေဒေ တာ။

### ၃-၅. ဌာနိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၀၄-၂၀၆. ကာမရာဂေန ဂဓိတဗ္ဗဋ္ဌာနဘူတာ ကာမရာဂဋ္ဌာနိယာတိ အာဟ **''အာရမ္မဏဓမ္မာန''** န္တိ။ ''မနသိကာရဗဟုလီကာရာ''တိ ဝုတ္တတ္တာ **''အာရမ္မဏေနေဝ ကထိတ''** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဝုတ္တပရိစ္ဆေဒေ** တိ ဧတေန န ကေဝလံ အာရမ္မဏဝသေနေဝ, အထ ခော ဥပနိဿယဝသေနပေတ္ထ အတ္ထော လဗ္ဘတီတိ ဒဿေတိ။ ပဌမဝဂ္ဂဿ ဟိ ဒုတိယေ သုတ္တေ ဥပနိဿယဝသေနေဝ အတ္ထော ဒဿိတော။ **မိဿကဗောဇ္ဈင်္ဂါ ကထိတာ** အဝိဘာဂေနေဝ ကထိတတ္တာ။ **အပရိဟာနိယေ**တိ တီဟိ သိက္ခာဟိ အပရိဟာနာဝဟေ။

### ၆-၇. တဏှက္ခယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၀၇-၂၀၈. **''သော မံ ပုစ္ဆိဿတီ''** တိ အဓိပ္ပာယေန **ဘဂဝတာ ဩဿာပိတဒေသနံ။ ပတ္ထဋ္ဌတ္တာ** ဘာဝနာဟာရိပူရိယာ ဝိတ္ထာရိတံ ဂတတ္တာ။ **မဟန္တဘာဝံ** န္တိ ဘာဝနာဝသေနေဝ မဟတ္တံ ဂတတ္တာ။ တတော ဧဝ **ဝမိုပ္ပမာဏာ**။ နီဝရဏဝိဂမေ သမ္မာဝတော ပစ္စယတော ဟ္လာဟအော ဝိဂတော ဟောတီတိ အာဟ – **''နီဝရဏာနံ ဒူရီဘာဝေန ဟ္လာဟဒဝိရဟိတတ္တာ''**တိ။ **တဏှာမူလကန္တိ** တဏှာပစ္စယံ။ ယဉ္ဟိ တဏှာသဟဂတံ အသဟဂတမ္ပိ တဏှံ ဥပနိဿာယ နိပ္ဖန္နံ, သဗ္ဗံ တံ တဏှာမူလကံ။ **ပဟီယတိ** အနုပ္ပာဒပ္ပဟာနေန။ **တဏှာဒီနံယေဝ ခယာ,** န တေသံ သင္ခာရာနံ ခယာ။ **ဧတေဟိ** တဏှက္ခယာဒိပဒေဟိ။

### ၈. နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀၉. နိဗ္ဗိဇ္ဇန္တီတိ နိဗ္ဗေဓာ, နိဗ္ဗိဇ္ဇနဓမ္မာ ဓမ္မဝိနယာဒယော, တပ္ပရိယာပန္နတာယ နိဗ္ဗေဓဘာဂေ ဂတော နိဗ္ဗေဓဘာဂိယော, တံ **နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ** ။ တေနာဟ **“နိဗ္ဗိဇ္ဇနကောဋ္ဌာသိယ”** န္တိ။ **ဘာဝေတွတ ဌိတေန** စိတ္တေန။ ဝိပဿနာမဂ္ဂမ္ပိ ဂဟေတွတ **“မဂ္ဂဖောဇ္ဈင်္ဂါ မိဿကာ”** တိ ဝုတ္တာ။ **တေဟီတိ** ဖောဇ္ဈင်္ဂေဟိ **ဘာဝိတံ** စိတ္တံ။ **တေ တ** ဖောဇ္ဈင်္ဂေ **ဘာဝေတွတ ဌိတံ စိတ္တံ** နာမ ဖလစိတ္တံ, တသ္မာ **နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရမေဝ။ တမ္ပီ** တိ ဖလစိတ္တမ္ပိ မဂ္ဂါနန္တရတာယ **မဂ္ဂနိဿိတံ ကတွတ မိဿကမေဝ ကထေတုံ ဝဋ္ဋတိ** “ဖောဓာယ သံဝတ္တန္တီ”တိ ဝုတ္တတ္တာ။

## ၉. ကေဓမ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁၀. **သံယောဇနသင်္ခါတာ ဝိနိဗန္ဓာ** တိ ကာမရာဂါဒိသံယောဇနသညိတာ ဗန္ဓနာ။ **ပရိနိဋ္ဌပေတွတ ဂဟဏာ** တိ ဂိလိတွတ ဝိယ ပရိနိဋ္ဌပေတွတ ဂဟဏာကာရာ။

## ၁၀. ဥဒါယိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁၁. ဗဟုကတံ ဝုစ္စတိ ဗဟုကာရော ဗဟုမာနော, နတ္ထိ ဧတဿ ဗဟုကတန္တိ **အဗဟုကတော,** အကတဗဟုမာနော။ ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဥက္ကုဇ္ဇန္တော ဝိယ နိရုဇ္ဈမာနော အဝကုဇ္ဇန္တော ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ဥက္ကုဇ္ဇံ ဝုစ္စတိ ဥဒယော, အဝကုဇ္ဇံ ဝယော”**တိ။ **ပရိဝတ္တေန္တော** တိ အနိစ္စာတိပိ ဒုက္ခာတိပိ အနတ္တာတိပိ။ “ဧသော ဟိ တေ ဥဒါယိ မဂ္ဂေါ ပဋိလဒ္ဓေါ, ယော တေ။ပေ။ တထတ္တာယ ဥပနေဿတီ”တိ ပရိယောသာနေ ဘဂဝတော ဝစနဥ စေတ္ထ သာဓကံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **တေန တေနာကာရေန ဝိဟရန္တ** န္တိ ယေန သမ္မသနာကာရေန ဝိပဿနာဝိဟာရေန ဝိဟရန္တံ။ **တထာဘာဝတယာ**တိ ခီဏာသဝဘာဝပစ္စဝေက္ခဏာယ။ တေနာဟ – **“ခီဏာ ဇာတီတိ။ပေ။ တံ ဒဿေန္တော ဝေမာ ဟာ”**တိ။

ဥဒါယိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၄. နီဝရဏဝဂ္ဂေါ

## ၃-၄. ဥပက္ကိလေသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၁၄-၂၁၅. **န စ ပဘာဝန္တ** န္တိ န စ ပဘာသမ္ပန္နံ။ **ပဘိဇ္ဇနသဘာဝ** န္တိ တာပေတွတ တာလနေ ပဘင်္ဂုတံ။ **အဝသေသံ လောဟ**န္တိ ဝုတ္တာဝသေသံ ဇာတိလောဟံ, ဝိဇာတိလောဟံ, ကိတ္တိမလောဟန္တိ ပဘေဒံ သဗ္ဗမ္ပိ လောဟံ။ **ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒါနေနာ**တိ ဧတ္ထ နနု လောကိယကုသလစိတ္တဿပိ သုဝိသုဒ္ဓဿ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒါနေန ဥပက္ကိလေသတာတိ? သစ္စမေတံ, ယသ္မိံ ပန သန္တာနေ နီဝရဏာနိ လဒ္ဓပတိဋ္ဌာနိ, တတ္ထ မဟဂ္ဂတကုသလဿပိ အသမ္ဘတေ, ပဂေဝ လောကုတ္တရကုသလဿ, ပရိတ္တကုသလံ ပန ယထာပစ္စယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ နီဝရဏေ ဟိ ဝူပသန္တေ သန္တာနေ ဥပ္ပတ္တိယာ အပရိသုဒ္ဓံ ဟောတိ, ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ, အပရိသုဒ္ဓဒီပကပလ္လိကဝဋ္ဋိတေလာဒိသန္နိဿယော ဒီပော ဝိယ, အပိစ နိပ္ပရိယာယတော ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒါနေနေဝ တေသံ ဥပက္ကိလေသတာတိ ဒဿေန္တော **“ယဒဂ္ဂေန ဟီ”** တိအာဒိမာဟ။ အာရမ္မဏေ ဝိက္ခိတ္တပ္ပတ္တိဝသေန **စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏတာ** ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **န အာဝရန္တီ** တိ ကုသလဓမ္မေ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ အပ္ပဒါနဝသေန န အာဝရန္တိ, အထ ခေါ တေသံ ဥပ္ပတ္တိယာ ဟောန္တိ။ **န ပဋိစ္ဆာဒေန္တီ**တိ န ဝိနန္ဓန္တိ။ **စတုဘူမကစိတ္တဿာ** တိ စတုတ္ထဘူမကကုသလစိတ္တဿ အနုပက္ကိလေသာ, တေဟိ အကိလိဿနတော။

## ၈. အာဝရဏနီဝရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁၉. **ပညာ ဒုဗ္ဗလာ ဟောတိ,** န ဗလဝတီ ပဋိပက္ခေန ဥပက္ကိလိဋ္ဌဘာဝတော။ တေနာဟ **“မန္ဒာ အဝိသဒါ”** တိ။

**ပဉ္စ နီဝရဏာ ဒူရေ ဟောန္တိ** အာဝရဏာဘာဝတော။ **တမေဝ ပီတိန္တိ** သဟာယမ္ပသဝနေ ဥပ္ပန္နံ ပီတိံ။ တဿာ တအာ ဥပ္ပန္နာကာရသလ္လက္ခဏေန အဓိဗဟန္တော ပုနပ္ပုနံ တဿာ နိဗ္ဗတ္တနေန။ တေနာဟ **"ပဉ္စ နီဝရဏေ ဝိက္ခမ္ဘေတွတ"**တိ။ **ကူဒံ သန္ဒာယာ** တိ တွေ့ကေ ဒိဝသေပိ န ဝိနဿန္တိ, သာ ဓမ္မပီတိ လဒ္ဓပစ္စယာ ဟုတွာ ဝိသေသာဝဟာတိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယ ဇတံ "ဣမဿ ပဉ္စ နီဝရဏာ တသ္မိံ သမယေ န ဟောန္တိ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပီတိဟာမောဇ္ဇ ဇပက္ခိယာ**တိ ပီတိဟာမောဇ္ဇပစ္စယာ။ **နဿန္တီ** တိ နိရောဓပစ္စယဝသေန ပဝတ္တနတော နဿန္တိ။ သဘာဂပစ္စယဝသေန **ပုန ဥပ္ပဇ္ဇန္တာပိ။ပေ။ ဝုစ္စတိ** ကိစ္စသာဓနဝသေန ပဝတ္တနတော။

## ၉. ရက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂၀. **အဘိရူပနကာ**တိ သမီပရုက္ခေ အဘိဘဝိတွာ ရူပနကာ။ **အင္ဂိကစ္ဆကော** တိ အင္ဂိဗဟုလကစ္ဆကော။ ကပိထနသဒိသဖလတ္တာ **ကပိတ္ထနော** တိ လဒ္ဓနာမော။

## ၁၀. နီဝရဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂၁. **အန္ဓဘာဝကရဏာ** ပညာစက္ခုဿ ဝိဗန္ဓနတော။ တထာ ဟိ တေ "အစက္ခုကရဏာ ပညာနိရောဓိကာ"တိ ဝုတ္တာ။ ဝိဟနတိ ဝိဗာဓေတီတိ **ဝိဃာတော,** ဒုက္ခန္တိ အာဟ **"ဝိဃာတပက္ခိယာတိ ဒုက္ခပက္ခိကာ"** တိ။ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ န သံဝတ္တန္တီတိ **အနိဗ္ဗာနသံဝတ္တနိကာ။ မိဿကဗောဇ္ဈင်္ဂာဝ ကထိတာ** ပုဗ္ဗဘာဂိကာနံ ကထိတတ္တာ။

နီဝရဏဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၅. စက္ကဝတ္တိဝဂ္ဂေါ

## ၁. ဝိဓာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂၂. ဝိဓီယန္တီတိ **ဝိဓာ,** မာနာဒိဘာဂ ကောဋ္ဌာသာတိ အာဟ **"တယော မာနကောဋ္ဌာသာ"** တိ။ **တထာ တထာ ဝိဒဟနတော**တိ "သေယျောဟမသ္မိ"တိအာဒိနာ တေန တေနာကာရေန ဝိဒဟနတော ဌပနတော, ဌပေတဗ္ဗတော တ။

## ၂. စက္ကဝတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၂၃. **သိရိသမ္ပတ္တိယာ ရာဇတိ** ဒိပ္ပတိ သောဘတီတိ **ရာဇာ,** အနပိယဝစနအတ္တစရိယာသမာနတ္တတာသင်္ဂဟေ ဟိ **စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ** ။ **ရဉ္ဇေတီ** တိ ရမေတိ။ **အဗ္ဘုဂ္ဂတာယာ** တိ ဥဋ္ဌိရိတာ နိဗ္ဗတ္တိတော တတ္ထ တတ္ထ ဂစ္ဆနတော။ **စက္ကံ ဝတ္တေတီ** တိ စက္ကရတနံ ပဝတ္တေတိ။ **ဒေဝဋ္ဌာန** န္တိ ပူဇနီယဒေဝဋ္ဌာနံ။ **စိတ္တီကတဋ္ဌေနာ** တိ ပူဇနီယဘာဝေန။ **အဘ္ဘေ နတ္ထိ** စိရကာလသမ္ဘဝပုညာနုဘာဝသိဒ္ဓရတနသဗ္ဘာဝတော။ **အညေဟိ** စက္ကဝတ္တိနော ပရိဂ္ဂဟာဘူတရတနေဟိ။ **လောကေ**တိ မနုဿလောကေ။ တေန တဒညလောကံ နိဝတ္တေတိ။ **ဝိဇ္ဇမာန** ဂ္ဂဟဏေန အတီတာနာဂတံ နိဝတ္တေတိ။ **ဗုဒ္ဓါ စ ကအာစိ ကရဟစိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ** စက္ကဝတ္တိနောပိ ယေဘုယျေန တသ္မိံယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇနတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **အနောမဿာ** တိ အလာမကဿ ဥက္ကဋ္ဌဿ။ **သေသာနိ** ရတနာနိ။

**တတ္ရာ** တိ တဏ္ဍော့ပညာသနေ နိဟတော, တသ္မိံ ဟတုဘာဝဝစနေ။ **"အယုတ္တ"** န္တိ ဝတွာ တတ္ထ အဓိပ္ပာယံ ဝိဝရန္တော **"ဥပ္ပန္နံ ဟိ"** တိအာဒိမာဟ။ တေဟိ ရတနေဟိ **စက္ကဝတ္တနနိယမာပေက္ခတာယ** စက္ကဝတ္တိဝစနဿ။ **နိယမေနာ**တိ ဧကန္တေန။ **ဝတ္တဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇတိ** ဘာဝိနိ ဘူတေ ဝိယ ဥပစာရောတိ ယထာ – "အဂမာ ရာဇဂဟံ ဗုဒ္ဓေါ"တိ (သု. နိ. ၄၁၀)။ **လဒ္ဓနာမဿာ** တိ စက္ကဝတ္တီတိ လောကေ လဒ္ဓသမညဿ ပတ္ထနီယဿ ပုရိသဝိသေသဿ။ **မူလုပ္ပတ္တိဝစနတောပီ** တိ "စက္ကဝတ္တိဿ ဟတုဘာဝ"တိ တေဿ ပဌမုပ္ပတ္တိယာ ဝစနတောပိ။ ဣဒါနိ တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော **"ယော ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။ ယော ဟိ စက္ကဝတ္တိရာဇာ, တဿ ဥပ္ပတ္တိယာ စက္ကရတနဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော စက္ကဝတ္တီတိ ဇဝံ နာမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ "စက္ကံ ဝတ္တေဿတီ"တိ ဣဒံ ပန နိယာမံ အနပေက္ခိတွာ တ တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ရတနာနုပ္ပတ္တိံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တနယတော သညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ "စက္ကဝတ္တီ"တိ။ **ကေမေ**

**တ**တိ စက္ကရတနမေဝ ပဌမံ ဟတုဘဝတိ။ ယသ္မိံ ဘူတေ ရညော စက္ကဝတ္တိသမညာ, အထ ပစ္ဆာ ရတနာနိ ဟတုဘဝန္တီတိ ဗဟူနံ ဟတုဘာဝံ ဥပာဒာယ **ဗဟုလဝစနတောပိ တေံ** ''စက္ကဝတ္တိဿ ဟတုဘာတ ရတနာနံ ဟတုဘာတေ''တိ ဝုတ္တံ။ **အယံ** ဟေတုကတ္တုသညိတော အတ္ထဘေဒေါ။ **ဟတုဘာတ**တိ ဟတုဘာဝတော။ ပုညသမ္ဘာရော ဘိန္နသန္တာနတာယ **ရတနာနမ္ပိ ပရိယာယေန ဥပနိဿယဟေတူ** တိ ဝုတ္တံ။ **ယုတ္တမေဝေတံ** ယထာဝုတ္တယုတ္တိယုတ္တတ္တာ။

ဝတ္တဗ္ဗဘူတော အဓိပ္ပာယော တေဿ အတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော, အတ္ထနိဒ္ဒေသော, သဒ္ဒေပတော အဓိပ္ပာယော **သဒ္ဒေဟဓိပ္ပာယော** ။ စက္ကရတနာနုဘာဝေန စက္ကဝတ္တိဿရိယဿ သိဇ္ဈနတော **''အတုံ သမတ္ထဿာ''**တိ ဝုတ္တံ။ ယောဇနပ္ပမာဏော ပဒေသော ပဝတ္တတ္တာ **ယောဇနပ္ပမာဏံ အန္ဓကာရံ** ။ အတိဒီဃာတိရဿတာဒိံ ဆဗ္ဗိဓံ အေသံ ဝိဝဇ္ဇေတွာ ဌိတဿာတိ ဝစနသေသော။

**သဗ္ဗေသံ စတုဘူမကဓမ္မာနံ ပုရေစရံ** ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဂတိယော သမန္နေဝသနဝသေန ပဝတ္တနတော။ ဗုဒ္ဓါဒီဟိပိ အပ္ပဟာနီယတာယ မဟန္တဓမ္မသဘာဝတ္တာ ဓမ္မကာယေ စ ဇေဌကဋ္ဌေန **ဓမ္မကာယူပပန္နံ** ။ ပညာဟသာဒတာယ စသ္သ ဥပရိဂတဋ္ဌေန **အစ္စုဂ္ဂတံ** ။ ဝိတ္ထတဋ္ဌေန **ဝိပုလံ**။ မဟန္တတာယ **မဟန္တံ** ။ အနာဒိကာလဘာဝိတဿ ကိလေသသန္တာနဿ ခဏေနေဝ ဝိဒ္ဓံသနတော **သီဃံ လဟု ဇဝန္တိ** ပရိယာယာ။ ဗောဇ္ဈင်္ဂဓမ္မပရိယာပန္နတ္တာ ဟိ ဝုတ္တံ **''ကေန္တ-ကုသလတ္တာ''** တိ။ သမ္ပယုတ္တဝသေန ပီတိယာ အာလောကဝိဒ္ဓံသနဘာဝဝသေနာတိ ဝုတ္တံ **''သဟဇာတပစ္စယာဒီ''**တိအာဒိ။ **သဗ္ဗသင်္ဂဟိကဓမ္မပရိစ္ဆေဒေ** တိ စတုဘူမကတ္တာ သဗ္ဗသင်္ဂဟကော ဗောဇ္ဈင်္ဂဓမ္မပရိစ္ဆေဒေ ကထိတော။

## ၄-၁၀. ဒုပ္ပညသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၂၅-၂၃၁. ဇေ့ ဝုစ္စတိ အေသော, ဇေ့န မူဂေ ဝိယာတိ **ဇေ့မူဂေ**တိ က္ကမမတ္တံ ဒဿေန္တော **''မုခေန တစ''**န္တိ အာဒိမာဟ။

စက္ကဝတ္တိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၆. သာကစ္ဆဝဂ္ဂေါ

## ၁. အာဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၂. **ပုရိမနယတော**တိ ''သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဋ္ဌာနီယာနံ ဓမ္မာန''န္တိအာဒိနာ အာဂတနယတော။ **ဝေတ္တိ** က္ကာအနိ ဝုစ္စမာနာကာရေန။ သတိ စ သမ္ပဇညဉ္စ **သတိသမ္ပဇညံ** ။ သတိပဓာနံ တ အဘိက္ကန္တာဒီသု သတ္တကဘာဝပရိဂ္ဂဏှာကညာဏံ **သတိသမ္ပဇညံ** ။ တံ သဗ္ဗတ္ထ သတောကာရီဘာဝတဝဟတ္တာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပာဒာယ သံဝတ္တတိ။ ယထာ စ ပစ္စနီကဓမ္မပ္ပဟာနံ အနုရူပဓမ္မဒေသနာ စ အနုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒာယ ဟောတိ, ဧဝံ သတိရဟိတပုဂ္ဂလဝဇ္ဇနာ သတောကာရီပုဂ္ဂလသေဝနာ စ တတ္ထ စ ယုတ္တပယုတ္တတာ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပာဒာယ ဟောတီတိ က္ကမမတ္တံ ဒဿေတိ **''သတိသမ္ပဇည''** န္တိအာဒိနာ။ **အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဘာဝနာပါရိပူရီ ဟောတိ**။ တထာ ဟိ အရဟာဝ ''သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တော''တိ ဝုစ္စတိ။

ဓမ္မာနံ, ဓမ္မေသု တ ဝိစယော, သော ဧဝ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, တဿ **ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ**။ **ပရိပုစ္ဆကတာ**တိ အာစရိယံ ပယိရုပာသိတွာ ပဉ္စပိ နိကာယေ သဟဋ္ဌကထာယ ပရိယောဂဟေတွာ ယံ ယံ တတ္ထ ဂဏ္ဌိဋ္ဌာနံ, တဿ တဿ ''က္ကဒံ, ဘန္တေ, ကထံ က္ကမဿ ကော အတ္ထော''တိ ဧဝံ ခန္ဓာဒီသု အတ္ထပုစ္ဆကဘာတော။ တေနာဟ **''ခန္ဓ။ပေ။ ဗဟုလတာ''** တိ။

**ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ**တိ စိတ္တစေတသိကာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော သရီရံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓါနိ စ စီဝရာဒီနိ က္ကဓ ''ဝတ္ထူနီ''တိ အဓိပ္ပေတာနိ, တာနိ ယထာ စိတ္တဿ သုခာဝဟာနိ ဟောန္တိ, တထာ ကရဏံ တေသံ ဝိသဒဘာဝကရဏံ။

တေန ဝုတ္တံ **“အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာန”**န္တိအာဒိ။ **ဥဿန္နဒေသ**န္တိ တတာဒိဥဿန္နဒေသံ။ **သေဒမလမက္ခိတ**န္တိ သေဒေန စေဝ ဇလ္လိကာသင်္ခာတေန သရီရမလေန စ မက္ခိတံ။ **စ**-သဒ္ဒေန အညမ္ပိ သရီရဿ စ စိတ္တဿ စ ပီဠာဝဟံ သင်္ဂဏှာတိ။ **သေနာသနံ တ**တိ **တ**-သဒ္ဒေန ပတ္တာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဝိသဒေ** သတိ, ဝိသယဘူတေ တ။ ကထံ ဘာဝနမနုယုတ္တဿ တာနိ ဝိသယောတိ? အန္တရန္တရာ ပဝတ္တနကစိတ္တုပ္ပာဒဝသေန ဧဝံ ဝုတ္တံ။ တေ ဟိ စိတ္တုပ္ပာအ စိတ္တေကဂ္ဂတာယ ကုဏ္ဌိတ္တာယပိ အပရိသုဒ္ဓဘာဝတာယ သံဝတ္တန္တိ။ **စိတ္တစေတသိကေသု** နိဿယာဒိပစ္စယဘူတေသု။ **ဉာဏမ္ပီ**တိ **ပိ**-သဒ္ဒော သမ္ပိဏ္ဍနေ။ တေန န ကေဝလံ တံ ဝတ္ထုယေဝ, အထ ခော တသ္မိံ အပရိသုဒ္ဓေ ဉာဏမ္ပိ အပရိသုဒ္ဓံ ဟောတီတိ နိဿယာပရိသုဒ္ဓိယာ နိဿိတာပရိသုဒ္ဓိ ဝိယ ဝိသယဿ အပရိသုဒ္ဓတာယ ဝိသယီနံ အပရိသုဒ္ဓိ ဒဿေတိ အန္ဝယတော ဗျတိရေကတော စ။

**သမဘာဝကရဏံ** ကိစ္စတော အနူနာဓိကဘာဝကရဏံ။ ယထာပစ္စယံ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုသ္မိံ အဓိမောက္ခကိစ္စဿ သ ပဋုတရဘာဝေန ပညာယ အဝိသဒတာယ ဝီရိယာဒီနဉ္စ အနုဗလပ္ပဒါနသိထိလတာဒိနာ **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဟောတိ**။ တေနာဟ **“ဣတရာနိ မန္ဒာနီ”**တိ။ **တတော**တိ တသ္မာ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝဘာဝတော ဣတရေသဉ္စ မန္ဒတ္တာ။ ကောသဇ္ဇပက္ခေ ပတိတုံ အဒတွာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပဂ္ဂဏှနံ အနုဗလပ္ပဒါနံ **ပဂ္ဂဟော,** ပဂ္ဂဟကိစ္စံ ကာတုံ န သက္ကောတီတိ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌာနံ, အနိဿဇ္ဇနံ ဝါ **ဥပဋ္ဌာနံ,** ဝိက္ခေပပဋိပက္ခော။ ယေန တ သမ္ပယုတ္တာ အဝိက္ခိတ္တာ ဟောန္တိ, သော **အဝိက္ခေပော**။ ရူပဂတံ ဝိယ စက္ခုနာ ယေန ယာထာဝတော ဝိသယသဘာဝံ ပဿတိ, တံ **ဒဿနကိစ္စံ ကာတုံ န သက္ကောတိ** ဗလဝတာ သဒ္ဓိန္ဒြိယေန အဘိဘူတတ္တာ။ သဟဇာတဓမ္မေသု ဟိ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကရောန္တာနံ သဟ ပဝတ္တမာနာနံ ဓမ္မာနံ ဧကရသတာဝသေနေဝ အတ္ထသိဒ္ဓိ, န အညထာ။ **တသ္မာ**တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ကာရဏဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။ **တ**န္တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ။

**ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေနာ**တိ ယဿ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုနော ဥဠာရတာဒိဂုဏေ အဓိမုစ္စနဿ သာတိသယပ္ပဝတ္တိယာ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တဿ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နတာဒိဝိဘာဂတော ယာထာဝတော ဝီမံသနေန။ ဧဝဉှိ ဧဝံဓမ္မတာနယေန သဘာဝသရသတော ပရိဂ္ဂယှမာနေ သဝိပ္ဖာရော အဓိမောက္ခော န ဟောတိ – “အယံ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ သဘာဝေါ”တိ ပညာဗျာပါရဿ သာတိသယတ္တာ။ ဓုရိယဓမ္မေသု ဟိ ယထာ သဒ္ဓါယ ဗလဝဘာဝေ ပညာယ မန္ဒဘာဝေါ ဟောတိ, ဧဝံ ပညာယ ဗလဝဘာဝေ သဒ္ဓါယ မန္ဒဘာဝေါ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ – “တံ ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန။ပေ။ ဟာပေတဗ္ဗ”န္တိ။ **တထာ အမနသိကရဏေနာ**တိ ယေနာကာရေန ဘာဝနမနုယုဉ္ဇန္တဿ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တေနာကာရေန ဘာဝနံ နာနုယုဉ္ဇနေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣဓ ဒုဝိဓေန သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝဘာဝေါ အတ္တနော ဝါ ပစ္စယဝိသေသေန ကိစ္စုတ္တရိယတော ဝီရိယာဒီနံ ဝါ မန္ဒကိစ္စတာယ။ တတ္ထ ပဌမဝိကပ္ပေ ဟာပနဝိဓိ ဒဿိတော, ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန ယထာ မနသိကရောတော ဝီရိယာဒီနံ မန္ဒကိစ္စတာယ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဗလဝံ ဇာတံ, တထာ အမနသိကာရေန ဝီရိယာဒီနံ ပဋုတရဘာဝါဝဟေန မနသိကာရေန သဒ္ဓိန္ဒြိယံ တေဟိ သမရသံ ကရောန္တေန ဟာပေတဗ္ဗံ။ ဣမိနာ နယေန သေသိန္ဒြိယေသုပိ ဟာပနဝိဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

**ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထု**တိ သော ဟိ အာယသ္မာ သဒ္ဓါဓိမုတ္တော တတ္ထ စ ကတာဓိကာရော သတ္ထု ရူပကာယဒဿနေ ပသုတော ဧဝ ဟုတွာ ဝိဟရန္တော သတ္ထာရာ – “ကိံ တေ, ဝက္ကလိ, ဣမိနာ ပူတိကာယေန ဒိဋ္ဌေန, ယော ခော, ဝက္ကလိ, ဓမ္မံ ပဿတိ, သော မံ ပဿတီ”တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၃.၈၇) ဩဝဒိယမာနော ကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇိတောပိ တံ အနနုယုဉ္ဇန္တော ပဏာမိတော အတ္တာနံ ဝိနိပါတေတုံ ပပါတဋ္ဌာနံ အဘိရုဟိ။ အထ နံ သတ္ထာ ယထာနိသိန္နော ဩဘာသဝိဿဇ္ဇနေန အတ္တာနံ ဒဿေတွာ –

“ပါမောဇ္ဇဗဟုလော ဘိက္ခု၊ ပသန္နော ဗုဒ္ဓသာသနေ။
အဓိဂစ္ဆေ ပဒံ သန္တံ၊ သင်္ခါရူပသမံ သုခ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၈၁) –

ကထံ ဝတွာ “ဧဟိ, ဝက္ကလီ”တိ အာဟ။ သော တေန ဝစနေန အမတေနေဝ အဘိသိတ္တော ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဟုတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေသိ, သဒ္ဓါယ ဗဟုလဘာဝတော ဝိပဿနာဝီထိံ နာရောဟတိ။ တံ ဉတွာ ဘဂဝါ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ သောဓေတွာ အဒါသိ။ သော သတ္ထာရာ ဒိန္နနယေန ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂပဋိပါဋိ

ယာ အရဟတ္တံ ပာပုဏာတိ။ တေန ဝုတ္တံ – "ဝက္ကလိတ္ထေရဝတ္ထု စေတ္ထ နိဒဿန"န္တိ။ **ထွော** တိ သဒ္ဓိန္ဒြိယသ္
သ အဓိမတ္တဘာဝေ သေသိန္ဒြိယာနံ သကိစ္စာကရဏေ။

**ကတရကိစ္စဘေဒ**န္တိ ဥပဋ္ဌာနာဒိကိစ္စဝိသေသံ။ **ပဿဒ္ဓာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သမာဓိဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနံ
သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဟာပေတဗ္ဗ**န္တိ ယထာ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဗလဝဘာဝေါ ဓမ္မသဘာဝပစ္စဝေက္ခဏေန ဟာ
ယတိ, ဧဝံ ဝီရိယိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတာ ပဿဒ္ဓိယာဒိဘာဝနာယ ဟာယတိ သမာဓိပက္ခိကတ္တာ တဿာ။ တထာ ဟိ
သမာဓိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတံ ကောသဇ္ဇပာတတော ရက္ခန္တီ ဝီရိယာဒိဘာဝနာ ဝိယ ဝီရိယိန္ဒြိယဿ အဓိမတ္တတံ ဥဒ္ဓ
စ္စပာတတော ရက္ခန္တီ ဧကံသတော ဟာပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ "ပဿဒ္ဓာဒိဘာဝနာယ ဟာပေတဗ္ဗ"န္တိ။ **သောဏတ္
ထေရဿ ဝတ္ထု**တိ သုကုမာရသောဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု။ သော ဟိ အာယသ္မာ ပိ သတ္ထု သန္တိကာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂ
ဟေတွာ သီတဝနေ ဝိဟရန္တော – "မမ သရီရံ သုခုမာလံ, န စ သက္ကာ သုခေနေဝ သုခံ အဓိဂန္တုံ, ကာယံ ကိလမေတွာ
ပိ သမဏဓမ္မော ကာတဗ္ဗော"တိ ဌာနစင်္ကမမေဝ အဓိဋ္ဌာယ ပဓာနမနုယုဉ္ဇန္တော ပါဒတလေသု ဖောဋေသု ဥဋ္ဌိ
တေသုပိ ဝေဒနံ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ ဒဠှဝီရိယံ ကရောန္တော အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာယ ဝိသေသံ ပဝတ္တေတုံ နာသက္ခိ။
သတ္ထာ တတ္ထ ဂန္တွာ ဝီဏောပမောဝါဒေန ဩဝဒိတွာ ဝီရိယသမတာယောဇနဝိဓိံ ဒဿေန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ သော
ဓေတွာ ဂိဇ္ဈကူဋံ ဂတော။ ထေရောပိ သတ္ထာရာ ဒိန္နနယေန ဝီရိယသမတံ ယောဇေတွာ ဘာဝေန္တော ဝိပဿနံ ဥသ္
သုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ တေန ဝုတ္တံ "သောဏတ္ထေရဿ ဝတ္ထု ဒဿေတဗ္ဗ"န္တိ။ **သေသေ
သုပီ**တိ သတိသမာဓိပညိန္ဒြိယေသုပိ။

**သမတ**န္တိ သဒ္ဓါပညာနံ အညမညံ အနူနာဓိကဘာဝံ, တထာ သမာဓိဝီရိယာနဉ္စ။ ယထာ ဟိ သဒ္ဓါပညာနံ ဝိသုံ ဝိသုံ
ဓုရိယဓမ္မဘူတာနံ ကိစ္စတော အညမညနာတိဝတ္တနံ ဝိသေသတော ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ယတော တေသံ သမဓုရတာယ အပ္ပနာ
သမ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ သမာဓိဝီရိယာနံ ကောသဇ္ဇုဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနံ သမတာယ သတိ အညမညုပတ္ထမ္ဘနတော သမ္ပယုတ္
တဓမ္မာနံ အန္တဒွယပါတာဘာဝေန သမ္မဒေဝ အပ္ပနာ ဣဇ္ဈတီတိ။ **ဗလဝသဒ္ဓော** တိအာဒိ ဝုတ္တဿေဝ အတ္ထသ္
သ ဗျတိရေကမုခေန သမတ္ထနံ။ တဿတ္ထော – ယော ဗလဝတိယာ သဒ္ဓါယ သမန္နာဂတော အဝိသဒဉာဏော,
သော မုဓပ္ပသန္နော ဟောတိ, န အဝေစ္စပ္ပသန္နော။ တထာ ဟိ သော အဝတ္ထုသ္မိံ ပသီဒတိ, သေယျထာပိ တိတ္ထိယ
သာဝကာ။ **ကေရာဋိကပက္ခ**န္တိ သာဌေယျပက္ခံ ဘဇတိ။ သဒ္ဓါဟီနာယ ပညာယ အတိဓာဝန္တော "ဒေယျဝတ္ထုပရိစ္
စာဂေန ဝိနာ စိတ္တုပ္ပာဒမတ္တေနပိ ဒာနမယံ ပုညံ ဟောတီ"တိအာဒီနိ ပရိကပ္ပေတိ ဟေတုပတိရူပကေဟိ ဝဉ္စိတော, ဧ
ဝံဘူတော စ လူခတက္ကဝိလုတ္တစိတ္တော ပဏ္ဍိတာနံ ဝစနံ နာဒိယတိ, သညတ္တိံ န ဂစ္ဆတိ။ တေနာဟ **"ဘေသဇ္ဇသမု
ဋ္ဌိတော ဝိယ ရောဂေါ အတေကိစ္ဆော ဟောတီ"**တိ။ ယထာ စေတ္ထ သဒ္ဓါပညာနံ အညမညံ သမဘာဝေါ အတ္ထာဝ
ဟော, ဝိသမဘာဝေါ အနတ္ထာဝဟော, ဧဝံ သမာဓိဝီရိယာနံ အညမညံ သမဘာဝေါ အတ္ထာဝဟော, ဣတရော အနတ္
ထာဝဟော, တထာ သမဘာဝေါ အဝိက္ခေပါဝဟော, ဣတရော ဝိက္ခေပါဝဟော။ **ကောသဇ္ဇံ အဘိဘဝတိ,** တေန အပ္ပနံ
န ပာပုဏာတီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဧသ နယော **ဥဒ္ဓစ္စံ အဘိဘဝတီ** တိ ဧတ္ထာပိ။ **တဒုဘယ**န္တိ သဒ္ဓါပညာဒွယံ သမာဓိ
ဝီရိယဒွယဉ္စ။ **သမံ ကာတဗ္ဗ**န္တိ သမတံ ကာတဗ္ဗံ။

**သမာဓိကမ္မိကဿာ** တိ သမထကမ္မဋ္ဌာနိကဿ။ **ဧဝ**န္တိ ဧဝံ သန္တေ, သဒ္ဓါယ ထောကံ ဗလဝဘာဝေ သတီ
တိ အတ္ထော။ **သဒ္ဒဟန္တော** တိ "ပထဝီ ပထဝီတိ မနသိကာရမတ္တေန ကထံ ဈာနုပ္ပတ္တီ"တိ အစိန္တေတွာ "အဒ္
ဓါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဝုတ္တဝိဓိ ဣဇ္ဈတီ"တိ သဒ္ဒဟန္တော သဒ္ဓံ ဇနေန္တော။ **ဩကပ္ပေန္တော** တိ အာရမ္မဏံ အနုပဝိသိတွ်
တ ဝိယ အဓိမုစ္စနဝသေန အဝကပ္ပေန္တော ပက္ခန္ဒန္တော။ **ဧကဂ္ဂတာ ဗလဝတီ ဝဋ္ဋတိ** သမာဓိပဓာနတ္တာ ဈာနသ္
သ။ **ဥဘိန္န**န္တိ သမာဓိပညာနံ။ သမာဓိကမ္မိကဿ သမာဓိနော အဓိမတ္တတာယ ပညာယ အဓိမတ္တတာပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ
အာဟ **"သမတာယပီ"**တိ, သမဘာဝေနာပီတိ အတ္ထော။ **အပ္ပနာ**တိ လောကိယအပ္ပနာ။ တထာ ဟိ "ဟောတိယေဝါ"တိ
သာသင်္ကံ ဝဒတိ, လောကုတ္တရပ္ပနာ ပန တေသံ သမဘာဝေနေဝ ဣစ္ဆိတာ။ ယထာဟ "သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ
ဘာဝေတီ"တိ (အ. နိ. ၄.၁၇၀)။ ယဒိ ဝိသေသတော သဒ္ဓါပညာနံ သမာဓိဝီရိယာနဉ္စ သမာနတံ ဣစ္ဆတိ, ကထံ သတီတိ
အာဟ – **"သတိ ပန သဗ္ဗတ္ထ ဗလဝတီ ဝဋ္ဋတီ"** တိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ လီနုဒ္ဓစ္စပက္ခိကေသု ပဉ္စိန္ဒြိယေသု။ ဥဒ္ဓစ္စပ
က္ခိကေကဒေသေ ဂဏှန္တော **"သဒ္ဓါဝီရိယပညာန"** န္တိ အာဟ။ အညထာ ပီတိ စ ဂဟေတဗ္ဗာ သိယာ။ တထာ ဟိ
**"ကောသဇ္ဇပက္ခိကေန သမာဓိနာ"** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ, န စ "ပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာဟီ"တိ။ **သာ**တိ သတိ။ သဗ္ဗေသု
ရာဇကမ္မေသု နိယုတ္တောတိ **သဗ္ဗကမ္မိကော။ တေနာ** တိ ယေန ကာရဏေန သဗ္ဗတ္ထ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, တေန **အာဟ**

အဌကထာယံ။ သဗ္ဗတ္ထ နိယုတ္တာ **သဗ္ဗတ္ထိကာ** , သဗ္ဗေန တ လီနုဒ္ဓစ္စပက္ခိကေန ဗောဇ္ဈင်္ဂေန အတ္တေတဗ္ဗာ သဗ္ဗတ္ထိယာ, သဗ္ဗတ္ထိယာဝ **သဗ္ဗတ္ထိကာ။ စိတ္တ** န္တိ ကုသလစိတ္တံ။ တဿ ဟိ **သတိပဋိသရဏံ** ပရာယဏံ အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာ အနဓိဂတဿ အဓိဂမာယ။ တေနာဟ – **“အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ”** တိအာဒိ။

**ခန္ဓာဒိဘေဒေ အနောကဠှဟပညာန**န္တိ ပရိယတ္တိဗာဟုသစ္စဝသေနပိ ခန္ဓာယတနာဒီသု အပ္ပတိဋ္ဌိတဗုဒ္ဓိနံ။ ဗဟုဿုတသေဝနာ ဟိ သုတမယဉာဏာဝဟာ။ တရုဏဝိပဿနာသမင်္ဂိပိ ဘာဝနာမယဉာဏေ ဌိတတ္တာ ဧကံသတော ပညတဝေ နာမ ဟောတီတိ အာဟ – **“သမပညာသ။ပေ။ ပုဂ္ဂလသေဝနာ”** တိ။ ဥဒ္ဓယဗ္ဗမ္ပဿ ဂမ္ဘီရဘာဝဝသေန တပ္ပရိစ္ဆေဒကဉာဏဿ ဂမ္ဘီရဘာဝဂဟဏန္တိ အာဟ – **“ဂမ္ဘီရေသု ခန္ဓာဒီသု ပဝတ္တာယ ဂမ္ဘီရပညာယာ”** တိ။ တဉ္စ ဟိ ဥဒ္ဓယံ တာဒိသာယ ပညာယ စရိတဗ္ဗတော ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယံ, တဿာ တ ပညာယ တတ္ထ ပဘေဒတော ပဝတ္တိ ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယာ, တဿာ ပစ္စဝေက္ခဏာတိ အာဟ **“ဂမ္ဘီရပညာယ ပဘေဒပစ္စဝေက္ခဏာ”** တိ။ ယထာ သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တော နာမ အရဟာ ဧဝ, ဧဝံ သော ဧဝ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တောပီတိ အာဟ **“အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဘာဝနာ ပာရိပူရီ ဟောတီ”**တိ။ ဝီရိယာဒီသုပိ ဧသေဝ နယောတိ။

“တတ္တံ အယောခိလံ ဟတ္ထေ ဂမေန္တိ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏာ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တသတ္တဿ သဗ္ဗပဌမံ ကရောန္တီတိ **ဒေဝဒူတသုတ္တာ** ဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၅၀), တဿာ အာဒိတော ဝုတ္တတ္တာ စ အာဟ – **“ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏတော ပဋ္ဌာယာ”**တိ။ **သကဋဝဟနာဒိကာလေ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန တဒညမနုဿေဟိ တိရစ္ဆာနေဟိ စ ဝိဗာဓနီယကာလံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရ** န္တိ ဧကံ အပရာပရံ ပေတေသု ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇနကသတ္တဝသေန ဝုတ္တံ, ကေစ္စာနံ တ ပေတာနံ, ကေစ္စတိရစ္ဆာနာနံ ဝိယ တထာ ဒီဃာယုကတာပိ သိယာတိ တထာ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ ကာလော နာဂရာဇာ စတုန္နံ ဗုဒ္ဓာနံ ရူပဒဿာဝီ။

**ဧဝံ အာနိသံသဒဿာဝိနော** တိ “ဝီရိယာယတ္တော ဧဝ သကလလောကိယလောကုတ္တရဝိသေသာဓိဂမော”တိ ဧဝံ အာနိသံသဒဿနသီလဿ။ **ဂမနဝီထိ**န္တိ သပုဗ္ဗဘာဂံ နိဗ္ဗာနကမိနိံ ပဋိပဒံ။ သဟ ဝိပဿနာယ အရိယမဂ္ဂပဋိပဟဋိ, သတ္တဝိသုဒ္ဓိပရမ္ပရာ တ။ သာ ဟိ ဝဋ္ဋတော နိယ္ယာနာယ ဂန္တဗ္ဗာ ပဋိပဒာတိ ကတ္ဝာ ဂမနဝီထိ နာမ။

**ကာယဒဠှဗဟုလော**တိ ကာယဿ ပေါသနပသုတော။ **ပိဏ္ဍ** န္တိ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ။ ပစ္စယအာယကာနံ အတ္တနိ ကာရဿ အတ္တနော သမ္မာပဋိပတ္တိယာ မဟပ္ဖလဘာဝဿ ကရဏေန ပိဏ္ဍာယ ဘိက္ခာယ ပဋိပူဇနာ **ပိဏ္ဍာပစာယနာ။ နီဟရန္တော**တိ ပတ္တတ္ထဝိကတော နီဟရန္တော။ **တံ သဒ္ဒံ သုတ္ဝာ** တိ တံ ဥပာသိကာယ ဝစနံ ပဏ္ဏသာလဒွာရေ ဌိတောဝ ပဉ္စာဘိညတာယ ဒိဗ္ဗသောတေန သုတ္ဝာတိ ဝဒန္တိ။ မနုဿသမ္ပတ္တိ, ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ , အန္တေ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တီ တိ **တိဿော သမ္ပတ္တိယော။ သိတံ ကရောန္တော** တိ “အကိစ္စေနေဝ မယာ ဝဋ္ဋဒုက္ခံ သမတိက္ကန္တ”န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသာနေ သဉ္ဇာတပာမောဇ္ဇဝသေန သိတံ ကရောန္တော ဧဝ။

အလသာနံ ဘာဝနာယ နာမမတ္တမ္ပိ အဇာနန္တာနံ ကာယဿ ပေါသနဗဟုလာနံ ယာဝဒတ္ထံ ပရိဘုဉ္ဇိတ္ဝာ သေယ္ယသုခာဒိ အနုယုဉ္ဇန္တာနံ တိရစ္ဆာနကထိကာနံ ဒူရတောဝ ဝဇ္ဇနံ **ကုသီတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ** ။ “ဒိဝသံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယာ”တိအာဒိနာ ဘာဝနာရမ္ဘဝသေန အာရဒ္ဓဝီရိယာနံ ဒဠှပရက္ကမာနံ ကာလေနကာလံ ဥပသင်္ကမနာ **အာရဒ္ဓဝီရိယပုဂ္ဂလသေဝနာ**။ တေနာဟ **“ကုသီတံ ပူရေတ္ဝာ”** တိအာဒိ။

**ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ပန “ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ, သဗ္ရဟ္မစာရိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ”တိ ဣဒံ ဒွယံ န ဂဟိတံ, “ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနတာ, သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခဏာ”တိ ဣဒံ ဒွယံ ဂဟိတံ။ တတ္ထ အာနိသံသဒဿာဝိတာယ ဧဝ သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခဏာ ဂဟိတာ လောကိယလောကုတ္တရဝိသေသာဓိဂမဿ ဝီရိယာယတ္တတာဒဿနဘာဝတော။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ တဒဓိမုတ္တတာယ ဂဟိတံ, ဝီရိယုပ္ပာဒနေ ယုတ္တပယုတ္တဿ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ အတ္ထတော သိဒ္ဓမေဝ။ တတ္ထ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနံ ကုသီတပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇန-အာရဒ္ဓဝီရိယပုဂ္ဂလ-သေဝန- တဒဓိမုတ္တတာပဋိပက္ခဝိဓမန-ပစ္စယူပသံဟာရဝသေန, အဟယဘယပစ္စဝေက္ခဏာဒယော သမုတ္တေဇနဝသေန ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပာဒကာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိယာ ဥပစာရသမာဓိနိဗ္ဗတ္တာ ဝုတ္တံ **“ယာဝ ဥပစာရာ”**တိ။ **သကလသရီရံ ဖရမာနော**တိ ပီတိသမုဋ္ဌာနေဟိ ပဏီတရူပေဟိ သကလသရီရံ ဖရမာနော။ ဓမ္မသင်္ဃဂုဏေ အနုဿရန္တဿပိ ယာဝ ဥပစာရာ သကလသရီရံ ဖရမာနော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ယောဇနာ။ ဧဝံ သေသအနုဿတီသု ပသာဒနီယသုတ္တန္တပစ္စဝေက္ခဏာယ စ ယောဇေတဗ္ဗံ တဿာပိ ဝိမုတ္တာယတနဘာဝေန တဂ္ဂတိကတ္တာ။ **ဝေရူပေ ကာလေ**တိ ဒုဗ္ဘိက္ခဘယာဒီသူတိ ဝုတ္တကာလေ။ **သမာပတ္တိယာ။ပေ။ န သမုဒာစရန္တီ** တိ ဣဒံ ဥပသမာနုဿတိယာ ဝသေန ဝုတ္တံ။ သင်္ခါရာနဉှိ သပ္ပဒေသဝူပသမေပိ နိပ္ပဒေသဝူပသမေ ဝိယ တတ္ထ သပညာယ ပဝတ္တနတော ဘာဝနာမနသိကာရော ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထော ဟုတွာ ဥပစာရသမာဓိံ အာဝဟန္တော တထာရူပပီတိသောမနဿသမန္နာဂတော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဥပ္ပာဒာယ ဟောတီတိ။ ပသာဒနီယေသု ဌာနေသု ပသာဒသိနေဟာဘာဝေန သံသူစိတဟဒယတာ လူခတာ။ သာ စ တတ္ထ အာဒရကရတကရဏေန ဝိညာယတီတိ အာဟ **“အသက္ကစ္စကိရိယာယ သံသူစိတလူခဘာဝေ”** တိ။

ကာယစိတ္တဒရထဝူပသမလက္ခဏာ ပဿဒ္ဓိ ဧဝ ယထာဝုတ္တဗောဓိအင်္ဂဘူတော ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, တဿ **ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ။ ပဏီတဘောဇနသေဝနတာ** တိ ပဏီတသပ္ပာယဘောဇနသေဝနတာ။ ဥတုဣရိယာပထသုခဂ္ဂဟဏေဟိ သပ္ပာယဥတုဣရိယာပထာနံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တဉှိ တိဝိဓမ္ပိ သပ္ပာယံ သေဝိယမာနံ ကာယဿ ကလ္လတာပါဒနဝသေန စိတ္တဿ ကလ္လတံ အာဝဟန္တံ ဒုဝိဓာယပိ ပဿဒ္ဓိယာ ကာရဏံ ဟောတိ။ သတ္တေသု လဗ္ဘမာနံ သုခဒုက္ခံ အဟေတုကန္တိ အယမေကော အန္တော, ဣဿရာဒိဝိသမဟေတုကန္တိ အယံ ဒုတိယော, ဧတေ ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မ ယထာသကံ ကမ္မုနာ ဟောတီတိ အယံ မဇ္ဈိမာ ပဋိပတ္တိ။ မဇ္ဈတ္တော ပယောဂေါ ယဿ သော မဇ္ဈတ္တပယောဂေါ, တဿ ဘာဝေါ **မဇ္ဈတ္တပယောဂတာ**။ အယဉှိ ပဟာနသာရဒ္ဓကာယတာ-သင်္ခါတပဿဒ္ဓကာယတာယ ကာရဏံ ဟောန္တီ ပဿဒ္ဓိဒွယံ အာဝဟတိ။ ဧတေနေဝ သာရဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇန-ပဿဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလသေဝနာနံ တဒာဝဟနတာ သံဝဏ္ဏိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ စ “ပညာဝဟာ”တိ ဝုတ္တာ။ သမထာဝဟာပိ တာ ဟောန္တိ သမထာဝဟဘာဝေနေဝ ပညာဝဟတ္တာတိ ဝုတ္တံ **“ဝတ္ထုဝိသဒ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ”** တိ။

ကရဏကောသလ္လဘာဝနာကောသလ္လာနံ နာနန္တရိယဘာဝတော ရက္ခဏကောသလ္လဿ စ တံမူလကတ္တာ **“နိမိတ္တကုသလတာ နာမ ကသိဏနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟဏကုသလတာ”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ **အတိသိထိလဝီရိယတာဒီဟီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပညာပယောဂမန္ဒတံ အပ္ပမာဒဝေကလ္လဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **တဿ ပဂ္ဂဏှာန**န္တိ တဿ လီနဿ စိတ္တဿ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒိသမုဋ္ဌာပနေန လယာပတ္တိတော သမုဋ္ဌာပနံ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ –

> “ယသ္မိဉ္စ ခော, ဘိက္ခဝေ, သမယေ လီနံ စိတ္တံ ဟောတိ, ကာလော တသ္မိံ သမယေ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ဝီရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ။ တံ ကိဿ ဟေတု? လီနံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တံ ဧတေဟိ ဓမ္မေဟိ သုသမုဋ္ဌာပယံ ဟောတိ။ သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော ပရိတ္တံ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုကာမော အဿ, သော တတ္ထ သုက္ခာနိ စေဝ တိဏာနိ ပက္ခိပေယျ, သုက္ခာနိ ဂေါမယာနိ ပက္ခိပေယျ, သုက္ခာနိ ကဋ္ဌာနိ ပက္ခိပေယျ, မုခတတဉ္စ ဒဒေယျ, န စ ပံသုကေန ဩကိရေယျ, ဘဗ္ဗော နု ခော သော ပုရိသော ပရိတ္တံ အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုန္တိ။ ဧဝံ, ဘန္တေ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။

ဧတ္ထ စ ယထာသကံ အာဟာရဝသေန ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒီနံ ဘာဝနာ သမုဋ္ဌာပနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ, သာ အနန္တရံ ဝိဘာဝိတာ ဧဝ။

**အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာဒီဟီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ပညာပယောဂဗလဝတံ ပမောဒုပ္ပိလာဝနဉ္စ သင်္ဂဏှာတိ။ **တဿ နိဂ္ဂဏှာန**န္တိ တဿ ဥဒ္ဓတဿ စိတ္တဿ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါဒိသမုဋ္ဌာပနေန ဥဒ္ဓတာပတ္တိတော နိသေဓနံ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ဘဂဝတာ –

“ယသ္မိဉ္စ ခော, ဘိက္ခဝေ, သမယေ ဥဒ္ဓတံ စိတ္တံ ဟောတိ, ကာလော တသ္မိံ သမယေ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ, ကာလော ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ။ တံ ကိဿ ဟေတု? ဥဒ္ဓတံ, ဘိက္ခဝေ, စိတ္တံ, တံ ဧတေဟိ ဓမ္မေဟိ သုဝူပသမယံ ဟောတိ။ သေယျထာပိ, ဘိက္ခဝေ, ပုရိသော မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗာပေတုကာမော အဿ, သော တတ္ထ အလ္လာနိ စေဝ တိဏာနိ။ပေ။ ပံသုကေန စ ဩကိရေယျ, ဘဗ္ဗော နု ခော သော ပုရိသော မဟန္တံ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗာပေတုန္တိ။ ဧဝံ, ဘန္တေ”တိ (သံ. နိ. ၅.၂၃၄)။

ဧတ္တောပိ ယထာသကံ အာဟာရဝသေန ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာဒီနံ ဘာဝနာ သမုဋ္ဌာပနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာ ဝုတ္တာ ဧဝ, သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဝုစ္စမာနာ, ဣတရဿ အနန္တရံ ဝက္ခတိ။ **ပညာပယောဂမန္ဒတာယ** တိ ပညာဗျာပာရဿ အပ္ပဘာဝေန။ ယထာ ဟိ ဒါနံ အလောဘပ္ပဓာနံ, သီလံ အဒောသပ္ပဓာနံ, ဧဝံ ဘာဝနာ အမောဟပ္ပဓာနာ။ တတ္ထ ယဒါ ပညာ န ဗလဝတီ ဟောတိ, တဒါ ဘာဝနာ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသာဝဟာ န ဟောတိ, အနဘိသင်္ခတော ဝိယ အာဟာရော ပုရိသဿ ယောဂိနော စိတ္တဿ အဘိရုစိံ န ဥပ္ပာဒေတိ, တေန တံ နိရဿာဒံ ဟောတိ။ တထာ ဘာဝနာယ သမ္မဒေဝ ဝီထိပဋိပတ္တိယာ အဘာဝေန ဥပသမသုခံ န ဝိန္ဒတိ, တေနပိ စိတ္တံ နိရဿာဒံ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ပညာပယောဂ။ပေ။ နိရဿာဒံ ဟောတီ”** တိ။

တဿ သံဝေဂုပ္ပာဒနဉ္စ ပသာဒုပ္ပာဒနဉ္စ တိကိစ္ဆန္တော တံ ဒဿေန္တော **“အဋ္ဌ သံဝေဂဝတ္ထူနီ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဇာတိဇရာဗျာဓိမရဏာနိ ယထာရဟံ သုဂတိယံ ဒုဂ္ဂတိယဉ္စ ဟောန္တီတိ တဒညမေဝ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနာဒိခုပ္ပိပါသာဒိအညမညဝိဗာဓနာဒိဟေတုကံ အပါယဒုက္ခံ ဒဿိတံ။ တယိဒံ သဗ္ဗံ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝနိဿိတံ ဂဟိတန္တိ အတီတေ အနာဂတေ စ ကာလေ ဝဋ္ဋမူလကဒုက္ခာနိ ဝိသုံ ဂဟိတာနိယေဝ။ ယေ ပန သတ္တာ အာဟာရူပဇီဝိနော တတ္ထ စ ဥဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိနော, တေသံ အညေဟိ အသာဓာရဏံ ဇီဝိကဒုက္ခံ အဋ္ဌမံ သံဝေဂဝတ္ထုံ ဂဟိတန္တိ ဒဿိတံ။ **အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ သမ္ပဟံသနာ** တိ အယံ သမ္ပဟံသိတဗ္ဗသမယေ ဝုတ္တနယေန သံဝေဇနဝသေန စေဝ ပသာဒုပ္ပာဒနဝသေန စ သမ္မဒေဝ ပဟံသနာ, သံဝေဇနနပုဗ္ဗကပသာဒုပ္ပာဒနေန ဘာဝနာစိတ္တဿ တောသနာတိ အတ္ထော။

**သမ္မာပဋိပတ္တိံ အာဂမ္မာ** တိ လီနုဒ္ဓစ္စဝိရဟေန သမထဝီထိပဋိပတ္တိယာ စ သမ္မဒေဝ ဘာဝနာပဋိပတ္တိံ အာဂမ္မ။

**အလီနန္တိ**အာဒီသု ကောသဇ္ဇပက္ခိကာနံ ဓမ္မာနံ အနဓိမတ္တတာယ **အလီနံ,** ဥဒ္ဓစ္စပက္ခိကာနံ အနဓိမတ္တတာယ **အနုဒ္ဓတံ,** ပညာပယောဂသမ္ပတ္တိယာ ဥပသမသုခါဓိဂမေန စ **အနိရဿာဒံ,** တတော ဧဝ အာရမ္မဏေ **သမပ္ပဝတ္တံ သမထဝီထိပဋိပန္နဉ္စ**။ တတ္ထ အလီနတာယ ပဂ္ဂဟေ, အနုဒ္ဓတာယ စ နိဂ္ဂဟေ, အနိရဿာဒတာယ သမ္ပဟံသနေ န ဗျာပာရံ အာပဇ္ဇတိ။ အလီနာနုဒ္ဓစ္စတာဟိ အာရမ္မဏေ သမပ္ပဝတ္တံ, အနိရဿာဒတာယ သမထဝီထိပဋိပန္နံ, သမပ္ပဝတ္တိယာ တ အလီနံ အနုဒ္ဓတံ, သမထဝီထိပဋိပတ္တိယာ အနိရဿာဒန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အယံ ဝုစ္စတိ သမယေ အဇ္ဈုပေက္ခနတာ**တိ အယံ အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗသမယေ စိတ္တဿ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟသမ္ပဟံသနေသု ဗျာဝဋတာသင်္ခါတံ ပဋိပက္ခံ အဘိဘုယျ ဥပေက္ခနာ ဝုစ္စတိ။ **သော**တိ သမာဓိဗောဇ္ဈင်္ဂေါ အနုပ္ပန္နော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဘာဝနာပါရိပူရီ ဟောတီ**တိ ဧတေန နိပ္ပရိယာယတော သမာဓိဝေပုလ္လပ္ပတ္တောပိ အရဟာ ဧဝါတိ ဒဿေတိ။

အနုရောဓဝိရောဓပ္ပဟာနဝသေန မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ကာရဏံ တသ္မိံ သတိ သိဇ္ဈနတော, အသတိ စ အသိဇ္ဈနတော, သော စ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဝိသယဝသေန ဒုဝိဓောတိ အာဟ **“သတ္တမဇ္ဈတ္တတာ သင်္ခါရမဇ္ဈတ္တတာ”**တိ။ တဒုဘယဝသေန စဿ ဝိရုဇ္ဈနံ ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ ဘာဝနာယ ဧဝ ဒူရီကတန္တိ အနုရုဇ္ဈနဿေဝ ပဟာနဝိဓိံ ဒဿေန္တော **“သတ္တမဇ္ဈတ္တတာ”** တိအာဒိမာဟ။ တထာ ဟိဿ သတ္တသင်္ခါရကေလာယနပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနံ “ဥပ္ပတ္တိယာ ကာရဏာ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဥပေက္ခာယ ဟိ ဝိသေသတော ရာဂေ ပဋိပက္ခော, တတော ရာဂဗဟုလဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥပေက္ခာ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဒွီဟာကာရေဟီ**တိ ကမ္မဿကတာပစ္စဝေက္ခဏံ အတ္တသုညတာပစ္စဝေက္ခဏန္တိ ဣမေဟိ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ။ **ဒွီဟေဝ**တိ အဝဓာရဏံ သင်္ခါရသဟိတာယ သင်္ခါသမာနတာယ ဒဿနတ္ထံ။ သင်္ခါ ဧဝ ဟေတ္ထ သမာနံ, န သင်္ခေယျံ သဗ္ဗထာ သမာနန္တိ။ **အသ္ဃ**

**သာမိကဘာဝေ** အနတ္တနိယတာ။ သတိ ဟိ အတ္တနိ တသ္မံ ကိဉ္စနဘာဝေန စိဝရံ အညံ တ ကိဉ္စိ အတ္တနိယံ နာမ သိယာ, သော ပန ကောစိ နတ္ထေဝတိ အဓိပ္ပာယော။ **အနဒ္ဓနိယ** န္တိ, န အဒ္ဓာနက္ခမံ, န စိရဋ္ဌာယိ ဣတ္တရံ အနိစ္စန္တိ အ တ္ထော။ **တာဝကာလိက**န္တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။

**မမာယတီ**တိ မမတ္တံ ကရောတိ။ မမာတိ တဏှာယ ပရိဂ္ဂယှ တိဋ္ဌတိ။ **ခနာယန္တော** တိ ခနံ ဒဗ္ဗံ ကရောန္တော။ **အဿာ** တိ ဥပေက္ခာသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂဿ **အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဘာဝနာပာရိပူရီ ဟောတိ** ။ တထာ ဟိ အရဟတော ဧဝ ဆ ဠင်္ဂုပေက္ခာနိပ္ဖတ္တိ။

**အသုဘာရမ္မဏာ ဓမ္မာ** တိ အသုဘပ္ပကာရာ အသုဘစျာနဿ အာရမ္မဏဘူတာ ဓမ္မာ။ ကာမံ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓာပိ ကေသာဒယော အသုဘပ္ပကာရာ ဧဝ, ဝိသေသတော ပန ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗေ ဇိဂုစ္ဆာဝဟေ ဂဏှာပေန္တော **"ဒသာ"**တိ အာဟ။ ယထာ မနသိကရောတော သဘာဝသရသတော တတ္ထ အသုဘသညာ သန္တိဋ္ဌတိ, တထာ ပဝတ္တော မနသိကာရော **ဥ ပါယမနသိကာရော**။ အသုဘေ အသုဘပဋိက္ကူလာကာရဿ ဥဂ္ဂဏှာပနံ, ယထာ တ တတ္ထ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇ တိ, တထာ မနသိကာရော အသုဘနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော။ ဥပစာရပ္ပနာဝဟာယ အသုဘဘာဝနာယ အနုယုဉ္ဇနာ **အသုဘဘာဝနာနုယောဂေ**။

မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ သုဋ္ဌု သုသံဝရဏေ သတိ အဝသရံ အလဘန္တော ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတေဝ, တထာ ဘောဇနေ မတ္တညုနော မိတာဟာရဿ ထိနမိဒ္ဓာဘိဘဝတဘာဝတ ဩတာရံ အလဘမာနော ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတိ။ ယော ပန အာဟာရေ ပဋိက္ကူလသညံ တဗ္ဗိပရိဏာမဿ တဒာဓာရဿ တဿ စ ဥဒရိယဘူတဿ အတိဝိယ ဇေဂုစ္ဆ ဆတံ, ကာယဿ စ အာဟာရဋ္ဌိတိကတံ သမ္မဒေဝ ဇာနာတိ, သော သဗ္ဗသော ဘောဇနေ ပမာဏဿ ဇာနနေန ဝိသေသ တော **ဘောဇနေ မတ္တညူ** နာမ။ တဿ ကာမစ္ဆန္ဒော ပဟီယတေဝ, အဋ္ဌကထာယံ ပန အပ္ပာဟာရတံယေဝ ဒဿေ တုံ **"စတုန္န"** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အသုဘကမ္မိကတိဿတ္ထေရော** ဒန္တဋ္ဌိဒဿာဝီ။ **ပဟီနဿာ** တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝ သေန ပဟီနဿ။ အဘိဓမ္မပရိယာယေန သဗ္ဗောပိ လောဘော ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏန္တိ **"အရဟတ္တမဂ္ဂေန အာယတိံ အနုပ္ပာဒေ"**တိ ဝုတ္တံ။

မေဇ္ဇတိ ဟိတဖရဏဝသေန သိနိယှတီတိ မိတ္တော, ဟိတေသီ ပုဂ္ဂလော, တသ္မိံ မိတ္တေ ဘဝ, မိတ္တဿ တ ဧသာတိ မေတ္တာ, ဟိတေသိတာ။ သာ ဧဝ ပဋိပက္ခတော စေတသော ဝိမုတ္တီတိ **မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ**။ တတ္ထ မေတ္တာ ယနဿ သတ္တေသု ဟိတဖရဏဿ ဥပ္ပာဒနံ ပဝတ္တနံ **မေတ္တာနိမိတ္တဿ ဥဂ္ဂဟော** ။ တေနာဟ **"ဩဒိဿ ကကာ"**တိအာဒိ။

တတ္ထ အတ္တပိယသဟာယမဇ္ဈတ္တဝေရိဝသေန **ဩဒိဿကတာ** ။ သီမာသမ္ဘေဒေ ကတေ **အနောဒိဿကတာ** ။ ဧကာဒိဒိသာဖရဏဝသေန ဒိသာဖရဏတာ မေတ္တာယ ဥဂ္ဂဏှာပနေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဥဂ္ဂဟော** ယာဝ ဥပစာရာ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဥဂ္ ဂဟိတာယ အာသေဝနာ **ဘာဝနာ,** သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော ပုရိသာ အရိယာ အနရိယာ ဒေဝာ မနုဿာ ဝိနိပါတိကာတိ သတ္ တောဓိကရဏဝသေန ပဝတ္တာ သတ္တဝိဓာ, အဋ္ဌဝီသတိဝိဓာ တ, ဒသဟိ ဒိသာဟိ ဒိသောဓိကရဏဝသေန ပဝတ္တာ ဒသဝိ ဓာ, ဧကေကာယ ဒိသာယ သတ္တာဒိဣတ္ထာဒိအဝေရာဒိဘေဒေန အသီတာဓိကစတုသတပ္ပဘေဒာ စ **ဩဓိသောဖရဏာ မေတ္တာ**။ သဗ္ဗေ သတ္တာ, ပါဏာ, ဘူတာ, ပုဂ္ဂလာ, အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာတိ ဧတေသံ ဝသေန ပဉ္စဝိဓာ။ ဧကေကသ္မိံ အဝေရာ ဟောန္တု, အဗျာပဇ္ဇာ, အနီဃာ, သုခီ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တူတိ စတုဓာ ပဝတ္တိယာ ဝီသတိဝိဓာ **အနောဓိသောဖ ရဏာမေတ္တာ,** တံ သန္ဓာယာဟ – **"ဩဓိသော။ပေ။ ဘာဝေန္တဿပီ"** တိ။ **တဝံ ဝေတဿာ** တိအာဒိနာ ကမ္မဿကတာ ပစ္စဝေက္ခဏံ ဒဿေတိ ။ **ပဋိသင်္ခါနေ ဌိတဿာ** တိ ကောဓေ ယထာဝုတ္တဿ အာဒီနဝဿ တပ္ပဋိပက္ခတော အ ကောဓေ မေတ္တာယ အာနိသံသဿ စ ပဋိသင်္ခါနေ သမ္မဒေဝ ဇာနနေ။ **သေဝန္တဿာ** တိ ဘဇန္တဿ **ဗျာပာဒေ ပဟီယတိ**။

**အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂဟော** တိ အာဟာရဿ အဓိကဘောဇနေ ထိနမိဒ္ဓဿ နိမိတ္တဂ္ဂဟော, "ဧတ္တ ကေ ဘုတ္တေ ထိနမိဒ္ဓံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧတ္တကေ နော"တိ ထိနမိဒ္ဓဿ ကာရဏာကာရဏဂ္ဂဟောတိ အတ္ထော။ **ဒိတ**

**သူရိယာလောကန္တိ** ဒိတ ဂဟိတနိမိတ္တံ သူရိယာလောကံ, ရတ္တိယံ မနသိကရောန္တဿပီတိ ဝေမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဓုတင်္ဂါနံ ဝီရိယနိဿိတတ္တာ ဝုတ္တံ **“ဓုတင်္ဂနိဿိတသပ္ပာယကထာယပီ”** တိ။

ကုက္ကုစ္စမ္ပိ ကတာကတာနုသောစနဝသေန ပဝတ္တမာနံ စေတသော အဝူပသမာဝဟတာယ ဥဒ္ဓစ္စေန သမာနလက္ခဏမေဝါတိ တဒုဘယဿ ပဟာနကာရဏံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ – “အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, စေတသော ဝူပသမော”တိအာဒိမာဟ။ တသ္မာ ဗာဟုသစ္စာဒိ တဿ ပဟာနကာရဏန္တိ ဒဿေတုံ **“အပိစ ဆ ဓမ္မာ”** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဗဟုဿုတဿ ဂန္ထတော, အတ္ထတော ဓမ္မံ ဝိစာရေန္တဿ အတ္တဝေဒါဒိပဋိလာဘသမ္ဘဝတော ဝိက္ခေပေ န ဟောတိ။ ယထာဝိဟိတပဋိပတ္တိယာ ယထာဓမ္မပဋိကာရပ္ပဝတ္တိယာ စ ဝိပ္ပဋိသာရော အနဝသရောတိ **“ဗာဟုသစ္စေနပိ။ပေ။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟီယတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ ယဒဂ္ဂေန ဗဟုဿုတဿ ပဋိသင်္ခါနဝတော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ ပဟီယတိ, တဒဂ္ဂေန ပရိပုစ္ဆကတာဝိနယပကတညုတာဟိပိ တံ ပဟီယတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝုဒ္ဓသေဝိတာ စ ဝုဒ္ဓသီလိတံ အာဝဟတီတိ စေတသော ဝူပသမကရတ္တာ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဿ ပဟာနကာရီ ဝုတ္တာ, ဝုဒ္ဓဘာဝံ ပန အနပေက္ခိတွာ ဝိနယဓရော ကုက္ကုစ္စဝိနောဒကာ ကလျာဏမိတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဝိက္ခေပေ စ ဘိက္ခုနံ ယေဘုယျေန ကုက္ကုစ္စဟေတုကော ဟောတီတိ **“ကပ္ပိယာကပ္ပိယပရိပုစ္ဆာဗဟုလဿာ”** တိအာဒိနာ ဝိနယနယေနေဝ ပရိပုစ္ဆကတာဒယော နိဒ္ဒိဋ္ဌာ။ ပ**ဟီနေ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စေ**တိ နိဒ္ဓါရဏေ ဘုမ္မံ။ ကုက္ကုစ္စဿ ဒောမနဿသဟဂတတ္တာ **အနာဂါမိမဂ္ဂေန အာယတိံ အနုပ္ပာဒေါ** ဝုတ္တော။

**ကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ** တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ ကာမံ ဗာဟုသစ္စပရိပုစ္ဆကတာဟိ အဋ္ဌဝတ္ထုကာပိ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟီယတိ, တထာပိ ရတနတ္တယဝိစိကိစ္ဆာမူလိကာ သေသဝိစိကိစ္ဆာတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **“တီဏိ ရတနာနိ အာရဗ္ဘာ”**တိအာဒိ။ ဝိနယေ ပကတညုတာယ စ သတိ သိက္ခာယ ကင်္ခာယ အသမ္ဘဝတော စ, တထာ ရတနတ္တယဂုဏာဝဗောဓေ သတိ ပုဗ္ဗန္တာဒီသု သံသယဿာတိ အာဟ – **“ဝိနယေ”**တိအာဒိ။ **ဩကပ္ပနီယသဒ္ဓာ** သဒ္ဓေယျဝတ္ထုံ အနုပဝိသိတွာ ဝိယ အဓိမုစ္စနံ, တဉ္စ တထာ အဓိမောက္ခုပ္ပာဒနမေဝ။ သဒ္ဓာယ နိန္နပောဏပဗ္ဘာရတာ **အဓိမုတ္တိ။ အရဟတ္တေန ကူဋံ ဂဏှဟိ** သတ္တပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဝိတ္ထာရေတွာ ဒေသနာယ ဩသာပိတတ္တာ။

အာဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. ပရိယာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၂၃၃. သမ္ဗဟုလာတိ ဝုစ္စန္တိ** သင်္ဃသမညာယ အဘာဝတော။ **တတော ပရန္တိ** တိဏ္ဏံ ဇနာနံ ဥပရိ သင်္ဃော စတုဝဂ္ဂကရဏီယာဒိသင်္ဃကမ္မဝသေန ကမ္မပ္ပတ္တတ္တာ။ **ပဝိသိံသူ**တိ ဘာဝိနိ ပဝိသနေ ဘူတေ ဝိယ ကတွာ ဥပစာရေန ဝုတ္တန္တိ အာဟ – **“ပဝိဋ္ဌာ”** တိ။ ဘာဝိနိ ဟိ ဘူတေ ဝိယ ဥပစာရော။ တေနာဟ – **“တေ ပနာ”**တိအာဒိ, တေ ပန ဘိက္ခူတိ အတ္ထော။ ပုန **တေ ပနာ**တိ တိတ္ထိယာ တိတ္ထိယသာဝကာ စ။

**ဣမသ္မိံ ပညာပနေ**တိ “ပဉ္စ နီဝရဏေ ပဟာယာ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေ ဣမသ္မိံ ပကာရေ အတ္ထပညာပနေ။ ဝိသိဿတိ အညမညတော ပဘိဇ္ဇတီတိ **ဝိသေသော,** ဘေဒေါ။ သွာယံ ဣဓ အန္တောဂဓာဓိကဘာဝေ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ – **“ကော ဝိသေသောတိ ကိံ အဓိက”**န္တိ။ အဓိကံ ပယသနံ ပယုဉ္ဇနန္တိ **အဓိပ္ပယာသော,** အဓိကပ္ပယောဂေါ။ နာနာ ကရီယတိ ဧတေနာတိ **နာနာကရဏံ,** ဘေဒေါတိ အာဟ – **“ကိံ နာနတ္တ”** န္တိ။ **ဒုတိယပဒေ**တိ “အနုသာသနိယာ တ အနုသာသနိ”န္တိ ဧတသ္မိံ ပဒေ။ **ဧသေဝ နယော**တိ ယထာ ပဌမသ္မိံ ပဒေ အတ္ထယောဇနာ, ဧဝံ ဒုတိယပဒေပိ ယောဇေတဗ္ဗာ။

**တီဏိ ဌာနာနီ**တိ ဒေဝမာရဗြဟ္မဋ္ဌာနာနိ တီဏိ “သဒေဝကေ လောကေ”တိအာဒိနာ **လောကေ ပက္ခိပိတွာ** ။ “သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝမနုဿာယာ”တိ **ဒွေ** ဌာနာနိ။ **“ပဇာယာ”**တိ ဧတ္ထ ပက္ခိပိတွာ ဣတိ **ပဉ္စဟိ** ပဒေဟိ။ **ဥဒ္ဒေသန္တိ** ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗတံ။ **ဂဏနန္တိ** ဧကော ကာမစ္ဆန္ဒောတိ ဂဟေတဗ္ဗတံ ဂစ္ဆတိ။ **အတ္တနော ဟတ္ထဟာအာဒီသူ**တိ နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ သမုဒာယံ အာရဗ္ဘ ပဋိဃဿ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ **အတ္တနော ခန္ဓေသု ဝိမတိ** “အဟံ နု ခေါသ္မိ”တိအာဒိနာ။

ကိစ္စာပိ သဗ္ဗံ ဝီရိယံ စေတသိကမေဝ, ယံ ပန ကာယကမ္မာဓိဋ္ဌာနာဒိဝသေန မနသိ ကာယိကပယောဂသမုဋ္ဌာပနံ ဝီရိယံ ကာယိကန္တိ လဒ္ဓပရိယာယန္တိ တတော ဝိသေသေတုံ ‘‘ကာယပယောဂံ ဝိနာ ဥပ္ပန္နဝီရိယ’’န္တိ။ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂသဒိသော တ တိ ကမ္မိနာ အဇ္ဈတ္တိကေ သင်္ခာရေ အဇ္ဈုပေက္ခနဝသေန ပဝတ္တာ အဇ္ဈတ္တဓမ္မေသု ဥပေက္ခာတိအာဒိနယံ အတိဒိသတိ။

**‘‘မိဿကဗောဇ္ဈင်္ဂာ ကထိတာ’’** တိ ဝတွာ တမတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **‘‘ဧတေသူ’’**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ စင်္ကမန္တေနပိ အရိယမဂ္ဂံ အဓိဂန္တုံ သက္ကာတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **‘‘မဂ္ဂံ အပတ္တံ ကာယိကဝီရိယ’’** န္တိ။ **ဗောဇ္ဈင်္ဂါ န လဗ္ဘန္တီ** တိ နိပ္ပရိယာယဗောဇ္ဈင်္ဂါ န လဗ္ဘန္တိ။ **ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဥဒ္ဓရန္တီ** ပရိယာယတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **သေသာ**တိ ဗဟိဒ္ဓာဓမ္မေသု သတိ-ဓမ္မဝိစယ-ဥပေက္ခာ-စေတသိက-ဝီရိယ-သဝိတက္က-သဝိစာရ-ပီတိ-သမာဓီ ဒွေဝ ပဿဒ္ဓိယော စ။ အယံ ပန နယော ပစုရပ္ပဝတ္တိဝသေန အဋ္ဌကထာနယေနေဝ ဝုတ္တော။ ထေရဝါဒဝသေန ပန အဝိတက္ကအဝိစာရမတ္တာ ပီတိ သမာဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂာ ရူပာဝစရာပိ အတ္ထီတိ တေပိ ဂဟေတွာ ဒသ မိဿကာဝ ဟောန္တီတိ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာတိ။

ပရိယာယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. အဂ္ဂိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၄. **လောဏဓူပနန္တိ** လောဏဉ္စ ဓူပနဉ္စ လောဏဓူပနံ။ **ယောဓကမ္မန္တိ** ယောဓပုဂ္ဂလေန ကတ္တဗ္ဗံ ကမ္မံ။ **မန္တကမ္မန္တိ** ရာဇကိစ္စမန္တနံ။ **ပဋိဟာရကမ္မန္တိ** ရညော သန္တိကံ အာဂတာနံ ဝစနံ ရညော နိဝေဒေတွာ တတော နေသံ ပဋိဟာရဏကမ္မံ။ **တသ္မာ** တိ သဗ္ဗတ္ထိကတ္တာ သတိယာ။ **ဧဝံ** ‘‘သတိဉ္စ ခ္ဝာဟ’’န္တိအာဒိကံ အတေစ။ **ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ ဗောဇ္ဈင်္ဂာဝ ကထိတာ** ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟဝိနောဒိတတ္တာ။

အဂ္ဂိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၄. မေတ္တာသဟဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၅. ကိံဒိသာ ဂတိ နိဗ္ဗတ္တိ ဧတိဿာတိ **ကိံဂတိကာ,** ကိံနိဋ္ဌာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ကီဒိသီ ပရမာ ဥတ္တမာ ကောဋိ ဧတိဿာတိ **ကိံပရမာ**။ ကီဒိသံ ဖလံ အာနိသံသံ ဥဒယော ဧတိဿာတိ **ကိံဖလာ။ သံသဋ္ဌံ သမ္ပယုတ္တ** န္တိ ဣဒံ **သဟဂတ**-သဒ္ဒဿ အတ္ထဒဿနမတ္တံ, ဣဓ ပန မေတ္တာဈာနံ ပာဒကံ ကတွာ ဝိပဿနာပုဗ္ဗဘာဂဗောဇ္ဈင်္ဂာ စ ‘‘မေတ္တာသဟဂတံ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂ’’န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သဗ္ဗတ္တာ** တိ သဗ္ဗေသု ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု သဗ္ဗေသု စ ဗြဟ္မဝိဟာရေသု။

ပဋိကူလေတိ ဝိရဇ္ဇတီတိ ပဋိကူလံ, အနိဋ္ဌံ။ န ပဋိကူလံ **အပ္ပဋိကူလံ,** ဣဋ္ဌံ။ တေနာဟ **‘‘ဣဋ္ဌေ ဝတ္ထုသ္မိ’’** န္တိ။ **တတ္ထ** တိ အပ္ပဋိကူလဝတ္ထုသ္မိံ။ **ဧဝန္တိ** ပဋိကူလသညီ။ သတ္တေ အပ္ပဋိကူလေ **အသုဘဖရဏံ,** သင်္ခါရေ အပ္ပဋိကူလေ **အနိစ္စန္တိ မနသိကာရံ ကရောန္တော။ အသုဘာယာ** တိ အသုဘသညာယ။ **အနိစ္စတော တ ဥပသံဟရတီ**တိ အနိစ္စန္တိ မနသိကာရံ ပဝတ္တေတိ။ ‘‘ဧသေဝ နယော’’တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **‘‘အပ္ပဋိကူလပဋိကူလေသူ’’**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဆဠင်္ဂုပေက္ခ** န္တိ ဆသု အာရမ္မဏေသု ပဟီနာနုရောဓဝိရောဓေ ဥပ္ပတ္တိယာ ဆဠင်္ဂဝန္တံ ဥပေက္ခံ။

**မေတ္တာယာ**တိ မေတ္တာဘာဝနာယ။ ပဋိကူလာဒီသု ဝတ္ထူသု ကုန္ထိတဝိဟာရေန ဝိဟရိတုံ သမတ္ထတာ အရိယာနံ ဧဝ, တတ္ထ စ အရဟတော ဧဝ ကုဇ္ဈနတော **အရိယိဒ္ဓိ** နာမ။ တသ္မာ **အရိယိဒ္ဓိယာ စ ဒဿိတတ္တာ ဒေသနာ ဝိနိဝဋ္ဋေတဗ္ဗာ** ပရိယောသာနေတဗ္ဗာ **သိယာ။ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိတုံ န သက္ကောတိ** ကုန္ထိုယာနံ အပရိပက္ကတ္တာ နိကန္တိယာ စ ဒုပ္ပရိယာအနတော။ **အယံ ဒေသနာ**တိ ‘‘မေတ္တာသဟဂတံ ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတီ’’တိအာဒိနာ အယံ ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ။ ယော ဟိ မေတ္တာဈာနံ ပာဒကံ ကတွာ သမ္မသနံ အာရဘိတွာ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိတုံ အသက္ကောန္တော ပရိသု

ဒွေသု ဝဏ္ဏကသိဏေသု ဝိမောက္ခသင္ခာတံ ရူပာဝစရဇ္ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတိ, တံ သန္ဓာယာဟ ဘဂဝါ – ''သုဘံ ခော ပန ဝိမောက္ခံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီ''တိ။

**သုဘပရမန္တိ** သုဘဝိမောက္ခပရမံ။ **ဣဓ** လောကေ ဧဝ **ပညာ အဿ** ။ တေနာဟ **''လောကိယပညဿာတိ အတ္ထော''**တိ။ **အရဟတ္တပရမာဝ မေတ္တာ** အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ဟာဒကတ္တာ။ **ကရုဏာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော**တိ ကရုဏာဒိဈာနံ ဟာဒကံ ကတွာ သင္ခါရေ သမ္မသန္တော အရဟတ္တံ ပတ္တုံ သက္ကောတိ, တဿ အရဟတ္တပရမာ ကရုဏာ ဟောတိ, ဧဝံ မုဒိတာဥပေက္ခာသုပိ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ ဣမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။ ပုန ဒေသနာရုမ္မပယောဇနံ ပန ''ဣမိနာ နယေန''တိ ဟေဋ္ဌာ အတိဒိဋ္ဌမေဝ။

**သုဘပရမာဒိတာ**တိ မေတ္တာကရုဏာမုဒိတာဥပေက္ခာနံ သုဘပရမတာ အာကာသာနဉ္စာယတနပရမတာ, ဝိညာဏဉ္စာယတနပရမတာ, အာကိဉ္စညာယတနပရမတာ။ **တဿ တဿာ** တိ သုဘဝိမောက္ခဿ ပေဋ္ဌာ တိဏ္ဏံ အရူပဇ္ဈာနာနဉ္စ ယထာက္ကမံ ဥပနိဿယတ္တာ။ **အပ္ပဋိကူလပရိစယာ**တိ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ မနသိကာရဗဟုလီကာရာ။ **အပ္ပကသိရေနေဝ**တိ သုခေနေဝ။ **တတ္ထ** တိ ဝိသုဒ္ဓဝဏ္ဏယ ဣဋ္ဌေသု ဝဏ္ဏကသိဏေသု။ **စိတ္တ** န္တိ ဘာဝနာမယစိတ္တံ **ပက္ခန္ဒတိ** အပ္ပနာဝသေန။ **တတော ပရန္တိ** တတော သုဘဝိမောက္ခတော ပရံ ဝိမောက္ခာနံ ဥပနိဿယော နာမ န ဟောတိ, မေတ္တာသဟဂတဘာဝေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

**သတ္တဒုက္ခံ သမနုပဿန္တဿာ** တိ ဒဏ္ဍေန အဘိဟဋ္ဌပ္ပတ္တရူပဟေတုံ သတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇနကဒုက္ခံ ဉာဏေန ဝီမံသန္တဿ။ တယိဒံ ရူပနိမိတ္တကံ သတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇနကံ ဒုက္ခံ ဉာဏေန ကရုဏာဝိဟာရိဿ ဝိသေသတော ပက္ခန္ဒတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **''အပ္ပကသိရေနေဝ တတ္ထ စိတ္တံ ပက္ခန္ဒတီ''** တိ, န ပန သဗ္ဗသော အရူပေ အာနိသံသဒဿနတော။

**ဝိညာဏံ သမနုပဿန္တဿာ** တိ ဣဒံ ဟမောဇ္ဇဂဟဏမုခေန တန္နိဿယဝိညာဏဿ ဂဟဏံ သမ္ဘဝတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ဝိညာဏဂ္ဂဟဏပရိစိတ** န္တိ ဝုတ္တနယေန ဝိညာဏဂ္ဂဟဏေ ပရိစိတံ။

**ဥပေက္ခာဝိဟာရိဿာ** တိ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရံ ဝိဟရတော။ **အာဘောဂကဘာဝတော**တိ သုခါဒိဝသေန အာဘုဇနာဘာဝတော။ **သုခ။ပေ။ သမ္ဘဝတော** တိ သုခဒုက္ခာတိ ပရမတ္ထကမ္မဂ္ဂဟဏေ ဝိမုခတာသမ္ဘဝတော။ **အဝိဇ္ဇမာန ဂ္ဂဟဏဒုက္ခ**န္တိ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနသတ္တပညတ္တိဂဟဏပရိစိတံ တဿ တဿ အဘာဝမတ္တကဿ ဂဟဏမ္ပိ ဒုက္ခံ ကုသလမ္ပိ ဟောတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

မေတ္တာသဟဂတသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၅. သင်္ဂါရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၆. **ပဋမဉ္ဈေတ**တိ ပုရေတရံယေဝ။ အသဇ္ဈာယကတာနံ မန္တာနံ အပ္ပဋိဘာနံ ပဂေဝ ပဋမံယေဝ သိဒ္ဓံ, တတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ ပရိယုဋ္ဌာနံ နာမ အဘိဘဝေ ဂဟဏန္တိ အာဟ – **''ကာမရာဂပရိယုဋ္ဌိတေနာတိ ကာမရာဂဂဟိတေနာ''**တိ။ ဝိက္ခမ္ဘေတိ အပနေတီတိ ဝိက္ခမ္ဘနံ, ပဋိပက္ခတော နိဿရတိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ, ဝိက္ခမ္ဘနဉ္စ တံ နိဿရဏဉ္စာတိ **ဝိက္ခမ္ဘနနိဿရဏံ** ။ တေနာဟ – **''တတ္ထ''** တိအာဒိ။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ အတ္တနာ အရဏိယော ပတ္တဗ္ဗော **အတ္တတ္ထော,** တထာ **ပရတ္ထော** ဝေဒိတဗ္ဗော။

''အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတီ''တိအာဒိသု ဗ္ယာဟာအဒီနံ အနာဂတတ္တာ အဗ္ယာဟာဒတရေ တဒင်္ဂနိဿရဏံ န ဂဟိတံ။ ကိဉ္စာပိ န ဂဟိတံ, ပဋိသင်္ခါနဝသေန ပန တဿ ဝိနောဒေတဗ္ဗတာယ တဒင်္ဂနိဿရဏမ္ပိ လဗ္ဘတေတတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ။ **အာလောကသညာ** ဥပစာရပ္ပတ္တာ, အပ္ပနာပ္ပတ္တာ တ, ယော ကောစိ ကသိဏဇ္ဈာနာဒိဘေဒေ **သမထော။ ဓမ္မဝဝတ္ထာနံ** ဥပစာရပ္ပနာပ္ပတ္တဝသေန ဂဟေတဗ္ဗံ။

**ကုထိတောတိ** တတ္တော။ **ဥသုမ္ဘဒကဇာတော** တိ တသ္သေဝ ကုထိတဘာဝဿ ဥသုမ္ဘဒကတံ အစ္စုဏှဟတံ ပတ္တော။ တေနာဟ **"ဥသုမဇာတော"**တိ။ **တိလဗီဇကာဒိဘေဒေနာ**တိ တိလဗီဇကကဏ္ဏိကကေသရာဒိဘေဒေန။ **သေတလေန။ပေ။ ပဏ္ဏကေနာ**တိ ဥဒကပိစ္ဆိလေန။ **အပ္ပသန္နော** အာကုလတာယ။ **အသန္နိသိန္နော** ကလလုပ္ပတ္တိယာ။ **အနာလောကဋ္ဌာနေ**တိ အာလောကရဟိတေ ဌာနေ။

သင်္ဂါရဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၆. အဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃၇. **ဇော်သေန ဘဂဝတ နီဝရဏာ**တိ ဇော်သတော ဧဝ ဘဂဝတ ဇတေ ခမ္မာ နီဝရဏာ စိတ္တေ ကုသလပ္ပဝတ္တိယာ နီဝရဏတော။ **ကာယကိလမထော**တိ ကာယပရိဿမော, သော ပန အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ ပစ္စယတ္တာ ''ဒရထော''တိ ဝုတ္တော။ စိတ္တကိလမထော တပ္ပစ္စယဇာတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေနာဟ – **"တဿ ကိရာ"** တိအာဒိ။ စိတ္တဒရထောပိ ပဋိပ္ပဿမ္ဘိတိ အာနေတ္တတ သမ္ဗန္ဓော။ **မဂ္ဂေနေတ** တိ ယထာဓိဂတေန အရိယမဂ္ဂေနေဝ။ **အဿာ** တိ အဘယဿ ရာဇကုမာရဿ။ **ဇတံ** ကာယစိတ္တဒရထဒွယံ။

အဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သာကစ္ဆဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၇. အာနာပာနဝဂ္ဂေါ

## ၁. အဋ္ဌိကမဟပ္ဖလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၃၈. **ဥပ္ပန္နသညာ** တိ သညာသီသေန ဥပစာရဇ္ဈာနံ ဝဒတိ။ တေနာဟ **"တံ ပနေတ"**န္တိအာဒိ။ **ဆဝိစမ္မမ္ပိ ဥပဋ္ဌာတီ**တိ ဣဒံ သဝိညာဏကံ အဝိညာဏကမ္ပိ ကာယသာမညတော ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ **သတိ တ ဥပာဒိသေသေ**တိ ထွေဥပာဒိယတိ အတ္တနော အာရမ္မဏံ ဂဏှာတီတိ **ဥပာဒိ,** ဥပာအနံ, တေဿ ဇေဒေသေ အပ္ပဟီနေ သတီတိ အတ္ထော။

အာနာပာနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၈. နိရောဓဝဂ္ဂေါ

## ၁-၁၀. အသုဘသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၄၈-၂၅၇. **အနဘိရတိ**န္တိ အနဘိရမဏံ အနပေက္ခိတံ။ အစ္စန္တံ နိရောဓဘူတေ နိဗ္ဗာနေ ပဝတ္တသညာ **နိရောဓသညာ**။ တတ္ထ သာ မဂ္ဂသဟဂတာ လောကုတ္တရာ , ယာ ပန နိဗ္ဗာနေ နိန္နဘာဝေန ပဝတ္တာ, ဥပသမာနုဿတိသဟဂတာ စ, သာ လောကိယာတိ အာဟ – **"နိရောဓသညာ မိဿကာ"** တိ။ ''တေသံ နဝသု''တိအာဒိ ပမာဒပာဌော။ ''ကောဒသသု အပ္ပနာ ဟောတိ, နဝ ဥပစာရဇ္ဈာနိကာ''တိ ပာဌော ဂဟေတဗ္ဗော။ **ဝီသတိ ကမ္မဋ္ဌာနာနီ** တိ ဣဒမ္ပိ ဣဓာဂတနယော, နဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂါဒီသု အာဂတနယော ။ ထွေ စ အာရမ္မဏာဒီသု ယထာယောဂံ အပ္ပနံ ဥပစာရံ တ ပာပုဏိတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တဿ ပုဗ္ဗဘာဂဘူတာ ဝိပဿနာမဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂါ ကထိတာ။

နိရောဓဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၇. သတိပဋ္ဌာနသံယုတ္တံ

## ၁. အမ္ဗပာလိဝဂ္ဂေါ

### ၁. အမ္ဗပာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၃၆၇. ဧကာယနွာယန္တိ** သန္ဓိဝသေန ဝုတ္တံ ဩ-ကာရဿ ဝ-ကာရံ အ-ကာရဿ ဒီဃံ ကတွာ။ အယံ ကိရ သံယုတ္တာဘိလာပေါ, တတ္ထ အယန-သဒ္ဒော မဂ္ဂပရိယာယော။ န ကေဝလံ အယနမေဝ, အထ ခေါ အညေပိ မဂ္ဂပရိယာယာတိ ပဒုဒ္ဓါရံ ကရောန္တော **“မဂ္ဂဿ ဟိ”** တိအာဒိံ ဝတွာ ယဒိ မဂ္ဂပရိယာယော အာယန-သဒ္ဒော, ကသ္မာ ပုန မဂ္ဂေကာတိ ဝုတ္တန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဧကမဂ္ဂေါ** တိ ဧကော မဂ္ဂေါ။ န ဟိ နိဗ္ဗာနဂါမိမဂ္ဂေါ အညော အတ္ထီတိ။ နနု သတိပဋ္ဌာနံ ဣဓ မဂ္ဂေါတိ အဓိပ္ပေတံ, တဒညေပိ ဗဟူ မဂ္ဂဓမ္မာ အတ္ထီတိ? သစ္စံ အတ္ထိ, တေ ပန သတိပဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတာ တဒဝိနာဘာဝတော။ တထာ ဟိ ဉာဏဝီရိယာဒယော နိဒ္ဒေသေ ဂဟိတာ, ဥဒ္ဒေသေ သတိယာ ဧဝ ဂဟဏံ ဝေနေယ္ယဇ္ဈာသယဝသေနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, သတိယာ မဂ္ဂဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ။ န **ဒွေဓာပထဘူတော**တိ ဣမိနာ ဣမဿ ဒွဓာပထာဘာဝံ ဝိယ အနိဗ္ဗာနဂမိဘာဝတာဘာဝဉ္စ ဒဿေတိ။ **နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေနာ**တိ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ နိဗ္ဗာနဂမနံ, သော ဧဝ အဝိပရီတဘာဝေန အတ္ထော, တေန နိဗ္ဗာနဂမနဋ္ဌေန, နိဗ္ဗာနာဓိဂမူပါယတာယာတိ အတ္ထော။ **မဂ္ဂနီယဋ္ဌေနာ** တိ ဂဝေသိတဗ္ဗတာယ။

**ရာဂါဒီဟီ**တိ “ရာဂေါ မလံ, ဒေါသော မလံ, မောဟော မလ”န္တိ (ဝိဘ. ၉၂၄) ဧဝံ ဝုတ္တေဟိ ရာဂါဒိဟိ မလေဟိ။ သာ ပနာယံ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိ သိဇ္ဈမာနာ ယသ္မာ သောကာဒီနံ အနုပ္ပာဒာယ သံဝတ္တတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ “သောကပရိဒေဝါနံ သမတိက္ကမာယာ”တိအာဒိ။ တတ္ထ သောစနံ ဉာတိဗျသနာဒိနိမိတ္တံ စေတသော သန္တာပေါ အန္တောနိဇ္ဈာနံ **သောကော**။ ဉာတိဗျသနာဒိနိမိတ္တမေဝ သောကာဓိကတာဇနိတော “ကဟံ ဧကပုတ္တကာ”တိအာဒိနာ ပရိဒေဝနဝသေန တဇ္ဇာဝိပ္ပလာပေါ ပရိဒေဝနံ **ပရိဒေဝေါ**။ တဿ အာယတိံ အနုပ္ပဇ္ဇနံ ဣဓ သမတိက္ကမောတိ အာဟ **“ပဟာနာယာ”**တိ။ **ဒုက္ခဒေါမနဿာန**န္တိ ဧတ္ထ စေတသိကဒုက္ခတာယ ဒေါမနဿဿပိ ဒုက္ခသဒ္ဒေနေဝ ဂဟဏေ သိဒ္ဓေ သဒ္ဒေန အနိဝတ္တနတော သာမညဇောတနာယ ဝိသေသဝစနံ သေဋ္ဌန္တိ “ဒေါမနဿာန”န္တေဝ ဝုတ္တံ။ **စေတသိကဒေါမနဿဿာ** တိ ဘူတကထနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဉာယတိ ဧတေန ယာထာဝတော ပဋိဝိဇ္ဈီယတိ စတုသစ္စန္တိ **ဉာယော** ဝုစ္စတိ အရိယမဂ္ဂေါ။ နနု အယမ္ပိ မဂ္ဂေါ, ကိံ မဂ္ဂေ ဧဝ မဂ္ဂဿ အဓိဂမာယ ဟောတီတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ – **“အယံ ဟိ”**တိအာဒိ။ တဏှာဟာဝ ကမ္မကိလေသဝိပာကာနံ ဝိနနဋ္ဌေန သံသိဗ္ဗနဋ္ဌေန **တာနံ**။ တေန တဏှာဟာတနေန ဝိရဟိတတ္တာ တဿ အဘာတတိ အတ္ထော။ **အတ္တပစ္စက္ခာယာ** တိ အတ္တပစ္စက္ခတ္ထာယ။

**ဝဏ္ဏဘာသန**န္တိ ပသံသာဝစနံ။ **ဝိသုဒ္ဓိ** န္တိ ဝိသုဇ္ဈနံ ကိလေသပ္ပဟာနံ။ **ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗ** န္တိ ဧတ္ထ တစုဂ္ဂတကရဏံ ဥဂ္ဂဟော။ ပရိစယကရဏံ ပရိပုစ္ဆာမူလကတ္တာ တဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**န တတော ဟေဋ္ဌာ** တိ ဣဓ အဓိပ္ပေတကာယာဒီနံ ဝေဒနာဒိသဘာဝတ္တာဘာဝတ ကာယဝေဒနာစိတ္တဝိမုတ္တဿ တေဘူမကဓမ္မဿ ဝိသုံ ဝိပလ္လာသဝတ္ထုန္တရဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ စ ဟေဋ္ဌာ ဂဟဏေသု ဝိပလ္လာသဝတ္ထူနံ အနိဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ပဉ္စမဿ ပန ဝိပလ္လာသဝတ္ထုနော အဘာဝေန **“န ဥဒ္ဓ”** န္တိ အာဟ။ အာရမ္မဏဝိဘာဂေန ဟေတ္ထ သတိပဋ္ဌာနဝိဘာဂေါတိ။ **တယော သတိပဋ္ဌာနာ** တိ သတိပဋ္ဌာနသဒ္ဒဿ အတ္ထုဒ္ဓါရဒဿနံ, န ဣဓ ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တဿ သတိပဋ္ဌာနသဒ္ဒဿ အတ္ထဒဿနံ။ **အာဒီသု ဟီ**တိ ဧတ္ထ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန “ဖဿသမုဒယာ ဝေဒနာနံ သမုဒယော, နာမရူပသမုဒယာ စိတ္တဿ သမုဒယော, မနသိကာရသမုဒယာ ဓမ္မာနံ သမုဒယော”တိ (သံ. နိ. ၅.၄၀၈) သတိပဋ္ဌာနာတိ ဝုတ္တာနံ သတိဂောစရာနံ ပကာသကေ သုတ္တပဒေသေ သင်္ဂဏှာတိ။ ဧဝံ ပဋိသမ္ဘိဒာမဂ္ဂပါဠိယမ္ပိ အဝသေသပါဠိပဒေသဒဿနတ္ထော **အာဒိ**-သဒ္ဒော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သတိယာ ပဋ္ဌာန** န္တိ သတိယာ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗဋ္ဌာနံ။

**အရိယော**တိ အာရကတ္တာဒိနာ အရိယံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမာဟ။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတသ္မိံ **သဠာယတနဝိဘင်္ဂသုတ္တေ** (မ. နိ. ၃.၃၁၁)။ တတ္ထ ဟိ –

“တယော သတိပဋ္ဌာနာ ယဒရိယော။ပေ။ မရဟတီတိ ဣတိ ခော ပနေတံ ဝုတ္တံ, ကိဉ္စေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ။ ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, သတ္ထာ သာဝကာနံ ဓမ္မံ ဒေသေတိ အနုကမ္ပကော ဟိတေသီ အနုကမ္ပံ ဥပာဒါယ – ‘ဣဒံ ဝေါ ဟိတာယ ဣဒံ ဝေါ သုခါယာ’တိ။ တဿ သာဝကာ န သုဿူသန္တိ, န သောတံ ဩဒဟန္တိ, န အညာ စိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေန္တိ, ဝေါက္ကမ္မ စ သတ္ထုသာသနာ ဝတ္တန္တိ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော န စေဝ အနတ္တမနော ဟောတိ, န စ အနတ္တမနတံ ပဋိသံဝေဒေတိ, အနဝဿုတော စ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော။ ဣဒံ, ဘိက္ခဝေ, ပဌမံ သတိပဋ္ဌာနံ။ ယဒရိယော သေဝတိ။ပေ... မရဟတိ။ ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ, သတ္ထာ ။ပေ။ ဣဒံ ဝေါ သုခါယာတိ။ တဿ ဧကစ္စေ သာဝကာ န သုဿူသန္တိ။ပေ။ ဧကစ္စေ သာဝကာ သုဿူသန္တိ။ပေ။ န စ ဝေါက္ကမ္မ သတ္ထုသာသနာ ဝတ္တန္တိ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော န စေဝ အနတ္တမနော ဟောတိ, န စ အနတ္တမနတံ ပဋိသံဝေဒေတိ, န စေဝ အတ္တမနော ဟောတိ, န စ အတ္တမနတံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ အနတ္တမနတဉ္စ အတ္တမနတဉ္စ တဒုဘယံ အဘိနိဝဇ္ဇေတွာ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော။ ဣဒံ, ဘိက္ခဝေ, ဒုတိယံ သတိပဋ္ဌာနံ။ပေ။ မရဟတိ။ ပုန စပရံ, ဘိက္ခဝေ,။ပေ။ သုခါယာတိ, တဿ သာဝကာ သုဿူသန္တိ။ပေ။ ဝတ္တန္တိ။ တတြ, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော အတ္တမနော စေဝ ဟောတိ, အတ္တမနတဉ္စ ပဋိသံဝေဒေတိ, အနဝဿုတော စ ဝိဟရတိ သတော သမ္ပဇာနော။ ဣဒံ, ဘိက္ခဝေ, တတိယံ သတိပဋ္ဌာန”န္တိ –

ဧဝံ ပဋိဃာနုနယေဟိ အနဝဿုတတာ နိစ္စံ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာယ တဒုဘယဝီတိဝတ္တတာ “သတိပဋ္ဌာန”န္တိ ဝုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓါနံယေဝ ဟိ နိစ္စံ ဥပဋ္ဌိတဿတိတာ ဟောတိ အာဝေဏိကဓမ္မဘာဝတော, န ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဒီနံ။ ပ-သဒ္ဒော အာရမ္ဘံ ဇောတေတိ, အာရမ္ဘော စ ပဝတ္တီတိ ကတွာ အာဟ **“ပဝတ္တယိတဗ္ဗတောတိ အတ္ထော”** တိ။ **သတိယာ** ကရဏဘူတာယ **ပဋ္ဌာနံ** ပဋ္ဌပေတဗ္ဗံ သတိပဋ္ဌာနံ။ အန-သဒ္ဒော ဟိ ဗဟုလဝစနေန ကမ္မတ္ထောပိ ဟောတီတိ။

တထာဿ ကတ္တုအတ္ထောပိ လဗ္ဘတီတိ **“ပတိဋ္ဌာတီတိ ပဋ္ဌာန”** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဥပဋ္ဌာတီ** တိ စေတ္ထ ဥပ-သဒ္ဒေါ ဘုသတ္ထဝိသိဋ္ဌံ ပက္ခန္ဒနံ ဒီပေတီတိ **“ဩက္ကန္ဒိတွာ ပက္ခန္ဒိတွာ ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော”** တိ ဝုတ္တံ။ ပုန ဘာဝတ္ထံ သတိသဒ္ဒံ ပဋ္ဌာနသဒ္ဒဉ္စ ဝဏ္ဏေန္တော **“အထ ဝါ”** တိအာဒိမာဟ။ တေန ပုရိမဝိကပ္ပေ သတိ-သဒ္ဒော ပဋ္ဌာန-သဒ္ဒော စ ကတ္တုအတ္ထောတိ ဝိညာယတိ။ **သရဏဋ္ဌေန** တိ စိရကတဿ စိရဘာသိတဿ စ အနုဿရဏဋ္ဌေန။ **ဣဓ**ဒ္ဓိ ယံ “သတိယေဝ သတိပဋ္ဌာန”န္တိ ဝုတ္တံ, ဣဒံ **ဣဓ** ဣမသ္မိံ သုတ္တပဒေသေ **အဓိပ္ပေတံ** ။

**ယဒိ ဧဝ**န္တိ ယဒိ သတိ ဧဝ သတိပဋ္ဌာနံ, သတိ နာမ ဧကော ဓမ္မော, ဧဝံ သန္တေ ကသ္မာ သတိပဋ္ဌာနာတိ ဗဟုဝစနန္တိ အာဟ **“သတီနံ ဗဟုတ္တာ”** တိအာဒိ။ ယဒိ ဗဟုကာ တာ သတိယော, အထ ကသ္မာ မဂ္ဂေါတိ ဧကဝစနန္တိ ယောဇနာ။ **မဂ္ဂနဋ္ဌေန** တိ နိယျာနဋ္ဌေန။ နိယျာနိကော ဟိ မဂ္ဂဓမ္မော, တေနေဝ နိယျာနိကဘာဝေန ဧကတ္တုပဂတော ဧကန္တတော နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ, အတ္ထိကေဟိ စ တဒတ္ထံ မဂ္ဂီယတီတိ အာဟ **“ဝုတ္တဉ္စေဟတ”** န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **စတဿောပိ စေတာ** တိ ကာယာနုပဿနာဒိဝသေန စတုဗ္ဗိဓာပိ စ တော သတိယော။ **အပရဘာဂေ** တိ အရိယမဂ္ဂက္ခဏေ။ **ကိစ္စံ သာဓယမာနာ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကာယာဒီသု အာရမ္မဏေသု သုဘသညာဒိပဟာနဝသေန ဝိသုံ ဝိသုံ ပဝတ္တိတွာ မဂ္ဂက္ခဏေ သကိံယေဝ တတ္ထ စတုဗ္ဗိဓဿာပိ ဝိပလ္လာသဿ သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဟာနကိစ္စံ သာဓယမာနာ အာရမ္မဏကရဏဝသေန နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆန္တိ, တမေဝဿ စတုကိစ္စသာဓနတံ ဥပာဒါယ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော, တထာပိ အတ္ထတော ဘေဒါဘာဝတော မဂ္ဂေါတိ ဧကဝစနေန ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ – **“တသ္မာ စတဿောပိ ဧကော မဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တာ”**တိ။

**ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ** ဣတရာသံ ပုစ္ဆာနံ ဣဓ အသမ္ဘဝတော နိဒ္ဒေသာဒိဝသေန ဒေသေတုကာမတာယ စ တထာ ဝုတ္တတ္တာ။ “အယဉ္စေဝ ကာယော ဗဟိဒ္ဓါ စ နာမရူပ”န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၇၁, ၂၈၇, ၂၉၇; ဟာရာ. ၁၁) ခန္ဓပဉ္စကံ, “သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတီ”တိအာဒီသု ဝေဒနာဒယော တယော အရူပက္ခန္ဓာ, “ယာ တသ္မိံ သမယေ ကာယဿ ပဿဒ္ဓိ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓီ”တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၄၀) ဝေဒနာဒယော တယော စေတသိကာ ခန္ဓာ “ကာယော”တိ ဝုစ္စန္တိ, တတော ဝိသေသနတ္ထံ **“ကာယေတိ ရူပကာယေ”**တိ အာဟ။ **ကာယာနုပဿီ** တိ ဧတ္ထ တဿီလတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ကာယံ အနုပဿနသီလော”** တိ အာဟ။ **အနိစ္စတော အနုပဿတီ** တိ စတုသမုဋ္ဌာနိကကာယံ “အနိစ္စ”န္တိ အနုပဿတိ, ဧဝံ ပဿန္တော ဧဝ စဿ အနိစ္စာကာရမ္ပိ အနုပဿတီတိ ဝုစ္စတိ, တထာဘူတဿ စဿ နိစ္စကပဟာဿ ဝိသေသောပိ န ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“နော နိစ္စတော”**တိ။ တထာ ဟေဿ “နိစ္စသညံ ပဇဟတီ”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၂၈) ဝုတ္တံ

တော။ တ္တေ စ အနိစ္စတော ဧဝ အနုပဿတီတိ ဧဝကာရော လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌောတိ တေန နိဝတ္တိတမတ္တံ ဒဿေတုံ
**“နော နိစ္စတော”**တိ ဝုတ္တံ။ န စေတ္ထ ဒုက္ခာနုပဿနာဒိနိဝတ္တနမာသင်္ကိတဗ္ဗံ ပဋိယောဂိနိဝတ္တနပရတ္တာ ဧဝ-
ကာရဿ, ဥပရိ ဒေသနာအာရုဠှတ္တာ စ တာသံ။ **ဒုက္ခတော အနုပဿတီ** တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယံ ပန ဝိ
သေသော – အနိစ္စဿ ဒုက္ခတ္တာ တမေဝ ကာယံ ဒုက္ခတော အနုပဿတိ, ဒုက္ခဿ အနတ္တတ္တာ အနတ္တတော
အနုပဿတီတိ။

ယသ္မာ ပန ယံ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ, န တံ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ, ယဉ္စ န အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ, န တတ္ထ ရဇ္ဇိတဗ္ဗံ, တ
သ္မာ ဝုတ္တံ “အနိစ္စတော အနုပဿတိ, နော နိစ္စတော, ဒုက္ခတော အနုပဿတိ, နော သုခတော, အနတ္တတော အနုပဿ
သတိ, နော အတ္တတော, နိဗ္ဗိန္ဒတိ, နော နန္ဒတိ, ဝိရဇ္ဇတိ, နော ရဇ္ဇတီ”တိ။ သော ဧဝံ အရဇ္ဇန္တော ရာဂံ **နိရောဓေတိ,**
**နော သမုဒေတိ,** သမုဒယံ န ကရောတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ပဋိပန္နော စ **ပဋိနိဿဇ္ဇတိ, နော အာဒိယတိ** ။ အယဉ္ဟိ အနိစ္
စာဒိအနုပဿနာ တဒင်္ဂဝသေန သဒ္ဓိံ ကာယတန္နိဿယခန္ဓာဘိသင်္ခာရေဟိ ကိလေသာနံ ပရိစ္စဇနတော သင်္ခတဒေါ
သဒဿနေန တဗ္ဗိပရီတေ နိဗ္ဗာနေ တန္နိန္နတာယ ပက္ခန္ဒနတော “ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂေါ စေဝ ပက္ခန္ဒနပဋိနိဿ
သဂ္ဂေါ စာ”တိ ဝုစ္စတိ။ တသ္မာ တာယ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု ဝုတ္တနယေန ကိလေသေ စ ပရိစ္စဇတိ, နိဗ္ဗာနေ စ ပက္
ခန္ဒတိ, တထာဘူတော စ ပရိစ္စဇနဝသေန ကိလေသေ န အာဒိယတိ, နာပိ အဒေါသဒဿိတာဝသေန သင်္ခတာရမ္မဏံ။
တေန ဝုတ္တံ “ပဋိနိဿဇ္ဇတိ, နော အာဒိယတီ”တိ။ ဣဒါနိ နိဿိတာဟိ အနုပဿနာဟိ ယေသံ ဓမ္မာနံ ပဟာနံ ဟော
တိ, တံ ဒဿေတုံ **“အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသညံ ပဇဟတီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **နိစ္စသည**န္တိ သင်္ခာရာ
နိစ္စာတိ ဧဝံ ပဝတ္တံ ဝိပရီတသညံ။ ဒိဋ္ဌိစိတ္တဝိပလ္လာသပဟာနမုခေနေဝ သညာဝိပလ္လာသပ္ပဟာနန္တိ သညာဂဟ
ဏံ, သညာသီသေန တ တေသမ္ပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **နန္ဒိ** န္တိ သပ္ပီတိကတဏှံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

**ဝိဟရတီ**တိ ဣမိနာ ကာယာနုပဿနာသမင်္ဂိနော ဣရိယာပထဝိဟာရော ဝုတ္တောတိ အာဟ – **“ဣရိယတီ”**တိ, ဣ
ရိယာပထံ ပဝတ္တေတီတိ အတ္ထော။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန အဘိဗျာပနတော **“တီသု ဘဝေသူ”**တိ ဝုတ္တံ, ဥပ္ပဇ္
ဇနဝသေန ပန ကိလေသာ ပရိတ္တဘူမကာ ဧဝ။ ယဒိပိ ကိလေသာနံ ပဟာနံ အာတာပနန္တိ တံ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနမ္ပိ အ
တ္ထေဝ, အာတပ္ပ-သဒ္ဒေါ ဝိယ ပန အာတာပ-သဒ္ဒေါပိ ဝီရိယေ ဧဝ နိရုဠှောတိ ဝုတ္တံ **“ဝီရိယဿေတံ နာမ”** န္တိ။
အထ တ ပဋိပက္ခပ္ပဟာနေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အဗ္ဘုဿဟနဝသေန ပဝတ္တမာနဿ ဝီရိယဿ သာတိသယံ တ
အာတာပနန္တိ ဝီရိယမေဝ တထာ ဝုစ္စတိ, န အညေ ဓမ္မာ။

**အာတာပီ**တိ စာယမီကာရော ပသံသာယ, အတိသယဿ တ ဒီပကောတိ အာတာပီဂဟဏေန သမ္မပ္ပဓာနသမင်္ဂိတံ
ဒဿေတိ။ သမ္မာ သမန္တတော သာမဉ္စ ပဇာနန္တော **သမ္ပဇာနော,** အသမ္မိဿတော ဝဝတ္ထာနေ အညဓမ္မာနုပဿ
သိတာဘာဝေန သမ္မာ အဝိပရီတံ, သဗ္ဗာကာရပဇာနနေန သမန္တတော, ဥပရူပရိ ဝိသေသာဝဟဘာဝေန ပဝတ္တိယာ သာမံ ပ
ဇာနန္တောတိ အတ္ထော။ ယဒိ ပညာယ အနုပဿတိ, ကထံ သတိပဋ္ဌာနတာတိ အာဟ **“န ဟိ”**တိအာဒိ။ တသ္မာ သတိ
ယာ လဒ္ဓုပကာရာယ ဧဝ ပညာယ ဧတ္ထ ယထာဝုတ္တေ ကာယေ ကမ္မဋ္ဌာနိကော ဘိက္ခု အနုပဿကော, တသ္မာ
**“ကာယာနုပဿီ”** တိ ဝုစ္စတိ။ **အန္တောသင်္ခေပေ** အန္တောလီနတာ, ကောသဇ္ဇန္တိ အတ္ထော။ **ဥပာယပရိဂ္ဂဟေ**
တိ ဧတ္ထ သီလဝိသောဓနာဒိ ဂဏနာဒိ ဥဂ္ဂဟကောသလ္လာဒိ စ **ဥပာယော,** တဗ္ဗိပရိယာယတော **အနုပာယော** ဝေဒိတဗ္
ဗော။ ယသ္မာ စ ဥပဋ္ဌိတဿတိ ယထာဝုတ္တံ ဥပာယံ န ပရိစ္စဇတိ, အနုပာယဉ္စ န ဥပာဒိယတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“မုဋ္ဌ**
**ဿတိ။ပေ။ အသမတ္ထော ဟောတီ”**တိ။ **တေနာ**တိ ဥပာယာနုပာယာနံ ပရိဂ္ဂဟပရိဝဇ္ဇနေသု အပရိစ္စာဂပရိဂ္ဂဟေ
သု စ အသမတ္ထဘာဝေန။ **အဿ** ယောဂိနော။

ယသ္မာ သတိယေဝေတ္ထ သတိပဋ္ဌာနံ ဝုတ္တာ, တသ္မာဿ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဝီရိယာဒယော အင်္ဂန္တိ
အာဟ – **“သမ္ပယောဂင်္ဂဉ္စဿ ဒဿေတ္ဝာ”** တိ။ **အင်္ဂ** -သဒ္ဒေါ စေတ္ထ ကာရဏပရိယာယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သတိ**
ဂ္ဂဟဏေနေဝေတ္ထ သမ္မာသမာဓိဿပိ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ တဿာ သမာဓိက္ခန္ဓေ သင်္ဂဟိတတ္တာ။ ယသ္မာ တ
သတိသီသေနာယံ ဒေသနာ။ န ဟိ ကေဝလာယ သတိယာ ကိလေသပ္ပဟာနံ သမ္ဘဝတိ, နိဗ္ဗာနာဓိဂမော တ, နာပိ ကေ
ဝလာ သတိ ပဝတ္တတိ, တသ္မာဿ ဈာနဒေသနာယံ သဝိတက္ကာဒိဝစနဿ ဝိယ သမ္ပယောဂင်္ဂဒဿနတာတိ အင်္
ဂ-သဒ္ဒဿ အဝယဝပရိယာယတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ **ပဟာနင်္ဂ** န္တိ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ”တိအာဒီသု ဝိယ ပဟာတဗ္ဗင်္ဂံ **ဒဿ**
**သေတုံ**။ ယသ္မာ ဧတ္ထ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂေါ အဓိပ္ပေတော, န လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ, တသ္မာ ပုဗ္ဗဘာဂိယမေဝ ဝိနယံ ဒဿ

သေန္တော **"တဒင်္ဂဝိနယေန တ ဝိက္ခမ္ဘနဝိနယေန တ"** တိ အာဟ။ **အသ္သာ** တိ ယောဂိနော။ **တေသံ ဓမ္မာန** န္တိ ဝေဒနာဒိဓမ္မာနံ။ တေသညေ့ဝ ဟိ တတ္ထ အနဓိပ္ပေတတ္တာ **"အတ္ထုဒ္ဒါရနယေနေတံ ဝုတ္တံ"** န္တိ အာဟ။ **ယံ ပနာ**တိ ဝိဘင်္ဂေ, ဝိဘင်္ဂပကရဏေတိ အဓိပ္ပာယော။ **တတ္ထာ** တိ "လောကေ"တိ ဧတသ္မိံ ပဒေ, တာ စ လောကိယာ ဧဝ အနုပဿနာ နာမ သမ္ဘဝန္တီ ကတွာ။

**ဒုက္ခတော**တိ ဝိပရိဏာမသင်္ခါရဒုက္ခတာဟိ ဒုက္ခသဘာဝတော, ဒုက္ခာတိ အနုပဿိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ယော သုခံ ဒုက္ခတော အဒ္ဒါ** တိ ယော ဘိက္ခု သုခံ ဝေဒနံ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာယ ဒုက္ခန္တိ ပညာစက္ခုနာ အဒ္ဒက္ခိ။ **ဒုက္ခမဒ္ဒက္ခိ သလ္လတော** တိ ဒုက္ခဝေဒနံ ပီဠာဇနနတော အန္တောတုဒနတော ဒုန္နီဟရဏတော စ သလ္လန္တိ အဒ္ဒက္ခိ ပဿိ။ **အဒုက္ခမသုခ**န္တိ ဥပေက္ခာဝေဒနံ။ **သန္တ** န္တိ သုခဒုက္ခာနံ ဝိယ အနောဠာရိကတာယ ပစ္စယဝသေန ဝူပသန္တသဘာဝတ္တာ စ သန္တံ။ **အနိစ္စတော**တိ ဟုတွာ အဘာဝတော ဥဒယဗ္ဗယဝန္တတော တာဝကာလိကတော နိစ္စပဋိက္ခေပတော စ အနိစ္စန္တိ ယော အဒ္ဒက္ခိ။ **သ ဝေ သမ္မဒ္ဒသော ဘိက္ခူ** တိ သော ဘိက္ခု ဧကံသေန, ပရိဗ္ဗယတ္တံ တ ဝေဒနာယ သမ္မာ ပဿနကောတိ အတ္ထော။

**ဒုက္ခာတိပိ** တိ သင်္ခါရဒုက္ခတာယ ဒုက္ခာ ဣတိပိ။ **သဗ္ဗံ တံ** ဝေဒယိတံ **ဒုက္ခသ္မိံ** အန္တောဂဓံ ပရိယာပန္နန္တိ ဝ **အာမိ** သင်္ခါရဒုက္ခန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတော။ **သုခဒုက္ခတောပိ စာ**တိ သုခာဒီနံ ဌိတိဝိပရိဏာမဉာဏသုခတာယ စ ဝိပရိဏာမဋ္ဌိတိအညာဏဒုက္ခတာယ စ ဝုတ္တတ္တာ တိသ္သောပိ သုခတော တိသ္သောပိ စ ဒုက္ခတော အနုပဿိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ **သတ္တ အနုပဿနာ** ဟေဋ္ဌာ ပကာသိတာ ဧဝ။

**အာရမ္မဏာ။ပေ။ ဘေဒာန** န္တိ ရူပာဒိအာရမ္မဏနာနတ္တဿ နီလာဒိတဗ္ဘေဒဿ, ဆန္ဒာဒိအဓိပတိနာနတ္တဿ ဟီနာဒိတဗ္ဘေဒဿ, ဉာဏစျာနာဒိသဟဇာတနာနတ္တဿ သသင်္ခါရိကာသင်္ခါရိက-သဝိတက္က-သဝိစာရာဒိတဗ္ဘေဒဿ, ကာမာဝစရာဒိဘူမိနာနတ္တဿ, ဥက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမာဒိတဗ္ဘေဒဿ, ကုသလာဒိကမ္မနာနတ္တဿ, ဒေဝဂတိသံဝတ္တနိယတာဒိတဗ္ဘေဒဿ, ကဏှသုက္ကဝိပာကနာနတ္တဿ, ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယတာဒိတဗ္ဘေဒဿ, ပရိတ္တဘူမကာဒိကိရိယာနာနတ္တဿ, တိဟေတုကာဒိတဗ္ဘေဒဿ ဝသေန အနုပဿိတဗ္ဗန္တိ ယောဇနာ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သဝတ္ထုကာဝတ္ထုကာဒိနာနတ္တဿ ပုဂ္ဂလတ္တယသာဓာရဏာဒိတဗ္ဘေဒဿ စ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သရာကာဒီန**န္တိ **မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ** (ဒီ. နိ. ၂.၃၈၁; မ. နိ. ၁.၁၁၄) အာဂတာနံ သရာဂဝီတရာဂါဒိဘေဒာနံ။ **သလက္ခဏ-သာမညလက္ခဏာန**န္တိ ဖုသနာဒိတံတံသလက္ခဏာနဉ္စေဝ အနိစ္စတာဒိသာမညလက္ခဏာနဉ္စ ဝသေနာတိ ယောဇနာ။

**သုညတဓမ္မဿာ** တိ အနတ္တတာသင်္ခါတသုညတသဘာဝဿ။ "သလက္ခဏ-သာမညလက္ခဏာန"န္တိ ဟိ ဣမိနာ ယော ဣတော ဗာဟိရကေဟိ သာမိနိဝါသီကာရကဝေဒကအဓိဋ္ဌာယကဘာဝေန ပရိကပ္ပိတော အတ္တာ, တဿ သင်္ခါရေသု နိစ္စတာ သုခတာ ဝိယ ကတ္ထစိပိ အဘာဝေ ဝိဘာဝိတော။ နတ္ထိ ဧတေသံ အတ္တာတိ **အနတ္တာ,** ယသ္မာ ပန သင်္ခါရေသု ကောစိ ဓမ္မောပိ အတ္တာ န ဟောတိ, တသ္မာ တေ န အတ္တာတိပိ အနတ္တာတိ အယံ ဧတေသံ သုညတဓမ္မော။ တဿ သုညတဓမ္မဿ, ယံ ဝိဘာဝေတုံ **အဘိဓမ္မေ** (ဓ. သ. ၁၂၁) "တသ္မိံ ခေါ ပန သမယေ ဓမ္မာ ဟောန္တိ"တိ အာဒိနာ သုညတာဒေသနာ ဝုတ္တာ။ သေသံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

အမ္ဗဟလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. သတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆၈. သရတီတိ **သတော**။ အယံ ပန န ယာယ ကာယစိ သတိယာ သတော, အထ ခေါ ဧဒိသာယာတိ ဒဿေန္တော **"ကာယာဒိအနုပဿနာသတိယာ"** တိ အာဟ။ **စတုသမ္ပဇညပညာယာ** တိ စတုဗ္ဗိဓသမ္ပဇညပညာယ, အဘိက္ကမနံ အဘိက္ကန္တန္တိ အာဟ – **"အဘိက္ကန္တံ ဝုစ္စတိ ဂမန"** န္တိ။ တထာ ပဋိက္ကမနံ ပဋိက္ကန္တန္တိ ဝုတ္တံ – **"ပဋိက္ကန္တံ နိဝတ္တန"**န္တိ။ နိဝတ္တနဉ္စ နိဝတ္တိမတ္တံ, နိဝတ္တိတွာ ပန ဂမနံ ဂမနမေဝ။ **ကာယံ အဘိဟရန္တော** အဘိဂမနဝသေန ကာယံ နာမေန္တော။ ဌာနနိသဇ္ဇာသယနေသု ယော ဂမနာဒိဝိဓိနာ ကာယဿ ပုရတော အဘိဟာရော, သော အဘိက္ကမော, ပစ္ဆတော အပဟရဏံ ပဋိက္ကမောတိ ဒဿေန္တော **"ဌာနေပီ"**တိအာဒိမာဟ။ **အာသနဿာ** တိ ပီဌကာဒိအာသနဿ။ **ပုရိမအင်္ဂာဘိမုခေါ** တိ အဋ္ဋနိကာဒိပုရိမာဝယဝါဘိမုခေါ။ **သံသရန္တော** တိ သံသပ္ပန္တော။ **ပစ္စာသံ**

**သရန္တော**တိ ပဋ္ဋိအာသပ္ပန္တော။ **ဧသေဝ နယော**တိ ဣမိနာ သရီရသ္သေဝ အဘိမုခံသပ္ပနပဋ္ဋိအာသပ္ပနာနိ နိဒဿေတိ။

သမ္မာ ပဇာနန္တံ **သမ္ပဇာနံ** ။ တေန အတ္တနာ ကာတဗ္ဗကိစ္စဿ ကရဏသီလော သမ္ပဇာနကာရီတိ အာဟ – **“သမ္ပဇညေန သဗ္ဗကိစ္စကာရီ”**တိ။ သမ္ပဇာနမေဝ ဟိ သမ္ပဇညံ။ **သမ္ပဇညဿေဝ တ ကာရီ** တိ သမ္ပဇညဿေဝ ကရဏသီလော။ **သမ္ပဇညံ ကရောတေဝ** တိ အဘိက္ကန္တာဒီသု အသမ္မောဟံ ဥပ္ပာဒေတိ ဧဝ, သမ္ပဇာနဿေဝ တ ကာရော ဧတဿ အတ္ထီတိ **သမ္ပဇာနကာရီ** ။

ဓမ္မတော ဝဍ္ဎိတသင်္ခါတေန သဟ အတ္ထေန ဝတ္တတီတိ သာတ္ထကံ, အဘိက္ကန္တာဒိ, သာတ္ထကဿ သမ္ပဇာနနံ **သာတ္ထကသမ္ပဇညံ** ။ သပ္ပာယဿ အတ္တနော ဥပကာရာဝဟဿ ဟိတဿ သမ္ပဇာနနံ **သပ္ပာယသမ္ပဇညံ**။ အဘိက္ကမာဒီသု ဘိက္ခာစာရဂေါစရေ, အညတ္ထာပိ စ ပဝတ္တေသု အဝိဇဟိတေ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါတေ ဂေါစရေ သမ္ပဇညံ **ဂေါစရသမ္ပဇညံ** ။ အဘိက္ကမာဒီသု အသမ္မုယှနမေဝ သမ္ပဇညံ **အသမ္မောဟသမ္ပဇညံ။ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ**တိ တုလယိတွာ တီရေတွာ, ပဋ္ဌိသင်္ခါယာတိ အတ္ထော။ **သင်္ဃဒဿနေနေဝ** ဥပောသထပဝါရဏာဒိအတ္ထံ ဂမနံ သင်္ဂဟိတံ။ **အသုဘဒဿနာဒီ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ကသိဏပရိကမ္မာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **“စေတိယံ ဒိသွာပိ ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အရဟတ္တံ ဟပုဏာတီ** တိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသော ဧသော။ သမထဝိပဿနုပ္ပာဒနမ္ပိ ဟိ ဘိက္ခုနော ဝုဒ္ဓိ ဧဝ။ **ဒက္ခိဏဒွါရေ** တိ စေတိယင်္ဂဏဿ ဒက္ခိဏဒွါရေ, တထာ **ပစ္ဆိမဒွါရေ**တိအာဒီသု။ **အဘယတပိ ဟဍ္ဍိယန္တိ** အဘယတပိယာ ပုရတ္ထိမတီရေ။

ဗုဒ္ဓဝံသ-အရိယဝံသ-စေတိယဝံသ-ဒီပဝံသာဒိဝံသကထနတော **မဟာအရိယဝံသဘာဏကော** ထေရော။ **ပညာယနဋ္ဌာနေ**တိ စေတိယဿ ပညာယနဋ္ဌာနေ။ **ဂေါပဒုဒ္ဒါရေ** တိ ပဒုဒ္ဒါရပတိဋ္ဌာနပရိဝတ္တနံ အကတွာ ဂေါသိမ်ယေဝ အဝဋ္ဌာနေ။ **ဂေါစီ**တိ အဘယဂိရိတသိနော။

**တသ္မိံ ပနာ** တိ သာတ္ထကသမ္ပဇညဝသေန ပရိဂ္ဂဟိတအတ္ထေပိ ဂမနေ။ အတ္ထော နာမ ဓမ္မတော ဝဍ္ဎီတိ ယံ သာတ္ထကန္တိ အဓိပ္ပေတံ ဂမနံ, တံ သပ္ပာယမေဝာတိ သိယာ ကဿစိ အာသင်္ကာတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **“စေတိယဒဿနံ တာဝ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ **စိတ္တကမ္မရူပကာနိ ဝိယာ** တိ စိတ္တကမ္မကတာ ပဋိမာယော ဝိယ, ယန္တပယောဂေန တ ဝိစိတ္တကမ္မာ ပဋိမာယ သဒိသာ ယန္တရူပကာ ဝိယ။ **အသမပေက္ခနံ** ဂေဟသ္သိတအညာဏုပေက္ခာဝသေန အာရမ္မဏေ အယောနိသော ဩလောကနာဒိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **“စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဥပေက္ခာ ဗာလဿ မူဠှဿ ပုထုဇ္ဇနဿာ”**တိအာဒိ (မ. နိ. ၃.၃၀၈)။ ဟတ္ထိအာဒိသမ္မဒ္ဒေန **ဇီဝိတန္တရာယော**။ ဝိသဘာဂရူပဒဿနာဒိနာ **ဗြဟ္မစရိယန္တရာယော**။

ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဘိက္ခုနံ အနုဝတ္တနကထာ အာစိဏ္ဏာ, အနနုဝတ္တနကထာ ပန တဿာ အပရာ ဒုတိယာ နာမ ဟောတီတိ အာဟ – **“ဒွေဝ ကထာ နာမ န ကထိတပုဗ္ဗာ”** တိ။ **ဧဝန္တိ** ဣမိနာ ‘‘သစေ ပနာ’’တိအာဒိကံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝုတ္တာကာရံ ပစ္စာမသတိ, န ‘‘ပုရိသဿ မာတုဂါမာသုဘ’’န္တိအာဒိကံ ဝုစ္စမာနံ။

ယောဂကမ္မဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနတာယ ဘာဝနာယ အာရမ္မဏံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **“ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါတံ ဂေါစရ”**န္တိ။ **ဥဂ္ဂဟေတွာ** တိ ယထာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဧဝံ ဥဂ္ဂဟကောသလ္လဿ သမ္ပာဒနဝသေန ဥဂ္ဂဟေတွာ။

**ဟရတီ**တိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဝတ္တေတိ, ယာဝ ပိဏ္ဍပာတပဋိက္ကမာ အနုယုဉ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **န ပစ္စာဟရတီ** တိ အာဟာရူပဘောဂတော ယာဝ ဒိဝါဋ္ဌာနုပသင်္ကမနာ ကမ္မဋ္ဌာနံ န ပဋ္ဌိနေတိ။ **သမာအာယ ဝတ္တတိ** သမ္မာ အာဒိယိတွာ တေသံ ဝတ္တာနံ ပရိပူရဏဝသေန ဝတ္တတိ။ **သရီရပရိကမ္မန္တိ** မုခဓောဝနာဒိသရီရပဋိဇဂ္ဂနံ။ **ဒွေဝ တယော ပလ္လင်္ကေ**တိ ဒွေဝ တယော နိသဇ္ဇာတရေ ဒွေဝ တီဏိ ဥဏှာသနာနိ။ တေနာဟ – **“ဥသုမံ ကဟာပေန္တော”** တိ။ **ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ**တိ ကမ္မဋ္ဌာနမုခေနေဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဇဟန္တော ဧဝ။ တေန ‘‘ပတ္တောပိ အစေတနော’’တိအာဒိနာ ပဝတ္တေတဗ္ဗကမ္မဋ္ဌာနံ, ယထာပရိဟရိယမာနံ တ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဇဟိတွာတိ ဒဿေတိ။ **တထေဝ**တိ တိက္ခတ္တုမေဝ။ ပရိဘောဂစေတိယတော သရီရစေတိယံ ဂရုတရန္တိ ကတွာ **“စေတိယံ ဝန္ဒိတွာ”** တိ စေတိယဝန္ဒနာယ ပဌမံ ကရ

ဏီယတာ ဝုတ္တာ။ တထာ ဟိ အဋ္ဌကထာယံ – ''စေတိယံ ဗာဓယမာနာ ဗောဓိသာခါ ဟရိတဗ္ဗာ''တိ ဝုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဂုဏာနု
ဿရဏဝသေနေဝ ဗောဓိဇ္ဇ ပဏိဟိတကရဏန္တိ အာဟ – **''ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သမ္မုခါ ဝိယ နိပစ္စကာရံ ဒဿေ
တ္ဂတ''**တိ။ **ကမသမီပေတိ** ကမဿ ဥပစာရဋ္ဌာနေ။

**ဇနသင်္ဂဟတ္ထ** န္တိ ''မယိ အကထေန္တေ ဧတေသံ ကော ကထေဿတီ''တိ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန ဇနသင်္ဂဟဏ
တ္ထံ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ''ဓမ္မကထာ နာမ ကထေတဗ္ဗာ တေ''တိ အဋ္ဌကထာစရိယာ ဝဒန္တိ, ယသ္မာ စ ဓမ္မကထာ ကမ္မ
မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာ နာမ နတ္ထိ, တသ္မာ။ **ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေတ** တိ အတ္တနာ ပရိဟရိယမာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဇဟန္တော
တဒနုဂုဏံယေဝ ဓမ္မကထံ ကထေတ္ဂတ။ **အနုမောဒနံ ကတ္ဂတ**တိ ဧတ္ထာပိ ''ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေတ''တိ အာနေတ္ဂတ သ
မ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **သမ္ပတ္တပရိစ္ဆေဒေနေတ** တိ ပရိစိတော အပရိစိတောတိအာဒိဝိဘာဂံ အကတ္ဂတ သမ္ပတ္တကောဋ္ဌိယာ
ဧဝ, သမာဂမမတ္တေနေတတိ အတ္ထော။ **ဘယေ**တိ ပရစက္ကာဒိဘယေ။

**ကမ္မဇတေဇော**တိ ဂဟဏီ သန္ဓာယာဟ။ **ကမ္မဋ္ဌာနဝီထိ နာရောဟတိ** ခုဒာပရိဿမေန ကိလန္တကာယတ္တာ သ
မာဓာနာဘာဝတော။ **အဝသေသဋ္ဌာနေ** တိ ယာဂုယာ အဂ္ဂဟိတဋ္ဌာနေ။ **ဟေတ္ဂါနုဟေတ္ဂ** န္တိ ကမ္မဋ္ဌာနုပဋ္ဌာနဿ
အဝိစ္ဆေဒ-ဒဿနမေတံ, ယထာ ဟေတ္ဂါနုဟေတ္ဂံ ပဝတ္တာယ သရပဋ္ဌိဟင္ဋိယာ အနဝိစ္ဆေဒေ, ဧဝမေတဿပိ ကမ္မ
မဋ္ဌာနုပဋ္ဌာနဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

**နိက္ခိတ္တဓုရော** ဘာဝနာနုယောဂေ။ ဝတ္တပဋ္ဌိပတ္တိယာ အပူရဏေန **သဗ္ဗဝတ္တာနိ ဘိန္ဒိတ္ဂတ** ။ ကာမေ အဝီတ
ရာဂေ ဟောတိ။ ကာယေ အဝီတရာဂေ။ ရူပေ အဝီတရာဂေ။ ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟံ ဘုဥ္ဇိတ္ဂတ သေယျသုခံ ပဿ
သသုခံ မိဒ္ဓသုခံ အနုယုတ္တော ဝိဟရတိ။ အညတရံ ဒေဝနိကာယံ ပဏိဓာယ ဗ္ရဟ္မစရိယံ စရတိ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၀; မ. နိ.
၁.၁၈၆) ဧဝံ ဝုတ္တံ **ပဥ္စဝိဓစေတောဝိနိဗန္ဓစိတ္တော။ စရိတ္ဂတ** တိ ပဝတ္တိတ္ဂတ။

**ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္တဝသေနာ** တိ ဘာဝနာသဟိတံယေဝ ဘိက္ခာယ ဂတပစ္စာဂတံ ဂမနပစ္စာဂမနံ ဧတဿ အ
တ္ထီတိ ဂတပစ္စာဂတိကံ, တဒေဝ ဝတ္တံ, တဿ ဝသေန။ အတ္တနော ဟိတသုခံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ **အတ္တကာမာ,**
ဓမ္မစ္ဆန္ဒဝန္တော။ ''ဓမ္မော''တိ ဟိ ဟိတံ တံနိမိတ္တကဥ္စ သုခန္တိ။ အထ တ ဝိညူနံ ဓမ္မာနံ အတ္တနိယတ္တာ အတ္တ
ဘာဝပရိယာပန္နတ္တာ စ အတ္တာ နာမ ဓမ္မော။ တေနာဟ ဘဂဝါ – **''အတ္တဒီပာ, ဘိက္ခဝေ, ဝိဟရထ အတ္တသရဏာ''** တိ
အာဒိ (သံ. နိ. ၃.၄၃)။ တံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တီတိ **အတ္တကာမာ။ ဥသဘံ** နာမ ဝီသတိ ယဋ္ဌိယော။ **တာယ သညာယာ**တိ
တာယ ဟသာဏသညာယ, ''ဧတ္တကံ ဌာနမာဂတာ''တိ ဇာနန္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ **သော ဧဝ နယော** အယံ ဘိက္ခုတိ
အာဒိကော ယော ဌာနေ ဝုတ္တော, သော ဧဝ နိသဇ္ဇာယပိ နယော။ ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တာနံ ဆိန္နဘတ္တဘာဝဘယေ
နပိ ယောနိသောမနသိကာရံ ပရိဗျူဟေတိ။

**မဒ္ဒန္တာ** တိ ခလေကရဏဋ္ဌာနေ သာလိသီသာနိ မဒ္ဒန္တာ။ **မဟာပဓာနံ ပူဇေဿာမီ** တိ အမ္ဟာကံ အတ္ထာယ
လောကနာထေန ဆ ဝဿာနိ ကတံ ဒုက္ကရစရိယံ ဧတေဟံ ယထာသတ္တိ ပူဇေဿာမီတိ။ ပဋိပတ္တိပူဇာ ဟိ သတ္ထုပူဇာ,
န အာမိသပူဇာတိ။ **ဌာနစင်္ကမမေဝ** တိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗဣရိယာပထကာလဝသေန ဝုတ္တံ, န ဘောဇနာဒိကာလေသု အဝသ္ဂ
သံ ကာတဗ္ဗနိသဇ္ဇာယ ပဋ္ဋိက္ခေပဝသေန။

ဝီထိံ ဩတရိတ္ဂတ ဣတော စိတော အနောလောကေတ္ဂတ ပဌမမေဝ ဝီထိယော သလ္လက္ခေတဗ္ဗာတိ အာဟ **''ဝီထိ
ယော သလ္လက္ခေတ္ဂတ''**တိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုစ္စတိ – ''ဟသာဒိကေန အဘိက္ကန္တေနာ''တိအာဒိ။ တံ ဒဿေတုံ **''တ
တ္ထ စာ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အာဟာရေ ပဋိကူလသညံ ဥပဋ္ဌပေတ္ဂတ** တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။
**အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတ** န္တိ ''ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၁.၂၃; ၂.၂၄; ၃.၇၅; သံ. နိ.
၄.၁၂၀; အ. နိ. ၆.၅၈; ၈.၉) ဝုတ္တေဟိ အဋ္ဌဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတံ ကတ္ဂတ။ **နေဝ ဒဝါယာ**တိအာဒိ ပန ပဋိက္ခေပဒ
ဿနံ။

ပစ္စေကဗောဓိ သတ္ထိကရောတိ, ယဒိ ဥပနိဿယသမ္ပန္နော ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဣဒ္ဓဥ္ဇ ယထာ ဟေဋ္ဌာ တီ
သု ဌာနေသု, ဧဝံ ဣတော ပရေသု ဌာနေသု ဥပနေတ္ဂတ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ တတ္ထ ပစ္စေကဗောဓိယာ ဥပနိဿယသမ္ပဒါ
ကပ္ပာနံ ဒွေ အသင်္ချေယျာနိ သတသဟဿဥ္စ တဒနုရူပညာဏသမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ, သာဝကဗောဓိယံ အဂ္ဂသာဝ

ကာနံ ဇော် အသင်္ခေယျံ ကပ္ပသတသဟဿဉ္စ, မဟာသာဝကာနံ ကပ္ပသတသဟဿမေဝ တဇ္ဇံ သမ္ဘာရသမ္ဘ ရဏံ, ဉာတရေသံ အတီတာသု ဇာတီသု ဝိဝဋ္ဋသန္နိဿယဝသေန နိဗ္ဗတ္တိတံ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယံ ကုသလံ။ **ဗာဟိယော အ ရဟစီရိယော**တိ ဗာဟိယဝိသယေ ဇာတသံဝဒ္ဓတာယ ဗာဟိယော, အရဟစီရပရိဟရဏေန အရဟစီရိယောတိ လဒ္ဓသမညော။ သော ဟိ အာယသ္မာ ''တသ္မာတိဟ တေ, ဗာဟိယ, ဧဝံ သိက္ခိတဗ္ဗံ – ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ ဘဝိဿတီ''တိအာဒိဝသပ္ပဝ တ္တေန (ဥဒါ. ၁၀) သံခိတ္တေနေဝ ဩဝါဒေန ခိပ္ပတရံ ဝိသေသံ အဓိဂစ္ဆိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ခိပ္ပာဘိညာနံ ယ ဒိဒံ သေယျထာပိ ထေရော ဗာဟိယော အရဟစီရိယော''**တိ။ ဧဝံ **မဟာပညော ဝ**တိအာဒီသု ယထာရဟံ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။

**တန္တိ** အသမ္မုယှနံ။ **ဧဝေန္တိ** ဉာအနိ ဝုစ္စမာနာကာရဒဿနံ။ **အတ္တာ အဘိက္ကမတီ** တိ ဉာမိနာ အန္တပုထုဇ္ဇန ဿ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂါဟဝသေန အဘိက္ကမေ သမ္မုယှနံ ဒဿေတိ, **အဟံ အဘိက္ကမာမီ** တိ ပန ဉာမိနာ မာနဂ္ဂါဟဝသေန, တဒုဘယံ ပန တဏှာဟာယ ဝိနာ န ဟောတီတိ တဏှာဂ္ဂါဟဝသေနပိ သမ္မုယှနံ ဒဿိတမေဝ ဟောတိ, **''တထာ အ သမ္မုယှဟန္တော''**တိ ဝတ္တ တံ အသမ္မုယှနံ ယေန ဃနဝိနိဗ္ဘောဂေန ဟောတိ, တံ ဒဿေန္တော **''အဘိက္ကမာ မီတိ စိတ္တေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေ''**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ယသ္မာ တယောဓာတုယာ အနုဂတာ တေဇောဓာတု ဥဒ္ဓရဏဿ ပစ္စယော။ ဥဒ္ဓရဏဂတိကာ ဟိ တေဇောဓာတူတိ ဥဒ္ဓရဏေ တယောဓာတုယာ တဿာ အနုဂတဘာဝေ, တသ္မာ ဉာမာ သံ ဒွိန္နမေတ္ထ ဓာတူနံ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, ဉာတရာသဉ္စ ဩမတ္တတာတိ ဒဿေန္တော **''ဧကေကပဒုဒ္ဓ ဓရဏေ။ပေ.။ ဗလဝတိယော''**တိ အာဟ။ ယသ္မာ ပန တေဇောဓာတုယာ အနုဂတာ တယောဓာတု အတိဟရဏဝီတိဟရဏာ နံ ပစ္စယော။ တိရိယဂတိကာယ ဟိ တယောဓာတုယာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသု သာတိသယော ဗျာပါရောတိ တေဇောဓာတုယာ တဿာနုဂတဘာဝေ, တသ္မာ ဉာမာသံ ဒွိန္နမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, ဉာတရာသဉ္စ ဩမတ္တတာတိ ဒဿေန္တော **''တထာ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေသူ''**တိ အာဟ။ သတိပိ အနုဂမနာနုဂန္တဗ္ဗတာဝိသေ သေ တေဇောဓာတုတယောဓာတုဘာဝမတ္တံ သန္ဓာယ **တထာ**-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။

တတ္ထ အက္ကန္တဋ္ဌာနတော ပါဒဿ ဥက္ခိပနံ **ဥဒ္ဓရဏံ,** ဌိတဋ္ဌာနံ အတိက္ကမိတွာ ပုရတော ဟရဏံ **အတိ ဟရဏံ**။ ခါဏုအာဒိပရိဟရဏတ္ထံ, ပတိဋ္ဌိတပါဒဃဋ္ဋနပရိဟရဏတ္ထံ တ ပဿေန ဟရဏံ **ဝီတိဟရဏံ**။ ယာဝ ပတိဋ္ဌိတပါဒော, တာဝ အာဟရဏံ **အတိဟရဏံ,** တတော ပရံ ဟရဏံ **ဝီတိဟရဏန္တိ** အယံ တ ဧတေသံ ဝိသေသော။ ယ သ္မာ ပထဝီဓာတုယာ အနုဂတာ အာပောဓာတု တေဿဇ္ဇနဿ ပစ္စယော။ ဂရုတရသဘာဝ ဟိ အာပောဓာတူတိ တေ ဿဇ္ဇနေ ပထဝီဓာတုယာ တဿာနုဂတဘာဝေ, တသ္မာ တာသံ ဒွိန္နမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ, ဉာ တရာသဉ္စ ဩမတ္တတာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **''တေဿဇ္ဇနေ။ပေ.။ ဗလဝတိယော''** တိ။ ယသ္မာ ပန အာပောဓာတု ယာ အနုဂတာ ပထဝီဓာတု သန္နိက္ခေပနဿ ပစ္စယော။ ပတိဋ္ဌာဘာဝေ ဝိယ ပတိဋ္ဌာပနေပိ တဿာ သာတိသယကိစ္စ စတ္တာ အာပောဓာတုယာ တဿာ အနုဂတဘာဝေ, တထာ ဃဋ္ဋနကိရိယာယ ပထဝီဓာတုယာ ဝသေန သန္နိရုမ္ဘနဿ သ သိဇ္ဈနတော တတ္ထာပိ ပထဝီဓာတုယာ အာပောဓာတုအနုဂတဘာဝေ, တသ္မာ ဝုတ္တံ – **''တထာ သန္နိက္ခေပနသ န္နိရုမ္ဘနေသူ''**တိ။

**တတ္ထာ** တိ တသ္မိံ အဘိက္ကမနေ, တေသု တ ဝုတ္တေသု ဥဒ္ဓရဏာဒီသု ဆသု ကောဋ္ဌာသေသု။ **ဥဒ္ဓရဏေ** တိ ဥ ဒ္ဓရဏက္ခဏေ။ **ရူပာရူပဓမ္မာ** တိ ဥဒ္ဓရဏာကာရေန ပဝတ္တာ ရူပဓမ္မာ တံသမုဋ္ဌာပကာ အရူပဓမ္မာ စ။ **အတိဟရဏံ န ပာပုဏန္တိ** ခဏမတ္တာဝဋ္ဌာနတော။ **တတ္ထ တတ္ထေဝ** တိ ယတ္ထ ယတ္ထ ဥပ္ပန္နာ, တတ္ထ တတ္ထေဝ။ န ဟိ ဓမ္မာနံ ဒေသန္တရသင်္ကမနံ အတ္ထိ။ **ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗ** န္တိအာဒိ ဥဒ္ဓရဏာဒိကောဋ္ဌာသေ သန္ဓာယ သဘာဂသန္တတိဝသေန ဝု တ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အတိက္ကတ္တရော ဟိ ရူပဓမ္မာနမ္ပိ ပဝတ္တိက္ခဏော, ဂမနဿာအနံ ဒေဝပုတ္တာနံ ဟေဋ္ဌုပရိ ယာယေန ပဋိမုခံ ဓာဝန္တာနံ သိရသိ ပာဒေ စ ဗဒ္ဓခုရဓာရာသမာဂမတောပိ သီဃတရော။ ယထာ တိလာနံ ဘဇ္ဇိယမာနာနံ တဋတဋာယနေန ဘေဒေ လက္ခိယတိ, ဧဝံ သင်္ခတဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒေနာတိ ဒဿနတ္ထံ **''တဋတဋာယန္တာ''** တိ ဝုတ္တံ။ ဥပ္ပန္နာ ဟိ ဧကန္တတော ဘိဇ္ဇန္တီတိ။

**သဒ္ဓိံ ရူပေနာ** တိ ဉာဒံ တဿ တဿ စိတ္တဿ နိရောဓေန သဒ္ဓိံ နိရုဇ္ဈနကရူပဓမ္မဝသေန ဝုတ္တံ, ယံ တတော သတ္တရသမစိတ္တဿ ဥပ္ပာဒက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ။ အညထာ ယဒိ ရူပါရူပဓမ္မာ သမာနက္ခဏာ သိယုံ, ''ရူပံ ဂရုပရိဏာမံ ဒ န္ဓနိရောဓ''န္တိအာဒိဝစနေဟိ ဝိရောဓော သိယာ။ တထာ – ''နာဟံ, ဘိက္ခဝေ, အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ, ယံ ဧဝံ လဟုပရိဝတ္တံ, ယထယိဒံ စိတ္တ''န္တိ (အ. နိ. ၁.၄၈) ဧဝမာဒိပါဠိယာ စ။ စိတ္တစေတသိကာ ဟိ သာရမ္မဏသဘာဝတ

ယထာဗလံ အတ္တနော အာရမ္မဏပစ္စယဘူတမတ္တံ ဝိဘာဝေန္တာယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ တေသံ တံသဘာဝနိပ္ဖတ္တိအနန္တ ရံ နိရောဓော, ရူပဓမ္မာ ပန အနာရမ္မဏာ ပကာသေတဗ္ဗာ။ ဇဝံ တေသံ ပကာသေတဗ္ဗဘာဝနိပ္ဖတ္တိ သောဠသဟိ စိတ္ တေဟိ ဟောတီတိ တဒ္ဓဏာယုကတာ တေသံ ဣစ္ဆိတာ, လဟုကဝိညာဏသ္သ ဝိသယသင်္ဂတိမတ္တပစ္စယတာယ တိဏ္ ဏံ ခန္ဓာနံ, ဝိသယသင်္ဂတိမတ္တတာယ စ ဝိညာဏသ္သ လဟုပရိဝတ္တိတာ, ဒန္ဓမဟာဘူတပစ္စယတာယ ရူပဓမ္မာနံ ဒန္ဓပ ရိဝတ္တိတာ။ နာနာဓာတုယာ ယထာဘူတဉာဏံ ခော ပန တထာဂတသ္သေဝ, တေန စ ပုရေဇာတပစ္စယော ရူပဓမ္မောဝ ဝု တ္တော, ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော စ တသ္သေဝာတိ ရူပာရူပဓမ္မာနံ သမာနက္ခဏတာ န ယုဇ္ဇတေဝ, တသ္မာ ဝုတ္တန ယေနေဝေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

**အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ, အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတီ** တိ ယံ ပုရိမုပ္ပန္နံ စိတ္တံ, တံ အညံ, တံ ပန နိရုဇ္ဈန္တံ အပရသ္ သ အနန္တရာဒိပစ္စယော ဟုတ္ွာ ဧဝ နိရုဇ္ဈတီတိ တထာလဒ္ဓပစ္စယံ အညံ ဥပ္ပဇ္ဇတေ စိတ္တံ။ ယဒိ ဇဝံ တေသံ အန္တ ရော လဗ္ဘေယ္ယာတိ, နောတိ အာဟ **"အဝီစိမနုပဗန္ဓော"** တိ။ ယထာ ဝီစိ အန္တရော န လဗ္ဘတိ, "တဒေဝေတ"န္တိ အဝိသေသဝိဒူ မညန္တိ, ဇဝံ အနု အနု ပဗန္ဓော စိတ္တသန္တာနော ရူပသန္တာနော စ **နဒီသောတောဝ** နဒိယံ ဥဒကပ္ပဝာဟော ဝိယ **ဝတ္တတိ** ။

အဘိမုခံ လောကိတံ **အာလောကိတန္တိ** အာဟ **"ပုရတောပေက္ခန"** န္တိ။ ယသ္မာ ယံဒိသာဘိမုခော ဂစ္ဆတိ တိဋ္ဌ တိ နိသီဒတိ တ, တဒဘိမုခံ ပေက္ခနံ အာလောကိတံ , တသ္မာ တဒနုဂတံ ဝိဒိသာလောကနံ ဝိလောကိတန္တိ အာဟ **"ဝိ လောကိတံ နာမ အနုဒိသာပေက္ခန"**န္တိ။ သမ္မိဉ္ဇနပရိဘဏ္ဍာဒိကရဏေ ဩလောကိတသ္သ, ဥလ္လောကာကာဟရဏာဒီသု ဥလ္လောကိတသ္သ, ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တသ္သ ပရိသ္သယသ္သ ပရိဝဇ္ဇနာဒိဝသေန အပလောကိတသ္သ စ သိယာ သမ္ဘဝေတိ အာဟ – **"ဣမိနာ တ မုခေန သဗ္ဗာနိပိ တာနိ ဂဟိတာနေဝ"** တိ။

**ကာယသက္ခိ** န္တိ ကာယေန သစ္ဆိကတဝန္တံ, ပစ္စက္ခကာရိနန္တိ အတ္ထော။ သောဟာယသ္မာ ဝိပဿနာကာလေ ဇဝ "ယမေတဟံ ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒ္ွာရတံ နိဿာယ သာသနေ အနဘိရတိအာဒိဝိပ္ပကာရံ ပတ္တော, တမေဝ သု ဋ္ဌု နိဂ္ဂဟေဿာမီ"တိ ဥဿာဟဇာတော ဗလဝဟိရောတ္တပ္ပော, တတ္ထ စ ကတာဓိကာရတ္တာ ဣန္ဒြိယသံဝရေ ဥက္ကံသပာရမိပ္ပတ္တော, တေနေဝ နံ သတ္ထာ – "ဇတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တ ဒ္ွာရာနံ ယဒိဒံ နန္ဒော"တိ (အ. နိ. ၁.၂၃၀) ဇတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။

သာတ္ထကတာ စ သပ္ပာယတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ အာလောကိတဝိလောကိတဿာတိ အာနေတ္ွာ သမ္ဗန္ဓော။ **တသ္ မာတိ** ကမ္မဋ္ဌာနဝိဇဟနသ္သေဝ ဂေစရသမ္ပဇညဘာဝတောတိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟေတုဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။ **အတ္တ နော ကမ္မဋ္ဌာနဝသေနေဝ အာလောကနဝိလောကနံ ကာတဗ္ဗံ,** ခန္ဓာဒိကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ အညော ဥပာယော န ဂဝေသိတ ဗ္ဗောတိ အဓိပ္ပာယော။ ယသ္မာ အာလောကိတာဒိသမညာပိ ဓမ္မမတ္တသ္သေဝ ပဝတ္တိဝိသေသော, တသ္မာ တသ္သ ယာ ထာဝတော ပဇာနနံ အသမ္မောဟသမ္ပဇညန္တိ ဒဿေတုံ **"အဗ္ဘန္တရေ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **စိတ္တကိရိယဝါယောဓာ တုဝိပ္ဖာရဝသေနာ**တိ ကိရိယမယစိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတုယာ စလနာကာရပဝတ္တိဝသေန။ **အဓော သီဒတီ**တိ ထော ကံ ဩတရတိ။ **ဥဒ္ဓံ လင္ဃေတီ** တိ လင်္ဃန္တံ ဝိယ ဥပရိ ဂစ္ဆတိ။

**အင်္ဂကိစ္စံ သာဓယမာန** န္တိ ပဓာနဘူတံ အင်္ဂကိစ္စံ နိပ္ဖာဒေန္တံ, ဥပပတ္တိဘဝသ္သ သရီရံ ဟုတ္ွာတိ အတ္ ထော။ **ပဌမဇဝနေပိ။ပေ။ သတ္တမဇဝနေပိ န ဟောတီ**တိ ဣဒံ ပဉ္စဒ္ွာရဝိညာဏဝီထိယံ "ဣတ္ထီ ပုရိသော"တိ ရဇ္ဇနာဒီ နံ အဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ဟိ အာဝဇ္ဇနတော ဌပနာနံ အယောနိသော အာဝဇ္ဇနဝသေန ဣဋ္ဌေ ဣတ္ထိရူပာဒိမှိ လောဘမတ္တံ, အနိဋ္ဌေ ပဋိဃမတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မနောဒ္ွာရေ ပန "ဣတ္ထီ ပုရိသော"တိ ရဇ္ဇနာဒိ ဟောတိ, တသ္သ ပဉ္စဒ္ွာရဇဝနံ မူလံ, ယထာဝုတ္တံ တ သဗ္ဗံ ဘဝင်္ဂါဒိ။ ဇဝံ မနောဒ္ွာရဇဝနသ္သ မူလဘူတမ္ပိ ဇာန နဝသေနေဝ မူလပရိညာ ဝုတ္တာ, အာဂန္တုကတာဝကာလိကတာ ပန ပဉ္စဒ္ွာရဇဝနသ္သေဝ အပုဗ္ဗဘာဝဝသေန စေဝ ဣတ္ တရဘာဝဝသေန စ ဝုတ္တာ။ **ဟေဋ္ဌုပရိယဝသေန ဘိဇ္ဇိတ္ွာ ပတိတေသူ** တိ ဟေဋ္ဌိမသ္သ ဥပရိမသ္သ စ အပရာပရံ ဘ င်္ဂပ္ပတ္တိမာဟ။

**တန္တိ** ဇဝနံ။ တသ္မာ ဇဝနသ္မာ န ယုတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **အာဂန္တုကော** အဗ္ဘာဂတော။ ဥဒယဗ္ဗယပရိစ္ဆိန္နော တာဝတကော ကာလော ဧတေသန္တိ **တာဝကာလိကာနိ**။

**ဧတံ** အသမ္မောဟသမ္ပဇည်။ **သမတယေ**တိ သာမဂ္ဂိယံ။ **တတ္ထာ** တိ ပဉ္စက္ခန္ဓဝသေန အာလောကနဝိလောကနေ ပညာယမာနေ တဗ္ဗိနိမုတ္တော – **ကော ဧကော အာလောကေတိ, ကော ဝိလောကေတိ။ ဥပနိဿယပစ္စယော** တိ ဣဋ္ဌံ သုတ္တန္တနယေန ပရိယာယတော ဝုတ္တံ။ **သဟဇာတပစ္စယော** တိ နိဒဿနမတ္တမေတံ အညမညသမ္ပယုတ္တအတ္ထိအဝိဂတာဒိပစ္စယာနမ္ပိ လဗ္ဘနတော။

**ကာလေ**တိ သမိဇ္ဈိတုံ ယုတ္တကာလေ **သမိဇ္ဈနတ္တသ္မာ,** တထာ ပသာရေတုံ ယုတ္တကာလေ **ပသာရေန္တသ္မာ။ "မဏိသပ္ပော** နာမ ကော သပ္ပဇာတိ"တိ ဝဒန္တိ။ **လဋ္ဌနန္တိ** ကမ္ပနံ, လီဠ္ဟာကရဏံ တ။

**ဥဏှပဟပကတိကော** ပရိဠာဟဗဟုလကာယော။ သီလဿ ဝိဒူသနေန အဟိတာဝဟတ္တာ **မိစ္ဆာဇီဝဝသေန ဥပ္ပန္နံ အသပ္ပာယံ။ "စီဝရမ္ပိ အစေတန"**န္တိအာဒိနာ စီဝရဿ ဝိယ ကာယောပိ အစေတနောတိ ကာယဿ အတ္တသုညတာဝိဘာဝနေန **"အဗ္ဘန္တရေ"** တိအာဒိနာ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ပရိဒီပေန္တော ဣတရီတရသန္တောသဿ ကာရဏံ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **"တသ္မာ"** တိအာဒိ။

**စတုပဉ္စဂဏ္ဍိကာဟတော** တိ အာဟတစတုပဉ္စဂဏ္ဍိကော, စတုပဉ္စဂဏ္ဍိကာဟိ တ ဟတသောဘော။

**အဋ္ဌဝိဓောပိ အတ္ထော** တိ အဋ္ဌဝိဓောပိ ပယောဇနဝိသေသော။ မဟာသိဝတ္ထေရဝာဒဝသေန "ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ"တိအာဒိနာ နယေန ဝုတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဣမသ္မိံ ပက္ခေ **"နေဝ ဒဝါယာတိအာဒိနာ နယေနာ"**တိ ပန ဣဋ္ဌံ ပဋိက္ခေပင်္ဂဒဿနမုခေန ဟဋ္ဌိ အာဂတာတိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပထဝီသန္ဓာရကဇလဿ တံသန္ဓာရကတယုနာ ဝိယ ပရိဘုတ္တဿ အာဟာရဿ တယောဓာတုယာဝ အာသယေ အဝဋ္ဌာနန္တိ အာဟ – **"တယောဓာတုဝသေနေဝ တိဋ္ဌတီ"** တိ။ **အတိဟရတီ**တိ ယာဝ မုခာ အဘိဟရတိ။ **ဝီတိဟရတီ**တိ တတော ကုစ္ဆိယံ ဝိမိဿံ ကရောန္တော ဟရတိ။ **အတိဟရတီ**တိ တ မုခဒွာရံ အတိက္ကာမေန္တော ဟရတိ။ **ဝီတိဟရတီ**တိ ကုစ္ဆိဂတံ ပဿတော ဟရတိ။ **ပရိဝတ္တေတီ** တိ အပရာပရံ စာရေတိ။ ထွေ စ အာဟာရဿ ဓာရဏပရိဝတ္တနသဉ္စုဏ္ဏနဝိသောသနာနိ ပထဝီဓာတုသဟိတာ ဧဝ တယောဓာတု ကရောတိ, န ကေဝလာတိ တာနိ ပထဝီဓာတုယာ ကိစ္စဘာဝေန ဝုတ္တာနိ, သာ ဧဝ ဓာရဏာဒီနိ ကိစ္စာနိ ကရောန္တဿ သာဓာရဏာတိ ဝုတ္တာနိ။ **အလ္လတ္တဉ္စ အနုပာလေတီ**တိ ယထာ တယောဓာတုအာဒီဟိ အဉ္စေဟိ ဝိသောသနံ န ဟောတိ, တထာ အနုပာလေတိ အလ္လဘာဝံ။ **တေဇောဓာတူ**တိ ဂဟဏီသင်္ခာတာ တေဇောဓာတု။ သာ ဟိ အန္တောပဝိဋ္ဌံ အာဟာရံ ပရိပာစေတိ။ **အဉ္ဇသော ဟောတီ** တိ အာဟာရဿ ပဝိသနာဒီနံ မဂ္ဂေ ဟောတိ။ **အာဘုဇတီ**တိ ပရိယေသနဝသေန, အဇ္ဈောဟရဏဇိဏ္ဏာဇိဏ္ဏတာဒိပဋိသံဝေဒနဝသေန စ အာဝဇ္ဇေတိ, ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။ တံတံဝိဇာနနဿ ပစ္စယဘူတောယေဝ ဟိ ပယောဂေ "သမ္မာပယောဂေ"တိ ဝုတ္တော။ ယေန ဟိ ပယောဂေန ပရိယေသနာဒိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ, သော တဗ္ဗိသယဝိဇာနနမ္ပိ နိပ္ဖာဒေတိ နာမ တဒဝိနာဘာဝတော။ အထ တ သမ္မာပယောဂံ သမ္မာပဋိပတ္တိံ **အန္တော** အာဂမ္မ **အာဘုဇတိ** သမန္နာဟရတိ။ အာဘောဂပုဗ္ဗကော ဟိ သဗ္ဗောပိ ဝိညာဏဗ္ဗာဟာရောတိ တထာ ဝုတ္တံ။

**ဂမနတော**တိ ဘိက္ခာစာရဝသေန ဂေစရဂာမံ ဥဒ္ဒိဿ ဂမနတော။ **ပရိယေသနတော**တိ ဂေစရဂာမေ ဘိက္ခတ္ထံ အာဟိဏ္ဍနတော။ **ပရိဘောဂတော**တိ အာဟာရဿ ပရိဘုဉ္ဇနတော။ **အာသယတော**တိ ပိတ္တာဒိအာသယတော။ အာသယတိ ထွေ ဧကဇ္ဈံ ပဝတ္တမာနောပိ ကမ္မဖလဝဝတ္ထိတော ဟုတွာ မရိယာဒဝသေန အညမညံ အသင်္ကရတော သယတိ တိဋ္ဌတိ ပဝတ္တတီတိ **အာသယော,** အာမာသယဿ ဥပရိ တိဋ္ဌနကော ပိတ္တာဒိကော။ မရိယာဒတ္ထော ဟိ အယမာကာရော။ နိဓေတိ ယထာဘုတ္တော အာဟာရော နိစိတော ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ ထွေတ္ထာတိ နိဓာနံ, အာမာသယော, တတော **နိဓာနတော။ အပရိပက္ကတော** တိ ဂဟဏီသင်္ခာတေန ကမ္မဇတေဇေန အဝိပက္ကတော။ **ပရိပက္ကတော** တိ ယထာဘုတ္တဿ အာဟာရဿ ဝိပက္ကဘာဝတော။ **ဖလတော**တိ နိပ္ဖတ္တိတော။ **နိဿန္ဒတော** တိ ဣတော စိတော စ ဝိဿန္ဒနတော ။ **သမ္မက္ခနတော** တိ သဗ္ဗသော မက္ခနတော။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာယ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၂၉၄) ဂဟေတဗ္ဗော။

**သရီရတော သေဒာ မုစ္စန္တီ** တိ ဝေဂသန္ဓာရဏေန ဥပ္ပန္နပရိဠာဟတော သရီရတော သေဒာ မုစ္စန္တိ။ **အညေ စ ရောက** ကဏ္ဏသူလဘဂန္ဒရာဒယော။ **အဇ္ဈာနေ** တိ မနုဿာမနုဿပရိဂ္ဂဟေ အယုတ္တဋ္ဌာနေ ခေတ္တဒေဝါယတနာဒိကေ။ ကုဒ္ဓာ ဟိ မနုဿာ အမနုဿာပိ တ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပေန္တိ။ ဝိဿဋ္ဌတ္တာ **နေဝ တဿ ဘိက္ခုနော အတ္တနော,** ကဿစိ အနိဿဋ္ဌတ္တာ ဇိဂုစ္ဆနီယတ္တာ စ **န ပရဿ, ဥဒကတုမ္ဗတော** တိ ဝေဠုနာဠိအာဒိဥဒကဘာဇနတော။ **တန္တိ** ဆဍ္ဍိတဥဒကံ။

ဧတ္ထ စ ဧကော ဣရိယာပထော ဒွိသု ဌာနေသု အာဂတော, သော ပုဗ္ဗေ အဘိက္ကမပဋိက္ကမဂဟဏေန။ "ဂမနေပိ ပုရတော ပစ္ဆတော စ ကာယဿ အဘိဟရဏံ ဝုတ္တန္တိ ဣဓ ဂမနမေဝ ဂဟိတ"န္တိ အပရေ။ ယသ္မာ ဣဓ သမ္ပဇညကထာယံ အသမ္မောဟသမ္ပဇညမေဝ ဓုရံ, တသ္မာ အန္တရန္တရေ ဣရိယာပထေ ပဝတ္တာနံ ရူပာရူပဓမ္မာနံ တတ္ထ တတ္ထေဝ နိရောဓဒဿနဝသေန သမ္ပဇာနကာရိတာ ဂဟိတာတိ။ မဇ္ဈိမဘာဏကာ ပန ဧဝံ ဝဒန္တိ – ဧကော ဟိ ဘိက္ခု ဂစ္ဆန္တော အညံ စိန္တေန္တော, အညံ ဝိတက္ကေန္တော ဂစ္ဆတိ, ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ ဂစ္ဆတိ, တထာ ဧကော တိဋ္ဌန္တော, နိသီဒန္တော, သယန္တော အညံ စိန္တေန္တော, အညံ ဝိတက္ကေန္တော သယတိ, ဧကော ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဿဇ္ဇေတွာဝ သယတိ။ ဧတ္တကေန ပန န ပါကဋံ ဟောတီတိ စင်္ကမနေန ဒီပေန္တိ။ ယော ဘိက္ခု စင်္ကမံ ဩတရိတွာ စင်္ကမနကောဋိယံ ဌိတော ပရိဂ္ဂဏှာတိ – "ပါစီနစင်္ကမနကောဋိယံ ပဝတ္တာ ရူပာရူပဓမ္မာ ပစ္ဆိမစင်္ကမနကောဋိံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, ပစ္ဆိမစင်္ကမနကောဋိယံ ပဝတ္တာပိ ပါစီနစင်္ကမနကောဋိံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, စင်္ကမနမဇ္ဈေ ပဝတ္တာ ဥဘော ကောဋိယော အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, စင်္ကမနေ ပဝတ္တာ ရူပာရူပဓမ္မာ ဌာနံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, ဌာနေ ပဝတ္တာ နိသဇ္ဇံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ, နိသဇ္ဇာယ ပဝတ္တာ သယနံ အပ္ပတွာ ဧတ္ထေဝ နိရုဒ္ဓါ"တိ, ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ပရိဂ္ဂဏှန္တော ဧဝ စိတ္တံ ဘဝင်္ဂံ ဩတာရေတိ, ဥဋ္ဌဟန္တော ပန ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာဝ ဥဋ္ဌဟတိ။ အယံ ဘိက္ခု **ဂတာဒီသု သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ ဟောတီတိ။

ဧဝမ္ပိ သုတ္တေ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဘူတံ ဟောတိ, ကမ္မဋ္ဌာနံ အဝိဘူတံ န ကာတဗ္ဗံ, တသ္မာ သော ဘိက္ခု ယာဝ သက္ကောတိ, တာဝ စင်္ကမိတွာ ဌတွာ နိသီဒိတွာ သယမာနော ဧဝံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ သယတိ – "ကာယော အစေတနော မဉ္စော အစေတနော, ကာယော န ဇာနာတိ 'အဟံ မဉ္စေ သယိတော'တိ, မဉ္စောပိ န ဇာနာတိ 'မယိ ကာယော သယိတော'တိ, အစေတနော ကာယော အစေတနေ မဉ္စေ သယိတော"တိ, ဧဝံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ဧဝ စိတ္တံ ဘဝင်္ဂံ ဩတာရေတိ, ပဗုဇ္ဈန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာဝ ပဗုဇ္ဈတီတိ အယံ **သုတ္တေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ ဟောတိ။ ကာယိကာဒိကိရိယာနိဗ္ဗတ္တနေန တမ္မယတ္တာ အာဝဇ္ဇနကိရိယာနိဗ္ဗတ္တကတ္တာ အာဝဇ္ဇနကိရိယာသမုဋ္ဌိတတ္တာ စ ဇဝနံ, သဗ္ဗမ္ပိ တ ဆဒွါရပ္ပဝတ္တံ ကိရိယာမယပဝတ္တံ နာမ, တသ္မိံ သတိ ဇာဂရိတံ နာမ ဟောတီတိ ပရိဂ္ဂဏှန္တော **ဇာဂရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ။ အပိစ ရတ္တိန္ဒိဝံ ဆ ကောဋ္ဌာသေ ကတွာ ပဉ္စ ကောဋ္ဌာသေ ဇဂ္ဂန္တောပိ **ဇာဂရိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ ဟောတီတိ။

ဝိမုတ္တာယတနသီသေ ဌတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တောပိ ဗာတ္တိံသတိရစ္ဆာနကထံ ပဟာယ ဒသကထာဝတ္ထုနိဿိတံ သပ္ပာယကထံ ကထေန္တောပိ **ဘာသိတေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ ဟောတိ။ အဋ္ဌတိံသာယ အာရမ္မဏေသု စိတ္တရုစိယံ အာရမ္မဏံ မနသိကာရံ ပဝတ္တေန္တောပိ ဒုတိယဇ္ဈာနံ သမာပန္နောပိ **တုဏှီဘာဝေ သမ္ပဇာနကာရီ** နာမ။ ဒုတိယဉှိ ဈာနံ ဝစီသင်္ခါရပ္ပဟာနတော ဝိသေသတော တုဏှီဘာဝေါ နာမာတိ။ **ဩဋ္ဌေ စာ** တိအာဒီသု **စ**-သဒ္ဒေန ကဏ္ဏသီသနာဘိအာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **တဒနုရူပံ ပယောဂ**န္တိ တဿ ဥပ္ပတ္တိယာ အနုစ္ဆဝိကံ စိတ္တဿ ပဝတ္တိအာကာရသညိတံ ပယောဂံ, ယတော သဗ္ဗေ ဝိစာရာဒယော နိပ္ဖန္နာ။ **ဥပါဒါရူပပဝတ္တိယာ**တိ ဝိညတ္တိဝိကာရသဟိတသဒ္ဒာယတနုပ္ပတ္တိယာ။ **ဧဝန္တိ** ဝုတ္တပ္ပကာရေန။ သတ္တသုပိ ဌာနေသု အသမ္မုယှနဝသေန **"မိဿက"**န္တိ ဝုတ္တံ။ မဂ္ဂသမ္မာသတိယာပိ ကာယာနုပဿနာဒိအနုရူပတ္တာ သမ္ပဇညာနုရူပ**ပုဗ္ဗဘာဂံ** သတ္တဋ္ဌာနိယဿ ဧကန္တလောကိယတ္တာ။

သတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. ဘိက္ခုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆၉. ယသ္မာ သော ဘိက္ခု ‘‘ဒေသေတု မေ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ သံခိတ္တေန ဓမ္မ’’န္တိ သံခိတ္တေန ဓမ္မဒေသနံ ယာစိ, တသ္မာ သံခိတ္တရုစိဘာဝတော, တသ္မာ သံခိတ္တေနေဝ ဓမ္မံ ဒေသေတုကာမော ဘဂဝါ ‘‘တသ္မာတိဟာ’’တိအာဒိမာဟာတိ ဝုတ္တံ – **‘‘ယသ္မာ သံခိတ္တေန ဒေသနံ ယာစသိ, တသ္မာ’’** တိ။ ကမ္မဿကတာဒိဋ္ဌိကသ္သေဝ လောကိယလောကုတ္တရဂုဏာဝိသေသာ ဣဇ္ဈန္တိ, န ဒိဋ္ဌိဝိပန္နဿ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **‘‘ဒိဋ္ဌီတိ ကမ္မဿကတာဒိဋ္ဌိ’’** တိ။

## ၄. သာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၀. ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ အပာယဒုက္ခေ အပတနဝသေန ဓာရဏဋ္ဌေန **ဓမ္မော,** သာသနဗ္ရဟ္မစရိယံ, တဒေဝ တဒင်္ဂါဒိဝသေန ကိလေသာနံ ဝိနယနဋ္ဌေန **ဝိနယောတိ** အာဟ – **‘‘ဓမ္မောတိ တ။ပေ.။ နာမ’’** န္တိ။ ပဋိပက္ခဓမ္မေဟိ အနဘိဘူတတာယ ဧကော ဥဒေတီတိ ဧကောဒီတိ လဒ္ဓနာမော သမာဓိ ဘူတော ဇာတော ဧတေသန္တိ **ဧကောဒိဘူတာ**။ ဧတ္ထ စ **ဧကောဒိဘူတာ**တိ ဧတေန ဥပစာရဇ္ဈာနာဝဟော ပုဗ္ဗဘာဂိကော သမာဓိ ဝုတ္တော။ **သမာဟိတာ**တိ ဧတေန ဥပစာရပ္ပနာသမာဓိ။ **ဧကဂ္ဂစိတ္တာ** တိ ဧတေန သုဘာဝိတော ဝသိပ္ပတ္တော အပ္ပနာသမာဓိ ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **နဝကဘိက္ခူဟိ ဘာဝိတသတိပဋ္ဌာနာ ပုဗ္ဗဘာဂ** ။ တေ ဟိ ယထာဘူတဉာဏာယ ဘာဝိတာ။ ယထာဘူတဉာဏန္တိ ဟိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဉာဏံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ **ခီဏာသဝေဟိ ဘာဝိတသတိပဋ္ဌာနာပိ ပုဗ္ဗဘာဂ** ။ တေသဉ္ဟိ ကတကရဏီယာနံ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာယ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ, သေက္ခာနံ ပန သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာ ပရိညတ္တာယ ပဝတ္တာ လောကိယာ, ပရိဇာနနဝသေန ပဝတ္တာ လောကုတ္တရာတိ **‘‘မိဿကာ’’** တိ ဝုတ္တံ။

## ၅. အကုသလရာသိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၁. ပဉ္စမေ **ကေဝလော**တိ ကုသလဓမ္မေဟိ အသမ္မိဿော, တတော ဧဝ သကလော သုက္ကပက္ခော အနဝဇ္ဇဋ္ဌော။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

## ၆. သကုဏဂ္ဃိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၂. ဟာကတိကသကုဏကုလေသု ဗလဝဘာဝတော တေသံ ဟနနတော **သကုဏဂ္ဃိ** ။ သေနောတိ ဝုတ္တံ **‘‘သေနသ္သ သေတံ အဓိဝစန’’**န္တိ, သေနဝိသေသော ပန သော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အာမိသတ္ထာယ ပတ္တတ္တာ **‘‘လောဘသာဟသေန ပတ္တာ’’**တိ ဝုတ္တံ, လောဘနိမိတ္တေန သာဟသာကာရေန ပတ္တာတိ အတ္ထော။ နင်္ဂလေန ကဋ္ဌံ ကသိတံ နင်္ဂလကဋ္ဌံ, တံ ကရီယတိ ဧတ္ထာတိ **နင်္ဂလကဋ္ဌကရဏ** န္တိ အာဟ – **‘‘အစိရနာ ကဋ္ဌံ ခေတ္တဋ္ဌာန’’** န္တိ။ လေဍ္ဍူယော တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ **လေဍ္ဍုဋ္ဌာနံ,** လေဍ္ဍုနိမိတ္တံ ကသိတဋ္ဌာနံ။ ဝဇ္ဇတီတိ ဝဒံ, ဝစနံ။ ကုစ္ဆိတံ ဝဒံ အဝဒံ။ ဂရဟနေ ဟိ အယံ အ-ကာရော ယထာ – ‘‘အပုတ္တော အဘရိယာ’’တိ။ အဝဒံ မာနေတီတိ **အဝဒမာနာ,** အတ္တနော ဗလမဒေန လာပံ အတိမညိတ္ဝာ တ ဝဒန္တီတိ အတ္ထော။ တေနေတဟ ‘‘ဂစ္ဆ ခော, တွံ လာပ, တတြပိ မေ ဂန္တွာ န မောက္ခသီ’’တိ။ ယံ ပန အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ ‘‘အတ္တနော ဗလဿ သုဋ္ဌု ဝဏ္ဏံ ဝဒမာနာ’’တိ, တတ္ထ အတ္တတော အာပန္နံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ ‘‘ဝဒမာနော’’တိ တ ဟဉ္ဇော, သာရမ္ဘဝသေန အဝှာယန္တောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ ‘‘ဟေဟိ ခော အနိ သကုဏဂ္ဃီ’’တိ။ **သုဋ္ဌု ဌပေတွာ** တိ ဖိယာမုတ္တသရသ္သ ဝိယ သီဃဟတယောဂ္ဂတာကရဏေန ဥဘော ပက္ခေ သမ္မာ ဌပေတွာ။ **အယန္တိ** သကုဏဂ္ဃိ။ **ဥတ္တတာ**တိ ယထာဘူတဒဿနေန အတ္တနော ဉာဏေန ဓာနိတ္ဝာ။ **ဖာလီယိတ္ထာ** တိ ဖာလစ္ဆေဒတိခိဏာသိခရေ သုက္ခလေဍ္ဍုသ္မိံ ဘိဇ္ဇိတ္ထ။

## ၇. မက္ကဋသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၃. **သဉ္စာရော** တိ သဉ္စရဏံ။ **လေပန္တိ** သိလေသသဒိသံ အာလေပနံ။ **ကာဇသိက္ကာ ဝိယာ** တိ ကာဇဒဏ္ဍကေ ဩလဂ္ဂေတဗ္ဗာ သိက္ကာ ဝိယ။ အပိစ စတသ္သော ရဇ္ဇုယော ဥပရိ ဗန္ဓနဋ္ဌာနဉ္စာတိ **ပဉ္စဋ္ဌာနံ။ ဩဍ္ဍိတော** တိ ဩလမ္ဗိတော။ **ထုနန္တော** တိ နိတ္ထုနန္တော။

## ၈. သူဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၄. အာဟာရသမ္ဘာဒနေန တံတံအာဟာရဝတ္ထုဂတေ သူဒေတိ ပဋ္ဌရေတီတိ **သူဒော,** ဘတ္တကာရကော။ ဒဟရေဟိ မနာပတရံ အစ္စေတဗ္ဗတော အတိက္ကမိတဗ္ဗတော အစ္စယာ, ဘောဇနေ ရသဝိသေသာ, တသ္မာ **နာနစ္စယေဟီ** တိ နာနပ္ပကာရရသဝိသေသေဟီတိ အတ္ထော။ တေန ဝုတ္တံ “နာနစ္စယေဟီ”တိအာဒိ။ အဂ္ဂိယတိ အသင္ကရတော ဝိဘဇီယတီတိ အဂ္ဂေ, အမ္ဗိလမေဝ အဂ္ဂေ **အမ္ဗိလဂ္ဂေ** တိ အာဟ – **“အမ္ဗိလဂ္ဂေဟီတိ အမ္ဗိလကောဋ္ဌာသေဟီ”** တိ။ အတုံ အဘိဟရိတဗ္ဗတာယ **အဘိဟာရာ,** ဒေယျဓမ္မာ။ တေနာဟ – **“အဘိဟဋ္ဌာနံ အယာန”**န္တိ။ **ဣဒံ မေ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုလောမံတ**တိ ဣဒံ မမ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဧဝံ ပဝတ္တမာနံ အနုလောမာဝသာနမေဝ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ။ ဧဝံ ပုန ပဝတ္တမာနံ ၃
သ္ခက္ကိတွာ ဝိသေသနိဗ္ဗတ္တနတ္ထမေဝ ဟောတီတိ ဧဝံ **နိမိတ္တံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ** ဗာလော အဗျတ္တော, ပဏ္ဍိတော ပန သက္ကောတိ။ **အတ္တနော စိတ္တဿ** တိ အတ္တနော ဘာဝနာစိတ္တဿ။ **ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ သတိပဋ္ဌာနာဝ ကထိတာ** “သကဿ စိတ္တဿ နိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဏှာတီ”တိ ဝုတ္တတ္တာ။

## ၉. ဂိလာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၅. **ဟဒကမောတိ** နဂရဿ ပဒသဒိသော မဟန္တကမော။ တေနေတဟ **“ဝေသာလိယံ ဝိဟရတိ ဝေဠုဝကမကေ”**တိ။ အဟိတနိသေဓနေ-ဟိတနိယောဇနေ-ဗျသနပရိစ္စဇနေ-လက္ခဏော မိတ္တဘာဝေ ယေသု အတ္ထိ, တေ **မိတ္တာ**။ ယေ ပန ဒိဋ္ဌမတ္တသဟာယာ, တေ **သန္ဒိဋ္ဌာ** ။ ယေ သဝိသေသံ ဘတ္တိမန္တော, တေ **သမ္ဘတ္တာ** တိ ဒဿေန္တော **“မိတ္တာတိ မိတ္တာတ”** တိအာဒိမာဟ။ **အဿာ** တိ ဘဂဝတော။ ပဉ္စမိယံ အဋ္ဌမိယံ စာတုဒ္ဒသိယံ ပဉ္စဒသိယန္တိ ဧကေကသ္မိံ ပက္ခေ စတ္တာရော တရေ ကတွာ မာသဿ **အဋ္ဌတရေ** ။

ဝေဒနာနံ ဗလဝဘာဝေန **ခရော ဖရုသော** ကက္ခဠော။ **အာဗာဓောတိ** ပုဗ္ဗကမ္မဟေတုတာယ ကမ္မသမုဋ္ဌာနော အာဗာဓော သင္ခာရဒုက္ခတာသင္ခာတော သဗ္ဗကာလိကတ္တာ သရီရဿ သဘာဂရောဂေ နာမ။ နာယမီဒိသော အာဗာဓော, အယံ ပန ဗဟုလတရဗျာဓိတာယ **“ဝိသဘာဂရောဂေ”**တိ ဝုတ္တော။ အန္တ-သန္ဓော သမီပပဝတ္တောတိ အာဟ – **“မရဏန္တံ မရဏသန္တိက”**န္တိ။ **ဝေဒနာ။ပေ။ အကရောန္တော** ဥက္ကံသဂတဘာဝိတကာယာဒိတာယ။ **အပီဠိယမာနော**တိ အပီဠိယမာနော ဝိယ။ ဩတဒမေဝ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ အပလောကနန္တိ အာဟ – **“ဩတအနုသာသနိံ အဒတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”**တိ။ **ပုဗ္ဗဘာဂဝီရိယံ** နာမ ဖလသမာပတ္တိယာ ပရိကမ္မဘူတဝိပဿနာဝီရိယံ။ **ဇီဝိတမ္ပိ ဇီဝိတသင္ခာရော** ပတိတုံ အဒတွာ အတ္တဘာဝဿ အဘိသင္ခရဏတော။

“တ္တောကံ ကာလံ အတိက္ကမိတွာ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ”တိ ခဏပရိစ္ဆေဒဝတီ သမာပတ္တိ **ခဏိကသမာပတ္တိ။ နိဂ္ဂုမ္ဗံ နိဇ္ဇဋံ ကတွာတိ** ရူပသတ္တကာရူပသတ္တကဝသေန ပဝတ္တိယမာနံ ဝိပဿနာဘာဝနံ သဗ္ဗသော ခိလဝိရဟေန နိဂ္ဂုမ္ဗံ, အဗျာကုလတာယ နိဇ္ဇဋံ ကတွာ။ **မဟာဝိပဿနာဝသေနာ** တိ ပစ္စေကံ သဝိသေသံ ဝိတ္ထာရိတာနံ အဋ္ဌာရသာဒီနံ မဟာဝိပဿနာနံ ဝသေန ဝိပဿိတွာ **သမာပန္နာ** ယာ **သမာပတ္တိ, သာ သုဋ္ဌု ဝိက္ခမ္ဘေတိ** ဝေဒနံ မဟာဗလဝတာယ ပုဗ္ဗာရမ္မဏဿ, မဟာနုဘာဝတာယ တထာပဝတ္တိတဝိပဿနာဝီရိယဿ။ **ယထာ နာမာ**တိအာဒိနာ တဿ နိဒဿနံ ဒဿေတိ။ **ဝေဒနာ**တိ ဒုက္ခဝေဒနာ။ **စုဒ္ဒသဟာကာရေဟီ** တိ တဿေဝ သတ္တကဒွယဿ ဝသေန ဝဒတိ။ **သန္နေတွာ**တိ အန္တရန္တရာ သမာပန္နဇ္ဈာနသမာပတ္တိသမ္ဘူတေန ဝိပဿနာပီတိသိနေဟေန တေမေတွာ။ **သမာပတ္တီ** တိ ဖလသမာပတ္တိ။

**ဂိလာနာ ဝုဋ္ဌိတော** တိ ဂိလာနဘာဝတော ဝုဋ္ဌိတော။ သရီရဿ ဂရုထဒ္ဓဘာဝပ္ပတ္တိ မဓုရကတာတိ အာဟ – **“သဉ္ဇာတဂရုဘာဝေ သဉ္ဇာတထဒ္ဓဘာဝေ”** တိ။ **နာနာကာရတော**တိ ပုရတ္ထိမာဒိဘေဒတော။ **သတိပဋ္ဌာနဓမ္မာ** တိ ပုဗ္ဗေ အတ္တနာ ဘာဝိယမာနာ သတိပဋ္ဌာနဓမ္မာ။ **ဟာကဋ္ဌာ န ဟောန္တိ** ကာယစိတ္တာနံ အကမ္မညတာယ။ **တန္တိ ဓမ္မာ** တိ ပရိယတ္တိဓမ္မာ န ဉာယန္တိ။

**အနန္တရံ အဗာဟိရန္တိ** ဓမ္မဝသေန ပုဂ္ဂလဝသေန စ အန္တရဗာဟိရံ အကတွာ။ **တ္တောက** န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တမေဝ တ္ထံ ဝိဝရတိ။ **ဒဟရကာလေ**တိ အတ္တနော ဒဟရကာလေ။ **န ဧဝံ ဟောတီ**တိ “အဟံ ဘိက္ခုသင်္ဃံ ပရိဟရိဿာမီ”တိ အာဒိကော မာနတဏှာမူလကော ဣဿာမစ္ဆရိယာနံ ပဝတ္တိအာကာရော တထာဂတဿ န ဟောတိ, နတ္ထေဝ ပဂေဝ တေသံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာတိ အာဟ – **“ဗောဓိပလ္လင္ကေယေဝ”** တိအာဒိ။ ပဋိသင္ခရဏေန ဝေဌေန မိဿကေန။

**မညောတိ** ယထာဝုတ္တံ ပဋိသင္ခရဏသညိတေန ဝေဠမိဿကေန ဝိယ ဇရသကဋံ။ **အရဟတ္တဖလဝေဌေနာ** တိ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိသညိတေန အတ္တဘာဝဝေဌေန။

ဖလသမာပတ္တိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ **"ကေစ္စာနံ ဝေဒနာနန္တိ လောကိယာနံ ဝေဒနာန"** န္တိ ဝုတ္တံ။ **အတ္တဒီပာ** တိ ဧတ္ထ **အတ္တ**-သဒ္ဒေန ဓမ္မော ဧဝ ဝုတ္တော, သုတယမတ္ထော ပေဟဒ္ဓာ ဝိဘာဝိတော ဧဝ။ **နဝဝိဓော လောကုတ္တရဓမ္မော ဝေဒိတဗ္ဗော**။ သော ဟိ စတူဟိ ဩဃေဟိ အနဇ္ဈောတ္ထရဏီယတော "ဒီပေ"တိ ဝုတ္တော။ **တမအဂ္ဂေ** တိ တမယောကဘာဝေန သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂေ။ **သဗ္ဗေသ** န္တိ သဗ္ဗေသံ သိက္ခာကာမာနံ။ **တေ** "ဓမ္မဒီပာ ဝိဟရထာ"တိ ဝုတ္တာ **စတုသတိပဋ္ဌာနဂေစရာဝ ဘိက္ခူ အဂ္ဂေ ဘဝိဿန္တိ**။

## ၁၀. ဘိက္ခုနုပဿယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၆. **ကမ္မဋ္ဌာနကမ္မိကာ** တိ ကမ္မဋ္ဌာနမနုယုတ္တာ။ ဝိသေသေတီတိ **ဝိသေသော,** အတိသယော, သုတယံ ပုဗ္ဗာပရဝိသေသော ဥဟာအယုဟာအယ ဂဟေတဗ္ဗောတိ တံ ဒဿေတုံ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိမာဟ။

**ဥပ္ပဇ္ဇတိ** **ကိလေသပရိဠာဟော**တိ ကာယေ အသုဘာဒိဝသေန မနသိကာရံ အဒဟန္တဿ မနသိကာရဿ ဝီထိယံ အပဋိပန္နတာ သုဘာဒိဝသေန ကာယာရမ္မဏော ကိလေသပရိဠာဟော စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝီရိယာရမ္ဘဿ အဘာဝေန တသ္မိံ အာရမ္မဏေ **စေတသော တ လီနတ္တံ** ဟောတိ, ကောစရဇ္ဈတ္တတော **ဗဟိဒ္ဓာ ပုထုတ္တာရမ္မဏေ စိတ္တံ ဝိက္ခိပတိ။ ဧဝံ ကိလေသပရိဠာဟေ စာ**တိအာဒိနာ တိဝိဓမ္ပိ ဘာဝနာနုယောဂဿ ကိလေသဝတ္တုဘာဝံ ဥဟာအယ သမုစ္စယဝသေန အင္ဂကထာယံ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန တေ ပရိဠာဟလီနတ္တဝိက္ခေပာ ဧကဇ္ဈံ န ပဝတ္တန္တိ, တသ္မာ ဟဋ္ဌိယံ "ကာယာရမ္မဏော တ"တိအာဒိနာ အနိယမတ္ထော တ-သဒ္ဒော ဂဟိတော။ **ကိလေသာနုရဉ္ဇိတေနာ** တိ ကိလေသဝိဝဏ္ဏိတစိတ္တေန ဟုတ္ုတ န ဝတ္တိတဗ္ဗံ။ ကထံ ပန ဝတ္တိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **"ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ"** တိ။ **န စ ဝိတက္ကေတိ န စ ဝိစာရေတီ**တိ ကိလေသသဟဂတေ ဝိတက္ကဝိစာရေ န ပဝတ္တေတိ။ **သုခိတော**တိ ဈာနသုခေန သုခိတော။

ဣမဿ ဘိက္ခုနော ဘာဝနာ ပဝတ္တာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ယသ္မာ ဟိ ဣမဿ ဘိက္ခုနော တံ မူလကမ္မဋ္ဌာနံ ပရိပန္ထေ သတိ ဌပေတ္ုတ ဗုဒ္ဓဂုဏာဒိအနုဿရဏေန စိတ္တံ ပသာဒေတ္ုတ မူလကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာ ပဝတ္တာ, တသ္မာ ပဏိဓာယ ဘာဝနာတိ ဝုတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ **အဋ္ဌပေတ္ုတ** တိ စိတ္တံ အပ္ပဝတ္တေတ္ုတတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကမ္မဋ္ဌာနာဒီနံ တိဏ္ဏမ္ပိ ဝသေန အတ္ထယောဇနာ သမ္ဘဝတိ။ တေနာဟ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိ။ **သာရေန္တော ဝိယာ** တိ ရထံ တဟယန္တော ဝိယ။ သမပ္ပမာဏတော အင္ဂကာဒိဝသေန **သုတစ္ဆိတံ ပက္ခိပန္တော ဝိယ** ။ သုခေနေဝ ကိလေသာနံ ဩကာသံ အဒေန္တော အန္တရာ အသဇ္ဇန္တော **အလဂ္ဂန္တော** ။ ဝိပဿနာစာရဿ အာရဒ္ဓဝုတ္တိတံ အပရိပန္ထတဉ္စ ဒဿေန္တော ဩပမ္မဒ္ုဝယမာဟ။ **ဗ္ဗာဘင္ဂိယာ** တိ ကာဇဒဏ္ဍေန။ **ကိလေသပရိဠာဟာဒီနန္တိ** ကိလေသပရိဠာဟလီနတ္တဝိက္ခေပာနံ။

**ဂုဋ္ဌခဏ္ဍာဒီနိ** တိ ဂုဋ္ဌခဏ္ဍသက္ခရခဏ္ဍာဒီနိ ဥစ္ဆုဝိကာရဘူတာနိ။ "ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရာမီ"တိအာဒိဝစနတော **"ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ ကထိတာ"** တိ ဝုတ္တံ။

အမ္ဗပာလိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. နာလန္ဒဝဂ္ဂေါ

## ၂. နာလန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇၈. ဒုတိယဝဂ္ဂေ ပဌမသုတ္တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိညေယ္ယန္တိ တံ လင္ဃိတ္ုတ **"ဒုတိယေ"**တိ ဝုတ္တံ။

**ဘိယျှတရော အဘိညာတော** တိ သမ္မောဓိယာ သေဋ္ဌတရောတိ အဘိလက္ခိတော။ **ဘိယျှတရာဘိညော** တိ သဗ္ဗ သတ္တေသု အဓိကတရပညော။ တေနာဟ **"ဥတ္တရိတရဉာဏော"** တိ။ သမ္မာ အနဝသေသတော ဗုဇ္ဈတိ တေနာတိ **သမ္ဗောဓီ**တိ အာဟ – **"သမ္ဗောဓိယန္တိ သဗ္ဗညုတညာဏေ"** တိ။ **နိပ္ပဒေသော ဂဟိတာ** တိ အနဝသေသော ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဂဟိတာ အဂ္ဂမဂ္ဂသိဒ္ဓိယာဝ ဘဂဝတော သဗ္ဗဂုဏာနံ သိဒ္ဓတ္တာ။ န ကေဝလဥ္စ ဗုဒ္ဓာနံ, အထ ခော အဂ္ဂသာဝကပစ္စေကဗုဒ္ဓာနမ္ပိ တံတံဂုဏာသမိဇ္ဈနံ အဂ္ဂမဂ္ဂာဓိဂမေနေဝတိ ဒဿေန္တော **"ဒွေဝပိ အဂ္ဂသာဝကာ"** တိအာဒိမာဟ။

အပရော နယော – **ပသန္နော** တိ ဣမိနာ ပသာဒဿ ဝတ္တမာနတာ ဒီပိတာတိ **ဥပ္ပန္နသဒ္ဓော** တိ ဣမိနာပိ သဒ္ဓာယ ပစ္စုပ္ပန္နတာ ပကာသိတာတိ အာဟ – **"ဝဲ သဒ္ဒဟာမီတိ အတ္တော"** တိ။ အဘိဇာနာတိ အဘိမုခဉာဏေန သဗ္ဗ ညေယျံ ဇာနာတီတိ အဘိညော, ဘိယျော အဓိကော အဘိညောတိ **ဘိယျောဘိညော** ။ သော ဧဝ အတိသယဝစနိစ္ဆာ ဝသေန ဘိယျောဘိညတရောတိ ဝုတ္တောတိ အာဟ – **"ဘိယျှတရော အဘိညာတော"** တိ။ ဒုတိယဝိကပ္ပေ ပန အဘိ ဇာနာတီတိ အဘိညာ, အဘိဝိသိဋ္ဌာ ပညာ။ ဘိယျော အဘိညာ ဧတဿာတိ ဘိယျောဘိညော, သော ဧဝ အတိသယဝ စနိစ္ဆာဝသေန **ဘိယျောဘိညတရော** ။ သတယံ အဿ အတိသယော အဘိညာယ ဘိယျောဘာဝကတောတိ အာဟ – **"ဘိယျှတရာဘိညော တ"** တိ။ သမ္ဗုဇ္ဈတိ တောယာတိ **သမ္ဗောဓိ,** သဗ္ဗညုတညာဏံ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏဥ္စ။ သဗ္ဗညုတညာ ဏပဒဋ္ဌာနဥ္ဟိ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏံ, အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏပဒဋ္ဌာနဥ္စ သဗ္ဗညုတညာဏံ **သမ္ဗောဓိ နာမ** ။ တတ္ထ ပဓာနဝသေန တ ဒတ္ထဒဿနေ ပဌမဝိကပ္ပော, ပဒဋ္ဌာနဝသေန ဒုတိယဝိကပ္ပော။ ကသ္မာ ပနေတ္ထ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏဿေဝ ဂ ဟဏံ, နနု ဟေဋ္ဌိမာနိပိ ဘဂဝတော မဂ္ဂဉာဏာနိ သတတသနမေဝ ယထာသကံ ပဋိပက္ခဝိဓမနဝသေန ပဝတ္တာနိ၊ သတတသန ပ္ပဟာနဥ္ဟိ ဉေယျာဝရဏပ္ပဟာနန္တိ? သစ္စမေတံ, တံ ပန အပရိပုဏ္ဏံ ပဋိပက္ခဝိဓမနဿ ဝိပ္ပကတဘာဝတောတိ အာဟ **"အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေ တ"** တိ။ **သဗ္ဗတ္ထ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန အဓိဂန္တဗ္ဗံ သဗ္ဗံ။

ခာဒနီယာနံ ဥဠာရတာ သာတရသာနုဘာဝေနာတိ အာဟ **"မဓုရေ အာဂစ္ဆတီ"** တိ။ ပသံသာယ ဥဠာရတာ ဝိသိဋ္ဌဘာ ဝေနာတိ အာဟ – **"သေဋ္ဌေ"** တိ။ ဩဘာသဿ ဥဠာရတာ မဟန္တဘာဝေနာတိ ဝုတ္တံ – **"ဝိပုလေ"**တိ။ ဥသဘဿ အယန္တိ အာသဘီ, ဣဓ ပန အာသဘီ ဝိယာတိ **အာသဘီ**။ တေနာဟ – **"ဥသဘဿ တစာသဒိသီ"** တိ။ ယေန ဂုဏေန သာ တံသဒိသာ, တံ ဒဿေတုံ **"အစလာ အသမ္ပဝေဓီ"** တိ ဝုတ္တံ။ ယတော ကုတောစိ အနုဿဝနံ **အနုဿဝတေ** ။ ဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနာဒီသု ကတပရိစယာနံ အာစရိယာနံ တံ တံ အတ္ထံ ဉာပေန္တီ ပဝေဏီ **အာစရိယပရမ္ပရာ** ။ ကေဝလံ အတ္တနော မ တိယာ "ဣတိ ကိရ ဧဝံ ကိရာ"တိ ပရိကပ္ပနာ **ဣတိကိရာ**။ ပိဋကဿ ဂန္ထဿ သမ္ပဒါနတော ဘူတတော တဿ ဂ ဟဏံ **ပိဋကသမ္ပဒါနံ** ။ ယထာသုတာနံ အတ္တာနံ အာကာရဿ ပရိဝိတက္ကနံ **အာကာရပရိဝိတက္ကော** ။ တထေဝဿ "ဧဝမေတ"န္တိ ဒိဋ္ဌိယာ နိဇ္ဈာနက္ခမနံ **ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ** ။ အာဂမာဓိဂမေဟိ ဝိနာ ကေဝလံ အနုဿုတတော တက္ကမ ဂ္ဂံ နိဿာယ တက္ကနံ **တက္ကော** ။ အနုမာနဝိဓိံ နိဿာယ ဂဟဏံ **နယဂ္ဂဟော** ။ ယသ္မာ ဗုဒ္ဓဝိသယေ ဌတွာ ဘဂဝ တော အယံ ထေရဿ စောဒနာ ထေရဿ စ သော အဝိသယော, တသ္မာ **"ပစ္စက္ခတော ဉာဏေန ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ ဝိ ယာ"**တိ ဝုတ္တံ။ သီဟနာဒေ ဝိယာတိ **သီဟနာဒေ**။ တံသဒိသတာ စဿ သေဋ္ဌဘာဝေန, သော စေတ္ထ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဗောတိ ဒဿေန္တော **"သီဟနာဒေ"**တိအာဒိမာဟ။ **ဥန္နာဒယန္တေနာ** တိ အသနိသဒိသံ ကရောန္တေန။

**အနုယောဂအာပနတ္ထ** န္တိ အနုယောဂံ သောဓာပေတုံ။ ဝိမဒ္ဒက္ခမဥ္ဟိ သီဟနာဒံ နဒန္တော အတ္တတော အနုယော ဂံ **သောဓေတိ** နာမ, အနုယုဇ္ဈန္တော စ နံ **သောဓာပေတိ** နာမ။ **အာတုန္တိ** သောဓေတုံ။ ကေစိ "ဒာနတ္ထ"န္တိ အတ္ထံ ဝ ဒန္တိ, တံ န ယုတ္တံ။ န ဟိ ယော သီဟအနံ နဒတိ, သော ဧဝ တတ္ထ အနုယောဂံ ဒေတီတိ ယုဇ္ဇတိ။ **နိဃံသနန္တိ** ဝိမဒ္ဒ နံ။ **ဓမမာနန္တိ** တာပယမာနံ။ တာပနဥ္စေတ္ထ ဂဂ္ဂရိယာ ဓမ္မာပနသီသေန ဝဒတိ။

**သဗ္ဗေ တေ** တိ သဗ္ဗေ တေ အတီတေ နိရုဒ္ဓေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ။ တေနေတံ ဒဿေတိ – ယေ တေ အပေဟသုံ အတီ တမဒ္ဓာနံ တဝ အဘိနီဟာရတော ဩရံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာ, တေသံ တာဝ သာဝကဉာဏေနေစရေ ဓမ္မေ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တော မာ ရာဒယော ဝိယ စ ဗုဒ္ဓာနံ လောကိယစိတ္တာစာရံ တဝံ ဇာနေယျာသိ။ ယေ ပန တေ အဗ္ဗတီတာ, တတော ပရတော ဆိန္န ဝဋ္ဋမာ ဆိန္နပပဥ္စာ ပရိယာဒိန္နဝဋ္ဋာ သဗ္ဗဒုက္ခဝီတိဝတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓာ, တေသံ သဗ္ဗေသမ္ပိ တဝ သာဝကဉာဏဿ အဝိသယဘူတေ ဓမ္မေ ကထံ ဇာနိဿသီတိ။ **တေနာ**တိ သမ္မောဓိသင္ခာတေန သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနေန အရဟတ္တ မဂ္ဂဉာဏေန။ **ဧဝံသီလာ**တိ တာဒိသသီလာ။ **သမာဓိပက္ခာ** တိ သမာဓိ စ သမာဓိပက္ခာ စ သမာဓိပက္ခာ ဧကဒေသသရူပေ ကသေသနယေန။ တတ္ထ **သမာဓိပက္ခာ** တိ ဝီရိယသတိယော တဒနုဂုဏာ စ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ။ ဈာနသမာပတ္တီသု ယေ

ဘုယ္ယေန ဝိဟာရတေဟာရော, ဈာနသမာပတ္တိယော သမာဓိပ္ပဓာနာတိ ဝုတ္တံ **“သမာဓိပက္ခာနံ ဓမ္မာနံ ဂဟိတတ္တ
တာ ဝိဟာရော ဂဟိတော”**တိ။

ယထာ ပန ဟေဋ္ဌာ ဂဟိတာပိ သမာဓိပညာ ပဋိပက္ခတော ဝိမုတ္တတ္တာ ဝိမုစ္စန-သင္ခာတ-ကိစ္စဝိသေသ-ဒဿနဝ
သေန ဝိမုတ္တိပရိယာယေန ပုန ဂဟိတာ “ဇဝံဝိမုတ္တာ”တိ, ဇဝံ ဒိဗ္ဗဝိဟာရော ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝိသေသဒဿနဝသေန ပုန ဂဟိ
တော “ဇဝံဝိဟာရီ”တိ, တသ္မာ သဗ္ဗေသံ သမာပတ္တိဝိဟာရာနံ ဝသေနေတ္ထ အတ္ထော ယုဇ္ဇတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဝိမုတ္တ
တီတိ သင္ခံ ဂစ္ဆန္တိ** ဝိမုစ္စိတ္တာတိ ကတ္တ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **ပဋိပ္ပဿဒ္ဓန္တေ** တိ ပဋိပ္ပဿမ္ဘနော
သာပနေန။ သဗ္ဗကိလေသေဟိ နိဿဋတ္တာ အသံသဋ္ဌတ္တာ ဝိမုတ္တတ္တာ စ **နိဿရဏဝိမုတ္တိ** နိဗ္ဗာနံ။

**အနာဂတဗုဒ္ဓာနံ ပနာတိ ပန**-သဒ္ဒော ဝိသေသတ္ထဇောတနော။ တေန အတီတေသု တာဝ ခန္ဓာနံ ဘူတပုဗ္ဗတ္တာ တ
တ္ထ သိယာ ဉာဏဿ သဝိသယေ ဂတိ, အနာဂတေသု ပန သဗ္ဗသော အသဉ္ဇာတေသု ကထန္တိ ဣမမတ္ထံ ဇောတေ
တိ။ တေနာဟ **“အနာဂတာပီ”**တိအာဒိ။ **“အတ္တနော စေတသာ ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္တွာ ဝိဒိတာ”** တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ? နနု အတီ
တာနာဂတေ သတ္တာဟေ ဧဝ ပဝတ္တံ စိတ္တံ စေတောပရိယဉာဏဿ ဝိသယော, န တတော ပရန္တိ? နယိဒံ စေတောပ
ရိယဉာဏကိစ္စဝသေန ဝုတ္တံ, အထ ခော ပုဗ္ဗေနိဝါသအနာဂတံသဉာဏာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ, တသ္မာ နာယံ ဒေါသော။ **ဝိဒိ
တဋ္ဌာနေ န ကရောတိ** သိက္ခာပဒေနေဝ တာဒိသဿ ပဋိက္ခေပဿ ပဋိက္ခိတ္တတ္တာ သေတုဃာတတော စ။ ကထံ
ပန ထေရော ဒွဝယသမ္ဘဝေ ပဋိက္ခေပမေဝ အကာသိ, န ဝိဘဇ္ဇ ဗျာကာသီတိ အာဟ **“ထေရော ကိရာ”**တိအာဒိ။ ဟာရံ
ပရိယန္တံ မိနောတီတိ ဟာရမိ, သာ ဧဝ ဉာဏန္တိ ဟာရမိဉာဏံ, သာဝကာနံ ဟာရမိဉာဏံ **သာဝကဟာရမိဉာဏံ**။ တသ္မိံ သာဝ
ကာနံ ဥက္ကံသပရိယန္တဂတေ ဇာနနေ နာယမနုယောဂေ, အထ ခော သဗ္ဗညုတညာဏေ သဗ္ဗညုတာယ ဇာနနေ။ ကေစိ ပန
“သာဝကဟာရမိဉာဏေတိ သာဝကဟာရမိဉာဏဝိသယေ”တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ, တထာ သေသပဒေသုပိ။ **သီလ။ပေ။ သမတ္တ
ထန္တိ** သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဉာဏသင္ခာတာနံ ကာရဏာနံ ဇာနနသမတ္ထံ။ ဗုဒ္ဓသီလာဒယော ဟိ ဗုဒ္ဓာနံ ဗုဒ္ဓကိစ္စဿ ပ
ရေဟိ ဧတေ ဗုဒ္ဓါတိ ဇာနနဿ စ ကာရဏံ။

အနုမာနဉာဏံ ဝိယ သံသယဋ္ဌိတံ အဟုတွာ ဣဒမိဒန္တိ ယထာသဘာဝတော ဥဿယ္ယံ ဓာရေတိ နိစ္ဆိနောတီတိ **ဓမ္မ
မော, ပစ္စက္ခဉာဏန္တိ** အာဟ **“ဓမ္မဿ ပစ္စက္ခတော ဉာဏဿာ”** တိ။ အနုဧတီတိ **အန္ဝယော**တိ အာဟ **“အနုယောဂံ
အနုဂန္တွာ”**တိ။ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓဥပ္ပဟိ အတ္ထံ အနုဂန္တွာ အနုမာနဉာဏဿ ပဝတ္တိ “ဒိဋ္ဌေန အဒိဋ္ဌဿ အနုမာန”န္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိဒိတေ ဝေဒကမ္ပိ ဉာဏံ အတ္ထတော ဝိဒိတမေဝ ဟောတီတိ **“အနုမာနဉာဏံ နယဂ္ဂဟော ဝိဒိတော”** တိ
ဝုတ္တံ။ **ဝိဒိတော**တိ ဝိဒ္ဓော ပဋိလဒ္ဓော, အဓိဂတောတိ အတ္ထော။ **အပ္ပမာဏော**တိ အပရိမာဏော မဟာဝိသယတ္တာ။
တေနာဟ **“အပရိယန္တော”** တိ။ **တေနာ**တိ အပရိယန္တတ္တာ။ **တေန** တ အပရိယန္တေန ဉာဏေန။ ဧတေန ထေရော ယံ
ယံ အနုမေယ္ယမတ္ထံ ဉာတုကာမော ဟောတိ, တတ္ထ တတ္ထ တဿ အသင်္ဂမပ္ပဋိဟတံ အနုမာနဉာဏံ ပဝတ္တတီ
တိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **“သော ဣမိနာ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဣမိနာ**တိ ဣမိနာ ကာရဏေန။

ဟကာရဿ ထိရဘာဝံ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ အာပေတီတိ **ဥဒ္ဓာပံ,** ဟကာရမူလံ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဟကာရဒွတရဇန္ဓပရိခါဒီနံ
သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပစ္စန္တေ ဘဝံ **ပစ္စန္တိမံ** ။ ပဏ္ဍိတအောတရိကဋ္ဌာနိယံ ကတွာ ထေရော အတ္တာနံ ဒဿေ
တီတိ ဒဿေန္တော **“ကေဒွတရန္တိ ကသ္မာ အာဟာ”** တိ စောဒနံ သမုဋ္ဌာပေသိ။

ယဿာ ပညာယ ဝသေန ပုရိသော ပဏ္ဍိတောတိ ဝုစ္စတိ, တံ ပဏ္ဍိစ္စန္တိ အာဟ – **“ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂ
တော”**တိ။ တံတံဣတိကတ္တဗ္ဗတာသု ဆေကဘာဝေ ဗျတ္တဘာဝေ **ဝေယျတ္တိယံ** ။ မေဓတိ အညာဏံ ဟိံသတိ
ဝိဓမတီတိ မေဓာ, သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **မေဓာဝီ**။ ဌာနေ ဌာနေ ဥပ္ပတ္တိ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **ဌာနုပ္ပတ္တိကာ,**
ဌာနသော ဥပ္ပဇ္ဇနပညာ။ အနုပရိယာယန္တိ ဧတေနာတိ အနုပရိယာယော, သော ဧဝ ပထောတိ **အနုပရိယာယပထော,** ပရိ
တော ဟကာရဿ အနုယာယနမဂ္ဂေါ။ ဟကာရဘာဂ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗာ ဧတ္ထာတိ **ဟကာရသန္ဓိ,** ဟကာရဿ ဖုလ္လိ
တပဒေသော။ သော ပန ဟေဋ္ဌိမန္တေန ဒွိန္နမ္ပိ ဣဋ္ဌကာနံ ဝိဂမေန ဇဝံ ဝုစ္စတီတိ အာဟ – **“ဒွိန္နံ ဣဋ္ဌကာနံ အပဂ
တဋ္ဌာန”**န္တိ။ **ဆိန္နဋ္ဌာန** န္တိ ဆိန္နဘိန္နပဒေသံ, ဆိန္နဋ္ဌာနံ တ။ တဥပ္ပဟိ “ဝိဝရ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ကီလိဋ္ဌ** န္တိ မလီနံ။ **ဥပ
တာပေန္တီ**တိ ကိလေသပရိဋ္ဌာဟေန သန္တာပေန္တိ။ **ဝိဗာဓေန္တီ** တိ ပီဠေန္တိ။ ဥပ္ပန္နာယ ပညာယ နိဝရဏေဟိ န ကိဉ္စိ
ကာတုံ သက္ကာတိ အာဟ **“အနုပ္ပန္နာယ ပညာယ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ န ဒေန္တီ”** တိ။ **တသ္မာ** တိ ပစ္စယူပဃာတေန ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ

အပ္ပအနတ္တော။ **စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသု သုဋ္ဌု ဋ္ဌပိတစိတ္တာ** တိ စတုဗ္ဗိဓာယပိ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာယ သမ္မဒေဝ ဌပိတစိတ္တာ အပ္ပိတစိတ္တာ။ **ယထာသဘာဝေန ဘာဝေတွ္ဝာ**တိ ယာထာဝတော သမ္မဒေဝ ယထာ ပဋ္ဌိပက္ခာ သမုစ္ဆိဇ္ဇန္တိ, ဧဝံ ဘာဝေတွ္ဝာ။

ပုရိမနယေ သတိပဋ္ဌာနာနိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ စ မိဿကာ အဓိပ္ပေတာတိ တတော အညထာ ဝတ္တုံ **"အပိစေတ္ထာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **မိဿကာ** တိ သမထဝိပဿနာမဂ္ဂဝသေန မိဿကာ။ "စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တာ"တိ ပဌမံ ဝုတ္တတ္တာ သတိပဋ္ဌာနေသု ဝိပဿနံ ဂဟေတွ္ဝာ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ယထာဘူတံ ဘာဝေတွ္ဝာတိ ဝုတ္တတ္တာ မဂ္ဂပရိယာပန္နာနံယေဝ စ နေသံ နိပ္ပရိယာယဗောဇ္ဈင်္ဂဘာဝတော တေသု စ အဓိဂတမေဝ ဟောတီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ မဂ္ဂေ စ သဗ္ဗညုတညာဏဉ္စာတိ ဂဟိတေ သုန္ဒရော ပဉ္ဟော ဘဝေယျာ"တိ **မဟာသိဝတ္ထေရော အာဟ။ န ပနေဝံ ဂဟိတံ** ဟောရာဏေဟီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣတီ**တိ ဝုတ္တပ္ပကာရပရာမသနံ။ **ထေရော**တိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော။

**တတ္ထာ** တိ တေသု ပစ္စန္တနဂရာဒီသု။ **နဂရံ ဝိယ နိဗ္ဗာနံ** တဒတ္ထိကေဟိ ဥပဂန္တဗ္ဗတော ဥပဂတာနဉ္စ ပရိဿ္သယရဟိတသုခါဓိဂမဋ္ဌာနတော။ **ဟကာရော ဝိယ သီလံ** တဒုပဂတာနံ ပရိတော အာရက္ခဘာဝတော။ **အနုပရိယာယပထော ဝိယ ဟိရီ** သီလဟကာရဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ – "ပရိယာယပထောတိ ခော ဘိက္ခု ဟိရိယာ ဧတံ အဓိဝစန"န္တိ။ **ဒွတရံ ဝိယ အရိယမဂ္ဂေါ** နိဗ္ဗာနနဂရပ္ပဝေသနေ အဥ္ဇသဘာဝတော။ **ပဏ္ဍိတဒေါဝါရိကော ဝိယ ဓမ္မသေနာပတိ** နိဗ္ဗာနနဂရံ ပဝိဋ္ဌပဝိသနကာနံ သတ္တာနံ သလ္လက္ခဏတော။ **ဒိန္နော** တိ အပိတော, သောဓိတောတိ အတ္ထော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

## ၃. စုန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၃၇၉.** ပုဗ္ဗေ သာဝတ္ထိတော ဝေဠုဝကမဿ ဂတတ္တာ ဝုတ္တံ **"အာဂတမဂ္ဂေနေဝ ပဋိနိဝတ္တန္တော"** တိ။ **သတ္တန္န**န္တိ ဥပသေနော, ရေဝတော, ခဒိရဝနိယော, စုန္ဒော, သမဏုဒ္ဒေသော အဟန္တိ စတုန္နံ, စာလာ, ဥပစာလာ, သီသူပစာလာတိ, တိဿန္နန္တိ ဣမေသံ သတ္တန္နံ အရဟန္တာနံ။ **နတ္ထိ နု ခော**တိ ဣတ္ထာပိ "ဩလောကေန္တော"တိ အာနေတွ္ဝာ သမ္ဗန္ဓော သီဟာဝလောကနညာယေန။ ဘဝိဿန္တိ မေ ဝတ္တာရော ဟရိတုံ နာသက္ခိံတိ သမ္ဗန္ဓော။ **ဣဒံ အနိပစ္ဆိမဒဿနန္တိ** ဘူတကထနမတ္တံ, န တတ္ထ သာလယတာဒဿနံ ယထာ တထာဂတဿ ဝေသာလိယာ နိက္ခမိတွ္ဝာ နာကပလောကိတံ။

တဿ တဿ ဝိသေသဿ အဓိဋ္ဌာနဝသေနေဝ ဣဒ္ဓိဘေဒဿနံ **ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ**။ သီဟဿ ဝိဇမ္ဘနာဒိဝသေန ကီဠိတွ္ဝာ နာဒသဒိသီ အယံ ဓမ္မကထာတိ ဝုတ္တံ **"သီဟဝိကီဠိတော ဓမ္မပရိယာယော"**တိ။ **ဂမနကာလော မယှံ ဟန္တီ**တိ ဣတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ပရိသမာပနေ။ တေန ထေရေန ယထာရမ္မဿ ဝစနပဗန္ဓဿ သမာပိတဘာဝံ ဇောတေတိ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ ဧဒိသေသု သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု။ ယုဂန္ဓရာဒယော **ပရိဘဏ္ဍပဗ္ဗတာ** တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ကေပ္ပဟာရေနေတ**တိ ကေပ္ပဟာရေန ဣဝ။ သွ္ဝတယံ **ဣဝ**-သဒ္ဒော န သက္ကောမီတိ ဣတ္ထ အာနေတွ္ဝာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗော။

**ပဋိဟဒေဿာမီ** တိ ဌိတကာယံ ပဋိဟဒေဿာမိ။ ပတ္တနာကာလေ အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ဝစနသုတာနုသာရေန ဉာဏေန ဒိဋ္ဌမတ္တံ သန္ဓာယ **"တံ ပဌမဒဿန"** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဓာရေတုံ အသက္ကောန္တီ** ဂုဏသာရံ။ **သေ မဂ္ဂေ**တိ ဧသော ဓာတာနံ သတ္တာနံ မရဏနိဋ္ဌိတော ပန္ထော။ ပုနပိ **ဧဝံဘာဝိနော နာမ သင်္ခါရာ** တိ သင်္ခါရာ နာမ ဧဝံ ဘာဝိနော, မရဏပရိယောသာနာတိ အတ္ထော။ **တွေကာ** န္တိ တွေကံ ကာလံ။ **သင္ကမိုတွ္ဝာ** သံဟရိတွ္ဝာ။ **မုခံ ပိဓာယာ**တိ မုခံ ဆာဒေတွ္ဝာ။ **အင်္ဂီကသတာနီ** တိ မကုဋ္ဌင်္ဂြရစေတိယသတာနိ။

**ပုရိမဒိဝသေ**တိ အတီတဒိဝသေ။ ယသ္မာ ဓမ္မသေနာပတိနော အရဟတ္တပ္ပတ္တဒိဝသေယေဝ သတ္ထု သာဝကသန္နိပါတော အဟောသိ, တသ္မာ **"ပူရိတသာဝကသန္နိပါတော သေ ဘိက္ခူ"** တိ ဝုတ္တံ။ **ပဉ္စ ဇာတိသတာနီ**တိ ဘုမ္မတ္ထေ, အစ္စန္တသံယောဂေ တ ဥပယောဂဝစနံ။

**ကဋ္ဌောပိဟတ္ထော** တိ ဝိလီဝမယဘာဇနဟတ္ထော။ "စမ္မမယဘာဇနဟတ္ထော"တိ စ ဝဒန္တိ။ **ပုရန္တရေ** တိ နဂရမဇ္ဈေ။ **ဝနေ**တိ အရညေ။

**ဩသက္ကနာကာရဝိရဟိတော** တိ ဓမ္မဒေသနာယ သင်္ကောစဟေတုဝိရဟိတော။ **ဝိသာရဒေါတိ** သာရဒဝိရဟိတော။ **ဓမ္မောဇ** န္တိ ဓမ္မရသံ, ဩဇဝန္တံ ဒေသနာဓမ္မန္တိ အတ္ထော။ **ဓမ္မဘောဂ**န္တိ ဓမ္မပရိဘောဂံ, ပရေဟိ သဒ္ဓိံ သံဝိဘဇနဝသေန ပဝတ္တံ ဓမ္မသမ္ဘောဂန္တိ ဒေသနာဓမ္မမေဝ ဝဒတိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဥဘယေနပိ ဓမ္မပရိဘောဂမေဝ ကထိတော"**တိ။

ပိယာယိတဗ္ဗတော **ပိယေဟိ**။ မနသ္သ ဝဍ္ဍနတော **မနာပေဟိ**။ **ဇာတိယာ**တိ ခတ္တိယာဒိဇာတိယာ။ **နာနာဘာဝေ** အသဟဘာဝေ ဝိသုံဘာဝေ။ **အညထာဘာဝေ** အညထတ္တံ။ **သရီရန္တိ** ရူပဓမ္မကာယသင်္ခာတံ သရီရံ။ ရူပကာယေ ဟိ ဘိဇ္ဇန္တေ ဘိဇ္ဇန္တေဝ။ **သော ဘိဇ္ဇေယျာ** တိ သော မဟန္တတရော ခန္ဓော ဘိဇ္ဇေယျ။

**ဒက္ခိဏာဒိသံ ဂတော**တိ ဒက္ခိဏာဒိသာမုခေ ပဝတ္တော။ **မဟာခန္ဓော ဝိယာ** တိ မဟန္တော သာရဝန္တော သာခါခန္ဓော ဝိယ။ သာခခန္ဓာ ဟိ ဒိသာဘိမုခပဝတ္တာကာရာ, မူလခန္ဓော ပန ဥဒ္ဓမုဂ္ဂတော။ **သောဠသန္နံ ပဍ္စာဟာန** န္တိ သောဠသန္နံ အပရာပရိယပဝတ္တနိယာနံ အတ္ထာနံ။ ဉာတံ ဣစ္ဆိတော ဟိ အတ္ထော ပဍ္စော။

## ၄-၅. ဥက္ကစေလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၃၈၀-၃၈၁. အမာဝသုပေါသထေ**တိ အမာဝသိဥပေါသထေ, ကာလပက္ခဥပေါသထေတိ အတ္ထော။ **ပုရိမနယေနေ တ**တိ အနန္တရသုတ္တေ ဝုတ္တနယေနေဝ။

## ၆. ဥတ္တိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၃၈၂. မစ္စုဓေယျဿ** တိ မစ္စုနော ပဝတ္တိဋ္ဌာနဿ။

## ၈. ဗြဟ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၃၈၄. တသ္မိံ ကာလေ**တိ ပဌမာဘိသမ္ဗောဓိယံ။ **ဘိက္ခုယေဝ နတ္ထိ** ဓမ္မစက္ကဿ အပ္ပဝတ္တိတတ္တာ, **ဘိက္ခုယေဝ** ဘိက္ခုလက္ခဏယောဂတော။ ဧကော မဂ္ဂေ, န ဒွေဓာပထဘူတောတိ ဧကမဂ္ဂေ, တံ **ဧကမဂ္ဂံ** ။ ဇာတိယာ ခယော ဝ ဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တဘူတောတိ ဇာတိက္ခယန္တော, နိဗ္ဗာနံ, တံ ဒိဋ္ဌတ္တာ **ဇာတိက္ခယန္တဒဿီ** တိ ဧဝမေတ္ထ အ တ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

## ၉. သေဒကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၃၈၅. အယံ တဿ လဒ္ဓိ** တိ အယံ ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနာ တဿ အာစရိယဿ လဒ္ဓိ။ **တတော အနာမေန္တော** တိ ယေန ဝံသော နမတိ, တေန ကာယံ အနာမေန္တော။ တထာ နမန္တော ဟိ ပတိတ္တေ တ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ ဟောတိ။ **တ**န္တိ ကာယံ, **တံ** ဝံသံ တ။ **အာကမေန္တော ဝိယာ** တိ နမိတဋ္ဌာနတော ပရဘာဂေန အာကမေန္တော ဝိယ။ **ဧကတောဘာဂိယံ က တ္တတ**တိ ယထာဝုတ္တံ သတိံ သူပဋ္ဌိတံ ကတ္တတ ဩနတံ ဝိယ ကတ္တတ။ တထာ ကရဏံ ပန တထာ တတ္ထပတ္ထမ္ဘကဟာ ပနေနာတိ အာဟ – **"တတ္ထပတ္ထမ္ဘံ ကဟာပေတ္တတ"** တိ။ တဗ္ဗ သတိယာ တဒတ္ထံ ဥပဋ္ဌာနေနာတိ ဝုတ္တံ **"သတိံ သူပဋ္ဌိတံ ကတ္တတ"**တိ။ **နိစ္စလောဝ နိသီဒန္တော** အန္တေတသီ **အာစရိယံ ရက္ခတိ,** တ္တေကာံ အာစရိယဿ လဒ္ဓိဝ သေန ဝုတ္တံ။ **"အာစရိယော ဝံသံ သုဂ္ဂဟိတံ ဂဏှာဟန္တော"** တိအာဒိ သဗ္ဗံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။

**"အတ္တာနမေဝ ရက္ခတိ"** တိ ဣဒံ အတ္တနော ရက္ခဏံ ပဓာနံ ကတ္တတ ဝုတ္တံ, **န အန္တေတသိက** န္တိ အဝဓာရဏ ဖလံ။ အတ္တရက္ခာယ ပနေတ္ထ သိဇ္ဈမာနာယ အန္တေတသိကရက္ခာပိ သိဒ္ဓါ ဧဝ ဟောတီတိ။ ဒုတိယပက္ခေပိ ဧသေဝ နယော။ **သော တတ္ထ ဉာယော** တိ ယာ အတ္တနော ဧဝ ရက္ခာ, သာ အတ္ထတော ပရရက္ခာပိ ဟောတီတိ အယမေတ္ထ ဉာယော ယုတ္တပ္ပယောဂေ။ **အနုဝမိယာ** တိ ယထာဝမိတဿ အနုအနုဝမိယာ။ ဧတေန ပဋိလဒ္ဓသမ္ပယုတ္တပ မောဒနာကာရော ဒဿိတောတိ အာဟ – **"သပ္ပဗ္ဗာဘကယ မုဒိတာယာတိ အတ္ထော"** တိ။ **အာသေဝနာယာ**တိအာဒီနိ ပ

အနိ အနုဒယတာပရိယောသာနာနိ (ယသ္မာ သတိပဋ္ဌာနံ သေဝန္တဿ သိဒ္ဓံ အတ္တနော စ ပရဿ စ ရက္ခဏံ ပကာ သေန္တိ, တသ္မာ) – ''အတ္တာနံ, ဘိက္ခဝေ, ရက္ခိဿာမီတိ သတိပဋ္ဌာနံ သေဝိတဗ္ဗ''န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

## ၁၀. ဇနပဒကလျာဏီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၈၆. **ဇနပဒသ္မိံ ကလျာဏီ** တိ သကလဇနပဒေ ဘဒ္ဒာ ရူပသမ္ပတ္တိယာ သိက္ခာသမ္ပတ္တိယာ စ သုန္ဒရာ သေဋ္ဌာ။ ရူပ သမ္ပတ္တိ စ နာမ သဗ္ဗသော ရူပအေသာဘာဝေန ရူပဂုဏပာရိပူရိယာ ဟောတီတိ တဒုဘယံ ဒဿေတုံ **''ဆသရီရဒောသရဟိ တာ ပဉ္စကလျာဏသမန္နာဂတာ''**တိ ဝုတ္တံ။ တံ ဒုဝိဓမ္ပိ ဝိဝရန္တော **''သာ ဟီ''**တိအာဒိမာဟ။ **ပဉ္စကလျာဏသမန္န နာဂတာ**တိ ပဉ္စဝိဓသရီရဂုဏသမ္ပဒါယ သမန္နာဂတာ။ **နာတိဒီဃာ နာတိရဿာ** တိ ပမာဏမဇ္ဈိမာ ဒီဃတရပ္ပမာဏာ န ဟောတိ, န အတိရဿာ, လကုဏ္ဍကရူပာ န ဟောတိ။ **နာတိကိသာ**တိ အတိဝိယ ကိသထဒ္ဓမံသလောဟိတာ ဒိဿမာနာ အဋ္ဌိသရီရာ ဇာလသရီရာ န ဟောတိ။ **နာတိထူလာ**တိ ဘာရိယမံသာ မဟောဒရာ န ဟောတိ။ **နာတိကာဠာ နာစ္စောဒာတာ** တိ အတိဝိယ ကာဠဝဏ္ဏာ ဈာမင်္ဂရော ဝိယ , ဒဓိတက္ကာဒီဟိ ပမဇ္ဇိတမတ္တကံသလောဟဝဏ္ဏာ န ဟောတိ။ မနုဿ သလောကေ တာဒိသိယာ ရူပသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝတော **အတိက္ကန္တာ မနုဿဝဏ္ဏံ** ။ ယထာ ပမာဏယုတ္တာ, ဇဝံ အာ ရောဟပရိဏာဟယောဂတော စ ပရေသံ ပသာဒဝဟာ နာတိဒီဃတာဒယော။ ဇဝံ မနုဿာနံ ဒိဗ္ဗရူပတာသမ္ပတ္တိပီတိ ဝု တ္တံ **''အပ္ပတ္တာ ဒိဗ္ဗဝဏ္ဏ''** န္တိ။ တေ့ စ နာတိဒီဃနာတိရဿတာဝစနေန အာရောဟသမ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ ဥဗ္ဗေဓေန ဟ သာဒိကဘာဝတော။ ကိသထူလအေသာဘာဝဝစနေန ပရိဏာဟသမ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ။ ဥဘယေနပိ သဏ္ဌာနသမ္ပဒာ ဝိဘာဝိ တာ, နာတိကာဠတာဝစနေန ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ ဝိဝဏ္ဏတာဘာဝတော။ **ပိယင်္ဂုသာမာ** တိ ပရိဏတပိယင်္ဂုပုပ္ဖသဒိသသရီ ရနိဘာသာ။ **မုခပရိယောသာန**န္တိ အဓရောဋ္ဌမာဟ။ **အယံ** ယထာဝုတ္တာ သရီရဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ။ **အဿာ** တိ ဇနပဒကလျာ ဏိယာ။ **ဆဝိကလျာဏတာ** ဆဝိသမ္ပတ္တိပေတုကတ္တာ တဿာ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ နခာ ဧဝ ပတ္တသဒိသတာယ **နခပတ္တာနိ**။

(**ပသာတေ** သရီရာဝယဝေန ဣရိယနန္တိ အာဟ – **''ပဝတ္တိီတိ အတ္ထော''** တိ, ပသာတေ ယထာပရိတမေဝ ကန တန္တိ, န သဘာဝသန္တာနံ။ ယထာဝိဘာဝသေန **ဥတ္တမမေဝ နစ္စံ နစ္စတိ** ။ တေ တ ဂီသတိယာသူတိရံ ဓာနပ္ပတ္တိယာ ပဝတ္တိယာ ပဝတ္တိမကတမန္ဒတာ ဝိဘာဝသုဋ္ဌတဿ ဥတ္တမမေဝ ဂီတဉ္စ ကယတီတိ အတ္ထော။) [တ္ထေန္တရေ ဟဋ္ဌော အသုဒ္ဓေ ဒုဿောဓနီယော စ။ သုဒ္ဓဟဋ္ဌော ဂဝေသိတဗ္ဗော။] **သမတိတ္တိကော တေလပတ္တော** တိ မုခဝတ္တိသမံ တေလာနံ ပူရိတတ္တာ သမတိတ္တိကမုခံ တေလဘာဇနံ။ **အန္တရေန စ မဟာသမဇ္ဇံ အန္တရေန စ ဇနပဒကလျာဏိ** န္တိ ဇနပဒကလျာဏိယာ, တဿာ စ နစ္စဂီတံ ပေက္ခိတုံ သန္နိပတိတမဟာဇနသမူဟဿ မဇ္ဈတော **ပရိဟရိတဗ္ဗော** နေတဗ္ဗော။ **နန္တိ** တေလံ။ **အာဟရေယျာ** တိ အာပဇ္ဇေယျ။ တတ္ထိဒံ ဩပမ္မသံသန္ဒနံ – တေလပတ္တံ ဝိယ ကာယ ဂတာသတိ, တဿ ပရိဟရဏပုဂ္ဂလော ဝိယ ဝိပဿကော, ဇနကာယာ ဝိယ ပုထုတ္တာရမ္မဏာနိ, အသိပုရိသော ဝိယ မနော, တေလဿ စဇနံ ဝိယ ကိလေသုပ္ပာဒနံ, သီသဟတနံ ဝိယ အရိယမဂ္ဂဉာဏသီသာနုပ္ပတ္တိ။ ''ကာယဂတာ သတိ နော ဘာဝိတာ။ပေ။ သိက္ခိတဗ္ဗ''န္တိ ဝုတ္တတ္တာ **''ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာဝ ကထိတာ''** တိ ဝုတ္တံ။

နာလန္ဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. သီလဋ္ဌိတိဝဂ္ဂေါ

## ၁-၂. သီလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၈၇-၃၈၈. **သီလာနီ**တိ ဗဟုဝစနံ အနေကဝိဓတ္တာ သီလဿ။ တဉ္ဟိ သီလနဋ္ဌေန ဧကဝိဓမ္ပိ စာရိတ္တာဒိဝသေန အနေကဝိဓံ။ တေနာဟ – **''စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလာနီ''** တိ။ **ပဉ္ဉာဟမဂ္ဂေ** တိ ဉာတုံ ဣစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ ဝိမံသနံ။ တေ နာဟ – **''ပဉ္ဉာဟဂဝေသန''**န္တိ။

## ၃-၅. ပရိဟာနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၈၉-၃၉၁. **ပုဂ္ဂလဝသေန ပရိဟာနံ ဟောတိ** န ဓမ္မဝသေန။ ယော န ဘာဝေတိ, တဿေဝ ပရိဟာယတိ။ တေနာဟ **“ယော ဟိ”**တိအာဒိ။

### ၆. ပဒေသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၉၂. **ပဒေသတော ဘာဝိတတ္တာ** တိ ဧကဒေသတော ဘာဝိတတ္တာ ဘာဝနာပာရိပူရိယာ အနနုပ္ပတ္တတ္တာ။ တေနာဟ – **“စတ္တာရော ဟိ မဂ္ဂေ”** တိအာဒိ။

### ၇. သမတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၉၃. **သမတ္တာ ဘာဝိတတ္တာ** တိ ပရိယတ္တာ ဘာဝိတတ္တာ။

### ၈-၁၀. လောကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၉၄-၃၉၆. မဟာဝိသယတ္တာ မဟတိယော အဘိညာ ဧတဿာတိ **မဟာဘိညော,** တဿ ဘာဝေါတိ သဗ္ဗံ ဝတ္တဗ္ဗံ။ **“သတတဝိဟာရဝသေန ဝုတ္တ”** န္တိ ဝတ္တတ တမတ္ထံ ဟာကၜံ့ ကာတုံ **“ထေရော ကိရာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တဿာ**တိ ထေရဿ။ **အာဝဇ္ဇနဿ ဂတိ** န္တိ ဧကာဝဇ္ဇနဿေဝ ဂမနဝီထိံ။ **အနုဗန္ဓတိ** စက္ကတဌာနံ သဟဿံ ဧကာဝဇ္ဇနေနေဝ သဟဿလောကဓာတုယာ ဉာဏံတိမတ္ထံ ဇာနိတုံ သမတ္ထောတိ ဒဿေတိ။

သီလဋ္ဌိတိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၄. အနနုဿုတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

၃၉၇-၄၀၇. **ယာ ဝေဒနာ သမ္မသိတ္ဝာ** တိ ယာ တေဘူမကဝေဒနာ သမ္မသိတ္ဝာ။ **တာဝဿာ** တိ တာ တေဘူမကဝေဒနာ ဧဝ အဿ ဘိက္ခုနော။ သဒိသဝသေန စေတံ ဝုတ္တံ, အနိစ္စာဒိသမ္မသနဝသေန **ဝိဒိတာ** ပုဗ္ဗဘာဂေ သမ္မသနကာလေ **ဥပဋ္ဌဟန္တိ**။ **ပရိဂ္ဂဟိတေသု** တိ ပရိဇာနနဝသေန ပရိစ္ဆိန္ဒ ဂဟိတေသု။ **“ဝေဒနာ** တဏှာဟာပပစ္စသ္သ, **ဝိတက္ကော** မာနပပစ္စသ္သ, **သညာ** ဒိဋ္ဌိပပစ္စသ္သ မူလဝသေန သမ္မသနံ ဝုတ္တာ”တိ ဝဒန္တိ။ “ဝေဒနာဝိတက္ကသညာ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိပပဉ္စာနံ မူလဒဿနဝသေနာ”တိ အပရေ။

အနနုဿုတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၅. အမတဝဂ္ဂေါ

### ၂. သမုဒယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၀၈. **သာရမ္မဏသတိပဋ္ဌာနာ** တိ အာရမ္မဏလက္ခိတာ သတိပဋ္ဌာနာ ကထိတာ, န သတိလက္ခဏာ။

### ၄. သတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၁၀. **သုဒ္ဓိကံ ကတ္ဝာ** ဝိသုံ ဝိသုံ ကတ္ဝာ။ တထာ စ ဝုတ္တံ ဟဋ္ဌိမံ “ကာယေ တ ဘိက္ခူ”တိ။

### ၆. ဟတိမောက္ခသံဝရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၁၂. **ဇေဋ္ဌကသီလ** န္တိ ပဓာနကသီလံ။ သီလဂ္ဂဟဏဥ္စိ ဟဋ္ဌိမံ ဟတိမောက္ခသံဝရဝသေနေဝ အာဂတံ။ တေနာဟ **“တိပိဋ္ဋကစူဠနာဂတ္ထေရော ပနာ”** တိအာဒိ။ တတ္ထ **ဟတိမောက္ခသံဝရောဝ သီလ** န္တိ အဝဓာရဏံ ဣတရေသံ တိဏ္ဏံ ဧကဒေသေန ဟတိမောက္ခန္တောဂဓဘာဝံ ဒီပေတိ။ တထာ ဟိ အနောလောကိယောလောကနေ အာဇီဝဟေတု စ ဆ သိက္ခာပဒဝီတိက္ကမနေ ဂိလာနပစ္စယဿ အပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေ စ အာပတ္တိ ဝိဟိတာတိ။ **တီဏီတိ** ဣန္ဒြိယ

သံဝရာဒီနိ။ **သီလန္တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနံ နာမ နတ္ထိ** တိ သီလပရိယာယေန တေသံ ကတ္ထစိ သုတ္တေ ဂဟိတဋ္ဌာနံ နာမ နတ္ထီတိ နိပ္ပရိယာယသီလတံ တေသံ ပဋိက္ခိပတိ။ **ဆဒ္ဒ္တာရရက္ခဏမတ္တမေတ** တိ တသ္သ သလ္လဟုကတမာဟ စိတ္တာဓိဋ္ဌာနမတ္တေန ပဋိဟာကတိကဘာဝပ္ပတ္တိတော။ ကာတရဒ္ဒ္ဝယေပိ ဧသေဝ နယော။ **ပစ္စယုပ္ပတ္တိမတ္တက** န္တိ ဖလေန ဟေတုံ ဒသ္သေတိ။ ဥပ္ပာဒနဟေတုကာ ဟိ ပစ္စယာနံ ဥပ္ပတ္တိ။ **ကာဒမတ္ထ** န္တိ ကာဒံ ပယောဇနံ ကာမသ္သ ပစ္စယသ္သ ပရိဘုဥ္ဇနေတိ အဓိပ္ပာယော။ **နိပ္ပရိယာယေနာ** တိ ကာမိနာ ကာန္ဒြိယသံဝရာဒီနိ တီဏိ ပဓာနသီလသ္သ ပရိဟာလနပရိသော ဓနဝသေန ပဝတ္တိယာ ပရိယာယသီလာနိ နာမာတိ ဒသ္သေတိ။ ကာအနိ ဟတိမောက္ခသီလသ္သေဝ ပဓာနဘာဝံ ဗ္ယတိရေကတော အန္ဒ္ဝယတော စ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **"ယသ္သာ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သောတိ** ဟတိမောက္ခသံဝရော။ **သေသာနိ** ကာန္ဒြိယသံဝရာဒီနိ။ ဟတိမောက္ခသဒ္ဒသ္သ အတ္ထော ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂသံဝဏ္ဏနာဒီသု ဝိတ္ထာရိတော, တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

**အာစာရေန စ ဂေစရေန စ သမ္ပန္နော** တိ ကာယိကစေတသိကအဝီတိက္ကမသင်္ခာတေန အာစာရေန စ နဝေသိယာဒိဂေစရတာဒိသင်္ခာတေန ဂေစရေန စ သမ္ပန္နော, သမ္ပန္နအာစာရဂေစရောတိ အတ္ထော။ **အပ္ပမတ္တကေသူ**တိ အတိပရိတ္တကေသု အနာပတ္တိဂမနီယေသု။ "ဒုက္ကဋဒုဗ္ဘာသိတမတ္တေသူ"တိ အပရေ။ **ဝဇ္ဇေသူ** တိ အကရဏီယေသု ကရဏ္ဍဟာသု။ တေ ပန ဧကန္တတော အကုသလာ ဟောန္တီတိ အာဟ – **"အကုသလဓမ္မေသူ"** တိ။ **ဘယဒဿာဝီ** တိ ဘယတော ဒဿနသီလော, ပရမာဏုမတ္တမ္ပိ ဝဇ္ဇံ သိနေရုပ္ပမာဏံ ဝိယ ကတ္ဝာ ဒဿနသီလော။ **သမ္မာ အာဒိယိတ္ဝာတိ** သမ္မဒေဝ သက္ကစ္စံ သဗ္ဗသော စ အာဒိယိတ္ဝာ။ **သိက္ခာပဒေသူတိ နိဒ္ဒေါရဏေ ဘုမ္မ** န္တိ သမုဒာယတော အဝယဝနိဒ္ဒါရဏံ ဒဿေန္တော **"သိက္ခာပဒေသု တံ တံ သိက္ခာပဒ"**န္တိအာဒိမာဟ။ သိက္ခာပဒံ သမာဒာတဗ္ဗံ သိက္ခိတဗ္ဗဉ္စာတိ အဓိပ္ပာယော။ **သိက္ခာ**တိ အဓိသီလသိက္ခာ။ ပုဗ္ဗေ ပဒ-သဒ္ဒေါ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌော, ကာဓ ဘာဂတ္ထောတိ ဒဿေန္တော အာဟ – **"သိက္ခာကောဋ္ဌာသေသူ"** တိ။ မူလပညတ္တိအနုပညတ္တိအာဒိဘေဒံ ယံကိဉ္စိ သိက္ခိတဗ္ဗံ ပူရေတဗ္ဗံ သီလံ, တံ ပန ဒ္ဝါရဝသေန ဒုဝိဓမေဝာတိ အာဟ – **"ကာယိကံ ဝါ ဝါစသိကံ ဝါ"**တိ။ ကာမသ္မိံ အတ္ထဝိကပ္ပေ **သိက္ခာပဒေသူ**တိ အာဓာရေ ဘုမ္မံ သိက္ခာဘာဂေသု ကသ္သစိ ဝိသုံ အဂ္ဂဟဏတော။ တေနာဟ – **"တံ တံ သဗ္ဗ"**န္တိ။ "တတော ဝဒ္ဓံ ဘိက္ခု သီလံ နိသ္သာယာ"တိ ဝစနတော အနဘိဇ္ဈာ အဗ္ယာပာဒသမ္မာဒိဋ္ဌိယောပိ သီလန္တိ ဝုတ္တာ, တသ္မာ ကာမသ္မိံ သုတ္တေ **"ဟတိမောက္ခသံဝရသီလမေဝ ကထိတ"** န္တိ ဝုတ္တံ။

## ၇. ဒုစ္စရိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၄၁၃.** ဧတ္တာပိ မနောသုစရိတံ သီလံ နာမာတိ ဒဿေတီတိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ **"ပစ္ဆိမာပိ တယော"** တိ။ အနဘိဇ္ဈာ အဗ္ယာပာဒသမ္မာဒိဋ္ဌိဓမ္မာ သီလံ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ ကာယဝစီသုစရိတေဟိ သဒ္ဓိံ မနောသုစရိတမ္ပိ ဝတ္ဝာ "တတော ဝဒ္ဓံ ဘိက္ခု သီလံ နိသ္သာယ သီလေ ပတိဋ္ဌာယာ"တိ ဝုတ္တတ္တာ။ **သေသံ** ဝုတ္တနယမေဝ။ **ဆဋ္ဌသတ္တမေသူ**တိ ဆဋ္ဌသတ္တမဝဂ္ဂေသု အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော"** တိ။ ဝဂ္ဂပေယ္ယာလတော ပန ကာမသ္မိံ သတိပဋ္ဌာနသံယုတ္တေ ကတိပယဝဂ္ဂ သင်္ဂဟံ အာရုဠ္ဟာ, တထာပိ တေသံ အတ္ထဝိသေသာဘာဝတော ဧကစ္စေသု ဟေတ္ထကေသု မုခမတ္တံ ဒဿေတ္ဝာ သံခိတ္တာ, ဧကစ္စေသု အတိသံခိတ္တာဝ, တေ သင်္ခေပဝသေန ဒ္ဝေဝ ကတ္ဝာ **"ဆဋ္ဌသတ္တမေသူ"**တိ ဝုတ္တံ။

အမတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သတိပဋ္ဌာနသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၄. ဣန္ဒြိယသံယုတ္တံ

## ၁. သုဒ္ဓိကဝဂ္ဂေါ

### ၁. သုဒ္ဓိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၇၁. **စတုဘူမက ။ပေ။ လဗ္ဘန္တိ** ကုသလာဗျာကတဘာဝတော တေသံ တိဏ္ဏံ ဣန္ဒြိယာနံ။ **ဝီရိယိန္ဒြိယသမာဓိန္ဒြိယာနိ။ပေ။ သဗ္ဗတ္ထ လဗ္ဘန္တိ** ကုသလတ္တိကသာဓာရဏတ္တာ။ **စတုဘူမက ။ပေ။ ဝသေနာ**တိ စတုဘူမကဓမ္မပရိစ္ဆေဒဝသေန စေဝ ကုသလာဒီဟိ သဗ္ဗသင်္ဂာဟကဓမ္မပရိစ္ဆေဒဝသေန စ ဝုတ္တန္တိ အတ္ထော။

### ဒုတိယသမဏဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၇၂. **ဒုက္ခသစ္စဝသေနာ** တိ ဒုက္ခသစ္စဘာဝေန န ပဇာနန္တိ၊ တဉှိ ပရိညေယျတာယ ဒုက္ခသစ္စသင်္ဂဟံ။ **သမုဒယသစ္စဝသေနာ** တိ တဏှာဟာဝိဇ္ဇာဒိ သဒ္ဒိန္ဒြိယဿ သမုဒယသစ္စဘာဝေန န ပဇာနန္တိ။ **နိရောဓန္တိ** သဒ္ဒိန္ဒြိယဿ အနုပ္ပာဒာယ နိရောဓနိမိတ္တံ နိဗ္ဗာနံ။ **ပဋိပဒန္တိ** သဒ္ဒိန္ဒြိယနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ အရိယမဂ္ဂံ။ **သေသေသူ**တိ ဝီရိယိန္ဒြိယာဒီသု။

**သုက္ကပက္ခေ** တိ "သဒ္ဒိန္ဒြိယံ ပဇာနန္တီ"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေ အနဝဇ္ဇပက္ခေ။ **အဓိမောက္ခဝသေန အာဝဇ္ဇနသမုဒယာ**တိ "အတ္ထိ ဒိန္န"န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တပုဗ္ဗဘာဂဘူတသဒ္ဓာဓိမောက္ခဝသေန အာဝဇ္ဇနုပ္ပတ္တိယာ။ တသ္မာ ပဌမုပ္ပန္နာ သဒ္ဓာ ဧဝ ဟေတ္ထ "အာဝဇ္ဇန"န္တိ ဝုတ္တာ, န မနောဒွာရာဝဇ္ဇနံ၊ သေ နယော သေသေသုပိ။ တသ္မာ ပဌမုပ္ပန္နာ အာဝဇ္ဇနာ ပဂ္ဂဟုပ္ပတ္တိဒွာရာနံ တိက္ခာနံ ဝီရိယိန္ဒြိယာဒီနံ ပဌမုပ္ပတ္တိယာ အာဝဇ္ဇနပရိယာယေန ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒုဗ္ဗလာ ဟိ ပဌမုပ္ပန္နာ ပဂ္ဂဟာဘာဝတော ဝီရိယိန္ဒြိယာဒီနံ သမုဒယောတိ ဗလဝဘာဝပ္ပတ္တဝီရိယိန္ဒြိယာဒိကဿ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနိယာနိ ဟောန္တီတိ တေသံ သမုဒယောတိ ဝုတ္တာ, ပုဗ္ဗေ အဓိမုစ္စနာဒိဝသေန ပဝတ္တဿ အာဝဇ္ဇနဿ သမုဒယာတိ အတ္ထော။ ပုန **ဆန္ဒဝသေနာ**တိ ကတ္တုကာမတာကုသလစ္ဆန္ဒဝသေန သဒ္ဓာဒီနံ ဥပ္ပာဒေတုကာမတာကာရပ္ပဝတ္တဿ ဆန္ဒဿ ဝသေန။ **မနသိကာရဝသေန အာဝဇ္ဇနသမုဒယာ** တိ သဒ္ဒိန္ဒြိယာဒိဝသေန ပဝတ္တဿ ဒုဗ္ဗလဿ တဿ နိဗ္ဗတ္တကယောနိသောမနသိကာရဝသေန အာဝဇ္ဇနဿ ဥပ္ပတ္တိယာ။ **ဧဝမ္ပီ** တိ "အဓိမောက္ခဝသေနာ"တိအာဒိနာ ဝုတ္တာကာရေနပိ။ **ဆသု သုတ္တေသူ** တိ ဒုတိယတော ပဋ္ဌာယ ဆသု သုတ္တေသု။ **စတုသစ္စမေဝ ကထိတံ** ။ အဿာဒဂ္ဂဟဏေန ဟိ သမုဒယသစ္စံ, အာဒီနဝဂ္ဂဟဏေန ဒုက္ခသစ္စံ, နိဿရဏဂ္ဂဟဏေန နိရောဓမဂ္ဂသစ္စာနိ ဂဟိတာနီတိ။ ပဌမသုတ္တေ ပန ဣန္ဒြိယာနံ သရူပဒဿနမေဝါတိ။

### ၈. ဒဗ္ဗသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၇၈. သောတော အာပဇ္ဇီယတိ ဧတေနာတိ **သောတာပတ္တိ,** အနာဂတံ ပတိ ပဌမမဂ္ဂေါ။ **သောတော**တိ အရိယမဂ္ဂေါ သောတော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အာပဇ္ဇီယတီ** တိအာဒိတော ပဋိပဇ္ဇီယတိ။ ပဌမမဂ္ဂပဋိလာဘနိမိတ္တာနိ သောတာပန္နဿ အင်္ဂါနိ ဣဓ **"သောတာပတ္တိယင်္ဂါနီ"** တိ ဝုတ္တာနိ။ တာနိ ပန တီသု ဌာနေသု သဒ္ဓာ အရိယကန္တသီလဉ္စာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ **သဝိသယေ**တိ သကဝိသယေ။ **ဇေဋ္ဌကဘာဝဒဿနတ္ထ** န္တိ ပဓာနဘာဝဒဿနတ္ထံ။ ယတ္ထ သဒ္ဓာဒိကန္ဒြိယာနံ သာတိသယကိစ္စံ, တေသံ ကိစ္စာတိရေကတံ ဒဿေတုန္တိ အတ္ထော။ ဣအနိ တမတ္ထံ ဥပမာဟိ ဝိဘာဝေတုံ **"ယထာ ဟီ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပတ္တတ**တိ အတ္တနော ကိစ္စာတိရေကဋ္ဌာနံ ပဋိလဘိတ္ဝာ။ **ပုဗ္ဗင်္ဂမ** န္တိ သဒ္ဒဟနကိစ္စေ သု ပုရေစာရံ ဓောရယှံ။ **သေသာနိ** ဝီရိယိန္ဒြိယာဒီနိ။ **တဒန္ဝယာနီ**တိ တဒနုဂတာနိ တဿ သဒ္ဒိန္ဒြိယာဒိကဿ ပက္ခိကာနိ။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **ဈာနဝိမောက္ခေ** တိ ဈာနသင်္ခာတေ ဝိမောက္ခေ သမာဓိပဓာနတာယ ဈာနာနံ။ ဝေဠုကတ္ဝာ "သောတာပတ္တိယင်္ဂါနိ ပတ္ဝာ"တိ ဣဓဒ္ဓ ဝစနံ သမတ္တိတံ ဟောတိ။ သဒ္ဓါပုနိသဉှိ သီလန္တိ။ **အရိယသစ္စာနိ ပတ္ဝာ**တိ စတ္တာရိ သစ္စာနိ အဘိသမေတဗ္ဗာနိ ဟာပုဏိတ္ဝာ။

### ၉-၁၀. ပဌမဝိဘင်္ဂသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၇၉-၄၈၀. နေပက္ကံ ဝုစ္စတိ ပညာတိ အာဟ – **“ပညာယေတံ နာမ”**န္တိ။ နိဟယတိ သံကိလေသဓမ္မေ ဝိသော သေတိ နိက္ခမေတီတိ နိပကော, ထိရတိက္ခသတိပုဂ္ဂလော, တဿ ဘာဝေါ **နေပက္က** န္တိ သတိယာပိ နေပက္ကဘာ ဝေါ ယုဇ္ဇတေဝ။ ဧဝဉှိ ‘‘သတိနေပက္ကေနာ’’တိ ဣဒံ ဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ, သတိယာ စ နေပက္ကေနာတိ ဧဝံ ဝု စ္စမာနေန သတိနိဒ္ဒေသော နာမ ကတော ဟောတိယေဝ။ **အသုကံ နာမ** သုတ္တံ တ ကမ္မဋ္ဌာနံ တ **မေ ဘာသိတ**န္တိ။ တေဿဝ့ိယတိ သင်္ခါရဂတံ ဧတေသ္မိံ အဓိဂတေတိ **တေဿက္ကေ,** နိဗ္ဗာနံ။ တံ အာရမ္မဏံ ကရိတ္ဝာတိ အာဟ – **“နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ကတ္ဝာ”** တိ။ **ဂစ္ဆန္တိယာ** တိ သင်္ခါရာနံ ဉဒယဥ္စ ဝယဥ္စ ဉဒယဗ္ဗယံ ဂစ္ဆန္တိယာ ဗုဇ္ဈန္တိယာ။ တေနာဟ **“ဉဒယဗ္ဗယပရိဂ္ဂဟိကာယာ”** တိ။ **သဒ္ဓာသတိပညိန္ဒြိယာနိ ပုဗ္ဗဘာဂနိ** ‘‘ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ, စိ ရကတမ္ပိ စိရဘာသိတမ္ပိ သရိတာ အနုဿရိတာ, ဉဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယာ’’တိ စ ဝုတ္တတ္တာ။ ‘‘အာရဒ္ဓဝီရိ ယော ဝိဟရတိ, သော အနုပ္ပန္နာန’’န္တိအာဒိနာ စ ဝုတ္တတ္တာ **ဝီရိယိန္ဒြိယံ မိဿကံ** ။ ‘‘တေဿဂ္ဂာရမ္မဏံ ကရိ တ္ဝာ’’တိ ဝုတ္တတ္တာ **သမာဓိန္ဒြိယံ နိဗ္ဗတ္တိတလောကုတ္တရမေဝ။ အယမေတ** တိ ယ္ဝါယံ နဝမေ ဝုတ္တော။ အ ယမေဝ ပုဗ္ဗဘာဂမိဿကလောကုတ္တရတ္တဓမ္မပရိစ္ဆေဒေါ။

သုဒ္ဓိကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. မုဒုတရဝဂ္ဂေါ

### ၁. ပဋိလာဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၈၁. **သမ္မပ္ပဓာနေ အာရဗ္ဘာ** တိ သမ္မပ္ပဓာနေ ဘာဝနာဝသေန အာရဗ္ဘ။ တေနာဟ **“ဘာဝေန္တော”** တိ။ ယထာ ဝီရိယိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ ‘‘စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနေ အာရဗ္ဘ ဝီရိယံ ပဋိလဘတီ’’တိ ဒေသနာ အာဂတာ, ဧဝံ သ တိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ ‘‘စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ အာရဗ္ဘ သတိံ ပဋိလဘတီ’’တိ, တသ္မာ **“သတိန္ဒြိယေပိ ဧသေဝ န ယော”**တိ ဝုတ္တံ။ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိနိဒ္ဒေသေသု ပန န တထာ ဒေသေတိ။

### ၂. ပဌမသံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၈၂. ဣန္ဒြိယာနံ တိက္ခာဒိဘာဝေ ဝိပဿနာဝသေန တ မဂ္ဂဝသေန တ ဖလဝသေန တ ဂဟေတဗ္ဗောတိ ဝုတ္တံ **“တတောတိ။ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗ”** န္တိ။ နနု စေတ္ထ မုဒုဘာဝေ ဧဝ ဟဋ္ဌိယံ ဂဟိတောတိ? သစ္စမေတံ, တံ ပန တိက္ခ ဘာဝေ အသတိ န ဟောတိ တိက္ခာဒိဘာဝေတိ ဝုတ္တံ။ ယတော ဟိ အယံ မုဒု, ဣတော တံ တိက္ခန္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လ ဘတိ အပေက္ခာသိဒ္ဓတ္တာ တိက္ခမုဒုဘာဝါနံ ဟရာဟရံ ဝိယ။ ဣအနိ ‘‘တတော’’တိအာဒိနာ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **“သမတ္တာနီ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **သမတ္တာနီ** တိ သမ္ပုဏ္ဏာနိ။ ဣတရံ တဿေဝ ဝေ ဝစနံ။ **သမတ္တာနီ** တိ တ ပရိယတ္တာနိ, သမတ္တာနီတိ အတ္ထော။ ‘‘တတော မုဒုတရာနိ ဓမ္မာနုသာရီမဂ္ဂဿာ’’တိ က သ္မာ ဝုတ္တံ? တတောတိ ဟိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝိပဿနိန္ဒြိယာနိ အဓိပ္ပေတာနိယေဝ, ‘‘တတော မုဒုတရာနီ’’တိ ဝု တ္တပဌမမဂ္ဂေ ဓမ္မာနုသာရီ တ သိယာ သဒ္ဓာနုသာရီ တတိ ဖွဘိစရတိ? နာယံ ဒေသော, သောတာပတ္တိမဂ္ဂေက ဒေသဝသေနေဝ လဒ္ဓဗ္ဗပဌမမဂ္ဂပေက္ခာယ ဝိပဿနာယ ဝိဘာဂဿ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ယော ဟိ သောတာပန္နော ဟုတ္ဝာ ဣရိယာပထံ အကောပေတ္ဝာ ယထာနိသိန္နောဝ သကအာကမိမဂ္ဂံ ဟပုဏာတိ, တဿ ဝိပဿနိန္ဒြိယာနိ သန္ဓ ဓာယ အဝိဘာဂေန ဝုတ္တံ – ‘‘တတော မုဒုတရာနိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဝိပဿနိန္ဒြိယာနိ နာမာ’’တိ။ ယော ပန သောတာပန္နော ဟုတ္ဝာ ကာလန္တရေန သကအာကမိ ဟောတိ, တဿ သောတာပတ္တိမဂ္ဂတ္ထာယ ပဝတ္တာနိ ဝိပဿ သနိန္ဒြိယာနိ နာမ ဟောန္တိ။ သော စေ ဓမ္မာနုသာရီကေတ္တော, တဿ ယထာဝုတ္တဝိပဿနိန္ဒြိယတော မုဒုတရာ နီတိ **“တတော မုဒုတရာနိ ဓမ္မာနုသာရီမဂ္ဂဿာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ဝိပဿနိန္ဒြိယာနိ နာမာတိ အာနေတ္ဝာ သမ္ဗန္ဓော။ ဓ မ္မာနုသာရီဝိပဿနိန္ဒြိယတော သဒ္ဓာနုသာရီဝိပဿနိန္ဒြိယာနံ မုဒုဘာဝဿ ကာရဏံ သယမေဝ ဝက္ခတိ။ ဓမ္မေန ပညာယ မဂ္ဂသောတံ အနုဿရတီတိ **ဓမ္မာနုသာရီ,** ပညုတ္တရော အရိယော။ သဒ္ဓါယ မဂ္ဂသောတံ အနုဿရတီတိ **သဒ္ဓါနုသာရီ,** သဒ္ဓုတ္တရော အရိယော။

ဧဝံ ဝိပဿနာဝသေန ဒဿေတ္ဝာ မဂ္ဂဝသေန ဒဿေတုံ **“တထာ”**တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ သမ္ပယောဂတော သဘာ ဝတော စ အရဟတ္တမဂ္ဂပရိယာပန္နာနိ **အရဟတ္တမဂ္ဂိန္ဒြိယာနိ။ အရဟတ္တဖလိန္ဒြိယာနီ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ န

ယော။

ဣာအနိ ဖလဝသေန ဒဿေတုံ **"သမတ္တာနိ ပရိပုဏ္ဏာနိ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဥ္ဟိ ပုဂ္ဂလဝသေန နာနတ္တံ ဇာတံ, တသ္မာ တေ ဒွေဝပိ ဣာဓ တတိယတရေ န လဗ္ဘန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဓမ္မာနုသာရီသဒ္ဓါနုသာရီနံ နာနတ္တံ ကထံ ဇာတန္တိ အာဟ **"အာဂမနေနပိ မဂ္ဂေနပိ"** တိ။ တဒုဘယံ ဒဿေန္တော **"သဒ္ဓါနုသာရီပုဂ္ဂလော"** တိအာဒိမာဟ။ **ဥဒ္ဒိသာပေန္တော** တိ ဥဒ္ဒေသံ ဂဏှာပေန္တော။

**မဂ္ဂေ တိက္ခော ဟောတိ** ဥပနိဿယိန္ဒြိယာနံ တိက္ခဝိသဒဘာဝတော။ တေနာဟ **"သူရံ ဉာဏံ ဝဟတီ"**တိ။ **အသင်္ခာရေနာ**တိ သရသေနေဝ။ **အပ္ပယောဂေနာ**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဓမ္မာနုသာရီပုဂ္ဂလော ဟိ အာဂမနမ္ဟိ ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေန္တော အပ္ပဒုက္ခေန အပ္ပကသိရေန အကိလမန္တောဝ ဝိက္ခမ္ဘေတုံ သက္ကောတိ။ သဒ္ဓါနုသာရီပုဂ္ဂလော ပန ဒုက္ခေန ကသိရေန ကိလမန္တော ဟုတွာ ဝိက္ခမ္ဘေတုံ သက္ကောတိ, တသ္မာ ဓမ္မာနုသာရိဿ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ္ဂက္ခဏေ ကိလေသစ္ဆေဒကဉာဏံ အဒန္ဓံ တိခိဏံ ဟုတွာ ဝဟတိ, ယထာ နာမ တိခိဏေန အသိနာ ကဒလိံ ဆိန္ဒန္တဿ ဆိန္နဋ္ဌာနံ မဋ္ဌံ ဟောတိ, အသိ ခိပ္ပံ ဝဟတိ, သဒ္ဒော န သုယ္ယတိ, ဗလဝတာယာမကိစ္စံ န ဟောတိ, ဧဝရူပာ ဓမ္မာနုသာရိနော ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာ ဟောတိ, သဒ္ဓါနုသာရိနော ပန ပုဗ္ဗဘာဂက္ခဏေ ကိလေသစ္ဆေဒကဉာဏံ ဒန္ဓံ န တိခိဏံ အသူရံ ဟုတွာ ဝဟတိ, ယထာ နာမ နာတိတိခိဏေန အသိနာ ကဒလိံ ဆိန္ဒန္တဿ ဆိန္နဋ္ဌာနံ န မဋ္ဌံ ဟောတိ, အသိ သီဃံ န ဝဟတိ, သဒ္ဒော သုယ္ယတိ, ဗလဝတာယာမကိစ္စံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ ဟောတိ, ဧဝရူပာ သဒ္ဓါနုသာရိနော ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာ ဟောတိ။ ဧဝံ သန္တေပိ ကိလေသက္ခယေ နာနတ္တံ နတ္ထိ။ တေနာဟ **"ကိလေသက္ခယေ ပနာ"** တိအာဒိ။ **အဝသေသာ စ ကိလေသာ ခီယန္တိ** သံယောဇနက္ခယာယ ယောဂတ္တာ။

## ၃. ဒုတိယသံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၄၈၃. တတောတိ** ဖလတော ဖလဝေမတ္တတာယ စရိယမာနတ္တာ။ **ဣန္ဒြိယဝေမတ္တတာ** သဒ္ဓါဒီနံ ဣန္ဒြိယာနံ နာနတ္တေန။ **ဖလနာနတ္တ** န္တိ အရဟတ္တဖလာဒိနာနတ္တံ။ **ပုဂ္ဂလနာနတ္တ** န္တိ အနာဂါမိအာဒိပုဂ္ဂလနာနတ္တံ။

## ၄. တတိယသံခိတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၈၄. သီလက္ခန္ဓာဒီဟိ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီဟိ စ ပရိတော ပူရဏေန ပရိပူရံ အရဟတ္တမဂ္ဂံ ကရောန္တော နိပ္ဖတ္တိတော **အရဟတ္တဖလံ အာရာဓေတိ** နိပ္ဖာဒေတိ။ **တယော ပဒေသမဂ္ဂေ** တိ သီလက္ခန္ဓာဒီနံ အပဟိပူရိယာ ဧကဒေသဘူတေ တယော ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂေ။ **ပဒေသံ** ဟေဋ္ဌိမဖလတ္တယံ။ **စတူသူ**တိ ဣာမသ္မိံ ဝဂ္ဂေ ပဌမာဒီသု စတူသု သုတ္တေသု။ ကာမဉ္စေတ္ထ တတိယေ "တတောတိ ဖလဝသေန နိဿက္က"န္တိ ဝုတ္တံ, စတုတ္ထေ "ပရိပူရံ ပရိပူရကာရီ အာရာဓေတိ, ပဒေသံ ပဒေသကာရီ"တိ, "စတူသုပိ သုတ္တေသု မိဿကာနေဝ ဣန္ဒြိယာနိ ကထိတာနီ"တိ ပန ဝစနတော ဝိပဿနာဝသေနပိ ယောဇနာ လဗ္ဘတေတတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

## ၅-၇. ပဌမဝိတ္ထာရသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၄၈၅-၄၈၇. ဝိပဿနာဝသေန နိဿက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ,** န မဂ္ဂဖလဝသေန, ဣာမသ္မိံ သုတ္တေ သဗ္ဗသောဝ ဝိပဿနိန္ဒြိယာနံ ဧဝ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဣာအနိ တမတ္ထံ ပာကဋံ ကာတုံ **"ပရိပုဏ္ဏာနိ ဟိ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အဝိဟာဒီသု ပဉ္စသု သုဒ္ဓါဝါသေသု တတ္ထ တတ္ထ အာယုဝေမဇ္ဈံ အနတိက္ကမိတွာ အန္တရာ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗာယနတော **အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ,** အသင်္ခာရေန အပ္ပယောဂေန သရသတောဝ ပရိနိဗ္ဗာယနတော **အသင်္ခာရပရိနိဗ္ဗာယီ,** တဗ္ဗိပရိယာယတော **သသင်္ခာရပရိနိဗ္ဗာယီ,** ဥဒ္ဓံ တဟိံဘာဝေန ဥဒ္ဓမဿ တဏှာသောတံ ဝဋ္ဋသောတံ တတိ **ဥဒ္ဓံသောတော,** ဥဒ္ဓံ တ ဂန္တွာ ပဋိလဘိတဗ္ဗတော ဥဒ္ဓမဿ မဂ္ဂသောတန္တိ **ဥဒ္ဓံသောတော,** အကနိဋ္ဌဘဝံ ဂစ္ဆတီတိ **အကနိဋ္ဌဂါမီ** တိ ဧဝမေတ္ထ သဒ္ဒတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

**ဣာမသ္မိံ ပန ဌာနေ** တိ "ဝိပဿနာဝသေန နိဿက္က"န္တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနေ။ **အရဟတ္တမဂ္ဂေယေဝ ဌတွာ** တိ ဣာမသ္မိံယေဝ ဘဝေ အရဟတ္တမဂ္ဂေယေဝ, န ဝိပဿနာယ စ ဌတွာ။ **ပဉ္စ နိဿက္ကာနိ နီဟရိတဗ္ဗာနီ** တိ "တ

တော မုဒုတရေဟိ အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ ဟောတီ''တိအာဒီနိ ပဉ္စ နိဒ္ဒေသက္ကာနိ နိဒ္ဒါရေတ္ဝာ ကထေတဗ္ဗာနိ။ ဣဓာနိ တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော **''အရဟတ္တမဂ္ဂဿ ဟီ''** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ အဝိဟာဒီသု ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ ဥပ္ပန္နသမနန္တရာယ ပရိနိဗ္ဗာယနတော **ပဌမအန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ** ။ တတ္ထ အာယုပ္ပမာဏဝေမဇ္ဈံ အပ္ပတ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယနတော **ဒုတိယအန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ,** အာယုဝေမဇ္ဈံ ပတ္ဝာ ပရိနိဗ္ဗာယနတော တတော ပရံ **တတိယအန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ** ဝေဒိတဗ္ဗော။ ''ပဉ္စ နိဒ္ဒေသက္ကာနီ''တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ? နနု အသင်္ခါရသသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီတိ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ? န ဝတ္တဗ္ဗံ ဒဿေန္တော အာဟ **''အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိဿ သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယိနောပိ ဧတေဝ ပဉ္စ ဇနာ''** တိ။

**တီဏိ နိဒ္ဒေသက္ကာနီ** တိ ''တတော မုဒုတရေဟိ သောတာပန္နော ဟောတီ''တိအာဒီနိ တီဏိ နိဒ္ဒေသက္ကပဒါနိ။ ဣဓ သကဒါဂါမီ န ဂဟိတော, သော အနာဂါမိမဂ္ဂေ ဌတ္ဝာ နီဟရိတဗ္ဗော, အနာဂါမိမဂ္ဂဿ ဝိပဿနိန္ဒြိယေဟိ မုဒုတရေဟိ သကဒါဂါမီ ဟောတိ။ **သကဒါ။ပေ။ မုဒုတရာနီ**တိ ဣဒံ သကဒါဂါမိမဂ္ဂဿ ဝိပဿနိန္ဒြိယေဟိ ဧကေဇိဇိသင်္ခါတသောတာပန္နဝိပဿနိန္ဒြိယာနိ မုဒုတရာနိ ဟောန္တီတိ တီဏိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ **ခမ္မာနုသာရီ** တိအာဒိဒွယံ ကောလံကောလာဒိဒွယေန ဂဟိတံ ဟောတီတိ။ **သကဒါဂါမိမဂ္ဂဿ ဟီ** တိအာဒိ ဝုတ္တဿေဝ အတ္ထဿ ဝိဝရဏံ။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ **ဆဠသတ္တမာနိ ဝုတ္တနယာနေဝ** တိ ဆဠသတ္တမာနိ သုတ္တာနိ ဒုတိယတတိယေသု ဝုတ္တနယာနေဝ။ တတ္ထ ပန မိဿကာနိ ဣန္ဒြိယာနိ ကထိတာနိ, ဣဓ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနိန္ဒြိယာနိ ကထိတာနီတိ အယမေဝ ဝိသေသော။

## ၈. ပဋိပန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၈၈. **တန္တိ** မဂ္ဂဖလဝသေန နိဒ္ဒေသော။ **ဟဋ္ဌိယံ ဝုတ္တမေဝ** ''အရဟတ္တဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နော ဟောတီ''တိအာဒိနာ။ **အဋ္ဌဟီ** တိ စတူဟိ ဖလေဟိ စတူဟိ စ မဂ္ဂေဟီတိ အဋ္ဌဟိ။ **ဗဟိဘူတော** န အန္တောဘာဝတော။ **လောကုတ္တရာနေဝ ဣန္ဒြိယာနိ ကထိတာနိ** မဂ္ဂဖလစိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နတ္တာ။

## ၉-၁၀. သမ္ပန္နသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၈၉-၄၉၀. **ဣန္ဒြိယသမ္ပန္နော** တိ ဧတ္ထ **သမ္ပန္န** သဒ္ဒော ပရိပူရိအတ္ထောတိ အာဟ **''ပရိပုဏ္ဏိန္ဒြိယော''**တိ။ **မိဿကာနိ ဣန္ဒြိယာနိ ကထိတာနိ** သာမညတော ဒေသိတတ္တာ။

မုဒုတရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. ဆဠိန္ဒြိယဝဂ္ဂေါ

## ၂. ဇီဝိတိန္ဒြိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉၂. **ဣတ္ထိဘာဝေ** တိ ဣတ္ထိတာယ။ **ဣတ္ထိဥ္ဆံ ကရောတီ** တထာသတ္တဇနသာမညကာရဏဘာဝတော။ ဣတ္ထိယာ ဧဝ ဣန္ဒြိယံ **ဣတ္ထိန္ဒြိယံ** ။ သေ နယော ပုရိသိန္ဒြိယေ။ **ဇီဝိတေ**တိ သဟဇာတဓမ္မာနံ ဇီဝနေ ပာလနေ ပဝတ္တနေ။ **ဝဋ္ဋိန္ဒြိယာနီ** တိ ဝဋ္ဋဟေတုဘူတာနိ ဣန္ဒြိယာနိ။ ဣမေသု ဟိ ဥပာဒိန္နကိန္ဒြိယေသု သတိ ဝဋ္ဋံ ဝတ္တတိ ပညာယတိ။

## ၃. အညိန္ဒြိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၉၃. **အဇာနိတပုဗ္ဗံ ဓမ္မ** န္တိ စတုသစ္စဓမ္မမာဟ, တထာ **တေသံယေဝ ဉာတဓမ္မာန** န္တိ။ အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော – အာဇာနာတီတိ **အညာ,** ပဌမမဂ္ဂေန ဉာတမနတိက္ကမိတ္ဝာ ဇာနာတီတိ အတ္ထော။ သောတာပန္နာဒီနံ ဆအရိယာနံ ဧတံ နာမံ။ အညဿ ဣန္ဒြိယာနိ **အညိန္ဒြိယာနိ။ အညာတာဝီသု** တိ အာဇာနိတဝန္တေသု။ ယသ္မာ အဂ္ဂဖလဓမ္မေသု ဉာဏကိစ္စံ သာတိသယံ, တသ္မာ တံ ကိစ္စံ သေသဓမ္မေသုပိ သမာရောပေတ္ဝာ ဝုတ္တံ **''အညာတာဝီသု အရဟတ္တ**

**တဖလဓမ္မေသူ"**တိ။ **တတ္ထ တတ္ထ** တေသု တေသု မဂ္ဂဖလေသု။ **တေန တေနာကာရေနာ**တိ အနညာတဇာနနာဒိ အာကာရေန။

## ၄. ဧကဗီဇိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၄၉၄. ဝိပဿနတော နိဿက္က** န္တိ ဝိပဿနိန္ဒြိယေဟိ နိဿက္ကံ။ ဣ္ကအနိ တမေဝ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမ တ္ထံ ဝိဝရန္တော **"သမတ္တာနီ"** တိအာဒိမာဟ။ **တီဏိ နိဿက္ကာနိ ဧဝမိမ ပဉ္စ နိဿက္ကာနိ နီဟရိတဗ္ဗာနိ** ဧကဗီဇိ အာဒိဝိဘာဝနတော။ တေနာဟ **"သကအာကမိမဂ္ဂဿ ဟီ"** တိအာဒိ။ **သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဝိပဿနိန္ဒြိယာနိ** နာမ တေနတ္တဘာဝေန သကအာကမိမဂ္ဂံ ပတ္တုံ ဂစ္ဆန္တဿ သောတာပန္နဿ ဝိပဿနိန္ဒြိယာနိ။ ပဉ္စပိ တေ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဘေအဿယေတတိ **"သကအာကမိမဂ္ဂေ ဌတွတ နီဟရိတဗ္ဗာနီ"** တိ ဝုတ္တံ။

**ဧကဗီဇီ**တိ ဧတ္ထ ခန္ဓဗီဇံ နာမ ကထိတံ။ ယဿ ဟိ သောတာပန္နဿ ဧကံ ခန္ဓဗီဇံ အတ္ထိ, ဧကံ အတ္တဘာဝဂ္ဂ ဟဏံ, သော ဧကဗီဇီ နာမ။ တေနာဟ – **"သောတာပန္နော ဟုတွတ"** တိအာဒိ။ **မာနုသကံ ဘဝ**န္တိ ဣဒံ ပနေတ္ထ ဒေသနာ မတ္တံ, ဒေဝဘဝံ နိဗ္ဗတ္တေတီတိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ ဘဂဝတာ ဂဟိတနာမာနေဝတာနိ။ ဧတ္တကဉ္ဟိ ပမာဏံ ဂတော သတ္တက္ခတ္တုပရမော နာမ ဟောတိ, ဧတ္တကံ ကောလံကောလော, ဧတ္တကံ ဧကဗီဇီတိ ဘဂဝတာ ဧတေသံ နာမံ ဂဟိ တံ။

**ဒွေဝ တယော ဘဝေ**တိ ဒေဝမနုဿေသု ဧဝ ဒွေဝ တယော ဘဝေ။ သမ္မောဓိစတုသစ္စဓမ္မေ ပရံ အယနံ နိဿ ယော ဂတိ ဧတဿာတိ **သမ္မောဓိပရာယဏော** ။ ကုလတော ကုလံ ဂစ္ဆတီတိ **ကောလံကောလော**။ သောတာပတ္တိဖလ သစ္ဆိကိရိယတော ပဋ္ဌာယ ဟိ နီစကုလေ ဥပ္ပတ္တိ နာမ နတ္ထိ, မဟာဘောဂေသု ကုလေသု ဧဝ နိဗ္ဗတ္တတီတိ အတ္ ထော။ ကေဝလောပိ ဟိ ကုလ-သဒ္ဒော မဟာဘောဂကုလမေဝ ဝဒတိ။ **ဒွေဝ တ တီဏိ တ ကုလာနီ**တိ ဒေဝမနုဿဝသေန ဒွေ တ တယော တ ဘဝေတိ အယမ္ပိ မိဿကဘာဝေန ကထိတော။ ဇာတဿ ကုမာရဿ ဝိယ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတဿ နာမမေတံ, ယဒိဒံ နိယတောတိ သတ္တက္ခတ္တုပရမာဒိကောတိ စ သမညာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"ဘဂဝ တာ ဂဟိတနာမဝသေနေတ"**တိအာဒိ။

ယဒိ ပုဗ္ဗဟေတုနိယမတော သောတာပန္နော စ နိယတောတိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂတော ဥဒ္ဓံ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂာနံ ဥပနိဿ သယာဘာဝတော ပုဗ္ဗဟေတုကိစ္စံ နတ္ထီတိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ ဥပနိဿယဘာဝတော အာပဇ္ဇတိ။ ယဒိ တဿပိ ပုဗ္ဗဟေတုဥပနိဿယော သိယာ, တာဝ နိယမတော သောတာပတ္တိမဂ္ဂုပ္ပတ္တိတော ပုဗ္ဗေ ဧဝ နိယမိတော, ယာဝဥ္စ အကနိဋ္ဌံ တဿ ပုဗ္ဗဟေတု နာမ , အဟေတုကတာ အာပန္နာ, ဣစ္စဿ အဟေတု အပ္ပစ္စယာ နိပ္ဖတ္တိ ဟပုဏာတိ။ ကိဥ္စ ဟေတု စေ? နိယမတော သောတာပန္နော စ နိယတောတိ ပဌမမဂ္ဂဓိဂမေနေဝ အနုက္ကမေန ဥပရိ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂ နံ ကိစ္စာနိ နိပ္ဖန္နိ, ဧဝံ သတ္တက္ခတ္တုပရမတာဒိနိယမေ သတိ သတ္တမဘာတဒိတော ဥဒ္ဓံ ပဝတ္တတာယ ဒုက္ခသ္ သ မူလဘူတာ ကိလေသာ ပဌမမဂ္ဂေနေဝ ခီဏာတိ ဥပရိ တယော မဂ္ဂ အကိစ္စာ သိယုံ။ တေနာဟ **"ပဌမမဂ္ဂဿ ဥပ နိဿယော ကတော နာမာ"**တိအာဒိ။

ယဒိ ဥပရိ တယော မဂ္ဂ သတ္တက္ခတ္တုပရမာဒိတံ နိယမေန္တိ, တတော စ အညော သောတာပန္နော နတ္ထီတိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ အကိစ္စကတာ နိပ္ပယောဇနတာ အာပဇ္ဇေယျ။ အထ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒိပ္ပဟာနံ တဿ ကိစ္ စံ, တေသံ တေသံ ပဟာနေန သတ္တက္ခတ္တုပရမာဒိနိယမတာယ။ ဘဝိတဗ္ဗံ, ယာဝ ဥပရိမဂ္ဂ ဧဝ ဟောန္တီတိ သတ္တဘ တာဒိတော ဥဒ္ဓမပဝတ္တနတော တေန ဝိနာနေန သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒိပ္ပဟာနေန စ တေန ဝိနာ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ အာဟ – **"ပဌမမဂ္ဂေ အနုပ္ပန္နေဝ ဥပရိ တယော မဂ္ဂ ဥပ္ပန္နာတိ အာပဇ္ဇတီ"** တိ။ **တိဏ္ဏံ မဂ္ဂာန** န္တိ ဥပရိ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂ နံ။ **ဝိပဿနာ နိယမေတီတိ ယုဇ္ဇတီ** တိ ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော **"သစေ ဟီ"**တိအာဒိမာဟ။

သောတာပန္နော ဝဋ္ဋဇ္ဈာသယော။ တတ္ထေဝကစ္စေ ဟကဋ္ဌေ ပညာတေ ဒဿေန္တော **"အနာထပိဏ္ဍိကော"** တိ အာဒိမာဟ။ **ဣ္ကဓဌေကတေကိဏ္ဏာသုက္ခဝိပဿကဿာ** တိ ယော ဣ္ကမသ္မိံ ကာမဘဝေ ဌိတော မနုဿဒေဝဝသေန တေကိဏ္ဏာဘဝူပပတ္တိကော သုက္ခဝိပဿကော စ, တဿ ဝသေန။ **နာမံ ကထိတ**န္တိ သတ္တက္ခတ္တုပရမောတိ နာမံ ကထိတံ။ ကေစိ ပန "ကာမဘဝေ သတ္တက္ခတ္တုံယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န တတော" တိ ဝဒန္တိ, တံ ဝီမံသိတဗ္ဗံ။

**သောဓေဿာမီ** တိ ဇမ္ဗုဒီပေ ကေနစိ တေပိဋကေန ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ ပိဋကတ္တယမေဝ မယှံ ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာဝသေန သောဓေယျာမီတိ **ပရတီရံ** ဇမ္ဗုဒီပံ ဂတော။ ယော ဘိက္ခု သင်္ကောတီတိ ယောဇနာ။ အနိစ္စာနုပဿနာဒီသု ဧကမုခေန အဘိနိဝိဋ္ဌေနပိ အဘိဓမ္မပရိယာယေန တီဟိ ဧဝ ဝိမောက္ခေဟိ မဂ္ဂံ လဘာတီတိ အဘိနိဝေသဘေဒေန တယော ပုဂ္ဂလာ သုညတတော ဝုဋ္ဌိတာ, တထာ တယော အပ္ပဏိဟိတတော ဝုဋ္ဌိတာတိ ဆ ဟောန္တိ, တေဝ သဒ္ဓာဓုရပညာဓုရဝသေန **ဒွ တဒသ သကအာကမိနော**။ တထာ **အရဟန္တော,** တယော အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယိနော ဧကော ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ ဧကော ဥဒ္ဓံသောတော အကနိဋ္ဌဂာမီတိ ပဥ္စ, တေ အသင်္ခာရသသင်္ခာရပရိနိဗ္ဗာယိဘေဒေန ဒသာတိ အဝိဟာဒီသု စတူသုပိ စတ္တာလီသ, အကနိဋ္ဌေ ပန ဥဒ္ဓံသောတော နတ္ထီတိ **အဋ္ဌစတ္တာလီသ အနာကာမိနော။ ဝိပဿနာ ကထိတာ** သမ္မသန စာရဿ ကထိတတ္တာ။

## ၅-၁၀. သုဒ္ဓကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၄၉၅-၅၀၀.** ယထာ စက္ခုဿ သဟဇာတတဒိန္ဒြိယနိဿိတဓမ္မေသု အဓိပတေယျံ အနုဝတ္တနီယတ္တာ, ဧဝံ တံဒွာရိကဓမ္မေသုပိ အဓိပတေယျံ တေဟိ အနုဝတ္တနီယတ္တာတိ ဝုတ္တံ – **“အဓိပတေယျသင်္ခာတေန ဣန္ဒဋ္ဌေ ဌေနာ”**တိ။ သေ နယော သေသိန္ဒြိယာဒီသုပိ။ **စတုသစ္စဝသေန ကထိတာနိ** သဘာဝဒိဝိဘာဝနဿ ကထိတတ္တာ။

ဆဋ္ဌိန္ဒြိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၄. သုခိန္ဒြိယဝဂ္ဂေါ

## ၁-၅. သုဒ္ဓိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၅၀၁-၅၀၅.** ယထာ စက္ခု ဒဿနေ အဓိပတေယျဋ္ဌေန စက္ခုန္ဒြိယံ, ဧဝံ သုခဝေဒနာ သုခနေ အဓိပတေယျဋ္ဌေ န သုခိန္ဒြိယံ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ **သေသံ တေဘူမကန္တိ** သေသံ ဘူမိတ္တယဝသေန တေဘူမကံ။

## ၆. ပဌမဝိဘင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၅၀၆. ကာယိကန္တိ** အယမဿ နိဿယဝသေန နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ – **“ကာယပသာဒဝတ္ထုက”**န္တိ။ **သရူပနိဒ္ဒေသော** သုခံ သုခိန္ဒြိယဿ သရူပန္တိ။ သာဒနီယဋ္ဌေန ဓမ္မပအနိ အတ္တနိ အဿာဒယတီတိ **သာတံ,** မဓုရံ။ **ဝေဒယိတန္တိ** ဝေဒိယနံ, အနုဘဝနန္တိ အတ္ထော။ **အညဓမ္မဝိသိဋ္ဌော** တိ ဖဿာဒီဟိ အညေဟိ ဓမ္မေဟိ ဝိသဒိသော။ **ကာယိကန္တိ** ပသာဒကာယသန္နိဿိတံ။ **စေတသိကန္တိ** စေတောသန္နိဿိတံ, တေန ဝုတ္တံ **“ဋ္ဌေ ပနာ”** တိအာဒိ။ **ကာယပသာဒ။ပေ။ နတ္ထိ,** တဿာ **“စတ္တာရော ပသာဒကာယေ ဝတ္ထုံ ကတွတ”** တိ ဝုတ္တံ။

## ၉. ကဋ္ဌောပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၅၀၉. ဒွိန္နံ အရဏီနန္တိ** အဓရုတ္တရာရဏီနံ။ ကိဥ္စိ ဒွယံ သင်္ဃဋ္ဋိတမတ္တံ ဟုတွာ န သမောဓာနဂတံ ဟောတီတိ တံနိဝတ္တနတ္ထံ **“သင်္ဃဋ္ဋနသမောဓာနာ”** တိ ဝုတ္တံ။ ပုနပ္ပုနံ သင်္ဃဋ္ဋနေန ဟိ တေဇောဟတုဘာဝေါ။ **အဓရာရဏီ ဝိယ ဝတ္ထာရမ္မဏံ** အသတိပိ တယာမေ တဇ္ဇသမ္ဖဿပစ္စယတော။ **ဥတ္တရာရဏီ ဝိယ ဖဿော** ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိဖဿေန ပဝတ္တနတော။ **သင်္ဃဋ္ဋော ဝိယ ဖဿသင်္ဃဋ္ဋနံ** အရဏိဒွယသင်္ဃဋ္ဋနာ ဝိယ ဖဿဿေဝ ဝတ္ထာရမ္မဏေသု သင်္ဃဋ္ဋနာကာရေန ပဝတ္တိတော။ **အဂ္ဂိ ဝိယ ဝေဒနာ** အနုဒဟနဋ္ဌေန ခဏိကာတယဥ္စ။ **ဝတ္ထာရမ္မဏံ တ ဥတ္တရာရဏီ ဝိယ** ဣန္ဒနာဟတဂဟဏာဒီသု ဥဿာဟဿ ဝိယ ပဝတ္တိသမ္ဘဝတော။ **ဖဿော အဓရာရဏီ ဝိယ** နိရုဿာဟနိရီဟတာဝသေန အတ္ထသာဓနတော။

## ၁၀. ဥပ္ပဋိပါဋိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၅၁၀.** ရသနံ ဘဥ္ဇနံ နိရုဇ္ဈနံ ရသော။ ယော ယော ဓမ္မာနံ ရသော ယထာဓမ္မရသော, တေန **ယထာဓမ္မရသေန။ ပဋိပါဋိယာ**တိ ကမေန, ဥဘယေနပိ ဓမ္မာနံ ပဟာနက္ကမေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဣမသ္မိံ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ** တိ ဣမသ္မိံ ဣ

န္ဒိယသံယုတ္တသညိတေ ဣန္ဒိယဝိဘင်္ဂေ။ **အဒေသိတတ္တာ** တိ သေသသုတ္တာနိ ဝိယ ''သုခိန္ဒြိယ''န္တိအာဒိနာ အဒေသိတတ္တာ ဣဓ **ဥပ္ပဋိပာဋိကသုတ္တံ နာမ။ ဝလိယာ** ခရသမ္ဖဿာယ **ဖုဋ္ဌဿ။ တ** န္တိ ကဏ္ဍကဝေဒနာဒိံ။ **ဇ တဿ** ဒုက္ခိန္ဒြိယဿ။

**တေသံ တေသန္တိ** ဒောမနဿိန္ဒြိယာဒီနံ။ **ကာရဏဝသေနေတ**တိ တံတံအသာဓာရဏကာရဏဝသေန။ တေသဥ္ဟိ ဝိသေသကာရဏံ ဒဿေန္တော **''ပတ္တစီဝရာဒီနံ တ''** တိ အာဟ။

**ကေတောတ**တိ ပုနပ္ပုနံ ပဒုဒ္ဒာရဏံ အကတ္ဝာ ကေဇ္ဈမေဝ။ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီနံ ဥပစာရက္ခဏေ ဧဝ နိရုဇ္ဈန္တီတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **တေသံ** ဒုက္ခိန္ဒြိယဒောမနဿာဒီနံ။ **အတိသယနိရောဓော**တိ သုဋ္ဌု ပဟာနံ ဥဇုပ္ပဋိပက္ခေန ဝူပသမော။ **နိရောဓောယေတ**တိ နိရောဓမတ္တမေဝ။ **နာနာဝဇ္ဇနေ** တိ ယေန အာဝဇ္ဇနေန အပ္ပနာဝီထိ ဟောတိ, တတော ဘိန္နာဝဇ္ဇနေ, အနေကာဝဇ္ဇနေ တ။ အပ္ပနာဝီထိယဉှိ ဥပစာရော ကောဝဇ္ဇနော, ဣတရော အနေကာဝဇ္ဇနော အနေကကွ ခတ္တုံ ပဝတ္တနတော။ ဝိသမနိသဇ္ဇာယ ဥပ္ပန္နကိလမထော **ဝိသမာသနုပတာပေ ။ ပီတိဖရဏေနာ**တိ ပီတိယာ ဖရဏရ သတ္တာ။ ပီတိသမုဋ္ဌာနာနံ တ ပဏီတရူပာနံ ကာယဿ ဗျာပနတော ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **''သဗ္ဗော ကာယော သုခော က္ကန္တော ဟောတီ''**တိ။ **ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယေပီ** တိ ပိ-သဒ္ဒော အဋ္ဌာနပယုတ္တော, သော ''ပဟီနဿာ''တိ ဧတ္ထ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗော ''ပဟီနဿပိ ဒောမနဿိန္ဒြိယဿာ''တိ။ ဧတံ ဒောမနဿိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သ မ္ဗန္ဓော။ ''တဿ မယှံ အတိစိရံ ဝိတက္ကယတော ဝိစာရယတော ကာယောပိ ကိလမိ, စိတ္တမ္ပိ ဝိဟညီ''တိ စ ဝစန တော ကာယစိတ္တခေဒာနံ ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိတက္ကဝိစာရဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒောမနဿိန္ဒြိယန္တိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **တတ္ထဿ သိယာ ဥပ္ပတ္တီ** တိ တတ္ထ ဒုတိယဇ္ဈာနုပစာရေ အဿ ဒောမနဿဿ ဥပ္ပတ္တိ ဘဝေယျ။ ''တတ္ထဿ သိယာ ဥပ္ပတ္တီ''တိ ဣဒံ ပရိကပ္ပဝစနံ ဥပစာရက္ခဏေ ဒောမနဿဿ သုပ္ပ ပဟီနဘာဝဒဿနတ္ထံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **''န တွေဝ ဒုတိယဇ္ဈာနေ ပဟီနပစ္စယတ္တာ''** တိ။ ပဟီနမ္ပိ သောမနဿ သိန္ဒြိယံ ပီတိ ဝိယ န ဒူရေတိ ကတွာ **''အာသန္နတ္တာ''** တိ ဝုတ္တံ။ နာနာဝဇ္ဇနုပစာရေ ပဟီနမ္ပိ ပဟာနင်္ဂံ ပဋိပက္ခေ န အဝိဟတတ္တာ အန္တရန္တရာ ဥပ္ပဇ္ဇေယျာတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော **''အပ္ပနာပ္ပတ္တာယာ''** တိအာဒိမာဟ။ ''တာဒိသာယ အာသေဝနာယ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ ယထာ မဂ္ဂဝီထိတော ပုဗ္ဗေ ဒွေ တယော ဇဝနတရာ သဒိသာနုပဿ နာဝ ပဝတ္တန္တိ, ဧဝမိဓာပိ အပ္ပနာတရတော ပုဗ္ဗေ ဒွေ တယော ဇဝနတရာ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ ပဝတ္တန္တီ''တိ ဝဒန္တိ။ **အပရိသေသန္တိ** သုဝိက္ခမ္ဘိတန္တိ ကတွာ ဝိက္ခမ္ဘနေန အနဝသေသံ။

**တထတ္တာယာ** တိ တထဘာဝာယ ပဉ္စမဇ္ဈာနသမင်္ဂိတာယ။ သာ ပနဿ ဥပ္ပာဒနေန တ ဥပ္ပန္နဿ သမာပဇ္ဇနေန တ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **''ဥပ္ပာဒနတ္ထာယ သမာပဇ္ဇနတ္ထာယာ''** တိ။ **ဒ္ဝီသူ**တိ နဝမဒသမေသု သုတ္တန္တေသု။

သုခိန္ဒြိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၅. ဇရာဝဂ္ဂေါ

### ၁. ဇရာဓမ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၅၁၁.** ပမုခေ , ဟာသာဒဿ စ ပစ္ဆိမဘာဂေ အာတပေ ပစ္ဆာတပေ, တသ္မိံ **ပစ္ဆာတပေ** ။ သော ဟိ ဟာသာဒဿ ပမုခဘာဝေန ကတော။ ကိံ ပန ဘဂဝတော ဝဇိရသာရံ သရီရံ ဩတာပေတဗ္ဗံ ဟောတီတိ အာဟ – **''သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာ''**တိအာဒိ ။ **အယဥ္စ** ဣမံ သုတ္တံ ဒေသိတသမယေ။ **န သက္ကောတီ** ဗျာမပ္ပဘာယ ကာယစိ ပဘာယ အနဘိဘဝနီ ယတ္တာ။ ကိဥ္စာပိ ဗုဒ္ဓါဘာ သူရိယာဘာယ အနဘိဘဝနီယာ, ဃမ္မသဘာဝတာယ ပန ရသ္မီနံ ပရိတော ဖရန္တီ သူရိယာ ဘာ တိခိဏာ ဥဏှာတိ အာဟ **''ရသ္မိတေဇ''** န္တိ။ ဣအာနိ တမတ္ထံ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **''ယထေဝ ဟီ''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

**သုဝဏ္ဏာဝဋ္ဋံ ဝိယာ** တိ အစ္ဆေ သုဝဏ္ဏပတ္တေ ဝိနိဝတ္တအာဝဋ္ဋံ ဝိယ။ **ဂရဟဏစ္ဆရိယံ နာမ ကိရေတံ** ''အစ္ဆရိယမေတံ အဝိသိဋ္ဌေဖလဝဒ''န္တိအာဒီသု ဝိယ။ **န ဧဝမေတရဟီ**တိ အတ္တနော ဟာကဋ္ဌဝသေန ဝဒတိ, န ဣတရေသမ္ပိ ပီတိ။ **သိရာဇာလာ**တိ သိရာသန္တာနာ။ **ဝေရူပံ န ဟောတီ**တိ အညေသံ ဟာကတိကသတ္တာနံ ဝုတ္တာကာရံ ဝိယ န ဟောတိ

ပုညသမ္ဘာရဿ ဥဠာရတမတ္တာ ဝိပစ္စနဿ ပရိယန္တဂတတ္တာ။ တေနာဟ **“အညေသံ အဟာကဠ္”**န္တိ။ **ဝလိယာဝ ဌ္ဌကန္တိ** အပ္ပကံ ဝလိယာဝဋ္ဋံ။ တေနာဟ **“ကေသဂ္ဂပ္ပမာဏ”** န္တိ။ **သဗ္ဗာနီ** တိ သိရာဇာလာနိ။ **ပုရတော ဝဋ္ဋော** တိ ထောက် ပုရတော နတမတ္တံ သန္ဓာယာဟ။ တေန ဝုတ္တံ **“သ္ဝတယံ အညေသံ အဟာကဋ္ဋော”**တိ။ **နယဂ္ဂာဟတော** တိ အနုမာနတော။ **မိ တန္တိ** **မိ**-သဒ္ဒယောဂေ ဥပယောဂဝစနံ။ **မိတိ** ဇိဂုစ္ဆနတ္တေ နိပာတော။ **မိက္ကာရော** တိ ဇိဂုစ္ဆာပယောဂေ။ **တံ ဖုသတူ**တိ တုယ္ဟံ ဟပုဏာတု။

## ၂. ဥဏ္ဏာဘဗ္ဗာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၁၂. **အညမညဿာ** တိ အညော အညဿ။ **န ပစ္စနုဘော** တိ အတ္တနော အဝိသယဘာဝတော။ ဣ္ကာအနိ တံ အညဝိသယတံ အနုဝယတော ဗုတိရေကတော ဝိဘာဝေတုံ **“သစေ ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

ဝိသယာနိ ပဋိသရန္တိ တ္တောတိ **ပဋိသရဏံ**။ ဣန္ဒြိယဝိညာဏာနိ ဟိ အသတိပိ တာဒိသေ အဓိပ္ပာယေ အတ္တနော အာရမ္မဏဿ ယာထာဝတော သမ္ပဇာနနတော ပဝေဒနဝိဇာနနာနိ ကရောန္တာနိ ဝိယ ပဝတ္တန္တိ, တထာ လောကဿ သ အညတ္တ သိဒ္ဓိတော။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ‘‘မနော ပဋိသရဏံ, မနော၀ နေသံ ဂောစရဝိသယံ ပစ္စနုဘောတီ’’တိ မနောဒွ တရိကဇဝနမနော ဟိ သဝိသေသံ မနောဝိသယံ ပစ္စနုဘောတိ, ပဥ္စဒွတရိကဇဝနမနော မနနမတ္တမေ၀ ပစ္စနုဘာ၀တိ။ **ရဇ္ဇ နာဒိဂ္ဂဟဏဋ္ဌေတ္ထ** နိဒဿနမတ္တံ, တသ္မာ သဒ္ဒဟနာဒိပိ ဂဟိတမေဝတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, ပဥ္စဒွတရပ္ပဝတ္တိဝသေန တထာ ဝုတ္တံ။ **ကေသမိံ ပန ဒွတရေ** တိ စက္ခုဒွတရေ။

**ဒုဗ္ဗလဘောဇကော** တိ အပ္ပာနုဘာဝ ရာဇဘောဂ္ဂ။ **အာယန္တိ** ဘောဂုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ။ ယောတ္တဗန္ဓာဒိနိမိတ္တံ လဒ္ဓဗ္ဗကဟာပဏော **ယောတ္တကဟာပဏော** ။ အဒ္ဒုဗန္ဓာဒိနိမိတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗကဟာပဏော **အဒ္ဒုကဟာပဏော** ။ မာ ဃာတဃောသနာယ ကတာယ ဟိံသာနိမိတ္တံ ဂဟေတဗ္ဗကဟာပဏော **မာပဟာရကဟာပဏော**။ တဿ ပရိမာဏံ ဒဿ သေတုံ **“အဋ္ဌကဟာပဏော”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သတဝတ္ထုကန္တိ** သတကရီသဝတ္ထုကံ။

**မဂ္ဂသတီ** တိ အရိယမဂ္ဂသတိ။ ဘာဝနမနုယုဥ္ဇန္တဿ ဟိ ဇဝနမနော ဥဿုက္ကိတ္တာဝ **မဂ္ဂသတိံ ပဋိသရတိ** တပ္ပရိယောသာနတ္တာ။ **တန္တိ** နိဗ္ဗာနံ။ **သာ**တိ ဖလဝိမုတ္တိ။ **ပဋိသရတိ** အဂ္ဂမဂ္ဂသတိယာ။ ဖလဝိမုတ္တိ နိဗ္ဗာနန္တိ ဥဘယံ မဂ္ဂဿ သိဒ္ဓာယေတတိ။ အာရမ္မဏဝသေန နတ္ထိ တေဿ ပဋိသရဏန္တိ **အပ္ပဋိသရဏံ** အသင္ခတာမတဿ သန္တိနိစ္စသဘာဝတ္တာ။ သယံ ပန သဗ္ဗေသံယေဝ အရိယာနံ ပဋိသရဏံ။ တေနာဟ ‘‘နိဗ္ဗာနံ အရဟတော ဂတီ’’တိ (ပရိ. ၃၃၉)။ **နိဗ္ဗာနံ အနုပဝိဋ္ဌံ** နိဗ္ဗာနနိဿယတ္တာ။ **န တတော ပရံ ဂစ္ဆတိ** ဂတဿ အညဿ တာဒိသဿ အဘာဝာ။ နိဗ္ဗာနံ ပရိ သဗ္ဗသော ဩသာနန္တိ **နိဗ္ဗာနပရိယောသာနံ** ။

**မူလဇာတာ** ဇာတမူလာ။ တတော ဧဝ **ပတိဋ္ဌိတာ** ။ ကာ ပနဿာတိ အာဟ **“မဂ္ဂေန အာဂတသဒ္ဓာ”** တိ။ မဂ္ဂေ ဒ ဠ္ဟာယ အသံဟာရိယသဒ္ဓာယ မူလံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္တာနိ စေဝ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ္တဥ္စာတိ **ပဥ္စ အကုသလစိတ္တာနိ** သမုစ္ ဆေဒဝသေန **ပဟီနာနိ။ ပဥ္စ နီဝရဏာနီ**တိ တတ္ထ အပာယဂမနီယာနိ ပဌမမဂ္ဂေနေဝ ပဟီနာနိ, ဣတရာနိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေ န ဈာနေန ပဟီနာနီတိ ပဥ္စသု ဩရမ္ဘာဂိယကိလေသသံယောဇနေသု ကေဒေသဝိဂမေနေဝ ဗဟိဒ္ဓာသံယောဇနော ဝိယ ဇာ တောတိ ဝုတ္တံ **“ဈာနအနာဂါမိဋ္ဌာနေ ဌိတော”** တိ။ တေနာဟ **“သော အပရိဟီနဇ္ဈာနော။ပေ။ နိဗ္ဗာယေယျာ”** တိ။

## ၅. ပဌမပုဗ္ဗာရာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၁၅. ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကေ ဇေ၀ံ အာဂတသုတ္တံ အာဒိံ ကတ္တာ **ဖလိန္ဒြိယာနေဝ ကထိတာနိ** အဂ္ဂဖလဝသေန ဒေသနာ ယ အာဂတတ္တာ။

## ၁၀. အာပဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂၀. **ဥပရိ သဟ ဝိပဿနာယ တယော မဂ္ဂ** တိ ဝိပဿနာယ သဟ သောတာပတ္တိဖလတော ဥပရိ တယော မဂ္ဂ ကာ။ မဂ္ဂဓိဂမေန ဣ္ကာအနိ ပစ္စက္ခဘူတတ္တာ ‘‘ဣမေ ခေါ တေ ဓမ္မာ’’တိ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ ယံ အဂ္ဂဘူတံ, တဿ ဝ

သေန ဒဿေတုံ **“အရဟတ္တဖလိန္ဒြိယံ နာမာ”** တိ ဝုတ္တံ ကုန္ဒြိယဘာဝသာမညေန ဧကေဓွ် ကတ္ဝာ။ **အတိဝိဠို တ္ဝတ ပဿာမီ**တိ သစ္စိကတ္ဝာ ယာထာဝတော ပဿာမိ။ **စတူဟိ ကုန္ဒြိယေဟီ** တိ ဝီရိယိန္ဒြိယာဒီဟိ စတူဟိ ကုန္ဒြိ ယေဟိ။ သာ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလသဟဂတာ သိယာတိ မိဿကာ ဝုတ္တာ။

ဇရာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၆. သူကရခတဝဂ္ဂေါ

### ၁. သာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂၁. **သူရဘာဝေနာ**တိ အတိသူရဘာဝေန။ **ဗုဇ္ဈနတ္ထာယာ** တိ သစ္စပဋိဝေဓာယ။

### ၂. မလ္လိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂၂. **စတ္တာရိ ကုန္ဒြိယာနီ** တိ ပညိန္ဒြိယံ ဌပေတွာ သေသာနိ စတ္တာရိ။ **“အရိယဉာဏံ လောကုတ္တရ”** န္တိ ဝုတ္တံ မဂ္ဂဉာဏံ ကတွာ။ အရိယ-သဒ္ဒော ပန ယထာ တထာ ဝိသုဒ္ဓေပိ ဟောတီတိ တာဒိသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **“တမ္ပိ ပနာ”**တိအာဒိ။ ယထာ ဟိ စတ္တာရိန္ဒြိယာနိ မိဿကာနိ, ဧဝံ ပညိန္ဒြိယမ္ပိ မိဿကန္တိ ဝုစ္စမာနေ န ကောစိ ဝိရော ဓောတိ အဓိပ္ပာယေနာဟ **“တမ္ပိ ပန။ပေ။ ဝဋ္ဋတီ”** တိ။

### ၃. သေခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂၃. **န သက္ကောတိ** ကုန္ဒြိယာနံ အပရိပက္ကတ္တာ။ **အတ္တိတိ ပဇာနာတိ** နယဂ္ဂာဟေန, န ပစ္စက္ခတော။ န ဟိ အရိယာပိ အနမိဂတံ မဂ္ဂဖလံ ပစ္စဝေက္ခိတုံ သက္ကောန္တိ။

### ၄. ပတိဋ္ဌိတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂၄. **သာသဝေသူ**တိ စတုရာသဝဝိနိမုတ္တေသု သေသဓမ္မေသု အာရမ္မဏေသု။ တေသုပိ ဥပ္ပဇ္ဇနကအနတ္ထ တော **စိတ္တံ ရက္ခတိ နာမ** ။

### ၈. သူကရခတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅၂၈. **တံ သန္ဓာယာ** တိ တံ သူကရခတလေဏံ သန္ဓာယ။ **တော်** ''သူကရခတာယ''န္တိ ဝစနံ ဝုတ္တံ။ **ဘာဝနပုံသကန္** တိ ဘာဝဇောတကံ နပုံသကဝစနံ ယထာ ''ဝိသမံ တတာ တယန္တိ, ဧကမန္တံ နိသီဒီ''တိ။ ကိစ္စပဋိပတ္တိ တေသံ သံကာသ နင္ဌေန သပတိသော, သပတိသော ဧဝ **သပ္ပတိဿော,** သဇေဋ္ဌကောတိ အာဟ **“သပ္ပတိဿောတိ သဇေဋ္ဌ ကော”**တိ။

သူကရခတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၇. ဗောဓိပက္ခိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

**၅၃၁-၆၅၀.** သတ္တာနံ ဖလာနံ ဟေတုဘူတာနိ ''ကုမေသံ ခော, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စန္နံ ကုန္ဒြိယာနံ ဘာဝိတတ္တာ''တိ အာဒိနာ ဝုတ္တာနိ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိယေဝ ဖလူပစာရေန **“သတ္တ ဖလာနီ”**တိ ဝုတ္တာနိ။ တာနိ စ **ပုဗ္ဗဘာဂနိ** ''ကုမေသံ, ဘိ က္ခဝေ, ပဉ္စန္နံ ကုန္ဒြိယာနံ ဘာဝိတတ္တာ။ပေ။ သတ္တာနိသံသာ ပာဋိကင်္ခါ''တိ ဝစနတော။ **တေသန္တိ** သတ္တာနံ ဖ လာနံ။ ''ဒ္ဝိန္နံ ဖလာနံ အညတရံ ဖလ''န္တိ ဧဝံ အတီတသုတ္တေ ဝုတ္တာနိ ဟေဋ္ဌာ ဒွေ ဖလာနိ နာမာတိ ဝဒန္တိ။ ယေ ဟိ ပန ကုန္ဒြိယေဟိ အညတ္ထ ပန အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ သေသာနိ ဖလာနိ ဟောန္တိ, တာနိ စတ္တာရိ သပုဗ္ဗဘာဂါနိ လောကုတ္တရာနီတိ ဝုတ္တံ သိယာ။

ဣန္ဒြိယသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၅. သမ္မပ္ပဓာနသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၆၅၁-၇၀၄. သမ္မပ္ပဓာနသံယုတ္တေ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာဝ ကထိတာ** ''အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယာ''တိ အာဒိဝစနတော။

သမ္မပ္ပဓာနသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၆. ဗလသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၀၅-၈၁၂. ဗလသံယုတ္တေ ဗလာနိ မိဿကာနေဝ ကထိတာနိ "ဝိဝေကနိဿိတ"န္တိ ဝစနတော။

ဗလသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၇. ဣဒ္ဓိပါဒသံယုတ္တံ

## ၁. စာပါလဝဂ္ဂေါ

### ၁. အပါရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၈၁၃. ဆန္ဒံ နိဿာယ ပဝတ္တော သမာဓိ** တိ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒံ အဓိပတိံ ကတွာ ပဋိလဒ္ဓသမာဓိ **ဆန္ဒသမာဓိ။ ပဓာနသင်္ခါရာ**တိ စတုကိစ္စသာဓကဿ သမ္မပ္ပဓာနဝီရိယဿေတံ အဓိဝစနံ။ **တေဟီ**တိ ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရေဟိ။ **ဣဒ္ဓိယာ ပါဒ** န္တိ နိပ္ဖတ္တိပရိယာယေန ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန, ဣဇ္ဈန္တိ ဧတာယ သတ္တာ ဣဒ္ဓာ ဝုဒ္ဓာ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဣမိနာ ဝါ ပရိယာယေန **"ဣဒ္ဓီ"** တိ သင်္ခါတာနံ ဥပစာရဇ္ဈာနာဒိကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာနံ ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခါရာနံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ပါဒဘူတံ, သေသစိတ္တစေတသိကရာသိန္တိ အတ္ထော။ သာ ဝေ စ ယထာဝုတ္တဣဒ္ဓိ ယသ္မာ ဟေဋ္ဌိမာ ဟေဋ္ဌိမာ ဥပရိမာယ ဥပရိမာယ ပါဒဘူတာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ဣဒ္ဓိဘူတံ တ ပါဒန္တိ ဣဒ္ဓိပါဒ"**န္တိ။ **သေသေသုပိ**တိ ဝီရိယသမာဓိအာဒီသု။ တတ္ထ ဟိ ဝီရိယံ စိတ္တံ ဝီမံသံ အဓိပတိံ ကတွာ ပဋိလဒ္ဓသမာဓိ ဝီမံသာသမာဓီတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ ဣဒ္ဓိပါဒသံယုတ္တေ။ **ဧကပရိစ္ဆေဒေဝ** အတ္ထနိဒ္ဒေသော။

### ၅. ဣဒ္ဓိပဒေသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၈၁၇. ဣဒ္ဓိပဒေသ** န္တိ ဣဒ္ဓိယာ ဧကဒေသံ။ ကော ပန သောတိ အာဟ – **"တယော စ မဂ္ဂေ တီဏိ စ ဖလာနီ"** တိ။

### ၆. သမတ္တသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၈၁၈. သမတ္တ**န္တိ သာမညဿ သမံ အတ္တနံ ဣဇ္ဈနံ သမတ္တံ ပရိပုဏ္ဏံ။ **ဝိဝဋ္ဋပါဒကာ ဝေ ဣဒ္ဓိပါဒာ ကထိတာ** "အပါရာ ပါရံ ဂမနာယ သံဝတ္တန္တီ"တိအာဒိဝစနတော။

### ၁၀. စေတိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၈၂၂. ဥဒေနယက္ခဿ စေတိယဋ္ဌာနေ** တိ ဥဒေနဿ နာမ ယက္ခဿ ဒေဝတာယတနဘာဝေန ဣဋ္ဌကာဟိ ကတေ မဟာဇနဿ စိတ္တီကတဋ္ဌာနေ။ **ကတဝိဟာရော**တိ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ တတ္ထ ကတဝိဟာရော။ **ဝုစ္စတီ** တိ ပုရိမဝေါဟာရေန "ဥဒေနစေတိယ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ဂေါတမကာဒီသုပီ**တိ ဂေါတမကစေတိယန္တိ ဧဝမာဒီသုပိ။ **ဧသေဝ နယော**တိ စေတိယဋ္ဌာနေ ကတဝိဟာရဘာဝံ အတိဒိသတိ။ **ဝဍ္ဎိတာ** တိ ဘာဝနာပါရိပူရိဝသေန ပရိဗြူဟိတာ။ **ပုနပ္ပုနံ ကတာ**တိ ဘာဝနာယ ဗဟုလီကရဏဝသေန အပရာပရံ ပဝတ္တိတာ အာနီတာ။ **ယုတ္တယာနံ ဝိယ ကတာ** တိ ယထာ ယုတ္တံ အာဇညယာနံ ဆေကေန သာရထိနာ အဓိဋ္ဌိတံ ယထာရုစိ ပဝတ္တိမရဟတိ, ဧဝံ ယထာရုစိ ပဝတ္တနာရဟတံ ဂမိတာ။ **ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ**တိ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ **ဝတ္ထု ဝိယ ကတာ**တိ သဗ္ဗသော ဥပက္ကိလေသဝိသောဓနေန ဣဒ္ဓိဝိသေသာနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝတော သုဝိသောဓိတပရိဿယဝတ္ထု ဝိယ ကတာ။ **အဓိဋ္ဌိတာ** တိ ပဋိပက္ခဒူရီဘာဝတော သုဘာဝိတဘာဝေန တံ တံအဓိဋ္ဌာနယောဂ္ယတာယ ဌပိတာ။ **သမန္တတော စိတာ** တိ သဗ္ဗဘာဂေန ဘာဝနုပစယံ ဂမိတာ။ တေနာဟ **"သုစိမိုတာ"**တိ။ **သုဋ္ဌု သမာရဒ္ဓာ** တိ ဣဒ္ဓိဘာဝနာယ သိခပ္ပတ္တိယာ သမ္မဒေဝ သံသေဝိတာ။

**အနိယမေနာ**တိ "ယဿ ကဿစီ"တိ အနိယတဝစနေန။ **နိယမေတွာ**တိ "တထာဂတဿာ"တိ သရူပဂ္ဂဟဏေန နိယမေတွာ။ **အာယုပ္ပမာဏ** န္တိ ပရမာယုပ္ပမာဏံ ဝဒတိ။ တဿေဝ ဂဟဏေ ကာရဏံ ဗြဟ္မဇာလဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **မဟာသီဝတ္ထေရော** ပန မဟာဗောဓိသတ္တာနံ စရိမဘဝေ ပဋိသန္ဓိအာယိနော ကမ္မဿ အသင်္ချေယျာယုကတာသံဝတ္တနသမတ္ထတံ ဟဒယေ ဌပေတွာ ဗုဒ္ဓာနံ အာယုသင်္ခါရဿ ပရိဿယဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတာ ဧတတိ ဣမံ ဘဒ္ဒကပ္ပမေဝ တိဋ္ဌေယျာတိ အတော။

**ခဏ္ဍိစ္စာဒီဟိ အဘိသုယ္ယတီ** တိ ဧတေန ယထာ ဣဒ္ဓိဗလေန ဇရာယ န ပဋိဃာတော, ဧဝံ တေန မရဏဿပိ န ပဋိဃာတောတိ အတ္ထတော အာပန္နမေတတိ။ “က္ဝ သရော ခိတ္တော, က္ဝစနိ ပတိတော”တိ အညထာ ဝုဋ္ဌိတေနပိ ထေရတာဒေန အဋ္ဌကထာဝစနမေဝ သမတ္ထိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **“သော ပန န ရုစ္စတိ။ပေ။ နိယမိတ”** န္တိ။

**ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော** တိ ယထာ ကိဉ္စိ အတ္ထာနတ္ထံ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ကာ, ဧဝံ အဘိဘူတစိတ္တော။ သော ပန အဘိဘဝေ မဟတာ ဥဒကောဃေန အပ္ပကဿ ဥဒကဿ အဇ္ဈောတ္ထရဏံ ဝိယ အဟောသီတိ ဝုတ္တံ **“အဇ္ဈောတ္ထဋစိတ္တော”**တိ။ **အဇ္ဈော**တိ ထေရတော, အရိယေဟိ တ အဇ္ဈော ယော ကောစိ ပရော ပုထုဇ္ဇနော။ ပုထုဇ္ဇနဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ယထာ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသော မာရေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော ကိဉ္စိ အတ္ထာနတ္ထံ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ကောတိ, ဧဝံ ထေရော ဘဂဝတာ ကတံ နိမိတ္တောဘာသံ သဗ္ဗသော န သလ္လက္ခေသီတိ ဒဿနတ္ထံ။ တေနာဟ **“မာရော ဟိ”**တိအာဒိ။ **စတ္တာရော ဝိပလ္လာသာ** တိ အသုဘေ “သုဘ”န္တိ သညာဝိပလ္လာသော, စိတ္တဝိပလ္လာသော, ဒုက္ခေ “သုခ”န္တိ သညာဝိပလ္လာသော, စိတ္တဝိပလ္လာသောတိ ဣမေ စတ္တာရော ဝိပလ္လာသာ။ **တေနာ**တိ ယဒိပိ ဣတရေ အဋ္ဌ ဝိပလ္လာသာ ပဟီနာ, ယထာဝုတ္တာနံ စတုန္နံ ဝိပလ္လာသာနံ အပ္ပဟီနဘာဝေန။ **အဿ**တိ ထေရဿ။

**မဒ္ဒတီ** တိ ဖုသနမတ္တေန မဒ္ဒန္တော ဝိယ ဟောတိ, အညထာ တေန မဒ္ဒိတေ သတ္တာနံ မရဏမေဝ သိယာ, ကိံ သက္ခိဿတိ န သက္ခိဿတီတိ အဓိပ္ပာယော။ ကသ္မာ န သက္ခိဿတိ? နနု ဧသ အဂ္ဂသာဝကဿ မဟိဒ္ဓိကဿ မဟာနုဘာဝဿ ကုစ္ဆိံ ပဝိဋ္ဌောတိ? သစ္စံ ပဝိဋ္ဌော, တဉ္စ ခော အတ္တနော မဟာနုဘာဝဿ ဒဿနတ္ထံ, န ဝိဗာဓနာဓိပ္ပာယေန။ ဝိဗာဓနာဓိပ္ပာယေန ပန ဣဓ **“ကိံ သက္ခိဿတီ”** တိ ဝုတ္တံ ဟဒယမဒ္ဒနဿ အဓိကတတ္တာ။ **နိမိတ္တောဘာသ**န္တိ ဧတ္ထ “တိဋ္ဌတု ဘဂဝါ ကပ္ပ”န္တိ သကလကပ္ပံ အဝဋ္ဌာနယာစနာယ “ယဿ ကဿစိ, အာနန္ဒ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဘာဝိတာ”တိအာဒိနာ အညာပဒေသေန အတ္တနော စတုရိဒ္ဓိပါဒဘာဝနာနုဘာဝေန ကပ္ပံ အဝဋ္ဌာနသမတ္ထတာဝသေန သညုပ္ပါဒနံ နိမိတ္တံ။ တထာ ပန ပရိယာယဂ္ဂဟဏံ မုဉ္စိတွာ ဥဇုကံယေဝ အတ္တနော အဓိပ္ပာယဝိဘာဝနံ ဩဘာသော။ **ဇာနန္တောယေဝါ** တိ မာရေန ပရိယုဋ္ဌိတဘာဝံ ဇာနန္တော ဧဝ။ အတ္တနော အပရာဓဟေတုတော သတ္တာနံ သောကော တနုကော ဟောတိ, န ဗလဝါတိ အာဟ – **“ဒေါသာရောပနေန သောကတနုကရဏတ္ထ”** န္တိ။ ကိံ ပန ထေရော မာရေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တကာလေ ပဝတ္တိံ ပစ္ဆာ ဇာနာတီတိ? န ဇာနာတိ သဘာဝေန, ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ပန ဇာနာတိ။

**အနတ္ထေ နိယောဇေန္တော** ဂုဏမာရဏေန **မာရေတိ,** ဝိရာဂဝိဗန္ဓနေန တ ဇာတိနိမိတ္တတာယ တတ္ထ တတ္ထ ဇာတံ မာရေန္တော ဝိယ ဟောတီတိ **“မာရေတီတိ မာရော”**တိ ဝုတ္တံ။ အတိဟာပတ္တာ **ဟာပိမာ**။ ကဏှဓမ္မသမန္နာဂတော **ကဏှော**။ ဝိရာကဒိဂုဏာနံ အန္တကရဏတော **အန္တကော**။ သတ္တာနံ အနတ္ထာဝဟံ ပဋိပတ္တိံ န မုဉ္စတီတိ **နမုစိ**။ အတ္တနော မာရပါသေန ပမတ္တေ ဗန္ဓတိ, ပမတ္တာ တ ဗန္ဓူ ဧတဿာတိ **ပမတ္တဗန္ဓု**။ သတ္တမသတ္တာဟတော ပရံ သတ္တ အဟာနိ သန္ဓာယာဟ **“အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ”** တိ, န ပန ပလ္လင်္ကသတ္တာဟာဒိ ဝိယ နိယတကိစ္စဿ အဋ္ဌမသတ္တာဟဿ နာမ လဗ္ဘနတော။ သတ္တမသတ္တာဟဿ ဟိ ပရတော အဇပါလနိဂြောဓမူလေ ဗြဟ္မုနော သက္ကဿ စ ပဋိညာတဓမ္မဒေသနံ ဘဂဝန္တံ ဥတွာ “ဣဒါနိ သတ္တော ဓမ္မဒေသနာယ မမ ဝိသယံ အတိက္ကာမေဿတီ”တိ သဉ္ဇာတဒေါမနဿော ဟုတွာ ဌိတော စိန္တေသိ, “ဟန္ဒာဟံ ဒါနိ နံ ဥပါယေန ပရိနိဗ္ဗာပေဿာမိ, ဧဝမဿ မနောရထော အညထတ္တံ ဂမိဿတိ, မမ မနောရထော ဣဇ္ဈိဿတီ”တိ စိန္တေတွာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧကမန္တံ ဌိတော – “ပရိနိဗ္ဗာတု ဒါနိ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ”တိအာဒိနာ ပရိနိဗ္ဗာနံ ယာစိ။ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ “အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ”တိအာဒိ။ တတ္ထ **အဇ္ဇ** တိ အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇနဒိဝသံ သန္ဓာယာဟ။ ဘဂဝါ စဿ အတိဗန္ဓနာဓိပ္ပာယံ ဇာနန္တောပိ တံ အနာဝိကတွာ ပရိနိဗ္ဗာနဿ အကာလဘာဝမေဝ ပကာသေန္တော ယာစနံ ပဋိက္ခိပိ။ တေနာဟ **“န တာဝါဟ”**န္တိအာဒိ။

**မဂ္ဂဝသေန ဗျတ္တာ** တိ သစ္စပဋိဝေဓဝေယျတ္တိယေန ဗျတ္တာ။ **တထေဝ ဝိနီတာ**တိ မဂ္ဂဝသေန ကိလေသာနံ သမုစ္ဆေဒဝိနယေန ဝိနီတာ။ **တထာ ဝိသာရဒါ**တိ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမေနေဝ သတ္ထုသာသနေ ဝေသာရဇ္ဇပ္ပတ္တိယာ ဝိသာရဒါ, သာရဇ္ဇကရာနံ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဒိပါပဓမ္မာနံ ဝိဂမေန ဝိသာရဒဘာဝံ ပတ္တာတိ အတ္ထော။ ယဿ သုတဿ ဝသေန ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဿရဏံ သမ္ဘဝတိ, တံ ဣဓ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန “သုတ”န္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ

**“တေပိဋကဝသေနာ”**တိ။ တိဏ္ဏံ ပိဋကာနံ သမူဟော **တေပိဋကံ,** တီဏိ တ ပိဋကာနိ တိပိဋကံ, တိပိဋကမေဝ **တေပိဋကံ,** တဿ ဝသေန။ **တဒေတ**တိ ယံ တံ တေပိဋကံ သောတဗ္ဗဘာဝေန သုတန္တိ ဝုတ္တံ, တမေဝ။ **ဓမ္မန္တိ** ပရိယတ္တိဓမ္မံ။ **ဓာရေန္တီ** တိ သုဝဏ္ဏဘာဇနေ ပက္ခိတ္တသီဟဝသံ ဝိယ အဝိနဿန္တံ ကတွာ သုပ္ပဂုဏသုပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ဓာရေန္တိ ဟဒယေ ဌပေန္တိ။ ဣတိ ပရိယတ္တိဓမ္မဝသေန ဗဟုဿုတဓမ္မဓရဘာဝံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ပဋိဝေဓဝသေနပိ တံ ဒဿေန္တော **“အထ တ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အရိယဓမ္မဿာ** တိ မဂ္ဂဖလဓမ္မဿ, နဝဝိဓဿ ဝ လောကုတ္တရဓမ္မဿ။ **အနုဓမ္မဘူတန္တိ** အဓိဂမာယာနုရူပံ ဓမ္မဘူတံ။ **အနုစ္ဆဝိကပဋိပဒ** န္တိ တမေဝ ဝိပဿနာဓမ္မမာဟ, ဆဗ္ဗိဓာ ဝိသုဒ္ဓိယော တ။ **အနုဓမ္မန္တိ** နိဗ္ဗာနဓမ္မဿ အနုဓမ္မော, ယထာဝုတ္တပဋိပဒာ, တဿာနုရူပံ အဘိသလ္လေခိတံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဓမ္မံ။ **စရဏသီလာ**တိ သမာဒာယ ဝတ္တနသီလာ။ အနုမဂ္ဂဖလဓမ္မော ဇော်သ္သာတိ တ **အနုဓမ္မာ,** ဝုဋ္ဌာနကမိနိဝိပဿနာ, တဿ စရဏသီလာ။ **အတ္တနော အာစရိယတဒန္တိ** အတ္တနော အာစရိယဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တဒံ။ သဒေဝကဿ လောကဿ အာစာရသိက္ခာပနေန **အာစရိယော,** ဘဂဝတ, တဿ တဒော, စတုသစ္စဒေသနာ။

**အာစိက္ခိဿန္တီ** တိ အာဒိတော ကထေဿန္တိ, အတ္တနာ ဥဂ္ဂဟိတနိယာမေန ပရေ ဥဂ္ဂဏှာပေဿန္တီတိ အတ္ထော။ **ဒေသေဿန္တီ** တိ တစေဿန္တိ, ဟဋ္ဌိ သမ္မာ ပဗောဓေဿန္တီတိ အတ္ထော။ **ပညပေဿန္တီ** တိ ပဇာနာပေဿန္တိ, သင်္ကာသေဿန္တီတိ အတ္ထော။ **ပဋ္ဌပေဿန္တီ** တိ ပကာရေဟိ ဌပေဿန္တိ, ပကာသေဿန္တီတိ အတ္ထော။ **ဝိဝရိဿန္တီ** တိ ဝိဝဋံ ကရိဿန္တိ။ **ဝိဘဇိဿန္တီ** တိ ဝိဘတ္တံ ကရိဿန္တိ။ **ဥတ္တာနီကရိဿန္တီ**တိ အနုတ္တာနံ ဂမ္ဘီရံ ဥတ္တာနံ ဟကဋံ ကရိဿန္တိ။ **သဟဓမ္မေနာ** တိ ဧတ္ထ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒော ကာရဏပရိယာယော “ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ”တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၇၂၀) ဝိယာတိ အာဟ **“သဟေတုကေန သကာရဏေန ဝစနေနာ”**တိ။

**သပ္ပာဋိဟာရိယ** န္တိ သနိဿရဏံ။ ယထာ ပရတဒံ ဘဉ္ဇိတွာ သကတဒော ပတိဋ္ဌဟတိ, ဧဝံ ဟေတုအာဟရဏေဟိ ယထာဓိဂတမတ္ထံ သမ္မာဒေတွာ ဓမ္မံ ကထေဿန္တိ။ တေနာဟ **“နိယျာနိကံ ကတွာ ဓမ္မံ ဒေသေဿန္တီ”**တိ , နဝဝိဓံ လောကုတ္တရံ ဓမ္မံ ပဗောဓေဿန္တီတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ “ပညပေဿန္တီ”တိအာဒီဟိ ဆဟိ ပဒေဟိ ဆ အတ္ထပဒာနိ ဒဿိတာနိ, အာဒိတော ပန ဒွီဟိ ပဒေဟိ ဆ ဗျဉ္ဇနပဒာနိ။ တွောဝတာ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သံဝဏ္ဏနာနယေန သင်္ဂဟေတွာ ဒဿိတံ ဟောတိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ **နေတ္တိယံ** (နေတ္တိ. သင်္ဂဟဝါရ) “ဒွါဒသ ပဒါနိ သုတ္တံ, တံ သဗ္ဗံ ဗျဉ္ဇနဉ္စ အတ္ထော စာ”တိ။

**သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတ** န္တိ အဓိသီလသိက္ခာဒိသိက္ခတ္တယသင်္ဂဟံ။ **သကလံ သာသနဗြဟ္မစရိယ** န္တိ အနဝသေသံ သတ္ထုသာသနဘူတံ သေဋ္ဌစရိယံ။ **သမိဒ္ဓန္တိ** သမ္မဒေဝ ဝဍ္ဎိတံ။ **ဈာနဿာဒဝသေနာ** တိ တေဟိ တေဟိ ဘိက္ခူဟိ သမဓိဂတဈာနသုခဝသေန။ **ဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တ** န္တိ ဥဋ္ဌာရပဏီတဘာဝဝူပဂမနေန သဗ္ဗသော ပရိဝုဍ္ဎိမုပဂတံ။ **သဗ္ဗဟာလိဖုလ္လံ ဝိယ** အဘိညာသမ္ပဒာဟိ သာသနာဘိဝုဍ္ဎိယာ မတ္ထကပ္ပတ္တိတော။ **ပတိဋ္ဌိတဝသေနာ** တိ ပတိဋ္ဌာနဝသေန, ပတိဋ္ဌပ္ပတ္တိယာတိ အတ္ထော။ ပဋိဝေဓဝသေန ဗဟုနော ဇနဿ ဟိတံ **ဗာဟုဇညံ**။ တေနာဟ **“မဟာဇနာဘိသမယဝသေနာ”**တိ။ ပုထု ပုထုလံ ဘူတံ ဇာတံ, ပုထုတ္တံ ဘူတံ ပတ္တန္တိ တ **ပုထုဘူတံ**။ တေနာဟ **“သဗ္ဗာကာရေန ပုထုလဘာဝပ္ပတ္တ”**န္တိ။ **သုဋ္ဌု ပကာသိတ** န္တိ သမ္မဒေဝ အာဒိကလျာဏာဒိဘာဝေန ပဝေဒိတံ။

**သတိံ သူပဋ္ဌိတံ ကတွာ** တိ အယံ ကာယာဒိဝိဘာဂေ အတ္တဘာဝသညိတော ဒုက္ခဘာရော မယာ ဧတ္တကံ ကာလံ ဝဟိတော, ဣဒါနိ ပန န ဝဟိတဗ္ဗော, တေဿ အဝဟနတ္ထံ စိရတရံ ကာလံ အရိယမဂ္ဂသမ္ဘာရော သမ္ဘတော, သွာတယံ အရိယမဂ္ဂေ ပဋိဝိဒ္ဓေ, ယတော ဣမေ ကာယာဒယော အသုဘာဒိတော သဘာဝတဒိတော သမ္မဒေဝ ပရိညာတာတိ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ သတိံ ယထာတထံ ဝိသယေ သုဋ္ဌု ဥပဋ္ဌိတံ ကတွာ။ **ဉာဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ** တိ ယသ္မာ ဣမဿ အတ္တဘာဝသညိတဿ ဒုက္ခဘာရဿ ဝဟနေ ပယောဇနဘူတံ အတ္တဟိတံ ဗောဓိမူလေ ဧဝ ပရိသမာပိတံ, ပရဟိတံ ပန ဗုဒ္ဓဝေနေယျ ယဝိနယနံ ပရိသမာပိတံ မတ္ထကပ္ပတ္တံ, တံ အနိ မာသတ္တယေနေဝ ပရိသမာပနံ ဟပုဏိဿတိ, တသ္မာ အာဟ “ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမီ”တိ, ဧဝံ ဗုဒ္ဓဉာဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ သစ္စဘာဂေန ဝိနိစ္ဆယံ ကတွာ။ **အာယုသင်္ခါရံ ဝိဿဇီ**တိ အာယုနော ဇီဝိတဿ အဘိသင်္ခရဏံ ဖလသမာပတ္တိဓမ္မံ န သမာပဇ္ဇိဿာမီတိ ဝိဿဇိ, တံ ဝိဿဇ္ဇနေနေဝ တေန အဘိသင်္ခရိယမာနံ ဇီဝိတသင်္ခါရံ န ပဝတ္တယိဿာမီတိ ဝိဿဇိ။ တေနာဟ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ။

ဌာနမဟန္တတာယပိ ပဝတ္တိအာကာရမဟန္တတာယပိ **မဟန္တော ပထဝီကမ္ပော**။ တတ္ထ ဌာနမဟန္တတာယ ဘူမိစာလဿ မဟန္တတံ ဒဿေတုံ **“တဒါ။ပေ။ အကမ္ပိတ္ထာ”** တိ ဝုတ္တံ, သာ ပန ဇာတိခေတ္တဘူတာ ဒသသဟဿီ လောကဓာတု ဧဝ, န ယာ ကာစိ။ ယာ မဟာဘိနိက္ခမနာဒိမဟာဇာတိအာဒီသုပိ အကမ္ပိတ္ထ, တဒါပိ တတ္တကာယ ဧဝ ကမ္ပနေ ကိံ ကာရဏံ? ဇာတိခေတ္တဘာဝေန တဿေဝ အာဒိတော ပရိဂ္ဂဟဿ ကတတ္တာ, ပရိဂ္ဂဟဏဉ္စဿ ဓမ္မတာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ပုရိမဗုဒ္ဓါနမ္ပိ တတ္တကမေဝ ဇာတိခေတ္တံ အဟောသိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ “ဒသသဟဿီ လောကဓာတု နိဿဒ္ဒာ ဟောတိ နိရာကုလာ။ပေ။ မဟာသမုဒ္ဒော အာဘုဇတိ, ဒသသဟဿီ ပကမ္ပတီ”တိ စ အာဒိ။ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာ ဆပ္ပကာရပ္ပဝေဓနေန။ အဝီတရာဂေ ဘိံသေတီတိ ဘိံသနော, သော ဧဝ **ဘိံသနကော**တိ အာဟ **“ဘယဇနကော”**တိ။ **ဒေဝဘေရိယော**တိ ဒေဝဒုန္ဒုဘိသဒ္ဒဿ ပရိယာယဝစနမတ္တံ, န စေတ္ထ ကာစိ ဘေရီ ဒေဝဒုန္ဒုဘီတိ အဓိပ္ပေတာ, အထ ခေါ ဥပ္ပာတဘာဝေန လဗ္ဘမာနော အာကာသတော နိဂ္ဃောသသဒ္ဒော။ တေနာဟ **“ဒေဝေါ”**တိအာဒိ။ **ဒေဝေါ**တိ မေဃော။ တဿ ဟိ တဒါ အစ္ဆဘာဝေန အာကာသဿ ဝဏ္ဏာဘာဝေန သုက္ခဂဇ္ဇိတသညိတေ သဒ္ဒေ နိစ္ဆရန္တေ ဒေဝဒုန္ဒုဘိသမညာ။ တေနာဟ **“ဒေဝေါ သုက္ခဂဇ္ဇိတံ ဂဇ္ဇီ”** တိ။

**ပီတိဝေဂဝိဿဋ္ဌ** န္တိ “ဧဝံ စိရတရကာလံ ဝဟိတော အယံ အတ္တဘာဝသညိတော ဒုက္ခဘာရော, အနိ န စိရဿေဝ နိက္ခိပိဿာမီ”တိ သဉ္ဇာတသောမနဿော ဘဂဝတ သဘာဝေနေဝ ပီတိဝေဂဝိဿဋ္ဌံ ဥဒာနံ ဥဒာနေတိ, ဧဝံ ဥဒာနေန္တေ တေန အယမ္ပိ အတ္ထော သာဓိတော ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ အဋ္ဌကထာယံ **“ကသ္မာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တုလီယတီတိ **တုလ**န္တိ တုလ-သဒ္ဒော ကမ္မသာဓနောတိ ဒဿေတုံ **“တုလိတ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ အပ္ပာနုဘာဝတာယ **ပရိစ္ဆိန္နံ**။ တထာ ဟိ တံ ပဋိပက္ခေန ပရိတော ခဏ္ဍိတဘာဝေန ပရိတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနတော ဒီဃသန္တာနတာယ ဝိပုလဖလတာယ စ **န တုလံ န ပရိစ္ဆိန္နံ**။ ယေဟိ ကာရဏေဟိ ပုဗ္ဗေ အဝိသေသတော “မဟဂ္ဂတံ အတုလ”န္တိ ဝုတ္တံ, တာနိ ကာရဏာနိ ရူပာဝစရတော အာရုပ္ပဿ သာတိသယံ ဝိဇ္ဇန္တီတိ **အရူပာဝစရံ အတုလ**န္တိ ဝုတ္တံ, ကေ တရဉ္စ တုလန္တိ။ **အပ္ပဝိပာက**န္တိ တီသုပိ ကမ္မေသု ယံ အပ္ပဝိပာကံ ဟီနံ, တံ တုလံ။ **ဗဟုဝိပာက**န္တိ ယံ မဟာဝိပာကံ ပဏီတံ, တံ အတုလံ။ ယံ ပနေတ္ထ မဇ္ဈိမံ, တံ ဟီနံ ဥက္ကဋ္ဌန္တိ ဒွိဓာ ဘိန္ဒိတွာ ဒွီသု ဘာဂေသု ပက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ဟီနတ္တိကဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ အပ္ပဗဟုဝိပာကတံ နိဒ္ဓါရေတွာ တဿ ဝသေန တုလာတုလဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သမ္ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ **သမ္ဘဝေါ** တိ အာဟ **“သမ္ဘဝ^ ဟေတုဘူတ”** န္တိ။ **နိယကဇ္ဈတ္တရတော** တိ သသန္တာနဓမ္မေသု ဝိပဿနာဝသေန ဂေါစရာသေဝနာယ စ ရတော။ သဝိပာကံ သမာနံ ပဝတ္တိဝိပာကမတ္တဒါယိကမ္မံ သဝိပာကဋ္ဌေန သမ္ဘဝံ, န စ တံ ကာမာဒိ^ ဘဝါဘိသင်္ခါရကန္တိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ သမ္ဘဝန္တိ ဝတွာ **“ဘဝသင်္ခါရ”** န္တိ ဝုတ္တံ။ ဩဿဇီ တိ အရိယမဂ္ဂေန အဝဿဇိ။ **ကဝစံ ဝိယ** အတ္တဘာဝံ ပရိယောနန္ဓိတွာ ဌိတံ အတ္တနိ သမ္ဘူတတ္တာ **အတ္တသမ္ဘဝံ ကိလေသဉ္စ** အဘိန္ဒီတိ ကိလေသဘေဒသဟာဘာဝိကမ္မောဿဇ္ဇနံ ဒဿေန္တော တဒုဘယဿ ကာရဏမာဟ **“အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော”**တိ။

ပဌမဝိကပ္ပေ အဝဿဇ္ဇနမေဝ ဝုတ္တံ။ ဧတ္ထ အဝဿဇ္ဇနာကာရောတိ တံ ဒဿေန္တော **“အထ ဝါ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တီရေန္တော** တိ “ဥပ္ပာဒေါ ဘယံ, အနုပ္ပာဒေါ ခေမ”န္တိအာဒိနာ ဝီမံသန္တော။ **တုလေန္တော တီရေန္တော**တိအာဒိနာ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **“ပဉ္စက္ခန္ဓာ”** တိအာဒိံ ဝတွာ ဘဝသင်္ခါရဿ အဝဿဇ္ဇနာကာရံ သရူပတော ဒဿေတိ။ **ဧဝ**န္တိအာဒိနာ ပန ဥဒာနကထာဝဏ္ဏနာယံ အာဒိတော ဝုတ္တမတ္ထံ နိဂမနဝသေန ဒဿေတိ။ **အဘီတဘာဝဉ္ဇာပနတ္ထဉ္စာ** တိ အယမ္ပိ အတ္ထော သင်္ဂဟိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

စာပာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. ဟသာဒကမ္ပနဝဂ္ဂေါ

### ၁-၂. ပုဗ္ဗသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၈၂၃-၈၂၄. ပရတော** ဣမသ္မိံ ဟသာဒကမ္ပနဝဂ္ဂေ ဒသမသုတ္တေ **အာဝိ ဘဝိဿန္တိ။ ဆအဘိညာဟဒကာ** တိ ဆန္နံ အဘိညာနံ ဟဒကဘူတာ ပဓာနဘူတာ။ ယထာ ပဌမသုတ္တေ, တထာ ဒုတိယတတိယသုတ္တေသုပိ စ ဆအဘိညာဟဒကာ ဣဒ္ဓိပါဒါ ကထိတာတိ အတ္ထော။

## ၃. ဆန္ဒသမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၂၅. ယော သမာဓိဿ နိဿယဘူတော ဆန္ဒော, သော ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **“ဆန္ဒန္တိ ကတ္တုကမျတာဆန္ဒ”**န္တိ။ တဿ စ အဓိပတေယျဋ္ဌော နိဿယဋ္ဌော, န ဝိနာ တံ ဆန္ဒံ နိဿာယာတိ အာဟ – **“နိဿာယာတိ နိဿယံ ကတွာ, အဓိပတိံ ကတွာတိ အတ္ထော”**တိ။ **ပဓာနဘူတာ**တိ သေဋ္ဌဘူတာ, သေဋ္ဌဘာဝေ စ ကေဿပိ စတုကိစ္စသာဓနဝသေန ပဝတ္တိယာ, တတော ဧဝ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော, ပဓာနသင်္ခါရဋ္ဌေန ပဓာနသင်္ခါရဏာတော။ “ဆန္ဒံ စေ နိဿာယ။ပေ.။ အယံ ဝုစ္စတိ ဆန္ဒသမာဓီ”တိ ဣမာယ ဟဋ္ဌိယာ ဆန္ဒာဓိပတိ သမာဓိ **ဆန္ဒသမာဓီ**တိ အဓိပတိသဒ္ဒလောပံ ကတွာ သမာသော ဝုတ္တောတိ ဝိညာယတိ, အဓိပတိသဒ္ဒတ္ထဒဿနဝသေန တ ဆန္ဒဟေတုကော, ဆန္ဒာဓိကော တ သမာဓိ **ဆန္ဒသမာဓိ**။ တေန “ဆန္ဒသမာဓိနာ စေဝ ပဓာနသင်္ခါရေဟိ ပဓာနဘူတသင်္ခါရေဟိ စ သမန္နာဂတာ”တိ ဝက္ခတိ, တံ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **ပဓာနဘူတာ**တိ ဝီရိယဘူတာ။ ကေစိ ဝဒန္တိ – “သင်္ခတသင်္ခါရာဒိနိဝတ္တနတ္ထံ ပဓာနဂ္ဂဟဏ”န္တိ။ အထ တ တံ တံ ဝိသေသံ သင်္ခရောတီတိ **သင်္ခါရော,** သဗ္ဗမ္ပိ ဝီရိယံ။ တတ္ထ စတုကိစ္စသာဓကတော တဒညဿ နိဝတ္တနတ္ထံ **ပဓာန**ဂ္ဂဟဏန္တိ။ ယထာ ဆန္ဒော ဆန္ဒသမာဓိနာ စေဝ ပဓာနသင်္ခါရေဟိ စ သမန္နာဂတော, ဧဝံ ဆန္ဒသမာဓိ ဆန္ဒေန စေဝ ပဓာနသင်္ခါရေဟိ စ သမန္နာဂတော။ ပဓာနသင်္ခါရာပိ ဆန္ဒေန စေဝ ဆန္ဒသမာဓိနာ စ သမန္နာဂတာတိ တီသုပိ ပဒေသု သမန္နာဂတသဒ္ဒော ယောဇေတဗ္ဗော။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ တယောပိ ဆန္ဒာဒယော ဧကေစိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နာ, တသ္မာ သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ဧကတော ကတွာ “အယံ ဝုစ္စတိ။ပေ.။ ဣဒ္ဓိပါဒေ”တိ ဝုတ္တန္တိ။ ဧဝံ ဆန္ဒာဒီနံယေဝ စေတ္ထ ဣဒ္ဓိပါဒဘာဝေ ဝုတ္တော, ဝိဘင်္ဂေ ပန တေသံ ဣဒ္ဓိဘာဝေ သမ္ပယုတ္တာနံ ဣဒ္ဓိပါဒဘာဝေ ဝုတ္တောတိ ဒဿေန္တော **“ဣဒ္ဓိပါဒဝိဘင်္ဂေ ပနာ”** တိအာဒိမာဟ။

ဣဓာနိ နေသံ ဣဒ္ဓိပါဒတာပိ သမ္ဘဝတီတိ ဒဿေန္တော **“အပိစာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ ဆန္ဒဉှိ ဘာဝယတော ပဓာနံ ကတွာ ဘာဝေန္တဿ တထာ ပဝတ္တပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဝသေန ဣဇ္ဈမာနော ဆန္ဒော **ဣဒ္ဓိ** နာမ, တဿ နိဿယဘူတာ ပဓာနသင်္ခါရာ **ဣဒ္ဓိပါဒော** နာမ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ တထာ ဘာဝယန္တဿ မုဋ္ဌတာမတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, ဣဇ္ဈနတ္တော ပန သဗ္ဗေသံ သမာနန္တိ ဒဿေန္တော **“သမ္ပယုတ္တ။ပေ.။ ဣဇ္ဈန္တိယေဝါ”**တိ အာဟ။

ဣဒ္ဓိပါဒေ အသင်္ကရတော ဒဿေတုံ **“အပိစာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဆန္ဒာဒယော** တိ ဆန္ဒသမာဓိပဓာနသင်္ခာရာ။ **သေသိဒ္ဓိပါဒေသူ** တိ ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒာဒီသု။ တတ္ထ ဝီရိယသမာဓိပဓာနသင်္ခါရသမန္နာဂတောတိ ဒွိက္ခတ္တုံ ဝီရိယံ အာဂတံ, တတ္ထ ပုရိမံ သမာဓိဝိသေသံ, ဝီရိယာဓိပတိသမာဓိ ဧဝ ဝီရိယသမာဓီတိ ဒုတိယံ သမန္နာဂမင်္ဂဒဿနံ။ ဒွေဝ ယေဝ ဟိ သဗ္ဗတ္ထ သမန္နာဂမင်္ဂါနိ သမာဓိ ပဓာနသင်္ခါရော စ, ဆန္ဒာဒယော သမာဓိဝိသေသနာနိ, ပဓာနသင်္ခါရော ပန ပဓာနဝစနေနေဝ ဝိသေသိတော, န ဆန္ဒာဒီဟီတိ န ဣဓ ဝီရိယာဓိပတိတာ ပဓာနသင်္ခါရဿ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ဝီရိယဉ္စ သမာဓိံ ဝိသေသေတွာ ဌိတမေဝ သမန္နာဂမင်္ဂဝသေန ပဓာနသင်္ခါရဝစနေန ဝုတ္တန္တိ နာပိ ဒွိဝီဟိ ဝီရိယေဟိ သမန္နာဂမော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ယသ္မာ ပန ဆန္ဒာဒီဟိ ဝိသိဋ္ဌော သမာဓိ, တထာပိ ဝိသိဋ္ဌေနေဝ စ တေန သမ္ပယုတ္တော ပဓာနသင်္ခါရော သေသဓမ္မာ စ, တသ္မာ သမာဓိဝိသေသနာနံ ဝသေန စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဝုတ္တာ, ဝိသေသန ဘာဝေ စ ဆန္ဒာဒီနံ တံတံအဝဿယဒဿနဝသေန ဟောတီတိ “ဆန္ဒသမာဓိ။ပေ.။ ဣဒ္ဓိပါဒေ”တိ ဧတ္ထ နိဿယတ္ထေပိ ပါဒ-သဒ္ဒေ ဥပာဒာယဋ္ဌေန ဆန္ဒာဒီနံ ဣဒ္ဓိပါဒတာ ဝုတ္တာ ဟောတိ, တေနေဝ **အဘိဓမ္မေ ဥတ္တရစူဠဘာဇနိယေ** “စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ”တိအာဒိနာ (ဝိဘ. ၄၅၇) ဆန္ဒာဒီနံယေဝ ဣဒ္ဓိပါဒတာ ဝုတ္တာ, ပဉ္ဟာပုစ္ဆကေ စ – “စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဣဓ ဘိက္ခု ဆန္ဒသမာဓီ”တိအာဒိနာဝ (ဝိဘ. ၄၃၁) ဥဒ္ဒေသံ ကတွာပိ ပုန ဆန္ဒာဒီနံယေဝ ကုသလာဒိဘာဝေ ဝိဘတ္တော။ ဥပာယိဒ္ဓိပါဒဒဿနတ္ထမေဝ ဟိ နိဿယိဒ္ဓိပါဒဒဿနံ ကတံ, အညထာ စ တုဗ္ဗိတော န ဟောတီတိ အယမေတ္ထ ဟဋ္ဌဝသေန အတ္ထဝိနိစ္ဆယော။ တတ္ထ **ဥပာယိဒ္ဓိပါဒဒဿနတ္ထမေဝါ** တိ ဆန္ဒာဒိကေ ခုရေ ဖေဌကေ ပုဗ္ဗင်္ဂမေ ကတွာ နိဗ္ဗတ္တိတသမာဓိ ဆန္ဒာဓိပတိသမာဓီတိ ဆန္ဒာဒီနံ ဣဒ္ဓိယာ အဓိဂမူပါယဒဿနံ ဥပါယိဒ္ဓိပါဒဒဿနံ, တဒတ္ထမေဝ “တထာဘူတဿ ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော”တိ တတ္ထ တတ္ထ ဟဋ္ဌိယံ နိဿယိဒ္ဓိပါဒဒဿနံ ကတံ ဆန္ဒာဒိဝိသိဋ္ဌာနံယေဝ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒီနံ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ဧဝဉ္စေတံ သမ္ပဇ္ဇိတိတဗ္ဗံ, အညထာ ကေဝလံ ဣဒ္ဓိသမ္ပယုတ္တာနံယေဝ ခန္ဓာနံ ဝသေန ဣဒ္ဓိပါဒဘာဝေ ဂယှမာနေ တေသံ စတုဗ္ဗိတော န ဟောတိ ဝိသေသကာရဏာဘာဝတောတိ အဓိပ္ပါယော။

**ကေစီ**တိ ဥတ္တရဝိဟာရတသိနော။ **အနိဗ္ဗတ္တော** တိ ဟေတုပစ္စယေဟိ န နိဗ္ဗတ္တော, န သဘာဝဓမ္မော, ပညတ္တိမတ္တန္တိ အဓိပ္ပာယော။ တဒမဒ္ဒနတ္ထာယ ဟောတိ, အဘိဓမ္မေ စ အာဂတော ဥတ္တရစူဠတရောတိ ယောဇနာ။ **စတုတ္ထရော ကဒ္ဒိဟာအ**တိအာဒိ ဥတ္တရစူဠတရဒဿနံ။ ကမ္မေ ပန ဥတ္တရစူဠတရေ အာဂတာ ကဒ္ဒိဟာအ။

ရဠဟလတ္တေရော ဆန္ဒေ သတိ ကထံ နာနုဇာနိဿန္တီတိ သတ္တာဟာနိ ဘတ္တာနိ အဘုဋ္ဌိတ္တတ မာတာပိတရော အနုဇာနာပေတ္တတ ပဗ္ဗဇိတ္တတ ဆန္ဒမေဝ နိဿာယ အရဟတ္တံ ပတ္တော။ ဟာပုဏီတိ အာဟ – **"ရဠဟလတ္တေရော ဆန္ဒံ ဓုရံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသီ"**တိ။ **သောဏတ္တေရော** တိ သုခုမာလသောဏတ္တေရော။ သော ဟိ အာယသ္မာ အတ္တနော သုခုမာလဘာဝံ အစိန္တေတွာ အတိဝေလံ စင်္ကမနေန ဟာဒေသု ဥဋ္ဌိတေသုပိ ဥဿာဟံ အဝိဿဇ္ဇေန္တော ဝီရိယံ ဓုရံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။ **သမ္ဘူတတ္တေရော** "စိတ္တဝတော စေ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော ကမ္မေယျ, မယှံ ကမ္မေယျာ"တိ စိတ္တံ ဓုရံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသိ။ မောဃရာဇာ "ပညဝတော စေ မဂ္ဂဘာဝနာ ကမ္မေယျ, မယှံ ကမ္မေယျာ"တိ ပညာပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပညာဓုရံ ပညာဇေဋ္ဌကံ ကတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တော။ ဟာပုဏီတိ အာဟ **"မောဃရာဇာ ဝီမံသံ ဓုရံ ကတွာ လောကုတ္တရဓမ္မံ နိဗ္ဗတ္တေသီ"**တိ။ ကအနိ နေသံ အရိယာနံ ဥပဌာနုဿာဟမန္တဇာတိသမ္ပဒံ နိဿာယ ရညော သန္တိကေ လဒ္ဓဝိသေသေ အမစ္စပုတ္တေ နိဒဿနဘာဝေန ဒဿေတုံ **"တတ္ထ ယထာ"** တိအာဒိမာဟ။ တွေ စ ပုနပ္ပုနံ ဆန္ဒုပ္ပာဒနံ တောသနံ ဝိယ ဟောတီတိ ဆန္ဒဿ ဥပဌာနသဒိသတာ ဝုတ္တာ, ထာမဘာဝတော စ ဝီရိယဿ သူရတ္တသဒိသတာ, စိန္တနပ္ပဓာနတ္တာ စိတ္တဿ မန္တသံဝိဓာနသဒိသတာ, ယောနိသောမနသိကာရ-သမ္ဘူတေသု ကုသလဓမ္မေသု ပညာ သေဋ္ဌာတိ ဝီမံသာယ ဇာတိသမ္ပတ္တိသဒိသတာ ဝုတ္တာ။

## ၄. မောဂ္ဂလ္လာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၂၆. **ဥဒ္ဓစ္စပကတိကာ**တိ ဝိက္ခိတ္တသဘာဝ, ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တာတိ အတ္ထော။ အနဝဋ္ဌိတတာယ ဝိပ္ပန္ထိတစိတ္တတာယ **ဝိပ္ပန္တမာနစိတ္တာ** ။ တုစ္ဆတာယ နဠော ဝိယာတိ နဠော, မာနော, ဥဂ္ဂတော နဠော ဧတေသန္တိ **ဥန္နဠာ** တိ အာဟ – **"ဥန္နဠာတိ။ပေ။ ဝုတ္တံ ဟောတီ"** တိ။ **စပလာ**တိ စာပလ္လေတ နာမ လောလဘာဝေ။ **မုခရာ**တိ ခရဝစနာ, ဖရုသဝစနာတိ အတ္ထော။ **ဝိကိဏ္ဏဝါစာ** နာမ သမ္ဖပ္ပလာပိနောတိ ဝုတ္တံ **"အသံယတဝစနာ"**တိအာဒိ။ ပဋ္ဌိပတ္တိဓမ္မေ ပမုဋ္ဌာ ဝိနဋ္ဌာ ပဋ္ဌိဝိနဋ္ဌာ သတိ ဧတေသန္တိ **မုဋ္ဌဿတီ** တိ အာဟ – **"နဋ္ဌဿတိနော"** တိ။ **ဥဗ္ဘန္တစိတ္တာ** တိ သမာဓိနော အဘာဝေန ဥဒ္ဓစ္စေနေဝ ဥပရူပရိ ဘန္တစိတ္တာ။ **ပါကတိန္ဒြိယာ** အဘာဝိတကာယတာယ ကမအရကာ ဝိယ ပကတိဘူတကန္ဒြိယာ။ နေမော ဝုစ္စတိ ဘူမိယာ ဗဒ္ဓဘာဝနိမိတ္တပဒေသော, ဂမ္ဘီရော နေမော ဧတဿာတိ **ဂမ္ဘီရနေမော။ သုဌု နိခါတော**တိအာဒိ တဿ ဟာဒဿ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝဒဿနံ။

## ၅. ဥဏ္ဏာဘဗြာဟ္မဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၂၇. **ပဟာနတ္ထ** န္တိ အနုပ္ပာဒပဟာနတ္ထံ။

## ၉. ကဒ္ဒအာဒိဒေသနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၃၁. **အဘိညာဟာဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ အဓိပ္ပေတံ** "ကဒ္ဒိလာဘာယ ပဝတ္တတီ"တိ ဝစနတော။

## ၁၀. ဝိဘင်္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၈၃၂. **ဆန္ဒံ ဥပ္ပာဒေတွာ** တိ ဘာဝနာဆန္ဒံ ဥပ္ပာဒေတွာ။ **လီနာကာရော**တိ ဘာဝနာစိတ္တဿ လယာပတ္တိ။ **ကောသဇ္ဇေန** တေကိဏ္ဏာပဇ္ဇနံ ဝုတ္တံ။

ဧဝံ ပသာအဘာဝေန စိတ္တဿ ဝိက္ခေပဟပတ္တိ, တတ္ထ ပသာဒုပ္ပာဒနေန ယံ သမ္ပဟံသနံ ကမ္မိတဗ္ဗံ, တဿ ဥပ္ပာဒနာကာရံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ **"သော ဗုဒ္ဓဓမ္မသင်္ဃဂုဏေ အာဝဇ္ဇေတွာ"** တိအာဒိ။ ဝတ္ထုကာမေ အာရဗ္ဘ ဝိက္ခိတ္တော ပုနပ္ပုနံ ဝိက္ခိတ္တော ဟောတိယေဝတိ ဝုတ္တံ **"အနုဝိက္ခိတ္တော"** တိ။ ဥပ္ပထံ ပဋ္ဌိပန္နဿ စိတ္တဿ ဒ

ဏ္ဍာနဥ္စေန နိဂ္ဂဏ္ဍုဟာနဥ္စေန သုတ္တာနိ ဧဝ ဒဏ္ဍောတိ **သုတ္တဒဏ္ဍော,** တေန သုတ္တဒဏ္ဍေန စိတ္တံ တဇ္ဇေတ္ တာ။ ပဥ္စကာမဂုဏေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တော စိတ္တဝိက္ခေပေါ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇတေတာတိ ဝုတ္တံ **"အနုဝိက္ခိတ္တော အနု ဝိသဋ္ဋော"**တိ။

ပုရေပစ္ဆာဘာဝေ ကမ္မဋ္ဌာနဿ မနသိကာရဝသေန ဥဂ္ဂဟဝသေန တတိ တဒုဘယံ ဒဿေတုံ **"ကထ"**န္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ **အတိလီနာဒီသု စတူသု ဌာနေသူ**တိ အတိလီနာတိပဂ္ဂဟိတသံခိတ္တအနုဝိက္ခိတ္တသညိတေသု စတူသု ဌာနေသု။ တတ္ထ ဘာဝနံ အနဇ္ဈောကဟေတ္တဝ သင်္ကောစော **အတိလီနတာ,** အဇ္ဈောကဟေတ္တ အဇ္ဈော သင် ကောစော **သံခိတ္တတာ,** အဇ္ဈောသဥ္စေပေါ **အတိပဂ္ဂဟိတတာ,** အစ္စာရဒ္ဓဝီရိယတာ **အနုဝိက္ခိတ္တတာ** ။ ဗဟိဒ္ဓါ ဝိသမဝိတက္ကာနုဘာဝနံ အာပဇ္ဇန္တော ဒ္ဒဝတ္တိံသာကာရဝသေန အဌိကသညာဝသေန တ ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အာဟ – **"သရီရဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗ"** န္တိ။ တေနာဟ **"ဥဒ္ဓံ ဟဒတလာ"** တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၇; မ. နိ. ၁.၁၁၀)။

အညမညံ အသင်္ကရတော အာကိရီယန္တိ ပကာရတော ဌပီယန္တီတိ **အာကာရာ,** ဘာကတိ အာဟ – **"ယေဟိ အာကာရေဟီတိ ယေဟိ ကောဋ္ဌာသေဟီ"**တိ။ လိင်္ဂီယတိ သလ္လက္ခိယတီတိ **လိင်္ဂံ,** သဏ္ဌာနံ။ နိမီယတိ နိဒ္ဒာရေတ္ တ ပရိစ္ဆိန္ဒိယတီတိ **နိမိတ္တံ,** ဥပဋ္ဌာနံ။ **ယော ဘိက္ခူ** တိအာဒိ အာလောကသညံ ယော ဥဂ္ဂဏ္ဍုဟာတိ, တံ ဒဿနံ။ **အင်္ဂ ဏေ**တိ ဝိဝဋ္ဋင်္ဂဏေ။ **အာလောကသညံ မနသိကရောတိ** ရတ္တိယံ။ **ဝီရိယာဒီသုပီ**တိ ယထာ "က္လမ ဘိက္ခု ဆန္ဒံ ဥပ္ပာဒေ တ္တ"တိ ဆန္ဒေ ဝိတ္ထာရနယော ဝုတ္တော, ဝီရိယာဒီသုပိ သောဝ ဧဝ ဝိတ္ထာရနယော ယောဇေတဗ္ဗော။

ဟသာဒကမ္မနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. အယောဂုဠဝဂ္ဂေ

## ၂. အယောဂုဠသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၈၃၄. က္လမိနာ စတုမဟာဘူတမယေနာ**တိ က္လမိနာ သဗ္ဗလောကပစ္စက္ခေန စတူဟိ မဟာဘူတေဟိ နိဗ္ဗတ္တေန စတု မဟာဘူတမယေန။ မနောမယော ပန နိမ္မိတကာယော ဘဂဝတော ရုစိဝသေန ပရေသံ ပစ္စက္ခော ဟောတိ။ **ဩမာတီ**တိ အဝမာတိ။ အဝ-ပုဗ္ဗော ဟိ မာ-သဒ္ဒော သတ္တိအတ္ထောပိ ဟောတီတိ **"ပဟောတိ သက္ကောတီ"** တိ အတ္ထော ဝုတ္ တော။ **အသမ္ဘိန္နပဒ** န္တိ အသာဓာရဏပဒံ အညတ္ထ အနာဂတတ္တာ။ ကာယဿ စိတ္တေ သမောဒဟနံ အာရောပနံ တန္နိဿိတတာကရဏဥ္စ အတ္ထတော စိတ္တဂတိယာ ပဝတ္တနမေဝါတိ အာဟ **"စိတ္တဂတိယာ ပေသေတီ"** တိ။

တတ္ထ **စိတ္တဂတိဂမနံ** နာမ စိတ္တဝသေန ကာယဿ ပရိဏာမနေန "အယံ ကာယော က္လမံ စိတ္တံ ဝိယ ဟော တူ"တိ ကာယဿ စိတ္တေန သမာနဂတိကတာဌပနံ။ ကထံ ပန ကာယော ဒန္ဓပဝတ္တိကော လဟုပဝတ္တိနာ စိတ္တေန သ မာနဂတိကော ဟောတီတိ? န သဗ္ဗထာ သမာနဂတိကော။ ယထေဝ ဟိ ကာယဝသေန စိတ္တပရိဏာမနေ စိတ္တံ သဗ္ဗထာ ကာယေန သမာနဂတိကံ န ဟောတိ။ န ဟိ ကအာစိ တံ သဘာဝသိဒ္ဓေန အတ္တနော ခဏေန အဝတ္တိတ္တ ဒန္ဓဝုတ္တိကသ္ သ ရူပဓမ္မဿ ဝသေန ပဝတ္တိတုံ သက္ကောတိ, "က္လဒံ စိတ္တံ အယံ ကာယော ဝိယ ဟောတူ"တိ ပန အဓိဋ္ဌာနေန ဒန္ဓ ဂတိကဿ ကာယဿ အနုဝတ္တနတော ယာဝ က္လဋ္ဌိတဋ္ဌာနပ္ပတ္တိ, တာဝ ကာယဂတိအနုလောမနေဝ ဟုတ္တတ သန္တာနဝသေန ပဝတ္တမာနံ စိတ္တံ ကာယဂတိယာ ပရိဏာမိတံ နာမ ဟောတိ။ ဧဝံ "အယံ ကာယော က္လဒံ စိတ္တံ ဝိယ ဟောတူ"တိ အဓိဋ္ဌာနေန ပဂေဝ သုခလဟုသညာယ သမ္ပာဒိတတ္တာ အဘာဝိတိဒ္ဓိဟအနံ ဝိယ ဒန္ဓံ အဝတ္တိတ္တတ ယထာ လဟုကံ ကတိပယစိတ္တတရေနေဝ က္လဋ္ဌိတဋ္ဌာနပ္ပတ္တိ ဟောတိ, ဧဝံ ပဝတ္တမာနော ကာယော စိတ္တဂတိ ယာ ပရိဏာမိတော နာမ ဟောတိ, န ဧကစိတ္တက္ခဏေနေဝ က္လဋ္ဌိတဋ္ဌာနပ္ပတ္တိယာ, ဧဝဥ္စ ကတ္ တ ဗာဟာသမိဥ္ဇန ပသာရဏူပမာပိ ဥပစာရေန ဝိနာ သုဋ္ဌုတရံ ယုတ္တာ ဟောတီတိ။ အညထာ ဓမ္မတာဝိလောမတာ သိယာ, နာပိ ဓမ္မာနံ လက္ ခဏညထတ္တံ က္လဒ္ဓိဗလေန ကာတုံ သက္ကာ, ဘာဝညထတ္တမေဝ ပန ကာတုံ သက္ကာတိ။

## ၃-၁၀. ဘိက္ခုသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၈၃၅-၈၄၂.** ‘‘ဒွိန္နံ ဖလာန’’န္တိ အာဂတသုတ္တံ သန္ဓာယ **“ဒွေ ဖလာနိ အာဒိံ ကတွာ”**တိ ဝုတ္တံ။ သေသံ သုဝိညေယ်ျမေဝ။

အယောဂုဠဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣဒ္ဓိပါဒသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၈. အနုရုဒ္ဓသံယုတ္တံ

## ၁. ရဟောဂတဝဂ္ဂေါ

### ၁-၂. ပဌမရဟောဂတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၈၉၉-၉၀၀. ဆတ္တိံသာယ ဌာနေသူ**တိ အဇ္ဈတ္တံ ကာယေ သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ, ဝယော, သမုဒယဝယော, ဗဟိဒ္ဓါ သမုဒယော, ဝယော, သမုဒယဝယော, အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ သမုဒယော, ဝယော, သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီတိ နဝ အနုပဿနာ, တထာ ဝေဒနာယ စိတ္တေ ဓမ္မေသူတိ ဧဝံ ဆတ္တိံသာယ ဌာနေသု။ **ဒုတိယေ ဒွတ္တဒသသု ဌာနေသူ**တိ ကာယေ အဇ္ဈတ္တံ ဗဟိဒ္ဓါ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ, ဝေဒနာယ စိတ္တေ ဓမ္မေသူတိ ဧဝံ ဒွတ္တဒသသု ဌာနေသု။

### ၃. သုတနုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၉၀၁. ဣမာယ ဟဋ္ဌိယာ**တိ ဣမာယ ဟီနတ္တိကဟဋ္ဌိယာ။ **ဣမေ ဓမ္မာ ဟီနာ** လာမကဋ္ဌေန။ **ဣမေ ဓမ္မာ မဇ္ဈိမာ** ဟီနပဏီတာနံ မဇ္ဈေ ဘတတ္တ။ ဥတ္တမဋ္ဌေန အတ္တပ္ပကဋ္ဌေန ပဓာနဘာဝံ နီတာတိ **ပဏီတာ**။

### ၄-၇. ပဌမကဏ္ဍကီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၉၀၂-၉၀၅.** ကဏ္ဍကာ ဧတ္ထ သန္တီတိ **ကဏ္ဍကီ,** ကရမန္ဒဂစ္ဆော။ ဩသဓိဘာတပေက္ခာယ ဣတ္ထိလိင်္ဂနိဒ္ဒေသော, တဗ္ဗဟုလတာယ တံ ဝနံ ''ကဏ္ဍကီဝန''န္တေဝ ပညာယိတ္ထ။ **သဟဿလောက**န္တိ သဟဿစက္ကဝါဠ လောကံ။ **ဒသစက္ကဝါဠသဟဿံ ကောဝဇ္ဇနဿ အာဟထံ အာဂစ္ဆတိ** တထာ အာလောကဝဍ္ဎနဿ ကတတ္တာ။

### ၉. အမ္ဗပါလိဝနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၉၀၇. အရဟတ္တဘာဝဒီပက**န္တိ အရဟတ္တဿ အတ္ထိဘာဝဒီပကံ။ ''အရဟတ္တဘာဝဒီပိက''န္တိ တ ပဟော။

ရဟောဂတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

**၉၀၉-၉၂၂. ဒသဗလဉာဏ**န္တိ ဒသဝိဓဗလဉာဏံ။ **ကေဒေသေနာ**တိ ပဒေသဝသေန။ သာဝကာနမ္ပိ အတ္တနော အဘိနီဟာရာနုရူပံ ဉာဏံ ပဝတ္တတီတိ တေ ကာလပဒေသဝသေန ဧဝ ယထာပရိစယသတ္တပဒေသဝသေန စ ဌာနာနီတိ ဇာနန္တိ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ပန အနန္တဉာဏတာယ သဗ္ဗတ္ထေဝ အပ္ပဋိဟတမေဝ ဉာဏန္တိ အာဟ – **''သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါနံ ပနာ''**တိအာဒိ။ **ဧတံ** ဒသဗလဉာဏံ အနန္တဝိသယတ္တာ **နိပ္ပဒေသံ** အနူနတာယ **သဗ္ဗာကာရပရိပူရံ**။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အနုရုဒ္ဓသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၉. ဈာနသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၂၃. ဈာနသံယုတ္တံ     သုဝိညေယ္ယမေဝ, မိဿကန္တိ ဝဒန္တိ။

ဈာနသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၁၀. အာနာပာနသံယုတ္တံ

## ၁. ဧကဓမ္မဝဂ္ဂေါ

### ၁. ဧကဓမ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၇၇. **ဧတ္ထ** တိ ဧတသ္မိံ ပဌမသုတ္တေ။ **ဝုတ္တမေဝ,** တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော။

### ၆. အရိဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၈၂. **နော**-သဒ္ဒော ပုစ္ဆာယံ, တသ္မာ နူတိ ဣမိနာ သမာနတ္ထောတိ အာဟ **"ဘာဝေထ နူ"**တိ။ **ကာမစ္ဆန္ဒော** တိ ဝတ္ထုကာမေသု ဣစ္ဆာတိ အာဟ **"ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂေ"**တိ။ **ဒွတ္တိံသသု အာယတနဓမ္မေသု** သပရသန္တာနပရိယာပန္နေသု။ **ဣမိနာ** ကာမစ္ဆန္ဒပ္ပဟာနကိတ္တနေန ပဋိဃသညာပဋိဝိနယကိတ္တနေန စ **အနာဂါမိမဂ္ဂံ ကထေတိ** ပဋိဃော ရမ္မာဂိယသညောဇနသမုစ္ဆေဒဒီပနတော။ **ဝိပဿနံ ဒဿေန္တော** တိ "ဝိပဿနံ အနုယုဉ္ဇထာ"တိ ဒဿေန္တော။

### ၈. ပဒီပေါပမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၈၄. "နေဝ ကာယောပိ ကိလမတိ န စက္ခူနီ"တိ အဋ္ဌကထာယံ ပဒုဒ္ဓာရော ကတော။ **"ကာယောပိ ကိလမတိ, စက္ခူနိပိ ဝိဟညန္တီ"**တိ ဝတ္တဗ္ဗတ္ထာ ယထာ ဟောတိ, တာနိ ဒဿေတုံ **"ဓာတုကမ္မဋ္ဌာနသ္မိံ ဟီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **စက္ခူနိ ဖန္ဒန္တိ ကိလမန္တီ**တိအာဒိ အတိဝေလံ ဉပနိဇ္ဈာယနေ ဟောတီတိ ကတ္တာ ဝုတ္တံ။ **ဣမသ္မိံ ပန ကမ္မဋ္ဌာနေ** တိ အာနာပာနကမ္မဋ္ဌာနေ။ **ဧဝမာဟာ**တိ "ဘိက္ခု စေပိ အာကင်္ခေယျ, နေဝ ကာယော ကိလမေယျာ"တိ ဧဝမာဟ။

**လဗ္ဘတီ** တိ အဋ္ဌကထာဓိပ္ပာယေ ဌတွာ ဝုတ္တံ, ပရတော အာဂတေန ထေရဝာဒေန သော အနိစ္ဆိတော။ န ဟိ တာရကရူပမုတ္တာဝဠိကာဒိသဒိသံ နိမိတ္တုပဋ္ဌာနာကာရမတ္တံ ခဏမတ္တဋ္ဌာယိနံ ကသိဏနိမိတ္တေသု ဝိယ ဉဂ္ဂဟူနံ ကာတုံ သက္ကောတိ။ တေနာဟ **"န လဗ္ဘတေဝ"** တိ။ **အာနိသံသဒဿနတ္ထံ ဂဟိတော,** အာနာပာနဿတိသမာဓိဿ မိ သိဒ္ဓေ အယံ ဂုဏော သုခေနေဝ ဣဇ္ဈတီတိ။ **ယသ္မာ ဘိက္ခူတိ ဣမသ္မိံ တရေ နာဂတ** န္တိ ယထာ ပုရိမတရေ "ဘိက္ခု စေပိ အာကင်္ခေယျာ"တိ အာဂတံ, ဧဝံ ဣဓ "ဘာဝိတေ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အာနာပာနဿတိသမာဓိမှိ"တိ အာဂတတရေ ဘိက္ခုဂ္ဂဟဏမကတံ, တသ္မာ "သော"တိ န ဝုတ္တံ။

### ၉. ဝေသာလီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၈၅. **ဟကာရပရိက္ခေပဝမုနေနာ** တိ ဟကာရပရိက္ခေပေန ဘူမိယာ ဝမုနေန။ ရာဇဂဟသာဝတ္ထိယော ဝိယ ဣဒမ္ပိ စ နဂရံ။ပေ.။ သဗ္ဗာကာရဝေပုလ္လတံ ပတ္တံ။ **အနေကပရိယာယေနာ**တိ ဧတ္ထ **ပရိယာယ**သဒ္ဒော ကာရဏဝစနောတိ အာဟ **"အနေကေဟိ ကာရဏေဟီ"**တိ, အယံ ကာယော အဝိညာဏကောပိ သဝိညာဏကောပိ ဧဝမ္ပိ အသုဘော ဧဝမ္ပိ အသုဘောတိ နာနာဝိဓေဟိ ကာရဏေဟီတိ အတ္ထော။ **အသုဘာကာရသန္ဒဿနပ္ပဝတ္တ** န္တိ ကေသာဒိဝသေန တတ္ထာပိ ဝဏ္ဏာဒိတော အသုဘာကာရဿ သဗ္ဗသော ဒဿနဝသေန ပဝတ္တံ။ **ကာယဝိစ္ဆန္ဒနီယကထ** န္တိ အတ္တနော ပရဿ စ ကရဇကာယေ ဝိစ္ဆန္ဒုပ္ပါဒနကထံ။ **မုတ္တံ တ** တိအာဒိနာ ဗှုတိရေကမုခေန ကာယဿ အမနုညတံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ အာဒိတော တီဟိ ပဒေဟိ အဒဿနီယတာယ အသာရကတာယ စ, မဇ္ဈေ စတူဟိ ဒုဂ္ဂန္ဓတာယ, အန္တေ ဧကေန လေသမတ္တေနပိ မနုညတာဘာဝမဿ ဒဿေတိ။ **အထ ခေါ**တိအာဒိနာ အန္ဝယတော သရူပေနေဝ အမနုညတာယ ဒဿနံ။ **"ကေသလောမာဒီ"**တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဘာဂေန ဒဿေတုံ **"ယေပိ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

**ဝဏ္ဏေန္တော** တိ ဝိတ္ထာရေန္တော။ **အသုဘာယာ**တိ အသုဘမာတိကာယ။ **ဖာတိကမ္မ**န္တိ ဗဟုလီကာရော။ ကိလေသစောရေဟိ အနဘိဘဝနီယတ္တာ ဇှာနံ **"စိတ္တမဉ္ဇူသာ"** န္တိ ဝုတ္တံ။ **နိဿာယာ** တိ ဟဒကံ ကတွာ။

အပရေ ပန “တသ္မိံ ကိရ အဒ္ဓမာသေ န ကောစိ ဗုဒ္ဓဝေနေယျော အဟောသိ, တသ္မာ ဘဂဝါ ဧဝမာဟ – ‘ဣစ္ဆာမဟံ, ဘိက္ခဝေ’တိအာဒီ”တိ ဝဒန္တိ။ **ပရေ ကိရာတိ ကိရ**-သဒ္ဒော အရုစိသံသူစနတ္ထော။ တေနာဟ **“ဣဒံ ပန ဣစ္ဆာမတ္တ”**န္တိ။

**အနေကကာရဏသမ္ဗိဒ္ဓေသော** တိ ဧတ္ထ ကာရဏံ နာမ ကာယဿ အသုစိဒုဂ္ဂန္ဓဇေဂုစ္ဆပဋိကူလတာဝ။ **သဗ္ဗမကံသူ**တိ ပုထုဇ္ဇနာ နာမ သာဝဇ္ဇေပိ တတ္ထ အနဝဇ္ဇသညိနော ဟုတွာ ကရဏကာရာပနသမနုညာတာဘေဒံ သဗ္ဗံ ဟပံ အကံသု ။ ကာမံ ဒသာနုဿတိဂ္ဂဟဏေနေဝ အာနာပာနဿတိ ဂဟိတာ, သာ ပန တတ္ထ သန္နိပတိတဘိက္ခူသု ဗဟူနံ သပ္ပာယာ သာတ္ထိကာ စ, တသ္မာ ပုန ဂဟိတာ။ တထာ ဟိ ဘဂဝါ တမေဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ကထေသိ။ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ အသုဘကမ္မဋ္ဌာနသဒိသာ, စတ္တာရော ပန အာရုပ္ပာ အာဒိကမ္မိကာနံ အယောဂ္ဂါတိ တေသံ ဣဓ အဂ္ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**ဝေသာလိံ ဥပနိဿာယာ** တိ ဝေသာလီနဂရံ ဂောစရဂါမံ ကတွာ။ **မုဟုတ္တေနေဝ** တိ သတ္ထုရိ သဒ္ဓမ္မေ စ ဂါရဝေန ဥပဂတဘိက္ခူနံ ဝစနသမနန္တရမေဝ ဥဋ္ဌဟိံသူတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဗုဒ္ဓကာလေ ကိရ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော သန္ဒေသံ သိရသာ သမ္ပဋိစ္ဆိတုံ ဩဟိတသောတာ ဝိဟရန္တိ။

**အာနာပာနပရိဂ္ဂဟိကာယာ** တိ အဿာသပဿာသေ ပရိဂ္ဂဏှနဝသေန ပဝတ္တာယ သတိယာ။ **သမ္ပယုတ္တော သမာဓီ**တိ တာယ သမ္ပယုတ္တအညမညပစ္စယဘူတာယ ဥပ္ပန္နော သမာဓိ။ **အာနာပာနဿတိယံ တ သမာဓီ** တိ ဣမိနာ ဥပနိဿယပစ္စယသဘာဝမ္ပိ ဒဿေတိ, ဥဘယတ္ထာပိ သဟဇာတာဒီနံ သတ္တန္နမ္ပိ ပစ္စယာနံ ဝသေန ပစ္စယဘာဝံ ဒဿေတိ။ “ယထာပဋိပန္နာ မေ သာဝကာ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ ဘာဝေန္တီ”တိအာဒီသု ဥပ္ပာဒနဝဍ္ဎနဋ္ဌေန ဘာဝနာတိ ဝုစ္စတီတိ တဒုဘယဝသေန အတ္ထံ ဒဿေန္တော **“ဘာဝိတောတိ ဥပ္ပာဒိတော ဝဍ္ဎိတော တ”** တိ အာဟ။ တတ္ထ ဘာဝံ ဝိဇ္ဇမာနတံ ဂတော ဂတောတိ **ဘာဝိတော,** ဥပ္ပာဒိတော ပဋိလဒ္ဓမတ္တောတိ အတ္ထော။ ဥပ္ပန္နော ပန လဒ္ဓာသေဝနော **ဘာဝိတော,** ပဂုဏဘာဝံ အာပာဒိတော ဝဍ္ဎိတောတိ အတ္ထော။ **ဗဟုလီကတော**တိ ဗဟုလံ ပဝတ္တိတော။ တေန အာဝဇ္ဇနာဒိဝသီဘာဝပ္ပတ္တိမာဟ။ ယော ဟိ ဝသီဘာဝမာပာဒိတော, သော ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတက္ခဏေ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တိဿတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ပုနပ္ပုနံ ကတော”** တိ။ ယထာ “ဣဓေဝ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော (မ. နိ. ၁.၁၃၉; အ. နိ. ၄.၂၄၁), ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီ”တိ (ဒီ. နိ. ၁.၂၂၆; မ. နိ. ၁.၂၇၁; သံ. နိ. ၂.၁၅၂; အ. နိ. ၄.၁၂၃) စ ဧဝမာဒီသု ပဌမပဒေ ဝုတ္တော ဧဝ-သဒ္ဒော ဒုတိယာဒီသုပိ ဝုတ္တောယေဝ ဟောတိ, ဧဝမိဓာပီတိ အာဟ **“ဥဘယတ္ထ ဧဝသဒ္ဒေန နိယမော ဝေဒိတဗ္ဗော”**တိ။ ဥဘယတ္ထ နိယမေန လဒ္ဓဂုဏံ ဒဿေတုံ **“အယံ ဟီ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

**အသုဘကမ္မဋ္ဌာန** န္တိ အသုဘာရမ္မဏံ ဈာနမာဟ။ တဉှိ အသုဘေသု ယောဂကမ္မဘာဝတော ယောဂိနော သုခဝိသေသာနံ ကာရဏဘာဝတော စ **“အသုဘကမ္မဋ္ဌာန”** န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ကေဝလ**န္တိ ဣမိနာ အာရမ္မဏံ နိဝတ္တေတိ။ **ပဋိဝေဓဝသေနာ**တိ ဈာနပဋိဝေဓဝသေန။ ဈာနဉှိ ဘာဝနာဝိသေသေန ဣဇ္ဈန္တံ အတ္တနော ဝိသယံ ပဋိဝိဇ္ဈန္တမေဝ ပဝတ္တတီတိ ယထာသဘာဝတော ပဋိဝိဇ္ဈိယတိ ဧတတိ ပဋိဝေဓောတိ ဝုစ္စတိ။ **ဩဠာရိကာရမ္မဏတ္တာ** တိ ဗီဘစ္ဆာရမ္မဏတ္တာ။ **ပဋိကူလာရမ္မဏတ္တာ** တိ ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗာရမ္မဏတ္တာ။ **ပရိယာယေနာ**တိ ကာရဏေန, လေသန္တရေန တ။ **အာရမ္မဏသန္တတာယာ**တိ အနုက္ကမေန ဝိစိတဗ္ဗတံ ပတ္တာရမ္မဏဿ ပရမသုခုမတံ သန္ဓာယာဟ။ သန္တေဟိ သန္နိသိန္နေ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တမာနော ဓမ္မော သယမ္ပိ သန္နိသိန္နောဝ ဟောတိ။ တေနာဟ **“သန္တော ဝူပသန္တော နိဗ္ဗုတော”**တိ, နိဗ္ဗုတသဗ္ဗပရိဠာဟောတိ အတ္ထော။ အာရမ္မဏသန္တတာယ တဒာရမ္မဏာနံ ဓမ္မာနံ **သန္တတာ** လောကုတ္တရဓမ္မာရမ္မဏာဟိ ပစ္စဝေက္ခဏာဟိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

နာဿ သန္တပဏီတဘာဝတဝဟံ ကိဉ္စိ သေစနန္တိ **အသေစနကော**။ အသေစနကတ္တာ **အနာသိတ္တကော,** အနာသိတ္တကတ္တာ ဧဝ **အဗ္ဗောကိဏ္ဏော,** အသမ္ဘိန္နော ပရိကမ္မာဒိနာ။ တတော ဧဝ **ဟာဋိယေဏ္ဏော** ဝိသုံယေဝေကော။ **အာဝေဏိကော** အသာဓာရဏော။ သဗ္ဗမေတံ သရသတော ဧဝ သန္တဘာဝံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ, ပရိကမ္မံ တ သန္တဘာဝနိမိတ္တံ။ **ပရိကမ္မ**န္တိ စ ကသိဏကရဏာဒိနိမိတ္တုပ္ပာဒပရိယောသာနံ, တာဒိသံ ဧတ္ထ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ တအာ ဟိ ကမ္မဋ္ဌာနံ နိရုဿာဒတ္တာ အသန္တံ အပ္ပဏီတံ သိယာ။ ဥပစာရေ တ နတ္ထိ ဧတ္ထ သန္တတာတိ ယောဇနာ။ ယထာ ဥပစာရက္ခဏေ နီဝရဏာဒိဝိဂမေန အင်္ဂပာတုဘာဝေန စ ပရေသံ သန္တတာ ဟောတိ, န ဧဝမိမဿ။ အယံ ပန အာဒိသမ

န္ဒာ။ပေ.။ ပဏီတော စာတိ ယောဇနာ။ **ကေစီ**တိ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိနော။ **အနာသိတ္တကော** တိ ဥပသေစနေန အနာသိတ္တကော။ တေနာဟ – **“ဩဇဝန္တော”** တိ ဩဇဝန္တသဒိသောတိ အတ္ထော။ **မဓုရော**တိ ဣဋ္ဌော။ စေတသိကသုခပဋိလာဘသံဝတ္တနံ တိကစတုက္ကဇ္ဈာနဝသေန, ဥပေက္ခာယ တ သန္တဘာဝေန သုခဂတိကတ္တာ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဈာနာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဈာနသမုဋ္ဌာနပဏီတရူပဖုဋ္ဌသရီရတာဝသေန ပန ကာယိကသုခပဋိလာဘသံဝတ္တနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, တဉ္စ ခော ဈာနတော ဝုဋ္ဌိတကာလေ။ ဣမသ္မိံ ပက္ခေ **“အပ္ပိတပ္ပိတက္ခဏေ”** တိ ဣဒံ ဟေတုမှိ ဘုမ္မဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

**အဝိက္ခမ္ဘိတေ** တိ ဈာနေန သကသန္တာနတော အနီဟတေ အပ္ပဟီနေ။ **အကောသလ္လသမ္ဘူတေ** တိ အကောသလ္လံ ဝုစ္စတိ အဝိဇ္ဇာ, တတော သမ္ဘူတေ။ အဝိဇ္ဇာပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဟိ သဗ္ဗေ ပါပဓမ္မာ။ **ခဏေနေဝ**တိ အတ္တနော ပဝတ္တိက္ခဏေနေဝ။ **အန္တရဓာပေတီ** တိ ဧတ္ထ အန္တရဓာပနံ ဝိနာသနံ, တံ ပန ဈာနကတ္တုကံ ဣဓာဓိပ္ပေတန္တိ ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ ဟောတီတိ အာဟ – **“ဝိက္ခမ္ဘေတီ”** တိ။ **ဝူပသမေတီ**တိ ဝိသေသေန ဥပသမေတိ။ ဝိသေသေန ဥပသမနံ ပန သမ္မဒေဝ ဥပသမနံ ဟောတီတိ အာဟ **“သုဋ္ဌု ဥပသမေတီ”** တိ။ သာသနိကဿ ဈာနဘာဝနာ ယေဘုယျေန နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ ဟောတီတိ အာဟ **“နိဗ္ဗေဓဘာဂိယတ္တာ”** တိ။ အရိယမဂ္ဂဿ ပါဒကဘူတော အယံ သမာဓိ အနုက္ကမေန ဝဍ္ဎိတွာ အရိယမဂ္ဂဘာဝံ ဥပဂတော ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **“အနုပုဗ္ဗေန အရိယမဂ္ဂဝုဍ္ဎိပ္ပတ္တော”** တိ။ အယံ ပနတ္ထော ဝိရာဂနိရောဓပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာနံ ဝသေန သမ္မဒေဝ ယုဇ္ဇတိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

## ၁၀. ကိမိလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၈၆. **ထေရော**တိ အာနန္ဒတ္ထေရော။ **အယံ ဒေသနာ**တိ “ကထံ ဘာဝိတော နု ခော ကိမိလာ”တိအာဒိနာ ပဝတ္တာ ဒေသနာ။ **ကာယညတရ**န္တိ ရူပကာယေ အညတရကောဋ္ဌာသေ။ **ဧဝ**န္တိ ယထာ အာနာပာနံ အနုဿရန္တော ဘိက္ခု ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဇာတော, ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ တရေသု ဝေဒနာနုပဿီတိအာဒိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

**ဒေသနာသီသ**န္တိ ဒေသနာပဒေသံ။ မနသိကာရပဒေသေန ဝေဒနာ ဝုတ္တာတိ တံ သဗ္ဗံ သရူပတော အညာပဒေသတော အပဒိသတိ။ **ယထေဝ ဟီ**တိအာဒိနာ တတ္ထ နိဒဿနံ ဒဿေတိ။ **စိတ္တသင်္ခါရပဒဒွယေ** တိ “စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရ”န္တိ ဧတသ္မိံ ပဒဒွယေ။

**ဧဝံ သန္တေပီ** တိ ပီတိမနသိကာရစိတ္တသင်္ခါရပဒေသေန ယဒိ ဝေဒနာ ဝုတ္တာ, ဧဝံ သန္တေပိ။ **သော** ယထာဝုတ္တော **ဝေဒနာ အာရမ္မဏံ န ဟောတိ** ။ ဝေဒနာရမ္မဏာ စ အနုပဿနာ, **တသ္မာ ဝေဒနာနုပဿနာ န ယုဇ္ဇတိ** ။ ယဒိ ဧဝံ မဟာသတိပဋ္ဌာနာဒီသု “ဝေဒနာ ဝေဒိယတီ”တိ ဝုတ္တံ, တံ ကထန္တိ အာဟ – “မဟာသတိပဋ္ဌာနာဒီသုပိ”တိအာဒိ။ တတ္ထ **သုခာဒီနံ ဝတ္ထု**န္တိ သုခာဒီနံ ဥပ္ပတ္တိယာ ဝတ္ထုဘူတံ ရူပသဒ္ဒါဒိံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဝေဒနာ ဝေဒိယတိ, န ပုဂ္ဂလော ပုဂ္ဂလဿေဝ အဘာဝတော။ **ဝေဒနာပ္ပဝတ္တိံ ဥပါဒါယ** နိဿာယ ယထာ “ပုဂ္ဂလော ဝေဒနံ ဝေဒိယတီ”တိ **ဝေါဟာရမတ္တံ ဟောတိ** ။ ဧဝံ ဣဓာပိ ဝေဒနာယ အဿာသပဿာသေ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တိံ, တထာ ပဝတ္တမနသိကာရသီသေန “ဝေဒနာသု ဝေဒနာနုပဿီ ဘိက္ခု တသ္မိံ သမယေ ဝိဟရတီ”တိ ဝုတ္တော။ **တံ သန္ဓာယာ** တိ တံ ဝေဒနာယ အာရမ္မဏဘာဝံ သန္ဓာယ ။ **အာဒီနံ** ပဒါနံ။ **တေဿ** “ဝေဒနာနုပဿနာ န ယုဇ္ဇတီ”တိ ဝုတ္တအနုယောဂဿ။

**သပ္ပီတိကေ ဒွေ ဈာနေ သမာပဇ္ဇတီ** တိ ပီတိသဟဂတာနိ ပဌမဒုတိယဇ္ဈာနာနိ ပဋိပါဋိယာ သမာပဇ္ဇတိ။ **တဿ သာ**တိ တေန။ ပဋိသံဝိဒိတသဒ္ဒါပေက္ခာယ ဟိ ကတ္တုအတ္ထေ ဧတံ သာမိဝစနံ။ **သမာပတ္တိက္ခဏေ** တိ သမာပဇ္ဇနက္ခဏေ။ **ဈာနပဋိလာဘေနာ**တိ ဈာနေန သမင်္ဂိဘာဝေန။ **အာရမ္မဏတော** တိ အာရမ္မဏမုခေန တဒာရမ္မဏဈာနပရိယာပန္နာ **ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ,** အာရမ္မဏဿ ပဋိသံဝိဒိတတ္တာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယထာ နာမ သပ္ပပရိယေသနံ စရန္တေန တဿ အာသယေ ပဋိသံဝိဒိတေ သောပိ ပဋိသံဝိဒိတော ဟောတိ မန္တာဂဒဗလေန တဿ ဂဟဏဿ သုကရတ္တာ, ဧဝံ ပီတိယာ အာသယဘူတေ အာရမ္မဏေ ပဋိသံဝိဒိတေ သာ ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာဝ ဟောတိ သလက္ခဏတော သာမညလက္ခဏတော စ တဿာ ဂဟဏဿ သုကရတ္တာ။ **ဝိပဿနက္ခဏေ** တိ ဝိပဿနာပညာယ တိက္ခဝိသဒဘာဝပ္ပတ္တာယ ဝိသယတော ဒဿနက္ခဏေ။ **လက္ခဏပ္ပဋိဝေဓေနာ** တိ ပီတိယာ သလက္ခဏဿ သာမညလက္ခဏဿ စ ပဋိဝိဇ္ဈနေန။ ယဉှိ ပီတိယာ ဝိသေသတော သာမညတော စ လက္ခဏံ, တသ္မိံ ဝိဒိတေ သာ ယာထာဝတော ဝိဒိတာ ဧဝ ဟောတိ။ တေနာဟ **“အသမ္မောဟတော ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတီ”** တိ။

ဣဒါနိ တမတ္ထံ ဟာဋ္ဌိယာ ဧဝ ဝိဘာဝေတုံ **“ဝုတ္တဉ္ဟေတ”** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဒီဃံ အဿာသဝသေနာ** တိ ဒီဃဿ အဿာသဿ အာရမ္မဏဘူတဿ ဝသေန။ ပဇာနတော သာ ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတီတိ သမ္ဗန္ဓော။ **စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂတံ အဝိက္ခေပံ ပဇာနတော**တိ ဈာနပရိယာပန္နံ “အဝိက္ခေပေါ”တိ လဒ္ဓနာမံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတံ တံသမ္ပယုတ္တာယ ပညာယ ပဇာနတော။ ယထာ ဟိ အာရမ္မဏမုခေန ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ, ဧဝံ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ အာရမ္မဏမုခေန ပဋိသံဝိဒိတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ။ **သတိ ဥပဋ္ဌိတာ ဟောတီ** တိ ဒီဃံ အဿာသဝသေန ဈာနသမ္ပယုတ္တာ သတိ တသ္မိံ အာရမ္မဏေ ဥပဋ္ဌိတာ အာရမ္မဏမုခေန ဈာနေပိ ဥပဋ္ဌိတာ နာမ ဟောတိ။ **တာယ သတိယာ**တိ ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတာယ တာယ သတိယာ ယထာဝုတ္တေန တေန ဉာဏေန သုပ္ပဋိဝိဒိတတ္တာ အာရမ္မဏဿ တဿ ဝသေန တအာရမ္မဏာ သာ ပီတိ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ။ **ဒီဃံ ပဿာသဝသေနာ** တိအာဒီသုပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေန ဝုတ္တံ **“ဧတေနေဝ နယေန အဝသေသပဒါနိပိ အတ္ထတော ဝေဒိတဗ္ဗာနီ”** တိ။

**ယထေတ**တိအာဒီသု အယံ သင်္ခေပတ္ထော – ဈာနပဋိလာဘေန ယထာ အာရမ္မဏတော ပီတိအာဒယော ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောန္တိ တေန ဝိနာ တေသံ အပ္ပဝတ္တနတော။ ဧဝံ ဈာနသမ္ပယုတ္တေန တံပရိယာပန္နေန ဝေဒနာသင်္ခါတမနသိကာရပဋိလာဘေန အာရမ္မဏတော ဝေဒနာ ပဋိသံဝိဒိတာ ဟောတိ အရုဏုဂ္ဂမေန ဝိယ သူရိယဿ တေန ဝိနာ ဝေဒနာယ အပ္ပဝတ္တနတော။ တသ္မာ ဝုတ္တနယေန အတိသယပ္ပဝတ္တိ ဝေဒနာ သုပ္ပဋိဝိဒိတာ, တသ္မာ သုဝုတ္တမေတန္တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တစောဒနံ နိရာကရောတိ။

**အာရမ္မဏေ** တိ အဿာသပဿာသနိမိတ္တံ ဝဒတိ။ **စိတ္တာနုပဿီယေဝ နာမေသ ဟောတိ** အသမ္မောဟတော စိတ္တဿ ပဋိသံဝိဒိတတ္တာ။ တေနာဟ **“တသ္မာ”** တိအာဒိ။ **စိတ္တပဋိသံဝိဒိတဝသေနာ** တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဣတရာ တိဿောပိ စိတ္တာနုပဿနာ သင်္ဂဏှာတိ။

**သော**တိ ဓမ္မာနုပဿနံ အနုယုတ္တော ဘိက္ခု။ **ယံ တံ ပဟာနံ** ပဟာယကဉာဏံ။ **ပညာယာ**တိ အပရာယ ဝိပဿနာပညာယ အနိစ္စဝိရာဂါဒိတော ဒိသွာ ဒုဝိဓာယပိ အဇ္ဈုပေက္ခိတာ ဟောတိ။ **ဣဒဥ္ဟိ စတုက္က** န္တိ အနိစ္စာနုပဿနာဒိဝသေန ဝုတ္တံ စတုက္ကံ။ **တဿာပိ** ဓမ္မာနုပဿနာယ။ ပဇဟတီတိ **ပဟာနန္တိ** အာဟ **“နိစ္စသညံ။ပေ။ ပဟာနကရဉာဏံ အဓိပ္ပေတ”**န္တိ။ **ဝိပဿနာပရမ္ပရ** န္တိ ပဋိပါဋိယာ ဝိပဿနမာဟ။ **ပထပဋိပန္နံ အဇ္ဈုပေက္ခတီ** တိ မဇ္ဈိမာယ ပဋိပတ္တိယာ သမ္မဒေဝ ဝီထိပဋိပန္နံ ဘာဝနာစိတ္တံ ပဂ္ဂဟနိဂ္ဂဟာနံ အကရဏေန အဇ္ဈုပေက္ခတိ။ **ဧကတော ဥပဋ္ဌာန**န္တိ ယသ္မာ မဇ္ဈိမသမထဝီထိနာတိဝတ္တိယာ တတ္ထ စ ပက္ခန္ဒနေန ဣန္ဒြိယာနံ ဧကရသဘာဝေန, တတြမဇ္ဈတ္တတာယ ဘာဝတော အဝိသေသံ ဧကဂ္ဂဘာဝူပဂမနေန ဧကတ္တေန ဥပဋ္ဌာတိ, တသ္မာ န တတ္ထ ကိဉ္စိ ကာတဗ္ဗန္တိ အဇ္ဈုပေက္ခတိ။ **တတ္ထာ** တိ ဧဝံ အဇ္ဈုပေက္ခနေ။ **သဟဇာတာနမ္ပိ အဇ္ဈုပေက္ခနာ ဟောတိ** တေသံ ပဝတ္တနာကာရဿ အဇ္ဈုပေက္ခနတော။ “ပညာယ ဒိသွာ”တိ ဝုတ္တတ္တာ **အာရမ္မဏအဇ္ဈုပေက္ခနာ အဓိပ္ပေတာ** ။ န ကေဝလံ နီဝရဏာဒိဓမ္မေ အဇ္ဈုပေက္ခိတာ, အထ ခော အဘိဇ္ဈာ ။ပေ။ ပညာယ ဒိသွာ အဇ္ဈုပေက္ခိတာ ဟောတီတိ ယောဇနာ။

ပံသုပုဉ္ဇဋ္ဌာနိယဿ ကိလေသဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဒဿနတ္ထံ **“စတုမဟာပထော ဝိယ ဆ အာယတနာနီ”**ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ ကာယာဒယော စတ္တာရော အာရမ္မဏသတိပဋ္ဌာနာ။ **စတူသု အာရမ္မဏေသူ** တိ ကာယာဒီသု စတူသု အာရမ္မဏေသု **ပဝတ္တာ** **စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ** ပံသုပုဉ္ဇဋ္ဌာနိယဿ ကိလေသဿ ဥပဟနနတော။

ကေဓမ္မဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၂. ဒုတိယဝဂ္ဂေါ

### ၁-၂. ကဏ္ဍာနဂ္ဂလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၉၈၇-၉၈၈. ကသ္မာ** တိအာဒိ ဝိဟာရသမာပတ္တိအာစိက္ခဏေ ကာရဏံ ဝိဘာဝေတုံ အာရဒ္ဓံ။

**ဝေ-တကာရောတိ** ဝေ-ကာရော တ-ကာရော စ။ **ကေန္တသန္တတ္တာ** ကေန္တေန သန္တမနသိကာရဘာဝတော။ သေက္ခဝစနေနေဝ တေသံ သိက္ခိတဗ္ဗသ္သ အတ္ထိဘာဝေ သိဒ္ဓေပိ သိက္ခိတဗ္ဗရဟိတေသု တေသုပိ သေက္ခပရိယာယသ္သ ဝုစ္စမာနတ္တာ သိက္ခိတဗ္ဗသဒ္ဒေန သေက္ခေ ဝိသေသေတ္ဝာ ဝုတ္တာ။ အာသဝက္ခယတ္ထံ သိက္ခိတဗ္ဗသ္သ အဘာဝေပိ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထံ ဈာနာဒိသိက္ခနေန ဝိနာ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝတ **"အသေက္ခာ နာမာ"** တိ ဝုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓါနံ ပန သဗ္ဗသော သမ္မဒေဝ ပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခတ္တာ ''သိက္ခာမီ''တိ န ဝုတ္တံ။ အာနာပာနဇ္ဈာနဖလသမာပတ္တိ **တထာဂတဝိဟာရော**။

## ၃-၁၀. ပဌမအာနန္ဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၉၈၉-၉၉၆. အနိစ္စာဒိဝသေနာ** တိ အနိစ္စဒုက္ခာနတ္တဝသေန။ **ပဝိစိနတိ** ပကာရေဟိ ဝိစိနတိ။ **နိက္កိလေသာ** တိ အပဂတကိလေသာ ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသာ။ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေ, ပဿဒ္ဓိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေတိ ဟဒ္ဓေ။

ယာဃ အနေ့ာသက္ကနံ အနတိဝတ္တနဋ္ဌ ဟောတိ, အဃံ တတ္ရမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ **မဇ္ဈတ္တာကာရော** တိ ဝုတ္တာ။ **ကေစိတ္တက္ခဏိကာ** တိ ကေစိတ္တုပ္ပာဒပရိယာပန္နတ္တာ။

စတ္တာန္ခံ စတုက္ကာနံ ဝသေန **သောဠသက္ခတ္တုကာ** ။ အာနာပာနသန္နိဿယေန ပဝတ္တတ္တာ အာရမ္မဏာဝသေန ပဝတ္တာ အာနာပာနာရမ္မဏာပိ အပရဘာဂေ သတိ အာနာပာနဿတီတိ ပရိယာယေန ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတီတိ **"အာနာပာနဿတိ မိဿကာ ကထိတာ"** တိ ဝုတ္တံ။ **အာနာပာနမူလကာ**တိ အာနာပာနသန္နိဿယေန ပဝတ္တာ သတိပဋ္ဌာနာ။ **တေသံ မူလဘူတာ**တိ တေသံ သတိပဋ္ဌာနာနံ မူလကာရဏဘူတာ။ **ဗောဇ္ဈင်္ဂမူလကာ** တိ ဗောဇ္ဈင်္ဂပစ္စယဘူတာ။ **တေပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ** တိ တေ ဝီသတိ သတိပဋ္ဌာနဟေတုကာ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ။ **ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိပူရကာ**တိ တတိယဝိဇ္ဇာယ တဿ ဖလဿ စ ပရိပူရဏဝသေန ပဝတ္တာ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ။ **ဖလသမ္ပယုတ္တာ** တိ စတုတ္ထဖလသမ္ပယုတ္တာ, စတုဗ္ဗိဓဖလသမ္ပယုတ္တာ တ။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာနာပာနသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၁၁. သောတာပတ္တိသံယုတ္တံ

## ၁. ဝေဠုဒွါရဝဂ္ဂေါ

### ၁. စက္ကဝတ္တိရာဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၉၇. **အနုဂ္ဂဟဂရဟဏေသု နိဟတောတိ** အနုဂ္ဂဏှဟနဂရဟတ္ထဇောတကော နိဟတော။ ကိမေတ္ထ အနုဂ္ဂဏှာတိ, ကိံ ဝါ ဂရဟတီတိ အာဟ **“စတုန္န”** န္တိအာဒိ။ တတ္ထ **အနုဂ္ဂဏှဟန္တော** အနုစ္ဆဝိကံ ကတ္ဂတ ဂဏှဟန္တော။ **ဂရဟန္တော** နိန္ဒန္တော။ ဣဿရသီလော ဣဿရော, တဿ ဘာဝေါ **ဣဿရိယံ,** ပဘုတာ။ အဓိနံ ပတိ အဓိပတိ, တဿ ဘာဝေါ **အာဓိပစ္စံ,** သာမိဘာဝေါတိ အာဟ – **“ဣဿရိယာဓိပစ္စ”** န္တိအာဒိ။ **အနန္တကာနီ**တိ အန္တရဟိတာနိ။

**အဝေစ္စပ္ပသာဒေနာ** တိ ဝတ္ထုတ္တယဿ ဂုဏေ ယာထာဝတော အဝေစ္စ ပဝိသိတ္ဂတ ပသာဒေါ။ သော ပန ကေနစိ စလနရဟိတောတိ အာဟ **“အစလပ္ပသာဒေနာ”** တိ။ **မဂ္ဂေနာ** တိ အရိယမဂ္ဂေန။ **အာဂတပ္ပသာဒေါ** တဿ အဓိဂမေန လဒ္ဓပ္ပသာဒေါ။ **အပုဗ္ဗံ အစရိမ** န္တိ ဧကဇ္ဈံ။ အရိယသာဝကာနဥ္ပဟိ အရိယမဂ္ဂေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တေဝ တီသု ဝတ္ထူသု အဝေစ္စပ္ပသာဒံ အာဝဟန္တော ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **တေသန္တိ** ဝိသယဘူတာနံ တိဏ္ဏံ ဝတ္ထူနံ ဝသေန တိဓာ ဝုတ္ဂတော။ **ယသ္မာ စ** အတ္ထတော **ဧကော, တသ္မာဝ နိန္နာနာကရဏော ဟောတိ** ပဝတ္တဉ္ဇာနဘေဒေ သတိပိ။ **အရိယသာဝကဿ ဟီ**တိအာဒိနာ နယေန တမတ္ထံ ဝိဝရတိ။ **ပသာဒေါ** ဩကပ္ပနာ။ **ပေမံ** ဘတ္တိ။ **ကာရဝံ** ဂရုကရဏံ။ **မဟန္တံ** ဥဠာရံ။ **တေံ** ဝိဘာဂေန **နတ္ထိ** သဗ္ဗတ္ထ သမာနတ္တာ။

**ဧဝေတ္ထိ** ဘဝန္တရေပိ အကောပနီယတာယ။ **သဒိသဝသေနာ**တိ အညေဟိ အခဏ္ဍာဒီဟိ သဒိသဝသေန။ တေနာဟ **“မုခဝဋ္ဋိ ယဥ္ပဟိ ဆိန္နေ”** တိအာဒိ။ ခဏ္ဍာ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **ခဏ္ဍာ** ။ သေ နယော သေသေသုပိ။ ဟာတိမောက္ခ အာဂတာနုက္ကမေန သီလဿ အာဒိမဇ္ဈဝိဘာဂေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **ဒွိန္နံ ဝါ တိဏ္ဏံ ဝါ** တိ သီလကောဋ္ဌာသာနံ။ **ဧကန္တရံ ဘိန္န**န္တိ အဘိန္နေန ဧကန္တရံ ဟုတ္ဂတ ဘိန္နံ။ **တေသံ** ခဏ္ဍာဒီနံ။ “ဘုဇိဿေဟီ”တိ ဥတ္တရပဒလောပေန နိဒ္ဒေသော တိ အာဟ **“ဘုဇိဿဘာဝကရေဟီ”** တိ။ **ဣဒံ ဝီတိက္ကန္တ** န္တိ ဣဒမ္ပိ သီလံ ဝီတိက္ကန္တံ။ “အယံ သီလဿ ဝီတိက္ဂကမော”တိ **ဧဝံ ပရာမသိတုံ အသက္ကုဏေယျေဟိ** ။

### ၂. ဗြဟ္မစရိယောဂဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၉၈. **ယေသန္တိ** အနိယမတော သဒ္ဓာဒိနမာဓာရဘူတပုဂ္ဂလဒဿနံ။ **ဗုဒ္ဓေ ပသာဒေါ ဂဟိတော။** သော ဟိ ဣတရေဟိ ပဌမံ ဂဟေတဗ္ဗောတိ။ **အရိယကန္တာနိ သီလာနိ ဂဟိတာနိ** သောတာပန္နဿ သီလာနံ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ **သဋ္ဃေ ပသာဒေါ ဂဟိတော** ဓမ္မပ္ပသာဒဿ အနန္တရံ ဝုစ္စမာနတ္တာ။ **ဓမ္မေ ပသာဒေါ ဂဟိတော** အဝေစ္စပ္ပသာဒဘာဝတော။ သောတံ အရိယမဂ္ဂံ အာဒိတော ပတ္တိ သောတာပတ္တိ, တဿာ အင်္ဂါနိ **သောတာပတ္တိယင်္ဂါနိ။ ပစ္စေန္တီ** တိ ပဇာယန္တိ အဓိဂစ္ဆန္တိ။ တေနာဟ **“ဟာပုဏန္တီ”** တိ။ **ဗြဟ္မစရိယ** န္တိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ။ **ကတရပသာဒေါ** ဝတ္ဂတမာနောတိ အဓိပ္ပာယော။ **မဂ္ဂပ္ပသာဒေါ** တိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော ပသာဒေါ။ **အာဂတမဂ္ဂဿာ** တိ အဓိဂတမဂ္ဂဿ္ဂ သ။ **မိဿကပ္ပသာဒေါ ဧသော** တိ တသ္မာ ဥဘောပိ ထေရာ ပဏ္ဍိတာ ဗဟုဿုတာ။

### ၃. ဒီဃာဝုဥပါသကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၉၉. ယဒင်္ဂေန တသ္မိံ ဥပါသကေ ယထာဝုတ္တာနိ သောတာပတ္တိယင်္ဂါနိ သံဝိဇ္ဇန္တိ, တဒင်္ဂေန သော တေသု ဝတ္တိဿတီတိ အာဟ **“စတူသု သောတာပတ္တိယင်္ဂေသု သန္ဒိဿသီ”** တိ။ ဝိဇ္ဇံ ဘဇန္တီတိ **ဝိဇ္ဇာဘာဂိယာ,** တေသု ကောဋ္ဌာသေသု ပရိယာပန္နာတိ ဝုတ္တံ **“ဝိဇ္ဇာဘာဂိယေတိ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသိကေ”** တိ။

### ၄-၅. ပဌမသာရိပုတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၀၀၀-၁၀၀၁.** ‘‘သောတာပတ္တိ’’တိ ပဌမမဂ္ဂေ အဓိပ္ပေတော, တဿ အဓိဂမူပာယော **သောတာပတ္တိယင်္ဂ** ။ တေနာဟ **‘‘သောတာပတ္တိယာ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါဘူတ’’** န္တိ။ **သောတာပတ္တိအတ္ထာယာ** တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂတ္ထာယ။ **အင်္ဂ** န္တိ ကာရဏံ။ **ဣတရေ** ရတနတ္တယပ္ပသာဒာဒယော။ ပုဗ္ဗဘာဂိယာယ **သောတာပတ္တိယာ အင်္ဂ** ကာရဏန္တိ။

## ၆. ထပတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၀၂.** (ဝိတာနံ ကာယာနံ ကာလနကာယ, ကာရဏဿ ဥပဂတာနံ သာတပရိယာ သိဇ္ဈတိ။ တတ္ထ ကာယပရိပဇ္ဇာယမုခေန တန္တိ ဌပေသိ ဘဂဝါ။ န ဟိ ပဿထ နမတ္ထေဟိ ကရဏေ နိရတ္ထကော ပိတိ ဝတ္တတိ။ **‘‘နိယတတ္တာ’’**တိ ဝုတ္တံ။ တမေဝ နိယမံ **‘‘မဇ္ဈိမပဒေသေယေတ’’**တိ အဝဓာရဏေန ဝိဘာဝေတိ ။ မဟာမဏ္ဍလစာရိကံ စရန္တော ပိ မဇ္ဈိမပဒေသဿ အန္တန္တေနေဝ စရတိ။ တတ္ထ စ ဝိနေယ္ယဇနဿ သမောသရဏတာ မတ္တာပနတစမဟတ္တသုပန္တိ။) [ဇေတ္တုန္တရေ ဟဍ္ဍော အသုဒ္ဓော ဒုဿောခနီယော စ, သုဒ္ဓဟဍ္ဍော ဂဝေသိတဗ္ဗော။] အရုဏုဋ္ဌာပနမ္ပိ တတ္ထေဝ ဟောတိ။ ပစ္စန္တပဒေသေ ပန ဒူရေ ဝိနေယ္ယဇနာ ဟောန္တိ, တတ္ထ ဂန္တွာ မဂ္ဂဖလေသု ပတိဋ္ဌာပေတွာ တတော ပစ္စာဂန္တွာ မဇ္ဈိမပဒေသေ ဧဝ တသံ ဥပဂစ္ဆတိ, တတ္ထ မနုဿေဟိ ကတာနံ ကာရာနံ မဟပ္ဖလဘာဝနိယမနတ္ထန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ‘‘အာသန္နေ နော ဘဂဝါ’’တိ ဣဒံ နိဒဿနမတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **‘‘န ကေဝလ’’**န္တိ အာဒိမာဟ။

**သကိဥ္စနသပလိဗောဓနေဋ္ဌေနာ** တိ ဇေတ္တ ကိဥ္စနံ ပလိဗောဓဏေ အသမာပိတကိစ္စတာ, တဒုဘယဿ အတ္ထိဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ **မဟာတသေ**တိ မဟာဂေဟေ။

**ဒွေဝပိ ဇနာ**တိ ဣသိဒတ္တပုရာဏာ။ **သိတံ** နာမ မန္ဒဟသိတံ။ **ဟသိတံ** နာမ ဝိဿဋ္ဌဟသိတံ။ **မုတ္တစာဂေ**တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယံ** (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၁၆၀) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **သံဝိဘာဂေ**တိ ပရဿ အနုဝသေန သံဝိဘဇနေ။ **အကတဝိဘာဂ**န္တိ ဒေယျဓမ္မဝသေန န ကတဝိဘာဂံ။ ပုဂ္ဂလဝသေန ပန ‘‘သီလဝန္တေဟီ’’တိ ဝုတ္တတ္တာ ကတဝိဘာဂမေဝ မဟပ္ဖလတာကရဏေန။ တေနာဟ **‘‘သဗ္ဗံ အတဗ္ဗမေဝ ဟုတွာ ဌိတ’’** န္တိ။

(ဇေတ္တုန္တရေ ဟဍ္ဍော အသုဒ္ဓော ဒုဿောခနီယော စ, သုဒ္ဓဟဍ္ဍော ဂဝေသိတဗ္ဗော။)

## ၇. ဝေဠုဒွါရေယျသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၀၃. ပဝေဏိအာဂတဿာ** တိ အနေကပုရိသယုဂဝသေန ပရမ္ပရာဂတဿ။ **အတ္တနိ ဥပနေတဗ္ဗ** န္တိ အတ္တနိ နေတွာ ပရသ္မိံ ဥပနေတဗ္ဗံ။ တေနာဟ **‘‘ယော ခေ ခွာယံ ဓမ္မော အပ္ပိယော အမနာပော, ပရဿပေသော ဓမ္မော အပ္ပိယော အမနာပော’’**တိအာဒိ။ **အမန္တဘာသေနာ** တိ သမ္ဖဿ သမ္ဖပ္ပလာပဿ အမန္တာယ မန္တာရဟိတဘာသနေန။

## ၈-၉. ပဌမဂိဉ္ဇကာဝသထသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၀၀၄-၅. ဒွေဝ ကမာ** ဒွိဝိန္နံ ဉာတီနံ ကမာတိ ကတွာ။ **ဉာတိကေ**တိ ဇေလဒ္ဓနာမေ ဧကသ္မိံ ကမကေ။ **ဂိဉ္ဇကာဝသထေ**တိ ဂိဉ္ဇကာ ဝုစ္စန္တိ ဣဋ္ဌကာ, ဂိဉ္ဇကာဟိ ဧဝ ကတော အာဝသထော, တသ္မိံ။ သော ကိရ အာတသော ယထာ သုဓာဟိ ပရိကမ္မေန ပယောဇနံ နတ္ထိ, ဧဝံ ဣဋ္ဌကာဟိ ဧဝ စိနိတွာ ကတော။ တေန ဝုတ္တံ **‘‘ဣဋ္ဌကာမယေ အာဝသထေ’’**တိ။ တုလာထမ္ဘဒွါရဗန္ဓကတဋ္ဌဖလကာနိ ပန အရုမယာ ဧဝ။ ဩရံ ဝုစ္စတိ ကာမဓာတု, ပစ္စယဘာဝေန တံ ဩရံ ဘဇန္တီတိ **ဩရမ္ဘာဂိယာနိ,** ဩရမ္ဘာဂဿ တ ဟိတာနိ **ဩရမ္ဘာဂိယာနိ** ။ တေနာဟ **‘‘ဟေဋ္ဌာဘာဂိယာန’’** န္တိအာဒိ။ **တီဟိ မဂ္ဂေဟီ** တိ ဟေဋ္ဌိမေဟိ တီဟိ မဂ္ဂေဟိ။ တေဟိ ပဟာတဗ္ဗတာယ ဟိ တေသံ သညောဇနာနံ ဩရမ္ဘာဂိယတာ, ဩရံ ဘဇိယာနိ တ **ဩရမ္ဘာဂိယာနိ** ဝုတ္တာနိ နိရုတ္တိနယေန။ ဣအာနိ ဗုတိရေကမုခေန နေသံ ဩရမ္ဘာဂိယဘာဝံ ဝိဘာဝေတုံ **‘‘တတ္ထာ’’** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိက္ခမ္ဘိတာနိ သမတ္ထတာဝိဃာတေန ပုထုဇ္ဇနာနံ, သမုစ္ဆိန္နာနိ သဗ္ဗသော အဘာဝေန အရိယာနံ ရူပာရူပဘဝူပပတ္တိယာ ဝိဗန္ဓနာယ န ဟောန္တီတိ ဝုတ္တံ **‘‘အဝိက္ခမ္ဘိတာနိ မဂ္ဂေန

**တ အသမုစ္ဆိန္နာနီ**”တိ။ **နိဗ္ဗတ္တိဝသေနာ** တိ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ဂဏ္ဍ္ န ဒေန္တိ။ မဟဂ္ဂတဘဝကမ္မိကမ္မာယူ ဟနဿ ဝိဗန္ဓနတော **သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒီနိ တီဏိ** သညောဇနာနိ ကာမစ္ဆန္ဒဗျာပာဒာ ဝိယ မဟဂ္ဂတဘဝူပပတ္တိယာ ဝိသေသပစ္စယတ္တာ **တတ္ထ** မဟဂ္ဂတဘဝေ **နိဗ္ဗတ္တမ္ပိ** တန္နိဗ္ဗတ္တိဟေတုကမ္မပရိက္ခယေ ကာမဘဝူပပတ္တိ ပစ္စယတာယ မဟဂ္ဂတဘဝတော **အာနေတ္ဝာ ကာမဘဝေ** ကာမဘဝေ ဧဝ **နိဗ္ဗတ္တာပေန္တိ** ။ တသ္မာ **သဗ္ဗာနိပိ** ပဉ္စပိ သံ ယောဇနာနိ **ဩရမ္ဘာဂိယာနေဝ။ ပဋိသန္ဓိဝသေန အနာဂမနသဘာဝတော** တိ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန တသ္မာ လောကာ ဣဓ န အာဂမနသဘာဝတော။ ဗုဒ္ဓဒဿနံ-ထေရဒဿနံ-ဓမ္မဿဝနာနံ ပန အတ္ထာယ အဿ အာဂမနံ အနိတရိတံ။

ကအာစိ ဥပ္ပတ္တိယာ ဝိရဠာကာရတာ, ပရိယုဋ္ဌာနမန္ဒတာယ အဗဟလတာတိ **ဒွေဝဏ္ဏပိ တနုဘာဝတော။ အဘိဏှ**ဟန္တိ ဗဟုသော။ **ဗဟလဗဟလာ**တိ တိဗ္ဗတိဗ္ဗာ။ ယတ္ထ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တံ သန္တာနံ မဒ္ဒန္တာ ဖရန္တာ သာဓေန္တာ အန္ဓကာရံ ကရောန္တာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဒွီဟိ ပန မဂ္ဂေဟိ ပဟီနတ္တာ တနုကတနုကာ မန္ဒမန္ဒာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ **ပုတ္တဓီတရော ဟောန္တီ**တိ ဣဒံ အကာရဏံ။ တထာ ဟိ အင်္ဂပစ္စင်္ဂပရာမသနမတ္တေနပိ တေ ဟောန္တိ။ **ဣဒန္တိ** “ရာဂဒောသမောဟာနံ တနုတ္တာ”တိ ဣဒံ ဝစနံ။ **ဘဝတနုကဝသေနာ**တိ အပ္ပကဘဝဝသေန။ **တန္တိ** မဟာသီဝတ္ထေရဿ ဝစနံ ပဋိက္ခိတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ယေ ဘဝ အရိယာနံ လဗ္ဘန္တိ, တေ ပရိပုဏ္ဏလက္ခဏဘဝ ဧဝ။ ယေ န လဗ္ဘန္တိ, တတ္ထ ကီဒိသံ တံ ဘဝတနုကံ။ တသ္မာ ဥဘယထာပိ ဘဝတနုကဿ အသမ္ဘဝ တေတိ ဒဿေတုံ **“သောတာပန္နဿ သာ**”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဌမေ ဘဝေ ဘဝတနုကံ နတ္ထိ** အဋ္ဌမဿေဝ ဘဝဿ သဗ္ဗဿေဝ အဘာဝတော။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

**ကာမာဝစရလောကံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ** ဣတရဿ လောကဿ ဝသေန တထာ ဝတ္တုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ။ ယော ဟိ သကဒါဂါမီ ဒေဝမနုဿလောကေသု တေမိဿကဝသေန နိဗ္ဗတ္တတိ, သောပိ ကာမဘဝဝသေနေဝ ပရိစ္ဆိန္ဒိတဗ္ဗော။ ဘဂဝတာ စ ကာမလောကေ ဌတ္ွာ – “သကိဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္တွာ”တိ ဝုတ္တံ။ **ဣမံ လောကံ အာဂန္တွာ**တိ စ ဣမိနာ ပဉ္စသု သကဒါဂါမီသု စတ္တာရော ဝဇ္ဇေတ္ွာ ဧကော ဂဟိတော။ ဧကစ္စော ဟိ ဣဓ သကဒါဂါမိဖလံ ပတ္ွာ ဣဓေဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ဧကစ္စော ဣဓ ပတ္ွာ ဒေဝလောကေ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ဧကစ္စော ဒေဝလောကေ ပတ္ွာ တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ဧကစ္စော ဒေဝလောကေ ပတ္ွာ ဣဓူပပဇ္ဇိတ္ွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, ဣမေ စတ္တာရော ဣဓ န လဗ္ဘန္တိ။ ယော ပန ဣဓ ပတ္ွာ ဒေဝလောကေ ယာဝတာယုကံ ဝသိတ္ွာ ပုန ဣဓူပပဇ္ဇိတ္ွာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ, အယမိဓ အဓိပ္ပေတော။ အဋ္ဌကထာယံ ပန “ဣမံ လောကန္တိ ကာမဘဝေ အဓိပ္ပေတော”တိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **“သစေ ဟိ”**တိအာဒိနာ အညံယေဝ စတုက္ကံ ဒဿိတံ။

**စတူသု။ပေ။ သဘာဝေတိ အတ္ထော** အပာယဂမနီယာနံ ပါပဓမ္မာနံ သဗ္ဗသော ပဟီနတ္တာ။ **ဓမ္မနိယာမေနာ**တိ မဂ္ဂဓမ္မနိယာမေန **နိယတော** ဥပရိမဂ္ဂါဓိဂမဿ အဝဿံဘာဝိဘာဝတော။ တေနာဟ “သမ္ဗောဓိပရာယဏော”တိ။ **တေသံ တေသံ ဉာဏဂတိန္တိ** တေသံ တေသံ သတ္တာနံ “အသုကော သောတာပန္နော, အသုကော သကဒါဂါမီ”တိအာဒိနာ တံတံဉာဏာဓိဂမနံ ဉာဏူပပတ္တိ။ **ဉာဏာဘိသမ္ပရာယ** န္တိ တတော ပရမ္ပိ – “နိယတော သမ္ဗောဓိပရာယဏော သကိဒေဝ ဣမံ လောကံ အာဂန္တွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတီ”တိအာဒိနာ ဉာဏာသဟိတံ ဥပပတ္တိပစ္စယဘဝံ။ **ဩလောကေန္တဿ** ဉာဏစက္ခုနာ အပေက္ခန္တဿ။ ကေဝလံ **ကာယကိလမထောဝ,** န တေန ကာစိ ပရေသံ အတ္ထသိဒ္ဓီတိ အဓိပ္ပာယော။ **စိတ္တဝိဟေသာ** စိတ္တခေဒေ, သာ ကိလေသူပသံဟိတတ္တာ **ဗုဒ္ဓါနံ နတ္ထိ**။

အာဒိဿတိ အာလောကီယတိ အတ္တာ ဧတေနာတိ အာဒါသံ, ဓမ္မဘူတံ အာဒါသံ **ဓမ္မာဒါသံ,** အရိယမဂ္ဂဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။ တေန ဟိ အရိယသာဝကော စတူသု အရိယသစ္စေသု ဝိဒ္ဓဿတသမ္မောဟတ္တာ အတ္တာနံ ယာထာဝတော ဥတ္ွာ ယာထာဝတော ဗျာကရေယျ, တပ္ပကာသနတော ပန ဓမ္မပရိယာယဿ သုတ္တဿ ဓမ္မာဒါသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။ **ယေန ဓမ္မာဒါသေနာ** တိ ဣဓ ပန မဂ္ဂဓမ္မမေဝ ဝဒတိ။ သေသံ ဥတ္တာနတ္ထတ္တာ သုဝိညေယျမေဝာတိ။

ဝေဠုဒ္ဒါရဂါမဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

**၂. ရာဇကာရာမဝဂ္ဂေ**

## ၁. သဟဿဘိက္ခုနိသင္ဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၀၇.** ခမ္ဗိကတ္တာ ဒေသတသီဟိ အနုကမ္ပိတော ရာဇာတိ ရာဇကော, တဿ အာရာမော **ရာဇကာရာမော,** တသ္မိံ။ **ဘူမိသီသံ** သေဋ္ဌပ္ပဒေသော, ယတ္ထ ဝသန္တော လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော ဟောတီတိ တေသံ အဓိပ္ပာယော။

**တရာပေဟီ**တိ ပဋိသေဓေဟိ။ **ယုဇ္ဈာပေတု** န္တိ ကလဟံ ကာရာပေတုံ။ **ပုန အာဂစ္ဆန္တာ** တိ အပရသ္မိံ သံဝစ္ဆရေ အာဂစ္ဆန္တာ။ **ဥဗ္ဗဋ္ဋေတွတ** တိ မဟတီ ဝိစိယော ဥဗ္ဗဋ္ဋေတွတ။ ယထာ တဿ သကလမေဝ ရဋ္ဌံ ကောဒကီဘူတံ ဟောတိ, ဧဝံ ကတွတ သမုဒ္ဒမေဝ ဇာတံ။ တေန ဝုတ္တံ **“သမုဒ္ဒမေဝ အကံသူ”** တိ။

**ကြသိနမန္တရံ ကတွတ** တိ ကြသိနံ ကာရဏံ ကတွတ, ကြသိနံ ဟေတူတိ အတ္ထော, ကြသိနံ တ အန္တရဘောဒံ ကတွတ။ တထာ လောကေ ကောလာဟလဿ ပတ္ထဋ္ဌတံ ဝိဘာဝေန္တော ဘဂဝတ **“မေ သုတ”**န္တိ အာဟ ပစ္စက္ခတော ဇာနမ္ပိ။ **ဥစ္စိဋ္ဌန္တော** တိ ကုလစ္ဆေဒေန ဥစ္စိဋ္ဌန္တော။ န ကေဝလံ သယမေဝ, အထ ခော **သဟ ရဋ္ဌေဟိ။ ဝိဘဝ** န္တိ ဝိနာသံ ဥပဂတော။

**တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တ** န္တိ တံ ယထာဝုတ္တံ ပသေနဒိနာ ကောသလရာဇေန ကာရိတံ ဝိဟာရံ သန္ဓာယ ဇေတံ “ရာဇကာရာမေ”တိ ဝုတ္တံ။

## ၂-၃. ဗြာဟ္မဏသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၀၀၈-၉. ဥဒယကမိနိ**န္တိ အာရမ္ဘတော ပဌာယ သမ္ပတ္တိအာဝဟံ။

## ၄. ဒုဂ္ဂတိဘယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၁၀.** ဒုဋ္ဌာ ဂတိ နိပ္ဖတ္တိ ဒုဂ္ဂတိ, ဒုဂ္ဂတဘာဝေ အလိဒ္ဒိယံ, တဒေဝ ဘယံ, တံ သဗ္ဗံ အနုဝသေသံ တ **ဒုဂ္ဂတိ ဘယံ** ဒလိဒ္ဒဘယံ။ သမ္မဒေဝ အတိက္ကန္တောတိ **သမတိက္ကန္တော** ။

## ၆. ပဌမမိတ္တာမစ္စသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၁၂. တေဟာရမိတ္တာ** တိ တံတံအနုဂ္ဂဟဏဝသေန တေဟာရကာ မိတ္တာ။ **အာမန္တနပဋိမန္တနက္ကရိယာပထာ ဒီသုပီ**တိ အာလာပသလ္လာပဂမနနိသဇ္ဇာဒိအတ္ထသံဝိဓာနာဒီသု ။ **ကေတော ပဝတ္တကိစ္စာ** တိ သဟ ပဝတ္တကတွဗ္ဗာ။ အမာ သဟ ဘဝန္တီတိ **အမစ္စာ** ။ “အမ္ဟာကံ ကြမေ”တိ ဉာယန္တီတိ **ဉာတီ,** အာတဟာဝိတဟာသမ္ဗန္ဓာ။ တေနာဟ **“သဿုသသုရပက္ခိကာ”** တိ။ ယောနိသမ္ဗန္ဓာ တ **သာလောဟိတာ**။ တေနာဟ **“ဘာတိဘဂိနိမာတုလာဒယော”**တိ။

## ၇. ဒုတိယမိတ္တာမစ္စသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၁၃.** ကိသ္မိဉ္စိ ကဿစိ စ တထာ တထာ ဥပ္ပန္နဿ ပသာဒဿ အညထာဘာဝေ **ပသာဒညထတ္တံ** ။ ဘူတ သင္ဃာတဿ ဃနအာဒိကဿ အညထာဘာဝေ **ဘာဝညထတ္တံ** ။ နိရယာဒိဂတိအန္တရုပပတ္တိ **ဂတိအညထတ္တံ** ။ သဘာဝဓမ္မာနံ ကက္ခဠဖုသနာဒိလက္ခဏဿ အညထာဘာဝေ **လက္ခဏညထတ္တံ** ။ “ဌိတဿ အညထတ္တံ ပညာ ယတီ”တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ အညထတ္တံ **ဝိပရိဏာမညထတ္တံ** ။ လက္ခဏညထတ္တံ န လဗ္ဘတိ။ တေနာဟ **“လက္ခဏံ ပန န ဝိဂစ္ဆတီ”**တိ, သေသံ လဗ္ဘတီတိ။ **ပထဝီဓာတုယာ**တိ သသမ္ဘာရပထဝီဓာတုယာ။ **အာပေဓာတုယာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **ပုရိမဘာဝတေ**တိ ဃနကဌိနဘာဝတော။ **ဘာဝညထတ္တံ** ရသညထတ္တသဘာဝတော။ **ဂတိအညထတ္တံ** ဥဂ္ဂတူပပတ္တိ။ တေနာဟ **“တဥ္ဟိ အရိယသာဝကဿ နတ္ထီ”** တိ။ **ပသာဒညထတ္တမ္ပိ နတ္ထိယေဝ** အရိယသာဝကဿ။

ရာဇကာရာမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. သရဏာနိဝဂ္ဂေ

## ၁-၂. ပဌမမဟာနာမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၀၁၇-၁၈. သမိဒ္ဓန္တိ** သမ္ပုဏ္ဏံ။ **သုပုပ္ဖိတ**န္တိ ဥပသောဘိတတာယ သုပုပ္ဖိတသဒိသတ္တာ။ ဗျူဟာ နာမ ယေဟိ ဝေ ပဝိသန္တိ, တေဟိ ဝေ နိက္ခမန္တိ။ တေနာဟ **“ဗျူဟာ ဝုစ္စန္တိ အဝိနိဗ္ဗိဒ္ဓရစ္ဆာယော”**တိ။ **ဥဒ္ဒတစာရိနာ**တိ ယဋ္ဌန္တရာ။

## ၃. ဂေဓသက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၁၉. တီဟီ**တိ ရတနတ္တယေ ဥပ္ပန္နေဟိ တီဟိ ပသာဒဓမ္မေဟိ။ **စတူဟီ**တိ တေဟိ ဝေ သဒ္ဓိံ သီလေန။ **ကောစိ ဒေဝ**တိအာဒိ ပရိကပ္ပဝသေန ဝုတ္တံ ဘဂဝတိ အတ္တနော သဒ္ဓာယ ဥဠာရတမဘာဝဒဿနတ္ထံ။ တေနာဟ **“ဘဂဝတော သဗ္ဗညုတာယာ”**တိအာဒိ။ **ဓမ္မော သမုပ္ပာဒော**တိ ဝိတဒဓမ္မုပ္ပတ္တိဟေတု။ တဒေဝ ဟိ သန္ဓာယာဟ **“ကိဉ္စိဒေဝ ကာရဏ”**န္တိ။ **ကာရဏ**န္တိ နာနာကာရဏံ။ **ကလ္ယာဏကုသလဝိမုတ္တ**န္တိ အကလ္ယာဏံ အကုသလံ, တဒိဒံ ယထာဝုတ္တအပ္ပသာဒနေန အပနီတအတ္ထဒဿနတ္ထံ။ **အဿာ**တိ မဟာနာမသက္ကဿ။ **အနဝဇ္ဇနအေသော ဧသော**တိ စတူသု ဓမ္မေသု ဧကေနပိ သမန္နာဂတော သောတာပန္နော ဟောတီတိ အနုဇာနိတွတ စတူဟိပိ သမန္နာဂတေန အာစိက္ခိတဗ္ဗန္တိ ယာထာဝတော အနဝဇ္ဇနအေသောတိ အတ္ထော။

## ၄. ပဌမသရဏာနိသက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၂၀. ပမာဏေနာ**တိ ဧကေန ပမာဏေန, န သဗ္ဗသော။ **ဩလောကနံ ခမန္တီ**တိ ဒဿနမတ္တေန စတုသစ္စဓမ္မာ ပစ္စတ္တံ ပဿိတဗ္ဗာ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗာ။ ပဌမမဂ္ဂက္ခဏေ ဟိ စတုသစ္စဓမ္မာ ဧကဒေသတောဝ ဒိဋ္ဌာ နာမ ဟောန္တိ။ **“ပရိမုစ္စတီ”တိ ပန ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတီ**တိ ပဋိဝိဇ္ဈနကိရိယာယ ဝတ္တမာနတ္တာ။ **အဂန္တွာ** အပာယေသု အနုပ္ပတ္တိရဟတ္တာ။ တေနာဟ **“န ဂစ္ဆတီ”**တိ, န ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ **မဟာသာရရုက္ခေ ဒဿေန္တော အာဟ** – “ယော ကောစိ ဝိညုဇာတိကော မမ စေ ကေစရံ ဂစ္ဆတိ, ကေဿ အာဂမနံ အဝဉ္ဈံ အမောဃ”န္တိ ဒဿေတုံ။

## ၅. ဒုတိယသရဏာနိသက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၂၁. ဒုက္ခေတ္တံ** နိရောဇကံ, တာယ ဝေ ဒုက္ခေတ္တတာယ ဝိသမံ ဟောတီတိ အာဟ **“ဝိသမခေတ္တ”**န္တိ။ **လောဏူပဟတ**န္တိ ဇာတသဘာဝေန လောဏေန ဦသရေန ဥပဟတံ။ **ခဏ္ဍာနီ**တိ ခဏ္ဍိတာနိ။ **တေမေတွာ**တိ တေမိတတ္တာ။ **တတာတပဟတာနီ**တိ စိရကာလံ တတေန စေဝ အာတပေန စ ဥပဟတာနိ အာဗာဓိတာနိ။

## ၆. ပဌမအနာထပိဏ္ဍိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၂၂. ဌာန**န္တိ ဌာနသော။ တေနာဟ **“ခဏေနာ”**တိ။ နိယျာနိကန္တိ ပဝတ္တံ ဉာဏပဋိရူပကံ ပကတိပုရိသန္တရဇာနနာဒိမိစ္ဆာဉာဏံ။ တံ ပန အနိယျာနိကံ “နိယျာနိက”န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ပဝတ္တေယျာတိ အာဟ **“မိစ္ဆာပစ္စဝေက္ခဏေနာ”**တိ။ ဂုဏဝိယုတ္တဿ အတ္တနော သကတ္တနိ အဝဋ္ဌာနသင်္ခာတာ ဝိမုတ္တိ **မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ**။

## ၇. ဒုတိယအနာထပိဏ္ဍိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၂၃. ယထာကမ္မံ သမ္ပရေတဗ္ဗတော သမ္ပရာယော, ပေစ္စဘဝေ, သမ္ပရာယဟေတုကံ **သမ္ပရာယိကံ,** မရဏဘယံ။

သရဏာနိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၄. ပုညာဘိသန္ဒဝဂ္ဂေ

## ၁. ပဌမပုညာဘိသန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၂၇. အဝိဇ္ဇောဒေန နိစ္စပ္ပဝတ္တိယမာနာနိ ပုညာနိ အဘိသန္ဒနဋ္ဌေန **“ပုညာဘိသန္ဒာ”** တိ ဝုတ္တာ, တေန ပုညန ဒိယောတိ အတ္ထော ဝုတ္တော။ သုခဿ အာဟရဏတော အာနယနတော **သုခဿာဟာရော** ။

### ၄. ပဌမဒေဝပဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၃၀. ဒေဝတနန္တိ** ဝိသုဒ္ဓိဒေဝတနံ။ **ဒေဝပဒာနီတိ** တေသံ ပဒါနိ ဒေဝပဒါနိ, ဒေဝတေတိ တ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ **ဒေဝဿ ဉာဏေန အက္ကန္တပဒါနီတိ** ပဋိဝေဓဉာဏေန စေဝ ဒေသနာဉာဏေန စ အက္ကန္တပဒါနိ။ **ဒေဝ တ နာမ** ဇာတိဒေဝ။ တေသမ္ပိ ဒေဝဋ္ဌေန ဒေဝတေတိ ဒေဝဒေဝတေ, သမ္ဗုဒ္ဓေါ။

### ၈. ဝဿသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၃၄. ဟရံ ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ** သံသာရမဟောဃဿ ပရတီရဘာဝတော။ တေနာဟ – ‘‘တိဏ္ဏော ဟရင္ဂတော, ထလေ တိဋ္ဌတိ ဗြာဟ္မဏော (သံ. နိ. ၄.၂၃၈; က္ကတိဝု. ၆၉; ပု. ပ. ၁၈၈), ယေ ဇနာ ဟရကမိနော’’တိ (ဓ. ပ. ၈၅) စ။ အထ တ ဟတိ ရက္ခတီတိ **ဟရံ,** နိဗ္ဗာနံ။ ယော ပဋိဝိဇ္ဈတိ, တံ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော ဟတိ ရက္ခတိ, အစ္စန္တဟိတေန စ ဝိမုတ္တိသု ခေန စ ရမေတိ, တသ္မာ **ဟရန္တိ** ဝုစ္စတိ။ **ဂစ္ဆမာနာ တေ** တိ ဟရံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆမာနာ တေ။ တေ ဓမ္မာ **အာသတနံ ခယာ ယ သံဝတ္တန္တိ** သစ္ဆိကိရိယာပဟာနပဋိဝေဓာနံ သမကာလတ္တာ။

### ၁၀. နန္ဒိယသက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၃၆. ပဝိဝေကတ္တာယာ** တိ ပဝိဝေကသုခတ္တာယ။ **ပဋိသလ္လာနတ္တာယာ** တိ ဗဟိဒ္ဓာ နာနာရမ္မဏတော စိတ္တံ ပဋိနိဝတ္တေတ္တတ ကမ္မဋ္ဌာနေ သမ္မဒေဝ လီနတ္တာယ။

ပုညာဘိသန္ဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၅. သကထကပုညာဘိသန္ဒဝဂ္ဂေါ

### ၁. ပဌမအဘိသန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၃၇. သဏ္ဍာ အတ္ထိ** ဟေဋ္ဌာ မဟာပထဝိယာ, ဥပရိ အာကာသေန, ပရိတော စက္ကတဠပဗ္ဗတေန, မဇ္ဈေ တတ္ထ တတ္ထ ဌိတေဟိ ဒီပပဗ္ဗတပရိယန္တေဟိ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ။ ဇာနန္တေန ယောဇနတော သင်္ခာတုံ သက္ကာတိ အ ဓိပ္ပာယော။ မဟာသရီရမစ္ဆ-ကုမ္ဘီလ-ယက္ခ-ရက္ခသ-မဟာနာဂဒာနဝာဒီနံ သဝိညာဏကာနံ, ဗဠဝာမုခပာတာလာဒီနံ အဝိညာဏကာနံ ဘေရဝာရမ္မဏာနံ ဝသေန **ဗဟုဘေရဝံ**။

### ၂. ဒုတိယအဘိသန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၃၈. သမ္ဘေဒေ** တိ သမ္ဘေဒံ သမောဓာနံ ဂတဋ္ဌာနေ။ **ယတ္ထိမာ မဟာနဒိယော သံသန္ဒန္တိ သမေန္တီ** တိ ပရိကပ္ပဝစနမေတံ။ တာဒိသာသု ဟိ မဟာနဒီသု ကာစိ ပုရတ္ထိမသမုဒ္ဒံ ပဝိဋ္ဌာ, ကာစိ ပစ္ဆိမံ။

### ၃. တတိယအဘိသန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၃၉. ‘‘ကုသလေ ပတိဋ္ဌိတော’’တိ ဧတ္ထ ယံ အစ္စန္တိကံ ကုသလေ ပတိဋ္ဌာနံ။ တံ ဒဿေန္တော **“မဂ္ဂကု သလေ ပတိဋ္ဌိတော”**တိ အာဟ, ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂကုသလေတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **“ဘာဝေတိ မဂ္ဂ”** န္တိ။ အရိယဖလံ ယေဝ **ဓမ္မသာရော**။ ကိလေသာ ခီယန္တိ ဧတ္ထာတိ ကိလေသက္ခယော, နိဗ္ဗာနံ, တသ္မိံ **ကိလေသက္ခယေ ရတော** ။

### ၄. ပဌမမဟာဒ္ဓနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၄၀. အရိယာနံ ဗုဒ္ဓါနံ ခန္တိံပိ အရိယခနံ, နိဗ္ဗာနန္တိ ကေစိ။ အနယတောပိ ဝိသုဒ္ဓဋ္ဌေန အရိယဋ္ဌ တံ ခနဋ္ဌ ခ နာယိတဋ္ဌေနာတိ အရိယခနံ, တေန **အရိယခနေန။ တေနေဝ ဘောဂေနာ**တိ အရိယခနဘောဂေန။

သကထကပုညာဘိသန္ဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၆. သပ္ပညဝဂ္ဂေါ

### ၂. ဝဿံဝုတ္ထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၄၈. **သမောဓာနေတ္ဂတာ**တိ ယေဟိ ကုသိန္ဒ္ရိယာဒီဟိ ဘာဝိယမာနေဟိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ အနုပ္ပတ္တော, တာ နေဝ။ ဓမ္မသမာနတာယ စေတံ ဝုတ္တံ။ အညာနေဝ ဟိ အတ္တတော တံ တံ မဂ္ဂံ သာဓကောနိ ကုသိန္ဒ္ရိယာဒီနိ။ **တန္တိ ပဝေဏီ ကထိတာ**တိ ယံ ကဋ္ဌိ ဝိနေယ္ယပုဂ္ဂလံ အနပေက္ခိတ္ဂာ ကေဝလံ တန္တိဝသေန ဌိတိ ကထိတာ။

### ၃. ဓမ္မဒိန္နသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၄၉. **သတ္တသု ဇနေသူ**တိ သတ္တသု ကိတ္တိယမာနေသု ဥပာသကဇနေသု။ **ဂမ္ဘီရာ** တိအာဒီသု **ဓမ္မဂမ္ဘီရာ** တိ ပာဠိ ဂတိယာ ဂမ္ဘီရာ, တထာ စ **သလ္လသုတ္တံ** ဟေဋ္ဌာ ပကာသိတမေဝ။ **“စေတနာဟံ, ဘိက္ခဝေ, ကမ္မံ ဝဒာမိ”** တိအာဒိ နာ (အ. နိ. ၆.၆၃; ကထာ. ၅၃၉) အာဂတံ **စေတနာသုတ္တံ** ။ တတ္ထ “စေတနာသဟဇာတံ နာနာက္ခဏိက”န္တိအာဒိနာ ပ ဋ္ဌာနေ အာဂတနယေန, သုတ္တေသု (အ. နိ. ၃.၁၀၁) စ “ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ”န္တိအာဒိနာ အာဂတနယေန ဂမ္ဘီရဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော, နိဗ္ဗာနဿ စေဝ အရိယမဂ္ဂဿ စ ပကာသနတော **အသင္ခတသံယုတ္တဿ** လောကုတ္တရတ္ထဒီပ ကတာ။ “အတီတံပဟံ ရူပေန ခဇ္ဇိံ, ဧတရဟိ ခဇ္ဇာမိ”တိအာဒိနာ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ခာဒကဘာဝဿ, ပုဂ္ဂလဿ ခာဒိတ ဗ္ဗတာယ ဝိဘာဝနေန **ခဇ္ဇနီယပရိယာယေ** (သံ. နိ. ၃.၇၉) ဝိသေသတော နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝတာ ဒီပိတာတိ ဝုတ္တံ **“သတ္တ သုညတာဒီပကာ ခဇ္ဇနိကသုတ္တန္တာဒယော”**တိ။ **ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိဿာမာ** တိ ယေ တေသု သုတ္တေသု ဝုတ္တပဋိ ပဒံ သမ္မဒေဝ ပရိပူရေန္တိ, တေ တေသု ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရန္တိ နာမ ။ **တွေ့ော** တိ “န ခေါ နေတ”န္တိ တွေ့ န-ကာ ရော “အညမည”န္တိ တွေ့ မ-ကာရော ဝိယ ဗျဥ္ဇနသန္ဓိမတ္တမေဝ, နာဿ ကောစိ အတ္ထော။

### ၄. ဂိလာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၅၀. **န ခေါ ပနေတ**န္တိ န ခေါ ဧတံ, နောတိ စ အမှေဟပီတိ အတ္ထောတိ အာဟ **“န ခေါ အမှေဟပီ”**တိ အာဒိ။ အဿာသနိ္တိတိ **အဿာသနီယာ** တိ အာဟ **“အဿာသကရေဟိ”** တိ။ မရိဿတီတိ **မာရိသော,** ကေန္တဘာဝိမရ ဏော, သော ပန မရဏာဓိနဝုတ္တိကောတိ ဝုတ္တံ **“မရဏပဋိဗဒ္ဓော”** တိ။ **အဓိမုစ္စေဟီ** တိ အဓိမုတ္တိံ ဥပ္ပာဒေဟိ။ တံ ပန တထာ စိတ္တဿ ပဏိဓာနံ ဌပနန္တိ အာဟ **“ဌပေဟိ”**တိ။ **အာဂမနီယဂုဏေသူ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂဂုဏေသု။ **ပမာဏံ နာမ နတ္ထိ** အနန္တာပရိမာဏတ္တာ။ **နာနာကရဏံ နတ္ထိ** ဝိမုတ္တိယာ နိန္နာနတ္တာ။

### ၉. ပညာပဋိလာဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၅၅. ပညာပဋိလာဘာယာတိ မဂ္ဂဖလပညာယ ပဋိလာဘတ္ထံ။ တေနာဟ **“သတ္တ သေက္ခာ”** တိအာဒိ။

သပ္ပညဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၇. မဟာပညဝဂ္ဂေါ

### ၁. မဟာပညသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀၅၈. **မဟန္တေ အတ္ထေ ပရိဂ္ဂဏှာတီ** တိ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိကေ မဟာဝိတ္ထာရေ အတ္ထေ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဇ အသေသေတွာ မုဋ္ဌိဂတေ ဝိယ ကတွာ ဂဏှာတိ။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။

မဟာပညဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သောတာပတ္တိသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

# ၁၂. သစ္စသံယုတ္တံ

## ၁. သမာဓိဝဂ္ဂေါ

### ၁. သမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၇၁. စိတ္တေကဂ္ဂတာယာ**တိ နိဿက္ကဝစနံ ‘‘ပရိဟာယန္တီ’’တိ ပဒံ အပေက္ခိတွာ. **ယထာဘူတာဒိဝသေနာ**တိ ယထာဂတာဒိဝသေန. ယထာဘူတံ နာမ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ‘‘သမာဟိတော, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ယထာဘူတံ ပဇာနာတီ’’တိအာဒိ. **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ‘‘တထာ ယသ္မာ’’တိအာဒိသင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော. တထာ ဟိ ယထာဘူတဝသေန ကာရဏတ္ထစ္ဆေဒေါ ကတော ‘‘တထာ ယသ္မာ’’တိအာဒိဝစနေဟိ. **ဝဏ္ဏာ**တိ အက္ခရာ, ‘‘ဂုဏာ’’တိ ကေစိ. **ပဒဗျဉ္ဇနာနီ**တိ နာမာဒိပဒါနိ စေဝ တံသမုဒါယဘူတဗျဉ္ဇနာနိ စ.

### ၃. ပဌမကုလပုတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၀၇၃-၇၅. သာသနာဝစရာ အဓိပ္ပေတာ** ဗာဟိရကာနံ သစ္စာဘိသမယဿ အဘာဝတော. **တထာ**တိ ဣမိနာ စတုတ္ထပဉ္စမေသု အတ္ထဝိသေသာဘာဝံ ဒဿေတိ. ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ ဝိသုံ ဝိသုံ ဒေသနာတိ အာဟ **‘‘တေန တေန အဘိလာပေနာ’’**တိအာဒိ.

### ၁၀. တိရစ္ဆာနကထာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၈၀.** ဒုဂ္ဂတိတော သံသာရတော စ နိယ္ယာတိ ဧတေနာတိ နိယ္ယာနံ, သဂ္ဂမဂ္ဂေါ မောက္ခမဂ္ဂေါ စ. တသ္မိံ နိယ္ယာနေ နိယုတ္တာ, တံ ဝါ အတ္ထီတိ **နိယ္ယာနိကာ**. ဝစီဒုစ္စရိတသံကိလေသတော ဝါ နိယ္ယာတီတိ ဤ-ကာရဿ ရဿတ္တံ ယ-ကာရဿ က-ကာရံ ကတွာ နိယ္ယာနိကာ. စေတနာယ သဒ္ဓိံ သမ္ဖပ္ပလာပါ ဝေရမဏိ. တပ္ပဋိပက္ခတော အနိယ္ယာနိကာ, တဿ ဘာဝေါ **အနိယ္ယာနိကတ္တံ. တိရစ္ဆာနဘူတ**န္တိ တိရောကရဏဘူတံ. **ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ**တိ အနိစ္စတာပဋိသံယုတ္တစတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ. **သာတ္ထက**န္တိ အနုဿဝါဒိနိဿိတတ္တာ ဟိတပဋိသံယုတ္တံ.

**ဝိသိခါ**တိ ဃရသန္နိဝေသော. ဝိသိခါဂဟဏေန စ ဂါမာဒိဂဟဏေ ဝိယ တန္နိဝါသိနော ဝိသေသတော ဂဟိတာ ‘‘အာဂတော ဂါမော’’တိအာဒီသု ဝိယ. တေနာဟ **‘‘သူရာ သမတ္ထာ’’**တိ. ကုမ္ဘဋ္ဌာနပဒေသေန ကုမ္ဘဒါသိယော ဝုတ္တာတိ အာဟ – **‘‘ကုမ္ဘဒါသိကထာ’’**တိ. အယာထာဝတော ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတိသံဟာရာဒိဝသေန လောကော အက္ခာယတိ ဧတေနာတိ **လောကက္ခာယိကာ**. ဣတိ ဣမိနာ ပကာရေန ဘဝေါ, ဣမိနာ အဘဝေါတိ ဧဝံ ပဝတ္တာယ **ဣတိဘဝါဘဝကထာယ သဒ္ဓိံ**.

သမာဓိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ.

## ၂. ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဝဂ္ဂေါ

### ၁. ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၈၁. ‘‘ဣသိနံ ပတနုပ္ပတနဝသေန** ဣသိဒီနဉ္စပ္ပတနဋ္ဌာနဝသေန **ဧဝံ** ‘ဣသိပတန’န္တိ **‘လဒ္ဓနာမေ’** တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **‘ဧတ္ထ ဟီ’’’** တိအာဒိ ဝုတ္တံ.

**အာမန္တေသီ**တိ ဧတ္ထ ယသ္မာ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတ္ထံ အယံ အာမန္တနာ, တသ္မာ သမုဒါဂမတော ပဋ္ဌာယ သတ္ထု ပုဗ္ဗစရိတံ သင်္ခေပေနေဝ ပကာသေတုံ ဝဋ္ဋတီတိ **‘‘ဒီပင်္ကရပါဒမူလေ ကတာဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယာ’’** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ. တတ္ထ **မာရဗလံ ဘိန္ဒိတွာ**တိ မာရဉ္စ မာရဗလဉ္စ ဘဉ္ဇိတွာ. အထ ဝါ မာရဿ အဋ္ဌင်္ဂိကံ ဗာဟိ

ရုဋ္ဌာတိ ဒုဝိဓံ ဗလံ ဘဋ္ဌိတ္ဝာ။ **“ဒွေဝမေ, ဘိက္ခဝေ, အန္တာ”** တိ ဧတ္ထ **အန္တ** -သဒ္ဒော “ပုဗ္ဗန္တေ ဉာဏံ အပရန္တေ ဉာဏ”န္တိအာဒီသု (ဓ. သ. ၁၀၆၃) ဝိယ ဘာဂပရိယာယောတိ အာဟ **“ဒွေဝ ဣမေ, ဘိက္ခဝေ, ကောဋ္ဌာသာ”** တိ။ **သဟ သမုဒာဟာရေနာ**တိ ဥစ္စာရဏသမကာလံ။ **ပတ္ထရိတ္ဝာ အဋ္ဌာသိ** ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန။ **ဗြဟ္မာနော သမာဂစ္ဆိံသု** ပရိပက္ကကုသလမူလာ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓာယ ကတာဓိကာရာ။

**ဂိဟိသုခေါဇနန္တိ** ဂိဟိဗန္ဓနံ။ **ဆိန္ဒိတ္ဝာ** တိ ပဟရိတ္ဝာ။ **န ဝဋ္ဋေတိ ဗုဒ္ဓာ** တိ နာနုယုဉ္ဇိတဗ္ဗာ။ **ကိလေသကာမသုခဿာ**တိ ကိလေသကာမယုတ္တဿ သုခဿ။ **အနုယောဂေ**တိ အနုဘဝေ။ **ကမတသီဟိ** သေဝိတဗ္ဗတ္တာ **ကမတသီနံ သန္တကော။ အတ္တနော**တိ အတ္တဘာဝဿ။ အာဟိတော အဟံမာနော ဧတ္ထာတိ **အတ္တာ,** အတ္တဘာဝေါ။ **ဒုက္ခ ကရဏန္တိ** ဒုက္ခုပ္ပာဒနံ။ **အတ္တမာရဏေဟီ**တိ အတ္တဗာဓနေဟိ။ **ဥပသမာယာ**တိ ကိလေသဝူပသမော အဓိပ္ပေတော, တဒတ္ထသမ္ပာဒနဝသေနာတိ အာဟ **“ကိလေသူပသမတ္ထာယာ”** တိ။ သေ နယော သေသေသုပိ။

သစ္စဉာဏာဒိဝသေန တယော ပရိဝဋ္ဋာ ဧတဿာတိ **တိပရိဝဋ္ဋံ,** ဉာဏဒဿနံ။ တေနာဟ **“သစ္စဉာဏာ”** တိ အာဒိ။ **ယထာဘူတံ ဉာဏန္တိ** ပဋိဝေဓဉာဏံ အာဟ။ **တေသုယေဝ** သစ္စေသု။ ဉာဏေန ကတ္တဗ္ဗဿ စ ပရိညာပဋိဝေဓာဒိကိစ္စဿ စ **ဇာနနဉာဏံ,** “တဉ္စ ခေါ ပဋိဝေဓိတော ပဂေတ”တိ ကေစိ။ ပဌ္ဌာတိ အပရေ။ တထာ **ကတဉာဏံ။ ဒွါဒသာကာရန္တိ** ဒွါဒသဝိဓအာကာရဘေဒံ။ **အညတ္ထာ** တိ အညေသု သုတ္တေသု။

**ပဋိဝေဓဉာဏမ္ပိ ဒေသနာဉာဏမ္ပိ ဓမ္မစက္က** န္တိ ဣဒံ တတ္ထ ဉာဏကိစ္စံ ပဓာနန္တိ ကတ္ဝာ ဝုတ္တံ။ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိဓမ္မသမုဒာယော ပန ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ **ဓမ္မစက္ကံ** ။ အထ ဝာ စက္ကန္တိ အာဏာ, ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ ဓမ္မဉ္စ တံ စက္ကဉ္စ, ဓမ္မေန ဉာယေန စက္ကန္တိပိ **ဓမ္မစက္ကံ** ။ ယထာဟ “ဓမ္မဉ္စ ပဝတ္တေတိ စက္ကဉ္စာတိ ဓမ္မစက္ကံ, စက္ကဉ္စ ပဝတ္တေတိ ဓမ္မဉ္စာတိ ဓမ္မစက္ကံ, ဓမ္မေန ပဝတ္တေတီတိ ဓမ္မစက္ကံ, ဓမ္မစရိယာယ ပဝတ္တေတီတိ ဓမ္မစက္က”န္တိအာဒိ (ပဋိ. မ. ၂.၄၀-၄၁)။ **ဥဘယမ္ပီ** တိ ပဋိဝေဓဉာဏံ ဒေသနာဉာဏန္တိ ဥဘယမ္ပိ။ **ဧတန္တိ** တဒုဘယံ။ **ဣမာယ ဒေသနာယာ**တိ ဣမိနာ သုတ္တေန **ပကာသေန္တေန ဘဂဝတာ** ယထာဝုတ္တဉာဏဒွယသင်္ခါတံ **ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ နာမ** ပဝတ္တနကိစ္စဿ အနိဋ္ဌိတတ္တာ။ **ပတိဋ္ဌိတေ** တိ အညာသိ ကောဏ္ဍညတ္ထေရေန သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌိတေ။ **ပဝတ္တိတံ** နာမ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနန္တရဓာနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒော, ဧတ္ထန္တရေ ကာလံ အပ္ပဝတ္တပုဗ္ဗဿ ပဝတ္တိတတ္တာ, ဥပရိမဂ္ဂဓိဂမော ပနဿ အတ္ထင်္ဂတော ဧဝါတိ။

**ဧကပ္ပဟာရေနာ** တိ ဧကေနေဝ ပဟာရသညိတေန ကာလေန။ ဒိဝသဿ ဟိ တတိယော ဘာဂေ ပဟာရော နာမ။ ဟာဠိဒ္ဒိယံ ပန “ဧတေန ခဏေန ဧတေန လယေန ဧတေန မုဟုတ္တေနာ”တိ ဝုတ္တံ။ တံ ပဟာရက္ခဏသလ္လက္ခဏမေဝ။ **သဗ္ဗညုတညာဏောဘာသော**တိ သဗ္ဗညုတညာဏာနုဘာဝေန ပဝတ္တော ဩဘာသော စိတ္တံ ပဋိစ္စ ဥတုသမုဋ္ဌာနော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယသ္မာ ဘဂဝတော ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဿ အာရမ္ဘေ ဝိယ ပရိသမာပနေ အတိဝိယ ဥဠာရတမံ ပီတိသောမနဿံ ဥဒပာဒိ, တသ္မာ **“ဣမဿပိ ဥဒာနဿာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

## ၉. သင်္ကာသနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၈၉.** အတ္ထသံဝဏ္ဏနေ ဝဏ္ဏီယန္တေတိ **ဝဏ္ဏာ** ။ တေယေဝ ပရိယာယေန အက္ခရဏတော **အက္ခရာနိ** ။ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေန္တီတိ **ဗျဉ္ဇနာနိ** ။ ယသ္မာ ပန အကာရာဒိကေ သရသမညာ, ကကာရာဒိကေ ဗျဉ္ဇနသမညာ, ဥဘယတ္ထ ဝဏ္ဏသမညာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဝဏ္ဏာနံ တ ဧကဒေသော ယဒိဒံ ဗျဉ္ဇနာ နာမာ”** တိ။ **နေတ္တိယံ** ပန တတ္ထ ဗျဉ္ဇနသမညာ။ ဗျဉ္ဇနဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ အာကာရနိရုတ္တိနိဒ္ဒေသာ ဂဟိတာ ဧဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သင်္ကာသနာ** တိ အတ္ထဿ ဉာပနာ ဘာဂသော။ တေနာဟ **“ဝိဘတ္တိယော”** တိ။ သင်္ကာသနဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ ပကာသနာ ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ဝိဘတ္တိယော ဟိ အတ္ထဝစနေနေဝ ဝိဝရန္တိ, တာဟိ ကာရဏပညတ္တိယော ဝုတ္တာယေဝါတိ, တာဟိပိ အတ္ထပအနိ ဂဟိတာနေဝ ဟောန္တိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရော ပန **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဝဏ္ဏနာယံ နေတ္တိအဋ္ဌကထာယဉ္စ** ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သဗ္ဗာကာရေနာ** တိ သဘာဝဘေဒဝိဘာဝနာကာရေန။ **ဝဏ္ဏာဒီန** န္တိ တသ္မိံ ပန ဝိတ္ထာရေ ပဝတ္တဝဏ္ဏာဒီနံ။ **တသ္မာ** တိ ဝဏ္ဏာဒီနံ အနန္တဘာဝတော။ **ဧဝမာဟာ**တိ “အပရိမာဏာ ဝဏ္ဏာ ဗျဉ္ဇနာ သင်္ကာသနာ”တိ ဧဝမာဟ။

## ၁၀. တထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၉၀. သဘာတဝိဇဟနင္ဟေနာ** တိ အတ္တနော ဒုက္ခသဘာဝသ္သ ကအာစိပိ အပရိစ္စဇနေန တထသဘာဝံ။ တေနာဟ **“ဒုက္ခဥ္ဟိ ဒုက္ခမေဝ ဝုတ္တ”** န္တိ။ **သဘာဝသ္သာ** တိ ဒုက္ခသဘာဝသ္သ။ **အမောဃတာယာ**တိ အဝဥ္စတာယ။ **အဝိတထ** န္တိ န ဝိတထံ။ တေနာဟ **“န ဟိ ဒုက္ခံ အဒုက္ခံ နာမ ဟောတီ”** တိ။ **အညဘာတနုပဂမေနာ**တိ သမုဒယာဒိသဘာတနုပဂမနေန မုသာ န ဟောတီတိ အညော အညထာ န ဟောတီတိ **အနညထံ**။ တေနာဟ **“န ဟီ”**တိအာဒိ။

ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၃. ကောဋိဂါမဝဂ္ဂေါ

## ၁. ကောဋိဂါမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၉၁. အနနုဗောဓာ**တိ ပဋိဝေဓဿ အနုရူပဗောဓာဘာဝေန။ **အပ္ပဋိဝေဓာ**တိ သစ္စာနံ ပဋိမုခံ ဝေဓာဘာဝေန။

## ၂. ဒုတိယကောဋိဂါမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၉၂. ဖလသမာဓိဖလပညာနန္တိ** အဂ္ဂဖလသမာဓိအဂ္ဂဖလပညာနံ။

## ၇. တထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၉၇. အရိယာန**န္တိ ဗုဒ္ဓါနံ အရိယာနံ။ တေနာဟ **“န ဟီ”**တိအာဒိ။

## ၈. လောကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၀၉၈. ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ ဒေသိတတ္တာ စာ** တိ ဣမိနာ ပဋိဝေဓဉာဏေန ဒေသနာဉာဏေန စ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ **အရိယသန္တကာနိ ဟောန္တိ** အရိယဿ ဘဂဝတော သန္တကဘာဝတော။

## ၁၀. ဂဝမ္ပတိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၀၀. ကေပ္ပဋိဝေဓော** တိ ဧကေနေဝ ဉာဏေန စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ ဧကဇ္ဈံ ပဋိဝေဓော။

ကောဋိဂါမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၄. သီသပါဝနဝဂ္ဂေါ

## ၃. ဒဏ္ဍသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၀၁. ပုနပ္ပုနံ ဝဋ္ဋသ္မိံယေဝ နိဗ္ဗတ္တန္တိ** အဒိဋ္ဌတ္တာ စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ။

## ၅. သတ္တိသတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၀၅. ဘဝေယ္ယ** **စေ**တိ ဒုက္ခအေမနသ္သာနိ အဖ္ဖုပေက္ခိတ္ဗတ သဟိတေဟိ တေဟိ သစ္စာဘိသမယော ဘဝေယ္ယ ယာတိ ဧဝံ ပရိကပ္ပနာ န ကာတဗ္ဗာတိ။

## ၉. ဣန္ဒခီလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၀၉. အဇ္ဈာသယ**န္တိ သဿတာဒိဘေဒံ အဇ္ဈာသယံ။ သော ဟိ ‘‘ဣဒမေဝ သစ္စံ မောဃမည’’န္တိ ကဟာဿ မုခဘူတတ္တာ **မုခန္တိ အဓိပ္ပေတော**။ တဥ္စ အပရေ အဒိဋ္ဌသစ္စာ ဩလောကေန္တိ, ဒိဋ္ဌသစ္စာ ပန နေဝ ဩလောကေန္တိ။

### ၁၀. တဒတ္ထိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၁၀. ကုက္ကုဠော** ပမာဏမဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ ဟတ္ထောတိ အတ္ထော။ **ကုက္ကူ** တိ တဿေဝ နာမံ။

သီသဟာဝနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

## ၅. ပဟာတဝဂ္ဂေါ

### ၁. လောကစိန္တာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၁၁. လောကစိန္တ**န္တိ လောကသန္နိဝေသပဋိသံယုတ္တဝီမံသာဝ။ ‘‘လောကစိတ္တ’’န္တိပိ ဟာဌော, တံတံ လောကပရိယာပန္နံ စိတ္တန္တိ အတ္ထော။ **နာဠိကေရာဒယော**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန အဝုတ္တာနံ ဩသဓိတိဏဝနပ္ပတိအာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဧဝရူပ**န္တိ ဧဒိသံ အညမ္ပိ တံတံလောကစိတ္တံ။

**ဝိဂတစိတ္တော** တိ အတ္တတ္တပရတ္ထတော အပဂတဝိတက္ကော အဒ္ဒသ ဧဝံ အဓိဋ္ဌဟိံသူတိ သမ္ဗန္ဓော။ **သမ္ဗရိမာယ**န္တိ သမ္ဗရေန အသုရိန္ဒေန ဥပ္ပာဒိတံ အသုရမာယံ, ယံ ‘‘ဣန္ဒဇာလ’’န္တိပိ ဝုစ္စတိ ဣန္ဒဿ မောဟနတ္ထံ ဥပ္ပာဒိတတ္တာ။ **သမ္ဗရိဝဋ္ဋေတွာ**တိ ပရိဝါဝေတွာ။ **ယထာ နေ**တိ နေ အသုရေ ယထာ သော ပုရိသော ပဿတိ, ဧဝံ အဓိဋ္ဌဟိံသု။ ကသ္မာ ပနေတေ ဧဝံ အဓိဋ္ဌဟိံသူတိ? တံ ပုရိသံ တတ္ထ တထာနိသိန္နံ ဒိသွာ ‘‘အယဥ္စ ဒေဝေ’’တိ အာသင်္ကာ တထာ အဓိဋ္ဌဟိတွာ ဘိသမုဠာလဆိဒ္ဒေဟိ ပဝိသိတွာ အတ္တနော အသုရဘဝနံ ဂတာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – **‘‘ဒေဝါနံယေဝ မောဟယမာနာ’’**တိ။

### ၂-၃. ပဟာတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၁၁၂-၃. မရိယာဒဟာသာဏော**တိ ဂိဇ္ဈကူဋပဗ္ဗတဿ မရိယာဒဟကာရသဒိသော မဟန္တော ဟာသာဏော။ **အနိဋ္ဌ္ဌရူပ**န္တိ တွေ ရူပ-သဒ္ဒော သဘာဝတ္ထော ‘‘ပိယရူပေ သာတရူပေ’’တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၄၀၈-၄၀၉) ဝိယာတိ အာဟ – **‘‘အနိဋ္ဌသဘာဝ’’** န္တိ။

### ၅. တလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၁၅. ဥပဟာသန**န္တိ အာစရိယဥပဟာသနံ, အာစရိယံ အန္တေဝါသိနာ တ ဒိဝသေ ဒိဝသေ သိက္ခနဝသေန ဥပဟာသိတဗ္ဗတော ဥပဟာသနန္တိ လဒ္ဓနာမံ **ကဏ္ဍခိပနသိပ္ပံ။ ကဏ္ဍံ အတိက္ကမန္တေ** တိ သရံ ခိပန္တေ။ **ဟောဋ္ဌာနုဟောင္ခ** န္တိ ဟောင္ခသဒ္ဒတ္ထံ ဟာကဋံ့ ကတွာ ဒသ္သေတုံ **‘‘ဧကံ ကဏ္ဍံ ခိပိတွာ’’** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အပရံ အနုဟောင္ခ** န္တိ တွေ **အပရ**န္တိ တတိယကဏ္ဍံ။ အနုဟောင်္ခ နာမ ဣဒန္တိ ဒသ္သေတုံ **‘‘အနုဟောင်္ခ နာမ ဒုတိယဿ ဟောင္ခ’’** န္တိ ဝုတ္တံ။ တဉ္စဟိ တတိယေန သရေန ဝိဇ္ဈိယတိ။ **ပုန အပရံ တဿ ဟောင္ခ** န္တိ ဣဒံ ပန အပရာပရံ အဝိရဇ္ဈနံ ဒသ္သေတုံ ဝုတ္တံ။ **ဒုရဘိသမ္ဘဝတရ** န္တိ အဘိဘဝိတုံ အသက္ကုဏေယျတရံ။ **တလ**န္တိ ကေသံ။ **သတ္တဓာ ဘိန္ဒိတွာ** တိ သတ္တက္ခတ္တုံ ဝိဖာလေတွာ။ **တဿ ဧကံ ဘာဒ** န္တိ တဿ ကေသဿ ဧကံ အံသုသင်္ခာတံ ဘေဒံ ဂဟေတွာ။ **တတိဂ္ဂဏ မဇ္ဈေ ဗန္ဓိတွာ**တိ တတိဂ္ဂဏဖလဿ မဇ္ဈဋ္ဌာနေ ဗန္ဓိတွာ။ **အပရံ ဘေဒ**န္တိ အပရံ ကေသဿ အံသုသင်္ခာတံ ဘေဒံ။ **အဂ္ဂကောဋိယံ ဗန္ဓိတွာ** တိ ယထာ တဿ တလဘေဒဿ ဦကာမတ္တံ လိခါမတ္တံ တ ကဏ္ဍဿ အဂ္ဂကောဋိံ အဓိကံ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ, ဧဝံ ဗန္ဓိတွာ။ **ဥသဘမတ္တေ** တိ ဝီသတိယဋ္ဌိမတ္တေ ဌာနေ **ဌိတော။ ကဏ္ဍဗဒ္ဓာယ ကောဋိယာ**တိ ကဏ္ဍဗဒ္ဓာယ တလဿ ကောဋိယာ တတိဂ္ဂဏဗန္ဓနတလဿ ကောဋိံ ပဋိဝိဇ္ဈေယျ။

### ၈. ဒုတိယဆိဂ္ဂဠယုဂသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၁၈. အဓိစ္စုပ္ပတ္တိက** န္တိ ယဒိစ္ဆာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇနကံ။ **ဆိဂ္ဂဠ္ဌေနာ** တိ ဆိဂ္ဂဠ္ဌပဒေသေန။ **ဆိဂ္ဂဠ္ဌုပရိ** တိ ဟေဌ္ဌိမယုဂဠ္ဌ ဆိဂ္ဂဠ္ဌပဒေသဿ ဥပရိ။ **အာရုဠ္ဌဟာသ္သ ဆိဂ္ဂဠ္ဌေနာ** တိ ဥဘိန္နမ္ပိ ဆိဒ္ဒေန။ **ဂီဝပ္ပဝေသနံ ဝိယာ** တိ စတုန္နံ ယုကနံ ဆိဒ္ဒပဒေသေနေဝ ဥပရူပရိ ဌိတာနံ ဆိဒ္ဒတ္တရေန ကာဏကစ္ဆပဿ ဂီဝပ္ပဝေသနံ အဓိစ္စတရသမ္ဘဝံ။ တတောပိ အဓိစ္စတရသမ္ဘဝတော မနုဿတ္တလာဘော, တတော အဓိစ္စတမသမ္ဘဝတော အရိယမဂ္ဂပဋိလာဘောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **"စတုသစ္စပဋိဝေဓော အတိဝိယ အဓိစ္စတရသမ္ဘဝတော"** တိ။

ပဟာတဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### ၆. အဘိသမယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ

**၁၁၂၁. အဘိသမယသံယုတ္တေ ဝိတ္ထာရိတောဝ,** တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ တဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

### ၇. ပဌမအာမကဓညပေယျာလဝဂ္ဂေါ

### ၃. ပညာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၃၃. လောကိယမ္ပိ ဝိသုဒ္ဓတ္တေန "အရိယ"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ **"လောကိယလောကုတ္တရေနာ"** တိ ဝုတ္တံ။

### ၄. သုရာမေရယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၃၄. ပိဋ္ဌသုရာ** တိ ပိဋ္ဌေန ကာတဗ္ဗသုရာ, တထာ **ဩဒနသုရာ ပူဝသုရာ,** မဓုရသာဒိဘူတေ ကိဏ္ဏေ ပက္ခိပိတ္ဝာ ကတ္တဗ္ဗာ သုရာ **ကိဏ္ဏပက္ခိတ္တသုရာ။ သမ္ဘာရသံယုတ္တာ** တိ မူလဘေသဇ္ဇသမ္ဘာရေဟိ သံယုတ္တာ။ **ပုပ္ဖာသဝေ**တိ နာဠိကေရပုပ္ဖာဒိတော အဿဝနကအာသဝေ။ မုဒ္ဒိကဖလာဒိတော အဿဝနကအာသဝေ **ဖလာသဝေ။ ကုတီ**တိအာဒိအတ္ထော။ တေန မဓ္ဝတသဝဂုဠာသဝသမ္ဘာရသံယုတ္တေ သင်္ဂဏှာတိ။ **သုရာသဝဝိနိမုတ္တ**န္တိ ယထာဝုတ္တသုရာသဝဝိနိမုတ္တံ။

### ၁၀. ပစာယိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၄၀. နီစဝုတ္တိနော** တိ ကုလေ ဇေဋ္ဌာနံ မဟာပိတုစူဠပိတုဇေဋ္ဌဘာတိကာဒီနံ အဘိဝါဒနပစ္စုဋ္ဌာနအဉ္ဇလိကမ္မသာမီစိကမ္မာဒိဝသေန နီစဝုတ္တိနော။

### ၈. ဒုတိယအာမကဓညပေယျာလဝဂ္ဂေါ

### ၈. ဗီဇကမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၄၈.** "မူလဗီဇ"န္တိအာဒီသု မူလမေဝ ဗီဇန္တိ **မူလဗီဇံ,** မူလဗီဇံ ဧတဿာတိပိ **မူလဗီဇံ**။ တတ္ထ ပုရိမေန ဗီဇကမော ဝုတ္တော "ဗီဇာနံ သမူဟော"တိ ကတွာ, ဒုတိယေန ဘူတကမော။ ဒုဝိဓောပေသော သာမညနိဒ္ဒေသေန, "မူလဗီဇဉ္စ မူလဗီဇဉ္စ မူလဗီဇ"န္တိ ဧကသေသနယေန တ ဗီဇတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧသ နယော သေသေသုပိ။ **ဖဠုဗီဇ**န္တိ ပဗ္ဗဗီဇံ။ ဗာဟိရပစ္စယန္တရသမတယေ သဒိသဖလုပ္ပတ္တိယာ ဝိသေသကာရဏဘာဝတော ဝိရုဟနသမတ္ထေ သာရဖလေ နိရုဠှော ဗီဇ-သဒ္ဒော။ တဒတ္ထသိဒ္ဓိယာ မူလာဒီသုပိ ကေသုစိ ပဝတ္တတီတိ တတော နိဝတ္တနတ္ထံ ဧကေန ဗီဇ-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ **"ဗီဇဗီဇ"**န္တိ "ရူပရူပံ, ဒုက္ခဒုက္ခ"န္တိ (သံ. နိ. ၄.၃၂၇) စ ယထာ။ **နီလတိဏရုက္ခာဒိကဿာ** တိ အလ္လတိဏဿ စေဝ အလ္လရုက္ခာဒိကဿ စ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဩသဓိဂစ္ဆလတာဒီနံ ဂဟဏံ။

### ၉. ဝိကာလဘောဇနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၄၉. အရဏဂုဂ္ဂမနတော ပဠာယ ယာဝ မဇ္ဈန္တိကော, အယံ ဗုဒ္ဓာဒိအရိယာနံ အာစိဏ္ဏသမာစိဏ္ဏော ဘောဇနဿ ကာလော, တဒညော ဝိကာလောတိ အာဟ – **“ဝိကာလဘောဇနာတိ ကာလာတိက္ကန္တဘောဇနာ”** တိ။

## ၁၀. ဂန္ဓဝိလေပနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၅၀. **ယံ ကိဉ္စိ ပုပ္ဖံ** န္တိ ဂန္ထိမံ အဂန္ထိမံ တ ယံ ကိဉ္စိ ပုပ္ဖဇာတံ, တထာ ပိသိတာဒိဘေဒံ **ယံ ကိဉ္စိ ဂန္ဓဇာတံ**။

## ၉. တတိယအာမကဓညပေယျာလဝဂ္ဂေါ

## ၁. နစ္စဂီတသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၅၁. သင္ခေပတော “သဗ္ဗပာပဿ အကရဏ”န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ (ဒီ.နိ. ၂.၉၀; ဓ.ပ. ၁၈၃) ဘဂဝတော သာသနံ အစ္စန္တဆန္ဒရာဂပဝတ္တိတော နစ္စာဒီနံ ဒဿနံ န အနုလောမေတီတိ အာဟ **“သာသနဿ အနနုလောမတ္တာ”**တိ။ အတ္တနာ ပရေဟိ စ ပယောဇိယမာနံ ပယောဇာပိယမာနဉ္စ ဧတေနေဝ နစ္စ-သဒ္ဒေန ဂဟိတံ, တထာ ဂီတဝါဒိတသဒ္ဒေဟိ စာတိ အာဟ – **“နစ္စနနစ္စာပနာဒိဝသေနာ”** တိ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ကယန-ကယာပန-ဝါဒန-ဝါဒာပနာဒီနိ သင်္ဂဏှာတိ။ ဒဿနေန စေတ္ထ သဝနမ္ပိ သင်္ဂဟိတံ ဝိရူပေကသေသနယေန။ ယထာသကံ ဝိသယဿ အာလောစနသဘာဝတာယ ဝါ ပဉ္စန္နံ ဝိညာဏာနံ သဝနကိရိယာယပိ ဒဿနသင်္ခေပသဗ္ဘာဝတော **“ဒဿနာ”** ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ အဝိသူကဘူတဿ ဂီတဿ သဝနံ ကဒါစိ ဝဋ္ဋတီတိ အာဟ – **“ဝိသူကဘူတာ ဒဿနာ စာ”** တိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ပရမတ္ထဇောတိကာယ ခုဒ္ဒကအဋ္ဌကထာယ (ခု. ပာ. အဋ္ဌ. ၂.ပစ္ဆိမပဉ္စသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ) – “ဓမ္မူပသံဟိတံ ဂီတံ ဝဋ္ဋတိ, ဂီတူပသံဟိတော ဓမ္မော န ဝဋ္ဋတီ”တိ။

## ၂. ဥစ္စာသယနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၅၂. **ဥစ္စာ**တိ ဥစ္စ-သဒ္ဒေန သမာနတ္ထံ ဧကံ သဒ္ဒန္တရံ။ သေတိ ဧတ္ထာတိ **သယနံ**, ဥစ္စာသယနံ မဟာသယနဉ္စ သမဏသာရုပ္ပရဟိတံ ပဋိက္ခိတ္တန္တိ အာဟ – **“ပမာဏာတိက္ကန္တံ အကပ္ပိယတ္ထရဏ”** န္တိ။ အာသန္ဒာဒိအာသနဉ္စေတ္ထ သယနေနေဝ သင်္ဂဟိတံ။ ယသ္မာ ပန အာဓာရေ ပဋိက္ခိတ္တေ တဒာဓာရကိရိယာ ပဋိက္ခိတ္တာဝ ဟောတိ, တသ္မာ “ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ”ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ။ အတ္ထတော ပန တဒုပဘောဂဘူတနိသဇ္ဇာနိပဇ္ဇနေဟိ ဝိရတိ ဒဿိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အထ ဝါ ဥစ္စာသယနမဟာသယနဉ္စ ဥစ္စာသယနမဟာသယနဉ္စာတိ **ဥစ္စာသယနမဟာသယန**န္တိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ ဧကသေသနယေန အယံ နိဒ္ဒေသော ကတော ယထာ – “နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတန”န္တိ (ဥဒာ. ၁)။ အာသနကိရိယာပုဗ္ဗကတ္တာ တ သယနကိရိယာယ သယနဂ္ဂဟဏေနေဝ အာသနမ္ပိ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

## ၃. ဇာတရူပသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၅၃. အညေပိ ဥဂ္ဂဟာပနေ ဥပနိက္ခိတ္တသာဒိယနေ စ ပဋိဂ္ဂဟဏတ္ထော လဗ္ဘတီတိ အာဟ – **“န ဥဂ္ဂဏှာပေန္တိ, န ဥပနိက္ခိတ္တံ သာဒိယန္တီ”**တိ။ အထ တ တိဝိဓံ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ကာယေန တစာယ မနသာတိ။ တတ္ထ ကာယေန ပဋိဂ္ဂဟဏံ **ဥဂ္ဂဟဏံ**, တစာယ ပဋိဂ္ဂဟဏံ **ဥဂ္ဂဟာပနံ**, မနသာ ပဋိဂ္ဂဟဏံ **သာဒိယနံ**။ တိဝိဓမ္ပိ ပဋိဂ္ဂဟဏံ သာမညနိဒ္ဒေသေန, ဧကသေသနယေန တ ဂဟေတွာ “ပဋိဂ္ဂဟဏာ”တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ – **“နေဝ နံ ဥဂ္ဂဏှာပန္တီ”**တိအာဒိ။ သေ နယော **“အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာ”** တိအာဒီသုပိ။

## ၄. အာမကဓညသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁၅၄. နီဝါရာဒိဥပဓညဿ သာလိအာဒိမူလဓညန္တောဂဓတ္တာ ဝုတ္တံ **“သတ္တဝိဓဿာ”** တိ။

## ၅. အာမကမံသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၅၅.** ''အနုဇာနာမိ, ဘိက္ခဝေ, ပဥ္စ ဝသာနိ ဗောသဇ္ဇာနိ – အစ္ဆဝသံ, မစ္ဆဝသံ, သုသုကာဝသံ, သူကရဝသံ, ဂဒြဘဝသ''န္တိ (မဟာဝ. ၂၆၂; ပာရာ. အဋ္ဌ. ၆၂၃) ဝုတ္တတ္တာ ကာလံ ဥဒ္ဒိဿ အနုညာတံ နာမ။ တဿ ပန ''ကာလေ ပဋိဂ္ဂဟိတ''န္တိ (မဟာဝ. ၂၆၂) ဝုတ္တတ္တာ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဝဋ္ဋတီတိ အာဟ – **''အညတ္ထ ဥဒ္ဒိဿ အနုညာတာ''** တိ။ ဝိနယဝသေန ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော, တသ္မာ သမန္တပာသာဒိကာယ ဝိနယဋ္ဌကထာယ ဝုတ္တနယေနေတ္ထ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

## ၁၀. စတုတ္ထအာမကဓညပေယျာလဝဂ္ဂေါ

### ၂-၃. ကယဝိက္ကယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၁၆၂-၆၃.** ကဿစိ ဘဏ္ဍဿ ဂဟဏံ **ကယော,** အနံ့ **ဝိက္ကယော** ။ **တတ္ထ တတ္ထ** တိ ကမန္တရေ သန္တိကေ စ ဂမနံ ဒူတကမ္မန္တိ ဝုစ္စတီတိ ယောဇနာ။ **ပဟိဏဂမနံ** ခုဒ္ဒကဂမနံ။

### ၄. တုလာကူဋသုတ္တဝဏ္ဏနာ

**၁၁၆၄. ရူပကူဋံ** သရူပေန သဒိသေန ဆလတေဟာရော။ **အင်္ဂကူဋံ** အတ္တနော ဟတ္ထာဒိနာ အင်္ဂါနံ ဆလကရဏံ ။ **ဂဟဏကူဋံ** မာနေသု ဂဟဏဝသေန။ **ပဋိစ္ဆန္နကူဋံ** အယစုဏ္ဏာဒိနာ ပဋိစ္ဆန္နေန ဆလကရဏံ။ **မဟတိယာ** တုလာယ။ **ပစ္ဆာဘာဂေ**တိ တုလာယ ပစ္ဆိမဘာဂေ။ **ဟတ္ထေန** တိ ဟတ္ထပဒေသေန။ **အက္ကမတီ** တိ ဥဇ္ဇာတုံ အဒေန္တော ဂဏှာတိ။ **ဒဒန္တော ပုဗ္ဗဘာဂေ** တိ ပရေသံ ဒဒန္တော ပုဗ္ဗဘာဂေ ဟတ္ထေန တုလံ အက္ကမတိ။ **တမ္ဗ** တန္တိ အယစုဏ္ဏံ။

**လောဟပာတိယော**တိ တမ္ဗလောဟပာတိယော။ **သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ ကရောန္တိ** တိ အသနိခါဒသုဝဏ္ဏကနကလိမ္ပိတာ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ ကရောန္တိ။ မာနဘာဇနဿ ဟဒယဘူတဿ အဗ္ဘန္တရဿ ဘိန္ဒနံ **ဟဒယဘေဒော**။ နိမိယမာနဿ တိလတဏ္ဍုလာဒိကဿ သိခာယ အင်္ဂကောဋိယာ ဘိန္ဒနံ **သိခါဘေဒော**။ ခေတ္တာဒီနံ မိနနရဇ္ဇုယာ အညထာကရဏံ **ရဇ္ဇုဘေဒော**။ ရဇ္ဇုဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ ဒဏ္ဍကဿ ဂဟဏံ ကတမေဝတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

### ၆-၁၁. ဆေဒနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

**၁၁၆၆-၇၁. ဝဓော**တိ မုဋ္ဌိပ္ပဟာရကသာတာဠနာဒီဟိ ဟိံသနံ, ဝိဟေဌနန္တိ အတ္ထော။ ဝိဟေဌနတ္ထောပိ ဟိ ဝဓ-သဒ္ဒော ဒိဿတိ ''အတ္တာနံ ဝဓိတွာ ဝဓိတွာ ရောဒေယျာ''တိအာဒီသု။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ''မာရဏ''န္တိ ဝုတ္တံ, တံ ပန ပောထနံ သန္ဓာယာတိ သက္ကာ ဝိညာတုံ မာရဏသဒ္ဒဿ ဝိဟိံသနေပိ ဒိဿနတော။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

အာမကဓညပေယျာလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

### သာရတ္ထပ္ပကာသိနိယာ သံယုတ္တနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ နိဋ္ဌိတာ။

### နိဂမနကထာဝဏ္ဏနာ

သကလရူပာရူပသမ္မသနေ သဏှသုခုမဝိသယဉာဏတာယ ဝိပဿနာစာရနိပုဏဗုဒ္ဓိနံ သုသံယတကာယဝစီသမာစာရတာယ သမထဝိပဿနာသု သမ္မဒေဝ ယတနတော စ **ယတီနံ** ဘိက္ခူနံ ခန္ဓာယတနဓာတုသစ္စိန္ဒြိယပဋိစ္စသမုပ္ပာဒဘေဒေ ပရမတ္ထဓမ္မေ နာနာနယေဟိ ဉာဏဝိဘာဂဿ သန္နိဿယေန **ဗဟုကာရဿ** သံယုတ္တာဂမဝရဿ အတ္ထသံဝဏ္ဏနံ ကာတုံ သာရတ္ထပ္ပကာသနတော ဧဝ **နိပုဏာ** ယာ မယာ အဋ္ဌကထာ အာရဒ္ဓါတိ သမ္ဗန္ဓော။ သဝိသေသံ ပညာဝေပုလ္လဇနကတ္တာ ဧဝ ဟိဿ ဂန္ထာရမ္ဘေ အာဒိတောပိ ''ပညာပဘေဒဇနနဿာ''တိ ဝုတ္တံ။ **မဟာအဋ္ဌကထာယ သာရ**န္တိ သံယုတ္တမဟာအဋ္ဌကထာယ သာရံ။ **ကေ့နသဋ္ဌိမတ္တော** တိ ထောကံ ဦနဘာဝတော **မတ္တ**-သဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။

**မူလဋ္ဌကထာယ သာရ** န္တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တသံယုတ္တမဟာအဋ္ဌကထာယ သာရမေဝ ပုန နိဂမနဝသေန ဝုတ္တန္တိ။ အထ ဝါ **မူလဋ္ဌကထာယ သာရ** န္တိ ပောရာဏဋ္ဌကထာသု အတ္ထသာရံ။ တေန ဧတံ ဒဿေတိ “သံယုတ္တမဟာအဋ္ဌကထာယ အတ္ထသာရံ အာဒါယ ဣမံ သာရတ္ထပ္ပကာသိနိံ ကရောန္တေန သေသမဟာနိကာယာနမ္ပိ မူလဋ္ဌကထာသု ဣဓ ဝိနိယောဂက္ခမံ အတ္ထသာရံ အာဒါယ အကာသိ”န္တိ။ “မဟာဝိဟာရာဝါသီန”န္တိ စ ဣဒံ ပုရိမပစ္ဆိမပဒေဟိ သဒ္ဓိံ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ “မဟာဝိဟာရာဝါသီနံ သမယံ ပကာသယန္တီ မဟာဝိဟာရာဝါသီနံ မူလဋ္ဌကထာယ သာရံ အာဒါယာ”တိ စ။ **တေန** ပုညေန။ **ဟောတု သဗ္ဗော သုခီ လောကော** တိ ကာမာဝစရာဒိဝိဘာဂေ သဗ္ဗော သတ္တလောကော ယထာရဟံ ဗောဓိတ္တယာဓိဂမဝသေန သမ္ပယုတ္တေန နိဗ္ဗာနသုခေန သုခိတော ဟောတူတိ သဒေဝကဿ လောကဿ အစ္စန္တံ သုခာဓိဂမာယ အတ္တနော ပုညံ ပရိဏာမေတိ။

ဣတော ဝတာ သာရတ္ထပ္ပကာသိနိယာ

သံယုတ္တနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ လီနတ္ထပ္ပကာသနာ နိဋ္ဌိတာ။

သံယုတ္တဋီကာ သမတ္တာ။